

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรม
ทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553

นายมนตรี ฐิติโมไต

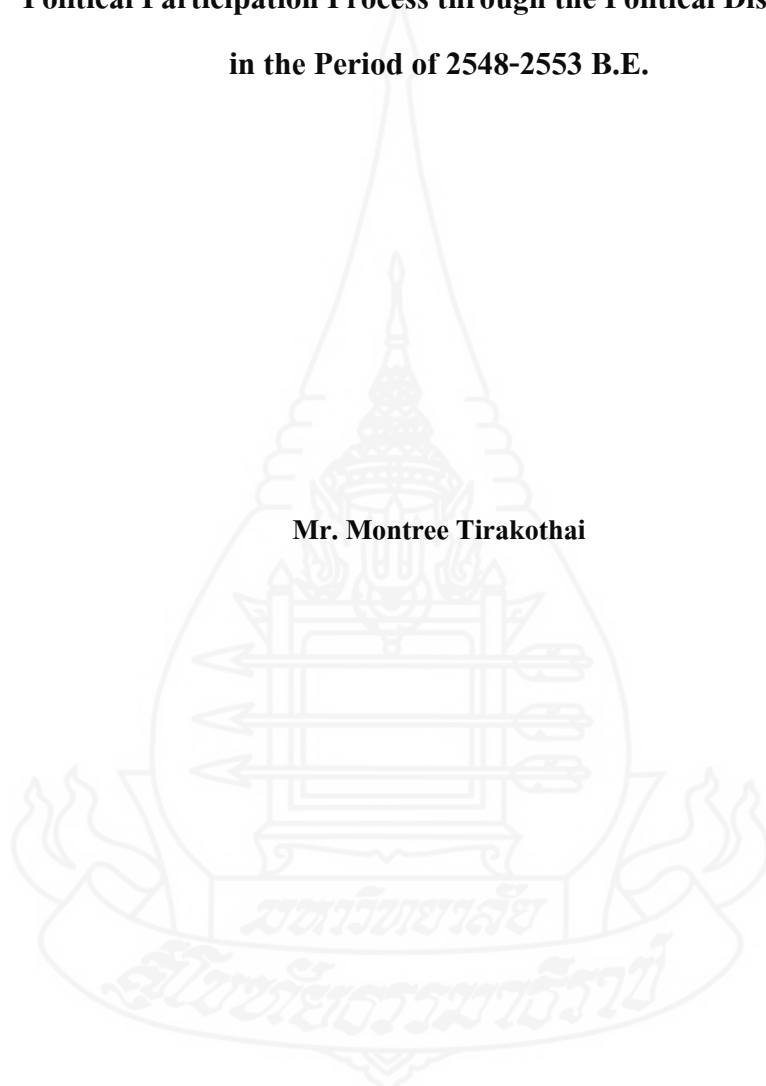

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2554

**Political Participation of Thammasat University Students: A Case Study on
Political Participation Process through the Political Discourse
in the Period of 2548-2553 B.E.**

Mr. Montree Tirakothai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศึกษาระบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง
ในช่วง พ.ศ. 2548-2553

ชื่อและนามสกุล นายมนตรี จุริโฆไท

แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย
2. รองศาสตราจารย์ชโลธร ตู๋ทองคำ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. นลินทร์ เมฆไศรรัตน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชโลธร ตู๋ทองคำ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ท่านรองศาสตราจารย์ ยุทธพร อิศรชัย อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ดร. วิไลลักษณ์ สกฤตภักดี ประธานกรรมการผู้จัดการ บริษัท เอส.วี.พี. กรุ๊ป จำกัด ดร. โสภณ พรโชคชัย ประธานกรรมการบริหาร มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย และ ดร. สันติ บุลสถาพร เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ที่เสียสละเวลามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นายธัญพงศ์ นิลสุวรรณ นายกองคํการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายรัชชาติ วงศ์ธัชชาติ อุปนายกองคํการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายสรวิศ วงศ์บุญสิน ฝ่ายการเมืองและการมีส่วนร่วม องคํการศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ นายชวรินทร์ กนกวิจิตรศิลป์ ประธานสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายชัชวิน คงเจริญ รองประธานสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายธนกร วงษ์ปัญญา รองประธานสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นางสาวรัญญา จึงสงวนสิทธิ์ ประธานชุมนุมเชียร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ นางสาววิอร เหลียงกอบกิจ หัวหน้าผู้นําเชียร์ รุ่น 68 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นางชิลพร ทองเขาด้าน เจ้าหน้าที่สำนักงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการประสานงานต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

และท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ผู้เป็นที่รัก ผู้ให้กำลังใจและให้โอกาสทางการศึกษาอันมีค่ายิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

มนตรี ฐิร โฆไท

พฤษภาคม 2555

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้อาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553

ผู้วิจัย นายมนตรี จูโรโมไท รหัสนักศึกษา 2528001973

ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรัชัย (2) รองศาสตราจารย์ธโรธร ผู้ทองคำ

ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2) สำรวจความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 (3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2553 ทั้งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ศูนย์รังสิต และศูนย์ลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 25,621 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 485 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ค่าสถิติไคสแควร์ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2553 มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ (2) นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มองวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ว่าเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจของกลุ่มการเมืองและให้การสนับสนุนแนวคิดสันติวิธี (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ เพศ ชั้นปี สาขาวิชาที่ศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมทางการเมือง นักศึกษา วาทกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2548-2553

Thesis title: Political Participation of Thammasat University Students: A Case Study on Political Participation Process through the Political Discourse in the Period of 2548-2553 B.E.

Researcher: Mr. Montree Tirakothai; **ID:** 2528001973;

Degree: Master of Political Science (Politics and Government);

Thesis advisors: (1) Yuttaporn Issarachai, Associate Professor; (2) Thasothorn Tootongkam, Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The purposes of this research were (1) to study political participation of Thammasat University students, (2) to survey opinions of Thammasat University students towards the political discourse in the period of 2548-2553 B.E., and (3) to determine the factors relating to political participation of Thammasat University students.

This was both a quantitative and a qualitative research. The population was 25,621 undergraduate students from Thammasat University studying at Tha Prachan, Rangsit, and Lampang Campus in 2010. In terms of samples, 485 Thammasat University students were selected using systematic sampling. Data were collected using questionnaire and interview form. Percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Chi-square were utilized for data analysis. Descriptive analysis was also employed.

The findings showed that (1) Thammasat University students took part in political participation in 2010 at a low level, (2) Thammasat University students viewed political discourse in the period of 2548-2553 B.E. as a tool to empower political groups and to support peaceful concept, and (3) the factors relating to political participation of Thammasat University students consisted of sex, level of study, major, participating on university activities, and following up political news.

Keywords: Political participation, Student, Political discourse, Thammasat University, 2548-2553 B.E.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง	10
แนวคิดเรื่องวาทกรรม	24
ลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2548-2553	31
วาทกรรมทางการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2548-2553	40
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	84
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	84
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล	88
การวิเคราะห์ข้อมูล	90

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	92
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล	92
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย	95
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การติดตามข่าวสารทางการเมือง	98
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมือง	102
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	110
ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย และปัจจัยการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ...	124
ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเพื่อณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มากขึ้น	126
ตอนที่ 8 ผลการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง ...	135
ตอนที่ 9 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการสัมภาษณ์	150
ตอนที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางสังคมการเมืองและ การปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2548-2553 กับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองจากคำสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง	157
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	161
สรุปการวิจัย	161
อภิปรายผล	168
ข้อเสนอแนะ	175
บรรณานุกรม	178
ภาคผนวก	186
ก แบบสอบถาม	187
ข แบบสัมภาษณ์	202
ค ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	206

ณ

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประวัติผู้วิจัย 214

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	การจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง 15
ตารางที่ 2.2	สภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง 24
ตารางที่ 3.1	ขั้นตอนและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 89
ตารางที่ 4.1	แสดงข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง 93
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย 95
ตารางที่ 4.3	แสดงผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัยของกลุ่มตัวอย่าง 97
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนนักศึกษาที่ติดตามข่าวสารทางการเมือง 99
ตารางที่ 4.5	แสดงผลการวิเคราะห์การติดตามข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง 101
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนนักศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมือง 102
ตารางที่ 4.7	แสดงผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง 108
ตารางที่ 4.8	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักศึกษาชายและหญิง 111
ตารางที่ 4.9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา แต่ละชั้นปี 115
ตารางที่ 4.10	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละ ชั้นปี 116
ตารางที่ 4.11	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา แต่ละคณะ 117
ตารางที่ 4.12	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่เป็น กลุ่มตัวอย่างแต่ละคณะ 118
ตารางที่ 4.13	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่มี รายได้ครอบครัวต่างกัน 123
ตารางที่ 4.14	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักศึกษาชายและหญิง 124
ตารางที่ 4.15	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา 125
ตารางที่ 4.16	ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อณรงค์ ให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น 126

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.17 ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของมหาวิทยาลัย เพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น	131
ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณของ กลุ่มตัวอย่าง	135
ตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์ของ กลุ่มตัวอย่าง	136
ตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาท เขาพระวิหาร) ของกลุ่มตัวอย่าง	137
ตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธีของกลุ่มตัวอย่าง	138
ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ทีมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายาม นำเสนอ	139
ตารางที่ 4.23 เหตุผลของนักศึกษาที่สนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	140
ตารางที่ 4.24 เหตุผลของนักศึกษาที่ไม่สนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	143
ตารางที่ 4.25 การแสดงออกต่อวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ของกลุ่มตัวอย่าง	144
ตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ และสงครามชนชั้น ของกลุ่มตัวอย่าง	147
ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูป ประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่าง	148
ตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง ของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	149

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 6

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งที่สองของประเทศไทย ได้รับการสถาปนาขึ้นด้วยความคิดริเริ่มของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เพื่อจุดมุ่งหมายในการปลูกฝังรัฐธรรมนูญอันเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบใหม่ของไทย โดยเล็งเห็นว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 ประเทศชาติความจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความรู้ทางกฎหมาย การปกครอง และสังคมเป็นอย่างดี จึงเห็นควรว่าต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร แต่เนื่องด้วยสถาบันระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่ในขณะนั้นมิได้เปิดกว้างเพื่อประชาชนทุกระดับอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นตลาดวิชา และเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกในประเทศไทยจึงได้ถือกำเนิดขึ้น โดยเปิดสอนหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิตซึ่งสอนวิชากฎหมายเป็นหลักและสอนวิชารัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูตควบคู่ไปด้วย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552: 13)

นอกจากจุดมุ่งหมายดังกล่าวแล้ว เจตนารมณ์ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกประการหนึ่งคือ ความต้องการปลูกฝังให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้รู้จักใช้ความรู้เพื่อผู้อื่นและสังคม และปลูกฝังให้เห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมืองและประเทศชาติมาก่อนประโยชน์ส่วนตัว ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาธรรมศาสตร์จึงมีลักษณะเฉพาะตัวในแง่ความเป็นผู้นำ เสียสละ ต่อสู้เพื่อความถูกต้องในสังคมมาโดยตลอด และมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเมืองยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนทำให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีประวัติศาสตร์ผูกพันกับพัฒนาการและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการเรียกร้องประชาธิปไตย การต่อต้านเผด็จการและการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคในสังคม และถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะหยุดชะงักลงชั่วคราวในยุคที่เรียกว่า “ยุคสายลมแสงแดด” จากอิทธิพลของอำนาจเผด็จการทหาร ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายประการ อาทิ การเปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยจาก “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” มาเป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” การส่งเสริม การจัดกิจกรรมเชิงนันทนาการในมหาวิทยาลัย เพื่อดึงดูดให้นักศึกษาเลิกยุ่งเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง แล้วหันมาสนใจการเรียนและการทำกิจกรรม

เฉพาะในมหาวิทยาลัยเท่านั้น หรือการปิดตลาดวิชา เปลี่ยนมาใช้ระบบสอบคัดเลือกเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย แต่การกระทำที่กล่าวมาทั้งหมดมาก็มีอาจเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อ “จิตวิญญาณ ธรรมศาสตร์” ที่ประสงค์จะเรียกร้องความถูกต้อง และมุ่งทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนร่วมได้

วิชญ์ เครื่องงาม (2547: 97-107) กล่าวว่าไว้ว่าจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ที่ต้องการเรียกร้อง ความถูกต้องเท่าเทียมกันในสังคมยุคสะท้อนผ่านบทบาททางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์มาโดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง อาทิ

1. การคัดค้านข้อกำหนดของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ที่ระบุว่า ผู้จะประกอบวิชาชีพด้านกฎหมายได้จะต้องเข้าเรียนที่สำนักอบรมแห่งนี้ และสอบเป็นเนติ บัณฑิตไทยหรือ น.บ.ท. ก่อน ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อธรรมศาสตร์ บัณฑิต จนในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2491 นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กว่า 50,000 คนได้ ชุมนุมเรียกร้องให้ยกเลิกกฎดังกล่าว โดยมีการประท้วงไม่เข้าฟังคำบรรยาย รวมไปถึงการที่ นักศึกษาคณะหนึ่งกรีดเลือดท่ามกลางกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อประท้วงมหาวิทยาลัย เนติบัณฑิตยสภา และ รัฐบาล จนในที่สุดเมื่อทางมหาวิทยาลัยได้ออกมารับรองว่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการแยก การศึกษาในมหาวิทยาลัยออกเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ โดยให้แต่ละคณะมีปริญญาตามสาขาของตน ทางนักศึกษา จึงยอมสลายตัวไป

2. การคัดค้านกฎ ก.พ. ฉบับที่ 110 ซึ่งระบุว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์จาก 2 มหาวิทยาลัยเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะ รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จะได้รับการปฏิบัติจากกระทรวงมหาดไทย ในการเข้ารับราชการไม่เท่าเทียมกัน โดยบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หากจะเข้ารับราชการ กระทรวง มหาดไทยก็ให้บรรจุเป็นข้าราชการชั้นตรีได้ทันที และมีสิทธิได้เงินค่าวิชาเพิ่มอีก 30 บาท จากเดิม 90 บาท รวมเป็น 120 บาท ในขณะที่บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ การเมืองจะบรรจุได้เมื่อมีอัตราว่าง และถึงแม้ตำแหน่งจะว่างก็จะได้บรรจุในตำแหน่งชั้นจัตวาไม่ใช่ ชั้นตรี ต่อเมื่อทำงานครบ 1 ปีถึงจะได้ปรับขึ้นเป็นชั้นตรี แต่ก็จะได้เงินเดือนเพียง 90 บาทเท่านั้น ไม่ใช่ 120 บาทเช่นเดียวกับที่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับ จากความไม่เท่าเทียมดังกล่าว ทำให้นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองออกมาประท้วงและคัดค้านอย่าง รุนแรง ซึ่งต่อมาได้รับเสียงสนับสนุนและให้กำลังใจจากนักศึกษาทั่วทั้งมหาวิทยาลัย และมีการ ระดมนักศึกษาจากทุกคณะมาช่วยกันเรียกร้องความเป็นธรรม รวมทั้งได้กำลังใจจากนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มาร่วมชุมนุมคัดค้านหน้ากระทรวงมหาดไทยด้วย จนในที่สุด

กระทรวงมหาดไทยจึงยอมแก้ไขกฎ ก.พ. ฉบับที่ 110 ให้บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทั้งสองมีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกัน

3. การชุมนุมคัดค้านเพื่อเรียกร้องเอามหาวิทยาลัยคืนจากกองทัพก หลังเหตุการณ์ขบถแมนฮัตตัน โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่ทหารได้เข้าครอบครองพื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัย โดยอ้างว่า “ขอใช้เป็นที่ชั่วคราว และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย” จนทำให้นักศึกษาต้องไปอาศัยอาคารของเนติบัณฑิตยสภาและโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาเป็นสถานที่เรียนแทน เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้กับนักศึกษา จึงไปรวมตัวกันหน้าพระที่นั่งอนันตสมาคมซึ่งใช้เป็นที่ประชุมสภาในขณะนั้นเพื่อฟังการประชุมสภา ซึ่งมีการตั้งกระทู้ถามถึงประเด็นดังกล่าว พร้อมกันนั้นได้เข้าพบกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เพื่อแจ้งถึงความประสงค์ให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนต่อมาในวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 รถบัสที่บรรทุกนักศึกษากลับมาจากการทัศนศึกษาต่างจังหวัดในช่วงปิดภาคการศึกษากว่า 10 คัน ได้ขับตรงไปยังมหาวิทยาลัยเพื่อหวังจะยึดมหาวิทยาลัยคืน เนื่องจากได้ให้เวลารัฐบาลในการแก้ไขปัญหามานานพอสมควรแล้ว แต่ปรากฏว่ากองทหารที่ดูแลรักษาอยู่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยได้รับคำสั่งไม่ให้ขัดขวาง นักศึกษาจึงเดินแถวลงจากรถบัส ร้องเพลงมอญคูดาวที่เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยเข้าสู่มหาวิทยาลัย

นอกจากการเรียกร้องความถูกต้องเพื่อกิจการของชาวมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เอง ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังได้เข้าไปมีบทบาทในเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญๆ หลายเหตุการณ์ อาทิ การรวมตัวของนักศึกษาเพื่อร่วมกันรณรงค์ต่อต้านสงครามในยุคสงครามเย็น โดยคัดค้านการส่งทหารไทยไปรบในเกาหลี การเดินขบวนเพื่อประท้วงการเลือกตั้งสกปรกใน พ.ศ. 2500 การเดินขบวนต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นใน พ.ศ. 2515 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการต่อสู้กับเผด็จการทหารในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดยจากบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์บางตอนสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของนักศึกษาระบบธรรมศาสตร์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

“ต้นพ.ศ. 2514 นักศึกษาบางคนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรือที่จริงไม่ก็คนที่ชอบเสวนากันในนามของสภาหน้าโดมถึงเรื่องปัญหาการบ้านการเมือง และปลายปีนี้นั่นเอง จอมพลถนอม กิตติขจร อดีตรองอธิบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีก็ทำการรัฐประหารตนเองหรือรัฐธรรมนูญของแผ่นดิน นักศึกษาเริ่มมีปฏิกิริยา แต่ยังไม่หนักหนาจนทำให้รัฐบาลกังวล นักศึกษาเริ่มมองไกลออกไปเกินขอบเขตของมหาวิทยาลัยที่ตนเรียน รัฐมนตรีทบวงฯ ท่านหนึ่งพูดถึงนิสิตนักศึกษาในตอนนี้อย่างชื่นชมว่า เขาเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีสำนึกและคิดถึงสังคมไทยไกลออกไปกว่าวมหาวิทยาลัย เมื่อนักศึกษา อาจารย์ และประชาชนที่เรียกร้อง

รัฐธรรมนูญถูกจับตัวเมื่อตุลาคม พ.ศ. 2516 พลังนักศึกษาที่รวมตัวกันได้มากกว่าผู้ปกครองแผ่นดินจะคาดหมาย และโดยคาดหมายของนักศึกษาหรือไม่ก็ตาม นักศึกษาซึ่งเป็นรัฐบาลไม่ได้มีส่วนร่วมล้มรัฐบาลได้ เพราะปัญหาที่หมักหมมเอาไว้ถึงที่สุด”

จากเหตุการณ์ในอดีตล่วงเลยมาสู่ปัจจุบันกลับพบว่า จิตวิญญาณการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ลดน้อยลงจากแต่ก่อนมาก โดยจากการสังเกตข่าวสารการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาตลอดระยะเวลา 2 ปี พบว่าข่าวประชาสัมพันธ์กิจกรรมของนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเรื่องการแข่งขัน การชิงรางวัล หรือการประกวดต่าง ๆ แต่กลับปราศจากข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการแสดงข้อคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาออกสู่สังคม โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์เพียงหนึ่งเดียวที่พอจะเหลืออยู่ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่สังคมคือ ขบวนการเมืองของกลุ่มสื่อการเมืองในงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์เท่านั้น และถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยจะได้มีนโยบายส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา โดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาถึง 5 ปีแล้ว แต่เมื่อประเมินสภาพการณ์โดยทั่วไปของกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบันกลับพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษายังไม่ถึงระดับที่น่าพอใจ กลุ่มกิจกรรมยังมีผู้ทำงานเพียงไม่กี่คน นักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ร่วมกิจกรรมและไม่มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของนักศึกษา เห็นได้จากการเลือกตั้งองค์การนักศึกษาครั้งล่าสุด เมื่อพ.ศ. 2552 พบว่า มีนักศึกษาไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ 35 ส่วนในการเลือกตั้งสภานักศึกษามีนักศึกษาไปใช้สิทธิเพียงร้อยละ 18 เท่านั้น

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 หลายชิ้นที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาที่ลดลง ตัวอย่างเช่น

1. งานวิจัยของฐิตกานต์ ธนาโอฬาร (2537) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีการสื่อสารทางการเมืองอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก เนื่องจากความสนใจที่จะเปิดรับข่าวสารการเมืองนั้นมีค่อนข้างน้อย และแม้ว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และมีความรู้ทางการเมืองในภาพรวมในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง แต่ก็ยังมีนิสิตนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ โครงสร้าง ระบบ แบบแผน และกระบวนการทางการเมืองยังไม่ดีนัก และส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

2. งานวิจัยของผู้วิจัยเอง เมื่อครั้งศึกษาในหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 12 เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันไปตามบริบททางด้านการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งระบบการศึกษา (มนตรี จุฑาโฒ 2551)

เมื่อมาถึงในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะมีปัจจัยที่แตกต่างไปจากในอดีตที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสดงออกทางความคิดและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเกิดขึ้น และด้วยเหตุจูงใจดังกล่าวนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะหาคำตอบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้อาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่อาทกรรมทางการเมืองถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจทางการเมืองของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นอาทกรรม “ระบอบทักษิณ” ที่ถูกสร้างขึ้นในช่วง พ.ศ. 2548 เพื่อโจมตีการบริหารประเทศภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนและทุจริตคอร์รัปชัน จนนำไปสู่การเกิดวิกฤตทางการเมือง และทำให้ในเวลาต่อมาเกิดเป็นกระแสเรียกร้องให้ตุลาการออกมาแสดงบทบาทเป็นผู้แก้ไขวิกฤตที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การก่อเกิดของอาทกรรม “ตุลาการภิวัตน์” ขึ้นในช่วง พ.ศ. 2549 ด้านการชุมนุมต่อต้านจากภาคประชาชนที่นำโดยกลุ่มคนเสื้อเหลืองหรือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก็มีการสร้างอำนาจและความชอบธรรมให้กับการกระทำของกลุ่มตนผ่านการใช้อาทกรรม “ชาตินิยม” ในช่วง พ.ศ. 2550 และอาทกรรม “สันติวิธี” ในช่วง พ.ศ. 2551 ด้านการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในฐานะคู่ตรงข้ามกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและรัฐบาลของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ก็เริ่มปรากฏบทบาทชัดเจนมากขึ้นในช่วง พ.ศ. 2552 โดยการต่อสู้ของกลุ่มดังกล่าวเป็นไปภายใต้อาทกรรม “ไพร่-อำมาตย์” และอาทกรรม “สงครามชนชั้น” ซึ่งความขัดแย้งในช่วงเวลาดังกล่าวดำเนินต่อเนื่องมาตลอดช่วง พ.ศ. 2552 และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนนำไปสู่การก่อเหตุจลาจลในเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะตัดสินใจสลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง และภายหลังจากเหตุการณ์สลายการชุมนุม รัฐบาลได้ประกาศแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย เพื่อช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมถึงเยียวยาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมาภายหลังการสลายการชุมนุมด้วย ซึ่งบางฝ่ายมองว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของรัฐบาลเอง

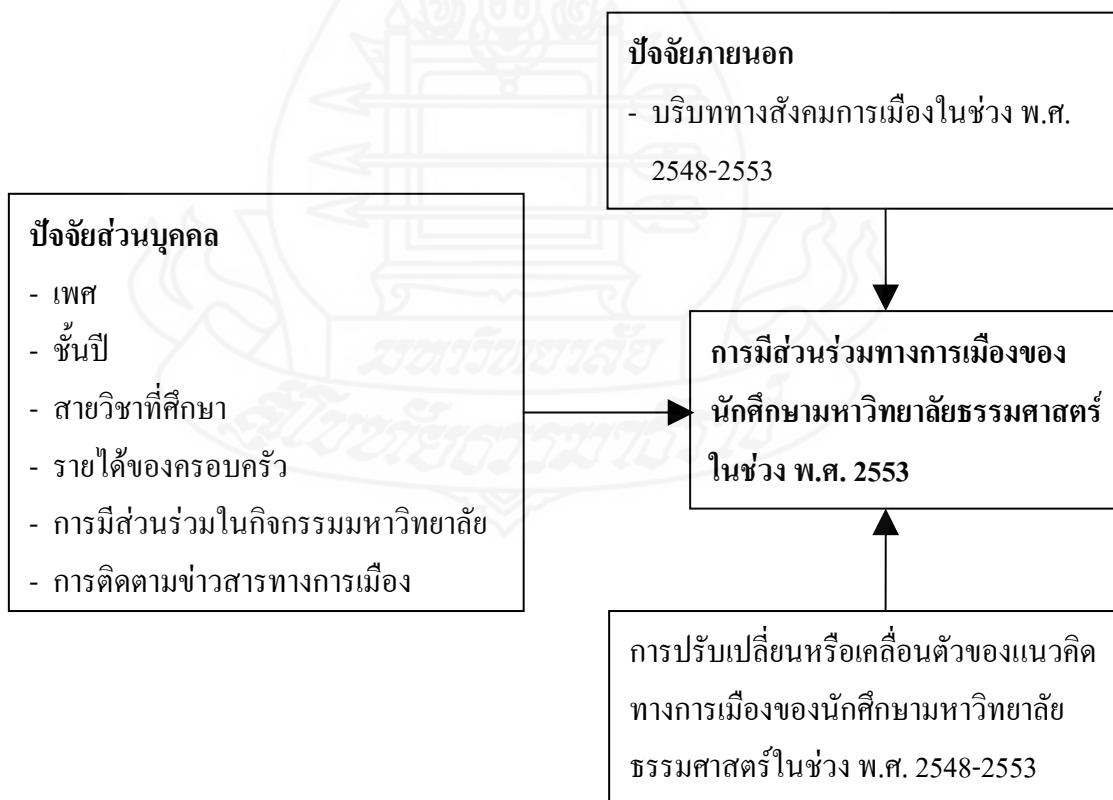

จากความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบันประกอบกับวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้อวาทกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2548-2553 รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในปัจจุบันด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 2.2 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ

4.2 นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มองว่าททกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ว่าเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจของกลุ่มการเมืองและให้การสนับสนุนแนวคิดสันติวิธี

4.3 ปัจจัย อันได้แก่ เพศ ชั้นปี สายวิชาที่ศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย และการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมุ่งศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ในปีการศึกษา 2553 ที่เรียนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ศูนย์รังสิต และศูนย์ลำปางเท่านั้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีอิทธิพลหรือมีผลกระทบต่อ นโยบายหรือการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย อาจใช้ความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรง สำเร็จผลหรือไม่สำเร็จผลก็ตาม เป็นการกระทำโดยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้ โดยจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ร่วมกิจกรรมการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การจัดตั้งหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง นักการเมืองหรือพรรคการเมือง การยื่นข้อเรียกร้อง การเดินขบวน การชุมนุม และการเข้าประจันหน้ากัน เป็นต้น

6.2 นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ในปีการศึกษา 2553 เฉพาะที่เรียนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ศูนย์รังสิต และศูนย์ลำปางเท่านั้น

6.3 วาทกรรมทางการเมือง หมายถึง ชุดของความหมายที่เป็นระบบ ซึ่งปรากฏทั้งในรูปของข้อความ ภาพ สัญลักษณ์ แบบแผนปฏิบัติ รวมไปถึงความเชื่อ ค่านิยม อุดมคติที่มีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความหมาย คุณค่า กฎเกณฑ์ เงื่อนไข ซึ่งมีผลต่อการควบคุมสังคม สถาบัน รวมทั้งปัจเจกบุคคลว่า อะไรควรนำเสนอ อะไรควรปฏิบัติตาม อะไรควรเชื่อ ทั้งยังมีผลต่อการสร้างชุดของความจริงขึ้นในสังคมในแต่ละช่วงเวลาเฉพาะด้วย

6.4 เพศ หมายถึง เพศชายและเพศหญิงของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ในปีการศึกษา 2553

6.5 ระดับชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นปีของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ตั้งแต่ระดับชั้นปีที่ 1-4

6.6 สายวิชาที่ศึกษา หมายถึง สายวิชาของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แบ่งเป็น 2 สายวิชา คือ สายวิชาสังคมศาสตร์-มนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สายวิชาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ วิทยาลัยนานาชาติปริดิพนมยงค์ และสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร

6.7 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมนุม ชมรม องค์การนักศึกษา สภานักศึกษา หรือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้จัดขึ้น

6.8 การติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การเปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปของการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างสม่ำเสมอ จากทุก ๆ ช่องทาง เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทราบถึงสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 7.2 ทราบถึงสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 7.3 ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 7.4 สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้กำหนดแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วงพ.ศ. 2548-2553 ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)
2. แนวคิดเรื่องวาทกรรม (Discourse)
3. ลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2548-2553
4. วาทกรรมทางการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2548-2553
5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง เนื่องจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) จะเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในภาวะดุลยภาพได้ กล่าวคือ ระบบการเมืองจะไม่สามารถดำรงอยู่ หากปราศจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ดังเช่นที่ Parry และ Moyser (1994) กล่าวว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ผลงานความรับผิดชอบและความรับผิดชอบของผู้นำล้วนมีความสำคัญ แต่อีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญมากเช่นกัน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นดัชนีชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียวก็ตาม นั่นคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Barber (2003) ที่ว่า อนาคตการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับชุมชนมากยิ่งขึ้น ชุมชนจะไม่มี ความหมายเพียงแต่การรวมกลุ่มหรือการรวมหมู่กันของประชาชนที่เป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามเท่านั้น

หากแต่จะเปลี่ยนรูปแบบเป็นพลเมืองที่มีบทบาทที่ทันสมัยขึ้น ความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยจะถูกกำหนดโดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองตนเองที่มีมากขึ้นของประชาชน

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ แม้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเป็นไปตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้ทำได้ เช่น การอนุญาตให้ร่วมตัวเพื่อชุมนุมคัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ แต่บางครั้งปรากฏได้ว่าการลุกกลามเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายได้ เช่น การขว้างปา การทำร้ายร่างกาย หรือการใช้ความรุนแรง เป็นต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลากหลายรูปแบบและหลายระดับ ตั้งแต่ระดับง่ายที่สุดจนถึงซับซ้อนขึ้นไป กล่าวคือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองทางการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร รวมถึงการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียง ช่วยรณรงค์หาเสียง และสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง โดยอาจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างพร้อมกันก็ได้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมการเมือง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาลด้วย

ประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบเสรีประชาธิปไตยจะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจสูงกว่าประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองระบอบเผด็จการมาก และหากการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาจากแต่ละบุคคลโดยตรงจะเรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยตนเอง” สำหรับการมีส่วนร่วมที่นอกเหนือจากแต่ละบุคคลโดยตรงแล้วเรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม”

Myron Weiner (1971) ได้สำรวจและรวบรวมความหมายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ต่าง ๆ ได้ให้ไว้แยกเป็น 10 ความหมายดังนี้

1) การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศเพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการ

2) ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพล (Influence) ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล หรือในการเลือกผู้นำในรัฐบาล

3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับการรับรองว่าถูกต้อง (Legitimate)

4) การให้มีตัวแทน (Representative) เพื่อเข้าไปใช้อำนาจแทนตน

5) การแยกตนเองออกจากการเมือง (Alienation) เนื่องจากเชื่อว่าการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองของตนไม่ส่งผลใด ๆ ทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากความเฉาหรือเมินเฉยทางการเมืองที่เป็นการขาดความสนใจทางการเมืองโดยสิ้นเชิง และไม่กระทำการใด ๆ ทางการเมือง

6) ความกระตือรือร้น (Active) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางการเมือง หรือเป็นผู้ที่ชอบกระทำกิจกรรมทางการเมือง (Activists)

7) การกระทำที่ “ต่อเนื่องอย่างคงที่” (Persistence Continuum) ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบัน (Institutionalization) และมีการจัดตั้ง หรืออาจจะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เช่น การก่อจลาจล

8) การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง หรือมุ่งจะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (Public Policies) หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของทางราชการ (Bureaucratic Action)

9) การกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติ (National Politics)

10) การกระทำที่มีลักษณะเป็น “การกระทำทางการเมือง” (Political Act)

Huntington และ Nelson (อ้างถึงใน กัญญาภัค ตระสินชัย 2547: 13-16) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละคนที่มีความมุ่งหมายเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดย Huntington ได้เน้นว่าการมีส่วนร่วมนั้นหมายถึง

1) ครอบคลุมเฉพาะการกระทำกิจกรรม (Political Act) ไม่รวมถึงทัศนคติ (Attitude)

2) เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่ชนักการเมืองอาชีพ (Professional Politician) เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง

3) กิจกรรมทางการเมืองจะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่อง (Intermittent) และเป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา (Part-time) โดยมีบทบาทรองจากบทบาทอื่น ๆ

4) เป็นการกระทำเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และไม่ว่าผลของกิจกรรมนั้นจะเป็นเช่นไร ให้อัดได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปได้ด้วยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้

Parry (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ พรหมพิสุทธิ์ 2513: 13) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึงการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองมีอยู่มากมาย อาจเรียงลำดับได้จากการออกเสียงเลือกตั้ง ไปจนถึงการเป็นผู้กำหนดนโยบายและการดำเนินนโยบาย

Nie และ Verba (อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 11-13) ได้ให้คำจำกัดความการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้าง ๆ ว่า “เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์โดยตรงต่อการมีอิทธิพลต่อการเลือกเจ้าหน้าที่รัฐหรือการกระทำที่ดำเนินการโดยรัฐ” นอกจากนี้ Nie and Verba ได้เน้นว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็น

- 1) เรื่องกิจกรรมของพลเมืองเฉพาะบุคคล
- 2) กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อรัฐบาลทั้งการเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการเลือกที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 3) การเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำกิจกรรม

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมเพื่อการกระทำของประชาชนตามความสมัครใจ ที่ต้องการมีอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีอยู่ในทุกระดับทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และการกระทำนั้นอาจเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว กระทำโดยความสำนึกหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้

1.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แบ่งได้เป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

1.2.1 การนิ่งเฉย (Inactive) เป็นรูปแบบของการแยกตนเอง (Apathetic) กล่าวคือการไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น การไม่ลงคะแนนเสียง (No Voting) รวมถึงการไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติด้วย (Patriotic Activity)

1.2.2 การเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แต่รวมได้กับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติแบบต่าง ๆ (Patriotic act) เช่น การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย และการสนับสนุนประเทศให้ทำสงคราม แม้ตนเองจะไม่เห็นด้วย จึงกล่าวได้ว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะกระทำโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญในทางการเมือง การลงคะแนนเสียงไม่จำเป็นต้องอาศัยการสื่อข่าวและแรงจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงอาจไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองและรูปแบบอื่นได้ และในทางกลับกันผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ อาจไม่ไปลงคะแนนเสียงก็ได้ อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงมีความสำคัญมากในแง่ที่สามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาลหรือการปกครองได้ทันทีทันใด

1.2.3 การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง และผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Worker) หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้งและการร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน

1.2.4 การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วเพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูง และมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง

1.2.5 การติดต่อกับทางราชการ (Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคลที่จะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษี โรงเรียน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม ฯลฯ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าว เกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง ดังเช่นที่ Verba และ Nie (1972) เรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Participation) หรือการติดต่อเฉพาะเรื่อง (Particularized Contacting)

1.2.6 การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือการก่อการจลาจลในกรณีที่จะเป็นการบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง โดยการประท้วงนั้นจะเป็นไปอย่างแข็งขันและเปิดเผย เช่น การประท้วงการบริหารงานของรัฐบาล การปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม ฯลฯ

1.2.7 การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมือง หรือส่งคำคัดค้านการเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อยู่อาศัย การให้ความสนใจกับทางราชการ และการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวจึงมักเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย ผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

ทั้งนี้พฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล จะแตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างด้านภูมิหลังหรือปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (SES: Socioeconomic Status or Class)

นอกจากนี้ Almond และ Powell (อ้างถึงใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2526: 59) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ แบบปกติ (Conventional) และแบบไม่ปกติ (Unconventional) โดยในแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อย ๆ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบปกติ (Conventional)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่ปกติ (Unconventional)
1. การออกเสียงเลือกตั้ง	1. การยื่นข้อเรียกร้อง
2. การพูดคุยเรื่องการเมือง	2. การเดินขบวน
3. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3. การเข้าประจันหน้า
4. การจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ	4. การละเมิดระเบียบของสังคม
5. การติดต่อเฉพาะเรื่องกับเจ้าหน้าที่	5. การใช้ความรุนแรงทางการเมืองทั้งต่อ ทรัพย์สินและบุคคล
	6. สงครามกองโจรและการปฏิวัติ

ที่มา : Almond และ Powell อ้างถึงใน ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526: 59)

1.3 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Milbrath และ Goel (อ้างถึงใน กัญญาภัก ตระสินชัย 2547: 16-18) ได้จัดเรียงลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก 14 รายการ ดังนี้

- 1) การที่บุคคลสนองตอบต่อสิ่งเร้าทางการเมือง
- 2) การที่บุคคลลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 3) การที่บุคคลริเริ่มการอภิปรายถกเถียงทางการเมือง
- 4) การที่บุคคลพยายามพุดจาชักชวนให้ผู้อื่น ไปออกเสียงเลือกตั้ง
- 5) การที่บุคคลติดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง
- 6) การที่บุคคลติดต่อเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง
- 7) การที่บุคคลช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 8) การที่บุคคลเข้าร่วมในการประชุมทางการเมือง
- 9) การที่บุคคลสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง
- 10) การที่บุคคลเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองใดพรรคการเมือง

หนึ่ง

- 11) การที่บุคคลเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการกลางของพรรคการเมือง
- 12) การที่บุคคลช่วยหาทุนในพรรคการเมือง
- 13) การที่บุคคลเป็นผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
- 14) การที่บุคคลได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐและพรรคการเมือง

นอกจากนั้นยังสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามแบบ Campbell และ Miller (อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ 2539: 28-29) ได้ดังนี้

- 1) ระดับสูง ได้แก่ การลงคะแนนเสียงและการเข้ามีส่วนร่วมอื่น ๆ
- 2) ระดับกลาง ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
- 3) ระดับต่ำ ได้แก่ ไม่ลงคะแนนเสียงถึงแม้ว่าจะเข้ามีส่วนร่วมอื่น ๆ

Roth and Wilson (อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล 2545: 15-17) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับ คือ

1) *ระดับต่ำหรือกลุ่มผู้ดู* ซึ่งได้แก่การให้ความสนใจต่อข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การถกเถียงปัญหาทางการเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การพยายามชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับจุดยืนทางการเมืองของตน การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์และการร่วมชุมนุมทางการเมือง

2) *ระดับกลางหรือระดับผู้มีส่วนร่วม* ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการของชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

3) *ระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม* ได้แก่ การเป็นผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ การมีตำแหน่งและทำงานเต็มเวลาให้แก่พรรคการเมือง การได้รับเสนอชื่อให้เข้าแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมืองและการได้รับตำแหน่งทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสามระดับนี้เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศประชาธิปไตยตะวันตก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Milbrath และ Goel (อ้างถึงในมลินี สมภพเจริญ 2547: 67) ที่เห็นว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเพิ่มจากความสนใจทางการเมืองไปสู่กิจกรรมทางการเมืองที่ต้องการความสนใจและแรงจูงใจมากขึ้นเป็นลำดับ

1.4 ประเภทของผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง

จรรยา สุภาพ (อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 22-23) แบ่งประเภทของผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ดังนี้

1) *ชนชั้นนำระดับสูงและชนชั้นนำระดับกลาง* พิจารณาจากการใช้หลักตำแหน่งและชื่อเสียง

2) บุคคลระดับอื่นที่มีบทบาททางการเมืองและมีส่วนใช้อำนาจทางการเมือง ได้แก่

- (1) ผู้ที่อยู่ในระดับชั้นของสังคมซึ่งมีฐานะที่จะใช้อิทธิพลทางการเมืองได้
- (2) ผู้ที่มีความตื่นตัวและเป็นผู้ดำเนินการทางการเมือง
- (3) กลุ่มผลประโยชน์
- (4) พรรคการเมือง

Ethiel Pool (อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 22-23) ได้เสนอมาตรฐานในการวัดผู้มียุทธศาสตร์ทางการเมืองดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่เป็นสมาชิกขององค์การทางการเมือง
- 2) เป็นผู้ที่มีบริจาคเงินทองให้กับองค์การทางการเมือง
- 3) เป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมในการประชุมทางการเมืองทั้งระดับเล็กและใหญ่
- 4) เป็นผู้ที่ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 5) เป็นผู้ที่ติดต่อกับสมาชิกรัฐสภา เจ้าหน้าที่ทางการเมือง หรือหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็น ชี้นำ หรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางการเมือง
- 6) เป็นผู้ที่พบปะสนทนาในเรื่องการเมืองกับบุคคลทั่วไป

Milbrath (อ้างถึงใน วรทัศน์ วาณิชขจร 2534: 22-23) ได้จัดประเภทบุคคลที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมรูปแบบดังกล่าวออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ผู้ที่แยกตัวเอง หรือ Apathetic หมายถึง บุคคลที่ถอนตัวออกจากกระบวนการทางการเมือง
- 2) ผู้เฝ้ามอง หรือ Spectator หมายถึง ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ
- 3) ผู้ต่อสู้ในเวที หรือ Gladiator หมายถึง บุคคลที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน

1.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จันทนา สุทธิจารี (2544) แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมลักษณะปัจเจกบุคคล เช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือ การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งประชาชนแต่ละบุคคลสามารถกระทำได้โดยอิสระลำพังตนเอง หรือแม้แต่การเดินขบวนประท้วง ซึ่งจากรูปแบบของกิจกรรมน่าจะเป็นการกระทำในลักษณะกลุ่มบุคคลมากกว่า แต่เคยมีประชาชนเพียงคนเดียวที่แสดงการประท้วงต่อต้านรัฐบาล ดังเช่นในกรณี การอดอาหารประท้วงนายกรัฐมนตรีนครินทร์ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของร้อยตรี ฉลาด วรฉัตร โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะปัจเจกบุคคลมีพลังในการเรียกร้องและต่อรองต่อกระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายของรัฐหรือสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้น้อยกว่าลักษณะของกลุ่มบุคคล นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยคนเดียวคนเดียวนั้นจะเข้มข้นรุนแรงจนสามารถชักจูงใจให้ผู้อื่นมาร่วมด้วยได้จำนวนมาก

2) การมีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่ม จะมีพลังในการต่อรอง เรียกร้อง และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายรัฐหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้มากกว่าลักษณะปัจเจกบุคคล ปัจจัยสำคัญที่กำหนดอิทธิพลและพลังของกลุ่ม ได้แก่ จำนวนสมาชิกของกลุ่ม ความสามัคคีของกลุ่ม และบทบาทของผู้นำกลุ่ม

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมโดยตรง (Participatory Democracy) เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น บริหารงาน กำหนดนโยบายและตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2) การมีส่วนร่วมทางอ้อม (Representative Democracy) เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม โดยการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารปกครอง

ประเทศ โดยให้โอกาสประชาชนอย่างเสรีในการเลือกตั้ง และประชาชนสามารถควบคุม ติดตาม การปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

1.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กัญญาภัค ตรีสินชัย (2547: 22-24) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีดังนี้

1) บุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง (SES: Socioeconomic Status) มักสนใจและอยากเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่สถานภาพต่ำ กล่าวคือ หากบุคคลมีความพร้อมใน 2 ปัจจัยดังกล่าวนี้ จะทำให้มีเวลาและโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองสูง รวมถึงการมีสถานภาพทางสังคมดีทำให้ได้รับการยอมรับและเคารพความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้น การมีทักษะในการสื่อสารจะช่วยอย่างมากในการแสดงความคิดเห็น ชักจูง และโน้มน้าวต่อสาธารณะได้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า SES ของแต่ละปัจเจกบุคคลจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก แต่ถ้าบุคคลนั้นมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ก็อาจมีอิทธิพลเหนือ SES และส่งผลให้ปัจเจกบุคคลดังกล่าวเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้เช่นกัน

2) บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองมาก มีความเข้าใจทางด้านการเมืองมากย่อมจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย

3) โดยทั่วไปชายจะมีจิตใจเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพทางการเมืองมากกว่าหญิง เนื่องจากอิทธิพลจากกระบวนการอบรมหล่อหลอมทางสังคม (Socialization) ซึ่งส่งเสริมให้ชายเป็นผู้นำครอบครัวและสังคม ในขณะที่หญิงเป็นผู้ตาม

4) บุคคลที่สำนึกในหน้าที่ของพลเมือง (Sense of Civic Obligation) มักพบว่ามี การเข้าร่วมทางการเมืองสูง

5) การได้รับการกระตุ้นทางการเมืองมีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมือง กล่าวคือ หากบุคคลได้รับการกระตุ้นทางการเมืองมากขึ้นจะทำให้บุคคลนั้นเข้าร่วมทางการเมืองในทางลึกมากขึ้น แต่มิได้หมายความว่า ปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพียงแต่ทั้ง 2 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ หากบุคคลมีความรู้สึกทางบวกต่อระบบการเมืองจะมีแนวโน้มที่จะสนองตอบต่อปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองและเข้าร่วมทางการเมืองมากขึ้น และการที่บุคคลสัมผัสกับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจะเป็นผลให้เพิ่มปริมาณและความแหลมคมเกี่ยวกับความรู้ทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และจะก่อให้เกิดความสนใจต่อระบบ

การเมือง และผูกพันกับผู้สมัครแข่งขันทางการเมืองยิ่งขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยกระตุ้นนี้อาจมาจากสื่อมวลชน การรณรงค์ การประชุม หรือจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการระหว่างบุคคลก็ได้

6) บุคคลที่มีความสนใจหรือผูกพันกับการเลือกตั้งจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจการเลือกตั้ง ความสนใจลักษณะนี้จะทำให้ปัจเจกบุคคลพยายามค้นหาหาข้อมูลเพิ่มเติม และในที่สุดถ้าพบว่าตัวเองเห็นด้วยกับนโยบายของพรรคหรือคู่แข่งคนใดก็จะตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนสนับสนุน

7) บุคคลที่มีจิตใจเกี่ยวข้องกับผูกพันกับการเมืองมีแนวโน้มในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการรณรงค์ทางการเมือง

8) บุคคลที่ประกาศตัวสังกัดพรรคการเมืองอย่างชัดเจนจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อปัจเจกบุคคลประกาศตัวยอมรับว่าตนเองสังกัดพรรคใด ย่อมเป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงยิ่งขึ้น เพราะย่อมหมายถึง การยอมรับภาระความผูกพัน และยอมรับภารกิจในฐานะสมาชิกของพรรคที่จะต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการรณรงค์ของพรรคเพื่อการชักนำให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตาม และเพื่อให้ตัวแทนของพรรคได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

9) ผู้มีอาวุโสมีแนวโน้มที่จะสังกัดพรรคการเมืองมากกว่าคนหนุ่มสาว

10) ระบบการเมือง ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด

11) วัฒนธรรมทางการเมือง หากประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าหรือคับแคบ ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมาก

12) สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น ข่าวสารความเป็นไปของประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ ที่ไหลไปสู่การรับรู้ของประชาชนในประเทศเผด็จการมีส่วนกระตุ้นหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจนถึงขั้นเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองได้

วรัทศน์ วานิชอังกูร (2534: 24-38) กล่าวว่า การวิจัยเรื่องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะมีผลเกี่ยวข้องกับตัวแปรสถานะทางสังคมอยู่ค่อนข้างมาก โดยตัวแปรสถานะทางสังคมที่มีสหสัมพันธ์สูงกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังนี้

1) สถานะทางเศรษฐกิจสังคม

สถานะทางเศรษฐกิจสังคมหรือที่ LaPalombara เรียกว่า “ชั้นสังคม” ประกอบด้วยการศึกษา รายได้ และอาชีพ ผู้ที่ได้คะแนนสูงทั้ง 3 ประเภท จึงจะถือว่ามิสถานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง จากการวิเคราะห์ข้อมูลในสหรัฐอเมริกาหลายครั้งบ่งชี้ว่าระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

จะสูงขึ้นตามระดับสถานะทางเศรษฐกิจสังคม กล่าวคือผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ

Verba และ Nie (1972) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยตัวประกอบสถานะทางเศรษฐกิจสังคมมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้

(1) รายได้

เป็นตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์สูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการศึกษาในอเมริกาใต้พบว่า รายได้จะมีผลกระทบกระเทือนที่สำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าตัวแปรการศึกษาและอาชีพ

นอกจากนี้รายไดยังมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจากการศึกษาของ Verba และ Nie (1972) พบว่า รายได้มีอิทธิพลสูงต่อรูปแบบกิจกรรมที่ร่วมมือกันมากกว่าการลงคะแนนเสียงหรือการติดต่อเฉพาะบุคคล และการที่รายได้มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เนื่องจากรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีทัศนคติและสถานะเศรษฐกิจสังคมอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน

(2) การศึกษา

เป็นตัวแปรสถานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ใช้กันแพร่หลายมากที่สุด โดยจากการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ขาดการศึกษา และการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอำนาจมากที่สุดในการกระตุ้นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะความแตกต่างในการได้รับการศึกษามีความสัมพันธ์กับลักษณะทางสังคมอื่น ๆ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูง จะเปิดเผยต่อสื่อมวลชนและรับข่าวสารทางการเมืองได้มากกว่า มีสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมือง มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และมีความสนใจและรับผิดชอบ

การศึกษาวิจัยของ Almond (อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 24-38) ในหนังสือ The Civic Culture เกี่ยวกับผลกระทบของการศึกษาต่อพฤติกรรมทางการเมืองพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมี

- ความระมัดระวังอิทธิพลของรัฐบาลต่อปัจเจกชน
- ติดตามการเมืองและให้ความสนใจต่อการรณรงค์หาเสียงมากกว่า
- มีข่าวสารทางการเมืองมากกว่า
- มีความคิดเห็นในเรื่องการเมืองกว้าง
- เข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองมากกว่า
- มีความรู้สึกอิสระที่จะอภิปรายทางการเมือง
- สามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาล

- เป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นขององค์กรต่างๆ
- มักมีแนวโน้มแสดงความเชื่อมั่นในตนเอง

นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง และความพยายามมีอิทธิพลทางการเมือง ดังจะเห็นได้ว่าการศึกษาเป็นตัวทำนายเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองที่แข็งแกร่งที่สุด

(3) อาชีพ

เป็นตัวแปรสถานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ยากกว่าการศึกษาและรายได้ เพราะไม่สามารถบอกความแตกต่างของอาชีพประเภทต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน แม้ว่าจะพยายามแบ่งแยกประเภทก็ตาม จากการศึกษาหลายครั้งพบว่าบุคคลที่มีสถานะอาชีพสูงมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีสถานะอาชีพต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีอาชีพประจำมีแนวโน้มที่จะกระตือรือร้นทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ นักธุรกิจ เสมียน ช่างฝีมือ และกรรมกร ตามลำดับ

2) ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญในการอธิบายการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองจะมีความรู้สึกใกล้ชิดกับสมาชิกต่าง ๆ มากกว่าชาวชนบท จากการศึกษาหลายครั้งในสังคมตะวันตก พบว่า ชาวนากระตือรือร้นทางการเมืองน้อยกว่าคนในเมือง ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทที่ชัดเจนคือ ระดับกิจกรรมทางการเมืองของผู้หญิงในเมืองกับชนบท และประเพณีตะวันออกที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย” อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นเป็นประเทศตัวอย่างที่สำคัญที่การอาศัยอยู่ในเมืองและชนบทกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีสหสัมพันธ์กัน และ Milbrath (อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชองกูร 2534: 24-38) ย้ำว่าอันที่จริงแล้วไม่ใช่ขนาดของชุมชนแต่เป็น “แบบของชุมชน” มากกว่าที่จะมีอิทธิพลต่อระดับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

3) การเป็นสมาชิกองค์กร

กลุ่มจะเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ที่เป็นสมาชิกองค์กรหรือชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรหรือชุมชน

4) อายุ

จากการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นอย่างมั่นคงตามอายุจนกระทั่งถึงวัยกลางคนและจะค่อย ๆ ลดลงทีละน้อยในวัยสูงอายุ กลุ่มคนที่ไม่สนใจการเมืองมากที่สุด คือ คนหนุ่มที่ยังไม่แต่งงาน และจากการศึกษาหลายครั้งพบว่า คนที่

แต่งงานแล้วมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนโสด ส่วนการวิจัยที่พบว่าไม่มีสหสัมพันธ์กันระหว่างสถานภาพการแต่งงานกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ งานวิจัยของ Agger และ Miller (อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 24-38)

5) ความแตกต่างทางเพศ

ชนบทรรมนิยมประเพณีส่วนใหญ่เน้นว่าการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับเพศชายเป็นเพศแรก แล้วผู้หญิงจึงเข้ามีส่วนร่วมด้วย ดังนั้นผู้ชายจึงผูกพันกับการเมืองมากกว่าผู้หญิง ถึงแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงเป็นแบบอุตสาหกรรมทำให้ความแตกต่างทางเพศลดลงแล้ว แต่ผลกระทบตามประเพณียังคงมีอยู่สูง โดยเฉพาะในระดับการศึกษาที่ต่ำ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยหลายชิ้นพบว่า เพศชายมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง (Agger, 1964; Almond, 1963; Berelson, 1954 อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 24-38)

นอกจากนี้ช่องว่างระหว่างเพศต่างกันมากที่สุดในกลุ่มฐานะต่ำและต่างกันน้อยในกลุ่มฐานะสูง โดยสิ่งที่ทำให้อัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ชายต่างจากผู้หญิงคือ ลำบากในประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยมากกว่า 12 ประเทศในอเมริกาได้ ยกเว้นประเทศ อาร์เจนติน่า ความแตกต่างระหว่างเพศมีอยู่ในทุกรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทุกระดับการศึกษา และทุกสีผิว อย่างไรก็ตามความแตกต่างดังกล่าวจะลดลงเมื่อผู้หญิงอ่านออกเขียนได้และมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยการออกไปทำงานนอกบ้าน และเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิสตรีมากขึ้น

6) ศาสนา

เป็นปัจจัยแรกในบรรดาชั้นสังคมในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่เป็นการยากที่จะทราบว่าศาสนามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองหรือไม่ เพราะกลุ่มศาสนามีแนวโน้มร่วมกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม เชื้อชาติ และผิว อย่างไรก็ตามความแตกต่างทางศาสนาในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีน้อยมาก

7) ผิว

ผิวเกี่ยวข้องกับฐานะทางสังคมและกลุ่มเชื้อชาติซึ่งสร้างความแตกต่าง เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา นิโกรและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลความเจริญ มีการศึกษาน้อย มีรายได้ต่ำ และมีโอกาสติดต่อกับบุคคลสำคัญ ๆ น้อย จะมีระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าคนผิวขาว เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ การศึกษา รายได้ อาชีพ ที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกองค์กร อายุ เพศ ศาสนา และผิว ส่วนใหญ่ส่วนมีความสัมพันธ์กับระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 สภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

พวกที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก	พวกที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย
1. พวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง	1. พวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ
2. เพศชาย	2. เพศหญิง
3. พวกผูกพันกับพรรคการเมือง	3. พวกไม่ผูกพันกับพรรคการเมือง
4. วัยกลางคน อายุ 40-50 ปี	4. วัยหนุ่ม อายุต่ำกว่า 30 ปี และวัยสูงอายุ ที่อายุเกิน 50 ปี
5. พวกที่อยู่ในกลุ่มซึ่งมีพลังกดดันทางการเมืองในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับความผูกพันที่มีต่อกลุ่ม	5. ผู้ที่อยู่ในกลุ่มซึ่งไม่มีพลังกดดันทางการเมืองในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับความผูกพันที่มีต่อกลุ่ม

ที่มา : วรทัศน์ วานิชอังกูร (2534: 24-38)

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองกับสภาพแวดล้อมเหล่านี้ บางกรณีอาจจะต่ำ ไม่แน่นอน และอาจจะแตกต่างกันระหว่างประเทศที่มีสถานภาพทางการเมืองและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

2. แนวคิดเรื่องวาทกรรม (Discourse)

2.1 ความหมายของวาทกรรม

วาทกรรม คือ ชุดของความหมายที่เป็นระบบ ซึ่งปรากฏทั้งในรูปของข้อความ ภาพ สัญลักษณ์ แบบแผนปฏิบัติ รวมไปถึงความเชื่อ ค่านิยม อุดมคติที่มีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความหมาย คุณค่า กฎเกณฑ์ เงื่อนไข ซึ่งมีผลต่อการควบคุมสังคม สถาบัน รวมทั้งปัจเจกบุคคลว่าอะไรควรนำเสนอ อะไรควรปฏิบัติตาม อะไรควรเชื่อ ทั้งยังมีผลต่อการสร้างชุดของความจริงขึ้นในสังคมในแต่ละช่วงเวลาเฉพาะด้วย

วาทกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้สร้างความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่แวดล้อมรอบตัวเรา ทั้งยังทำหน้าที่ในการรักษาภาพหรือตรึงสิ่งเหล่านั้นให้คงอยู่และให้เป็นที่ยอมรับของสังคม อำนาจของวาทกรรมดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับหลาย ๆ สิ่ง หลาย ๆ อย่างในสังคมเมื่อเรามองวาทกรรมในเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมนั้น อาจกล่าวยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นภาคการเสด็จ

ของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายเพื่อการยอมรับวาทกรรมต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น วาทกรรมเรื่องเรือนร่างสตรี (Female bodies) เป็นวาทกรรมชุดหนึ่งที่มีบทบาทต่อการสร้างความหมายหรือความจริงเกี่ยวกับเรือนร่างที่สวยงามของสตรี เช่น ผู้หญิงสวยต้องมีผิวเนียน หุ่นดี สวมใส่ เป็นคน ต่าง ๆ เหล่านี้นำมาซึ่งการสร้างการยอมรับต่อร่างกายของผู้หญิงที่เป็นแบบเดียวกันกับวาทกรรมดังกล่าวว่าเป็นผู้หญิงที่สวย ส่วนผู้หญิงที่มีลักษณะหรือรูปร่างไม่ตรงหรือไม่เข้ากันกับวาทกรรมดังกล่าวก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือเกิดปมค้อยต่อตัวเองทำให้เกิดความพยายามที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ตนเองดูดีขึ้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งอาจจะโดยการควบคุมอาหาร การใช้เครื่องสำอางยี่ห้อต่าง ๆ เป็นต้น

วาทกรรมดังกล่าวนี้ก็นำมาซึ่งผลประโยชน์ที่ฝังแฝงมาในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้วาทกรรม เช่น วาทกรรมเรื่องเรือนร่างสตรีดังกล่าวนี้ก็อาจจะนำมาซึ่งธุรกิจการค้า ยาลดความอ้วน เครื่องสำอางต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งวาทกรรมที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมแต่ละยุคสมัยหรือช่วงเวลา โดยการยอมรับเป็นคำนิยม ความเชื่อ ความรู้ สิ่งที่เป็นแบบแผนในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ในสังคมแล้วนั้น วาทกรรมดังกล่าวก็จะกลายเป็นวาทกรรมหลัก (Dominant discourse) ขึ้นมาในสังคม ซึ่งอำนาจของวาทกรรมนั้นมีทั้งในแง่ของการกดทับหรือปิดกั้น (Subjugate) ไม่ให้ความหมาย คำนิยม ความเชื่อ สถาบันอื่น ๆ ที่ขัดต่อวาทกรรมหลักนั้น แสดงออกได้อย่างเปิดเผย และในแง่ของการแทนที่หรือเลื่อนหาย (Displace) ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ขัดกับวาทกรรมหลักที่ดำรงอยู่ กล่าวให้เห็นภาพก็คือ วาทกรรมมีอำนาจในการที่จะทำให้สังคมมีความคิดความเชื่อหนึ่ง และความคิดความเชื่อดังกล่าวเมื่อได้รับการยอมรับและการปฏิบัติตามจากภาคส่วนในสังคมแล้ว วาทกรรมนั้นก็กลายเป็นวาทกรรมหลัก ซึ่งอำนาจของวาทกรรมหลักนี้ก็คือ การกั้นไม่ให้วาทกรรมอื่น ๆ ที่เป็น วาทกรรมที่สวนทางกับตนหรือขัดต่อผลประโยชน์ของตน สามารถแสดงออกหรือได้รับการยอมรับในสังคมได้นั่นเอง (วิรัช วรรณ 2552)

2.2 วาทกรรมตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

2.2.1 อำนาจ ความรู้ และวาทกรรม

ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องวาทกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ความรู้ และความจริง เป็นมุมมองที่ฟูโกต์นำเสนอในผลงานชิ้นหลัง ๆ ของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเรื่อง Discipline and Punish (1975 อ้างถึงใน จารุวรรณ แก้วมโน 2551: 25) และ History of Sexuality (1976-1984 อ้างถึงใน จารุวรรณ แก้วมโน 2551: 25) อันโด่งดังของเขา ซึ่งนับเป็นการตลึงทางความคิดที่ฟูโกต์ตั้งคำถามมาโดยตลอดในเรื่องของตัวตนและความเป็นมนุษย์ จากงานชิ้นแรก ๆ ที่เขาศึกษาซึ่งเผยให้เห็นถึงความไม่เที่ยงแท้ของสิ่งที่แอบอ้างว่าตนเป็นความจริงทั้งหลายในสังคม นำมาซึ่ง

ข้อเสนอเรื่อง “วาทกรรม” ในฐานะที่เป็นระบบหรือกระบวนการในการสร้างการผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) ให้กับสรรพสิ่งที่ห่อหุ้มเราอยู่

ฟูโกต์สร้างความตื่นเต็นให้แก่วงการวิชาการ ด้วยการใช่วิธีการศึกษาทางโบราณคดีกับการศึกษาทางประวัติศาสตร์และปรัชญา (Archaeology) การขุดคุ้ยลงไปในพื้นที่เอกสารและข้อมูลประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากเอกสาร เช่น การออกแบบสถาปัตยกรรมและภาพวาด เป็นต้น อันเป็นการศึกษาที่แหวกขนบวิธีการศึกษาที่สืบทอดกันมา

การเน้นไปที่ความไม่ต่อเนื่องและการไม่ละเลยรายละเอียดปลีกย่อยของเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงการตั้งคำถามที่เน้นไปที่กระบวนการ (Process) แทนที่จะเน้นเรื่องเป้าหมายและบทบาทของสถาบันดังเช่นที่นิยมศึกษากันนั้น ทำให้ฟูโกต์ได้ชุดคำอธิบายที่แตกต่างกันออกไป เช่น คำอธิบายต่อหลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในงาน *The order of thing* (1966 อ้างถึงใน จารุวรรณ แก้วมโน 2551: 26) ที่เขาเผยให้เราเห็นว่าไม่ได้มีความจริง ความต่อเนื่อง และการพัฒนา มากขึ้นในหลักวิชาการแต่อย่างใด เรื่องดังกล่าวเป็นเพียงคำไอ้อวด คำโต ที่เพิ่งเกิดขึ้นมาไม่นานนี้ โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การจัดการกับมนุษย์ หรือคำอธิบายต่อเรื่องความบ้า คนบ้า และโรงพยาบาลบ้า ในงาน *Madness and Civilization* (1961 อ้างถึงใน จารุวรรณ แก้วมโน 2551: 26) หรือการอธิบายเรื่องวินัยและการลงโทษ ในงานเรื่อง *Discipline and Punish* (1975 อ้างถึงใน จารุวรรณ แก้วมโน 2551: 26) ก็ให้ภาพของมนุษย์ที่ต่างกันออกไป จากเดิมที่มักมองว่ามนุษย์เป็นปัจเจกชนที่มีเสรีภาพ มีอิสรภาพ กับกลายเป็นว่ามนุษย์ไม่ได้มีเสรีภาพหรือเป็นประธานของทุก ๆ การกระทำ อีกทั้งยังเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำด้วย และที่สำคัญที่สุดคือ กระบวนการดังกล่าวมนุษย์จะเป็นผู้กระทำมันด้วยตัวของพวกเขาเอง โดยที่บางครั้งอาจจะไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลอันใดที่ตีพอว่าจะทำเรื่องดังกล่าวไปเพื่ออะไร

งานทุกชิ้นของฟูโกต์มีเป้าหมายหลักคือมุ่งทำความเข้าใจมนุษย์ว่า ในฐานะของมนุษย์มีความเสรีจริงหรือไม่เพียงใด ฟูโกต์พบว่า “อำนาจ” คือจุดเชื่อมต่อสำคัญระหว่างวาทกรรม และการประกอบสร้างตัวตน (Subject) ฟูโกต์ยอมรับว่า เราไม่อาจละเลยไม่พิจารณาเรื่อง “อำนาจ” ได้ อย่างไรก็ตามสำหรับฟูโกต์แล้วมีมุมมองเรื่องอำนาจแตกต่างออกไปจากเรื่องอำนาจ 3 มิติ โดยฟูโกต์มองว่าสุดยอดของอำนาจในยุคนี้คือ “ความรู้” ทั้งนี้เพราะความรู้หนึ่ง ๆ จะได้รับการยอมรับหรือจะถือว่าเป็นความรู้หรือไม่ขึ้นอยู่กับอำนาจที่จะรองรับและรับรองความรู้นั้นด้วยความรู้นั้น ๆ จึงจะสามารถมีสถานะเป็น “ความจริง” ได้ ขณะเดียวกันอำนาจเองจะเกิดมิได้ในยุคนี้ ก็ต้องอาศัยความรู้ การใช้อำนาจแบบดิบ ๆ ไม่อาจเป็นที่ยอมรับได้อีกต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของวิทยาศาสตร์เหตุผลนิยม ซึ่งจุดนี้เองเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง “อำนาจ” (Power) “ความรู้”

(Knowledge) “ความจริง” (Truth) และ “วาทกรรม” (Discourse) อันเป็นความพยายามควบคุม (Control) ผู้คนในสังคมนั้นแบบหนึ่งที่มีความสลับซับซ้อนและแนบเนียนมากขึ้นกว่ายุคใด ๆ

ตามแนวคิดของฟูโกต์ แม้ว่าวาทกรรมจะเผยออกมาในรูปของ “ภาษา” และ ปฏิเสธ ไม่ได้ว่าภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่เชื่อมโยงข้อเท็จจริงเข้ากับแนวคิดความหมาย แต่กระนั้นใน สถานะของวาทกรรมแล้วมันมีเบื้องหลังที่มากกว่าภาษา เพราะภายใต้วาทกรรมหนึ่ง ๆ นอกเหนือจากถ้อยแถลงแล้วจะมีตัวละครและข้อเท็จจริงประกอบอยู่ด้วย วาทกรรมจึงกินความรวม ไปถึงสัญลักษณ์ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมด้วย

ในเรื่องของความรู้ ความจริง และวาทกรรมที่เกี่ยวข้องจนทำให้ต้องตั้ง ข้อสังเกตกับความจริงต่าง ๆ ในสังคมนั้น ฟูโกต์ได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในงาน ชื่อ Madness and Civilization (1961 อ้างถึงใน จารุวรรณ แก้วมโน 2551: 25-33) เกี่ยวกับการรับรู้ ความหมายเรื่องความบ้าและการปฏิบัติต่อคนบ้าที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละยุค โดยยุคก่อนหน้า ยุคกลาง คนบ้าเป็นเพียงคนโง่คนหนึ่งที่ไม่ได้ถือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับ สังคมได้ กระทั่งเมื่อถึงยุคกลาง คนบ้าเริ่มถูกแยกขังไม่ให้อยู่ร่วมกับสังคมอีกต่อไป กระทั่งยุค สมัยใหม่ คนบ้าจึงถูกนำตัวไปกักไว้ในสถานพยาบาลเพื่อทำการบำบัดรักษา มิได้กักขังลงโทษอย่าง แต่ก่อนอีกต่อไป จากเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในเรื่องของความบ้าและคนบ้าจะเป็น อย่างไร และควรปฏิบัติต่อคนบ้าอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับอำนาจและความรู้ที่จะเข้ามาให้เหตุผล (Rationalized) กับปรากฏการณ์นั้น ๆ และตัดสินใจว่าความบ้าอันควรถูกจัดการอย่างไร มากกว่าที่ ความบ้าจะเป็นจริงหรือเป็นเรื่องธรรมชาติ จากเรื่องดังกล่าวสะท้อนให้เห็นสถานะของความรู้และ ความจริงว่าเป็นเพียงวาทกรรมเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้วาทกรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่สะท้อนความเป็นจริงของสังคม ในทาง กลับกันวาทกรรมกลับเป็นสิ่งที่สร้างสังคมเช่นนั้นให้เกิดขึ้น เช่น เพราะมีวาทกรรมเรื่องความบ้า และคนบ้า จึงทำให้เกิดมีคนบ้าและความบ้าขึ้นในสังคม

แม้แต่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ ทำให้เชื่อได้ ว่าเป็น “ความจริงแท้” เพราะปราศจากค่านิยม (Value free) ในการวิเคราะห์ แต่เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งที่ เคยเชื่อกันว่าเป็นความจริง ก็อาจจะไม่ใช่ความจริงแล้วก็ได้ เมื่อมีการค้นพบสิ่งใหม่ที่ลบล้างความรู้ เก่า ในขณะที่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์บางอย่างในปัจจุบันยังไม่อาจหาข้อพิสูจน์ได้ เช่น เรื่องการ รับประทานไข่ทุกวันเป็นอันตรายหรือไม่ เป็นต้น สิ่งนี้นำมาซึ่งปัญหาความเป็นตัวแทน (Representation) ของความรู้หนึ่ง ๆ ในแง่ของความรู้ที่แท้จริงจากการยึดยึดความรู้หรือความเชื่อชุด หนึ่ง ๆ ที่มีสถานะเป็นเพียงวาทกรรมให้แก่ผู้อื่นและประเมินและตัดสินผู้อื่นบนฐานอคตินั้น

ด้วยเหตุนี้ สำหรับฟูโกต์แล้ว “ความจริง” จึงเป็นเพียงแค่วาทกรรมหนึ่ง ๆ ที่มีปฏิบัติการทางวาทกรรมที่เข้มข้นจนกระทั่งสามารถครอบพื้นที่ส่วนใหญ่ในสังคมได้เท่านั้น

แต่เนื่องจากสังคมหนึ่ง ๆ ไม่ได้มีเพียงแค่วาทกรรมเดียวเท่านั้น แต่ประกอบไปด้วยวาทกรรม ความรู้ และความจริง ที่แตกต่างกันหลากหลาย การขึ้นมารอบครอบพื้นที่ในการอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ต่อสังคมของวาทกรรมหนึ่ง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจาก “อำนาจ” ด้วย หากปราศจากซึ่งอำนาจรองรับความรู้หรือวาทกรรมเสียแล้ว วาทกรรมนั้น ๆ ก็ไม่อาจผงาดขึ้นมาสถาปนาตนอยู่เหนือวาทกรรมอื่น ๆ ในสังคมได้

ด้วยเหตุนี้ สำหรับฟูโกต์แล้ว วาทกรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง แต่จะมีการช่วงชิงการนำกันอยู่ระหว่างวาทกรรมที่หลากหลาย เพราะฉะนั้นภายหลังจากการสถาปนาตนเองขึ้นมาแล้ว ก็ยังต้องมีกระบวนการรักษาสถานภาพความเป็น “วาทกรรมนำ” ไปพร้อม ๆ กันด้วย ด้วยเหตุนี้เมื่อก้าวถึงวาทกรรม ฟูโกต์จึงให้ความสนใจศึกษาไปที่การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse analysis) ในเรื่องของระบบและภาคปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive practice) เป็นอย่างมาก

2.2.2 อำนาจในความเห็นของฟูโกต์

ความสามารถในการสถาปนาตนเองลงไป ในสังคมของวาทกรรมหนึ่ง ๆ นั้น อาจจะเป็นเรื่องสำคัญ ต้องอาศัยการผสมกันระหว่างความรู้ วาทกรรม อำนาจรัฐ และภาคปฏิบัติการทางสังคมผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ แต่กระนั้นการพยายามรักษาไว้ซึ่งอำนาจนำของวาทกรรมนั้น ๆ ถือเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งกว่า ทั้งนี้เพราะสำหรับฟูโกต์แล้วอำนาจมีลักษณะกระจัดกระจายและลื่นไหล การหวังที่จะครอบครองอำนาจอย่างสมบูรณ์นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะเมื่ออำนาจวาทกรรมถูกใช้มากเข้า ผู้คนในสังคมก็จะสามารถอาศัยเข้ามาเกาะเกี่ยวอำนาจวาทกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคมขณะนั้นสร้างอำนาจให้แก่ตนได้ เรียกว่าอำนาจได้พองตัวออกไปจนกระทั่งรัฐหรือต้นธารของอำนาจไม่อาจควบคุมกำกับอำนาจนั้นอีกต่อไปได้ ซึ่งหากรัฐหรือต้นธารแห่งอำนาจขาดซึ่งความสามารถในการปรับตัวก็จะไม่สามารถต่อต้านกับการท้าทายวาทกรรมที่เกิดขึ้นได้ และต้องยอมขยับที่ให้กับวาทกรรมอื่น ๆ เข้ามาแบ่งปันในการครองอำนาจนำ

ตัวอย่างเช่น กรณีเกาะเกี่ยววาทกรรม “อนามัยและความสะอาด” ในการกล่าวหาหรือตัดสินใครสักคนว่าไม่สะอาด ขาดสุขอนามัย อันเป็นเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจสำหรับสังคมในยุคปัจจุบัน การเกาะเกี่ยวอำนาจในเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่ใครก็สามารถทำได้ เพียงแค่ผู้นั้นสามารถปฏิบัติตนเองให้เข้ากับวาทกรรมอนามัยนั้นได้ก่อนผู้อื่นก็จะสามารถสร้างอำนาจของตนที่เหนือกว่าผู้ที่ขาดอนามัยหรือคืออนามัยกว่าตนได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญอย่างแพทย์มาตัดสิน อย่างไรก็ตามกรณีของการแพทย์นั้นยังมีการค้นพบเรื่องใหม่ ๆ อยู่เสมอ เรียกได้ว่า

แม้อำนาจจะพองตัวออกไป กระนั้นความรู้ที่เฉพาะจริง ๆ ก็ยังคงเป็นด่านสกัดกั้นการเข้าถึงอำนาจ ด้วยความรู้ของผู้คนโดยทั่วไป ที่ทำให้สถานะของแพทย์ยังสามารถคงสถานะความเป็นผู้ที่ทรงอำนาจประเภทหนึ่งในสังคมได้

ความลื่นไหลของอำนาจดังกล่าว (Fluidity) ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการกำกับตนเองขึ้น (Self-regulate) แต่ในขณะที่เดียวกันความลื่นไหลของอำนาจนั้นก็ทำให้ผู้ที่สามารถปฏิบัติและกำกับตัวเองได้ตามวาทกรรมที่เชื่อกันว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องบางอย่าง สามารถมีอำนาจได้เช่นกัน ซึ่งจุดนี้เป็นจุดที่อำนาจมิติที่ 4 แตกต่างจากอำนาจมิติที่ 3 อย่างสำคัญ เพราะแม้ว่าอำนาจทั้งสองมิตินี้จะใช้อุดมการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการครอบงำความคิดความเชื่อและพฤติกรรมของผู้คนในสังคมไม่ต่างกัน แต่การมองว่าอำนาจมีลักษณะลื่นไหลของอำนาจมิติที่ 4 ก็เปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกกระทำจากอำนาจสามารถตอบโต้ท้าทายอำนาจกลับได้ด้วย (Active subject) มิใช่ทำตามอุดมการณ์ความเชื่ออย่างเชื่อง ๆ โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับอำนาจอย่างใดเลย (Passive subject) เช่นที่แนวคิดอำนาจมิติที่ 3 มองว่าอำนาจที่กระทำลงมาจากผู้ปกครองนั้นมีประสิทธิภาพที่จะครอบงำความเชื่อและพฤติกรรมของผู้ถูกครอบงำได้ ดังนั้น อำนาจมิติที่ 3 จึงไม่ให้ความสำคัญกล่าวถึงการท้าทายอำนาจที่อาจเกิดขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันการพัฒนาของสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีมากขึ้น ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงเงื่อนไขของการมีอำนาจในยุคสมัยใหม่ซึ่งก็คือความรู้ได้ไม่ยาก การท้าทายอำนาจจึงอาจเกิดขึ้นได้เสมอและอาจเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กับการกำกับตนเองด้วย ดังนั้นการอธิบายว่าอำนาจกระจุกตัวและการครอบงำทางอุดมการณ์ของผู้นำมีประสิทธิภาพของอำนาจมิติที่ 3 จึงไม่อาจอธิบายปรากฏการณ์แตกสลายทางอุดมการณ์ดังกล่าวได้ อำนาจมิติที่ 4 จึงได้เข้ามาเติมเต็มการอธิบายในส่วนนี้อย่างสำคัญ

อย่างไรก็ตาม แม้มนุษย์ในยุคปัจจุบันจะสามารถเข้าถึงอำนาจได้ง่ายกว่าเดิม ทั้งยังสามารถเกาะเกี่ยวอำนาจแห่งวาทกรรมนั้น ๆ ในการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับรัฐและผู้คนในสังคมได้ รวมไปถึงสามารถใช้อำนาจแห่งวาทกรรมนั้นตัดสินใจและกีดกันผู้อื่นเพื่อแสดงถึงความมีอำนาจเหนือกว่าของตน กระนั้นมนุษย์ในยุคปัจจุบันก็ยังคงตกเป็นทาสของตนเองและวาทกรรมยิ่งกว่ายุคใด ๆ เพราะการอาศัยอำนาจโดยการเกาะเกี่ยววาทกรรมแห่งอำนาจนั้น พวกเขาต้องปฏิบัติมันด้วยตัวเอง ทั้งยังต้องแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งการเป็นไปตามวาทกรรมนั้น รวมไปถึงการแสวงหาการรักษาไว้ซึ่งสภาพของตนที่เป็นไปตามวาทกรรมนั้น ๆ แล้ว มนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงตกอยู่ในสถานะที่แม้จะเสรี (Free man) และเต็มไปด้วยความสามารถในการกระทำการ แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็เป็นผู้ถูกกระทำด้วย

กล่าวได้ว่า ความลื่นไหลของอำนาจสามารถทำให้การควบคุมการปกครองในสมัยใหม่สามารถกระทำการจากระยะไกล ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในแง่

ของความสามารถจะกระจายตัวออกไปได้อย่างกว้างขวางและสามารถสถาปนาตัวลงไปในสังคมได้อย่างแนบเนียนถึงระดับปัจเจกบุคคล ที่ทำให้ผู้นั้นสามารถมีพฤติกรรมตามวาทกรรมดังกล่าวได้ด้วยตนเองในฐานะของความจริง (Truth) ความเป็นธรรมดา (Unthinkable) และความเป็นธรรมชาติ (Natural) อย่างไรก็ตามภายใต้ความสั่นไหวของอำนาจดังกล่าวก็อาจนำไปสู่การทำทลายอำนาจได้ด้วย เพราะเมื่ออำนาจขยายตัวไปสู่ร่างกายสังคม (Social body) แล้ว การปฏิบัติอำนาจก็จะขึ้นอยู่กับคนผู้นั้น ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจและเงื่อนไขปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจทำให้อำนาจทางวาทกรรมถูกปฏิบัติแตกต่างกันออกไปในแต่ละปัจเจกชน บางรายอาจปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขของวาทกรรมนั้น แต่บางรายก็อาจทำได้บางส่วนอย่างบิดเบี้ยว ในขณะที่บางรายเลือกที่จะหยิบบางรูปแบบมาปรับใช้ และบางรายก็อาจถึงกับต่อต้าน และเมื่ออำนาจพองตัวออกไปมาก ๆ เข้า กระทั่งรัฐไม่อาจกำกับควบคุมได้ ณ จุดนั้นอำนาจวาทกรรมก็จะถึงจุดเปลี่ยน และอาจเกิดการสถาปนาตัวของวาทกรรมใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่ ซึ่งนั่นหมายถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจบางอย่างของตัวแสดงก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย

2.2.3 ปฏิบัติการทางวาทกรรมในระดับเครือข่ายสถาบันระดับชาติ

ตามความคิดของ ฟูก็อดต์ มองว่าอำนาจสั่นไหวได้ อันนำไปสู่ความสามารถในการทำทลายอำนาจได้ง่าย ๆ เช่นเดียวกับการเข้าถึงอำนาจ ด้วยเหตุนี้เรื่องของการรักษาอำนาจให้สืบเนื่องยาวนานนั้นจึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก

อย่างไรก็ตามวาทกรรมไม่ได้เกิดขึ้นอย่างล่องลอยแต่จะต้องมีการสถาปนาสถาบันหนึ่ง ๆ ขึ้นมารองรับไว้ด้วย ด้วยเหตุนี้ แม้จะกล่าววาทกรรมสั่นไหวอย่างไร แต่ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง วาทกรรมจะมีความอยู่ตัวเชิงสัมพัทธ์และสามารถทำงานในการสถาปนาความจริงได้ โดยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนชุดวาทกรรมดังกล่าว ดังนั้นวาทกรรมหนึ่ง ๆ จะเกิดขึ้นและคงอยู่ในสังคมได้นั้น นอกจากจะต้องมีความรู้และวาทกรรมแล้วก็ต้องอาศัยอำนาจรัฐและความร่วมมือจากเครือข่ายปฏิบัติการระดับชาติด้วยในการเข้าร่วมกันรับรอง ตอกย้ำ รวมไปถึงพยายามสร้างและปรับเปลี่ยนการให้ความหมายใหม่ ๆ แก่วาทกรรมเพื่อรองรับให้วาทกรรมชุดดังกล่าวสามารถคงอยู่ต่อไปได้ในสังคม

ด้วยเหตุนี้ พลังและความสามารถในการครอบงำความคิด ความเชื่อ และพฤติปฏิบัติของคนในสังคมของวาทกรรมหนึ่ง ๆ จะมีได้นานเท่าใดนั้นจึงขึ้นอยู่กับเครือข่ายสถาบันระดับชาติในการประสานความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนวาทกรรมดังกล่าว

ในขณะที่คุณสมบัติที่สั่นไหวของอำนาจ ส่งผลให้สถาบันทางสังคมต่าง ๆ มีอิสระพอสมควรในการริเริ่มกิจกรรมของตนเอง แต่ทั้งนี้ก็โดยเป็นไปเพื่อเป้าหมายหรือแนวทางของสังคมอย่างเดียวกัน เช่น เพื่อเป้าหมายในการเพิ่มศักยภาพการผลิตของประเทศ ที่ได้มีการเข้า

มาร่วมมือกันของสถาบันต่าง ๆ อาทิ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสตร์ สถาบันการแพทย์ สถาบันเทคโนโลยี รวมไปถึงสถาบันครอบครัวที่จะเข้ามาร่วมในการพัฒนาคน โดยสถาบันเหล่านี้จะสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาตามแนวทางของตนอย่างเป็นอิสระ แต่โดยภาพรวมก็เป็นการเข้ามาร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อแนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการผลิต เป็นต้น

ปฏิบัติการทางวาทกรรมในลักษณะเครือข่ายสถาบันเหล่านี้ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และพลังในการครอบงำของวาทกรรมหนึ่ง ๆ ต่อผู้คนในสังคม ในฐานะของ “ความจริง” ซึ่ง ฟูก็อดต์ เรียกปฏิบัติการนี้ว่าเป็น “การสมรู้ร่วมคิดกันในระดับชาติ” ด้วยสถานะของ “ระบอบความจริง” (Regime of truth) (จารุวรรณ แก้วมโน 2551: 25-33)

3. ลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2548-2553

วิกฤตการณ์การเมืองในประเทศไทย พ.ศ. 2548-2553 เป็นชุดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองซึ่งมีความคิดเห็นต่อต้านและสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งวิกฤตการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับเสรีภาพสื่อ เสถียรภาพทางการเมืองในไทย ทั้งยังสะท้อนภาพความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบท การละเมิดอำนาจ และผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งได้บั่นทอนการเมืองไทยมาเป็นเวลาช้านาน

ใน พ.ศ. 2548 ได้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองซึ่งมีความคิดเห็นว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ควรออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยการต่อต้านดังกล่าวนำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จนกระทั่งลงเอยด้วยเหตุการณ์รัฐประหาร ส่งผลให้ฝ่ายทหาร คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดยพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ก้าวขึ้นสู่อำนาจและเข้ามามีบทบาททางการเมือง ในช่วงเวลาดังกล่าวไทยจึงอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหาร ซึ่งมีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี ระหว่าง พ.ศ. 2549-2550

ต่อมามีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใน พ.ศ. 2550 พรรคพลังประชาชนซึ่งถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์กับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลผสม ทำให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ซึ่งเคยเคลื่อนไหวต่อต้านพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรก่อนเหตุการณ์รัฐประหารมาแล้วกลับมาชุมนุมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกดดันให้นายสมัคร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นออกจากตำแหน่ง ก่อนจะยุติการชุมนุมเมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิพากษายุบพรรคพลังประชาชน

ต่อมาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 มีการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ผลปรากฏว่า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในสมัชชาแห่งชาติ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายสมัคร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ แดงทั้งแผ่นดิน (นปช.) ดำเนินการชุมนุมเพื่อกดดันให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งวิกฤตการณ์ดังกล่าวดำเนินอย่างต่อเนื่องมาจนถึง พ.ศ. 2553 ก่อนจะยุติการชุมนุมไปในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 จากมาตรการขอคืนพื้นที่ของทางรัฐบาล

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้ (วิกิพีเดีย 2553)

3.1 การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 จากผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ด้วยคะแนนเสียงอันเป็นประวัติศาสตร์กว่า 16 ล้านเสียง โดยได้ตำแหน่ง ส.ส. ในสภาจำนวน 376 ที่นั่ง แม้ในช่วงนั้นฝ่ายตรงข้ามจะโจมตีเรื่องการคอร์รัปชันและการซื้อเสียง ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญกลับได้เพียง 96 ที่นั่ง โดยคะแนนเสียงหลักของพรรคไทยรักไทยมาจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร โดยในกรุงเทพมหานคร พรรคไทยรักไทยได้ถึง 32 ที่นั่ง จาก 37 เขตเลือกตั้ง จากนโยบายเมกะโปรเจกต์สร้างรถไฟฟ้า 7 สาย และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ ขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้มาเพียง 4 ที่นั่ง สำหรับในภาคใต้ซึ่งประชาชนมีความนิยมต่อพรรคประชาธิปัตย์อย่างเหนียวแน่นทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้ถึง 52 ที่นั่ง ในขณะที่พรรคไทยรักไทยได้มาเพียง 1 ที่นั่ง และพรรคชาติไทย 1 ที่นั่ง

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลพรรคไทยรักไทยสมัยที่ 2 นี้ จะเป็นรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนทั่วทุกภาคทั้งในเมืองและชนบท และเป็นรัฐบาลชุดแรกในประวัติศาสตร์ไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มาจากพรรคการเมืองเดียว ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเกินกึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร แต่ในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรกลับถูกนักวิชาการบางกลุ่มออกมาวิพากษ์วิจารณ์ว่าอยู่ภายใต้ “ระบอบทักษิณ” คือ ไม่ใส่ใจต่อเจตนารมณ์ประชาธิปไตย ซ้ำยังเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการฉ้อราษฎร์บังหลวง นอกจากนี้ยังไม่สามารถควบคุมความรุนแรงที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการกวาดล้างขบวนการค้ายาเสพติดซึ่งมีผู้เสียชีวิตมากกว่า 1,000 คน และในการต่อต้านดังกล่าวมีประชาชนบางกลุ่มได้ใช้คำว่า “ระบอบทักษิณ” เพื่อสร้างความชอบธรรมในการขับไล่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย

3.2 การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยใน ระยะที่ 1

การชุมนุมเพื่อต่อต้านเพื่อขับไล่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ช่วงกลาง พ.ศ. 2547 ในช่วงปลายรัฐบาลทักษิณ 1 โดยมีการรวมตัวของกลุ่มคนในนาม กลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์ ตามด้วยการชุมนุมปราศรัยทางการเมือง ก่อนที่จะแพร่หลายขึ้นใน พ.ศ. 2548 โดยมีแรงกดดันให้พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรลาออกจากตำแหน่งเพิ่มขึ้นอย่างมาก หลังกรณีการขายหุ้นกลุ่มบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งกลุ่มคนที่ประท้วงต่อต้านพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรส่วนใหญ่ประกอบด้วยกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นสูงและพวกนิยมเจ้า ร่วมกับกลุ่มสันติอโศกซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน และพนักงานของรัฐวิสาหกิจซึ่งต่อต้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งสถาบันการศึกษาและปัญญาชน

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่ออกมาต่อต้านและขับไล่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยกลุ่มพันธมิตรฯ เป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดจากการรวมตัวกันจากหลายองค์กร สื่อมวลชน นักวิชาการ ศิลปิน รวมถึงองค์กรอิสระจากภูมิภาคทั่วประเทศ โดยจุดเริ่มต้นของกลุ่มพันธมิตรฯ เริ่มต้นขึ้นประมาณช่วงกลางพ.ศ. 2548 เมื่อรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 โดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล เริ่มวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ทั้งที่ก่อนหน้านี้เคยนำเสนอความคิดเห็นในเชิงสนับสนุนรัฐบาลมาตลอด จุดเปลี่ยนของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์อยู่ที่การออกอากาศในคืนวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2548 นายสนธิ ลิ้มทองกุลได้อ่านบทความเรื่องลูกแกะหลงทางออกอากาศทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นบทความที่มีผู้โพสต์ไว้ในเว็บไซต์ผู้จัดการ ส่งผลให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากผังรายการอย่างกะทันหัน โดยนายชงทอง จันทรางศุ กรรมการของบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ให้เหตุผลว่าเป็นการจับจ้วงสถาบัน รายการเมืองไทยรายสัปดาห์จึงปรับรูปแบบเป็นรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร จัดขึ้นนอกสถานที่ทุกเย็นวันศุกร์ที่หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เอเอสทีวีและสื่ออื่นๆในเครือผู้จัดการ ต่อมาเมื่อมีผู้ชมรายการมากขึ้นจึงขยายมาจัดที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และย้ายไปจัดที่อาคารลีลาศ สวนลุมพินี ตามลำดับ

การชุมนุมครั้งใหญ่ของกลุ่มพันธมิตรฯ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 การชุมนุมครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการชุมนุมยึดเชื้อข้ามคืน มีการถวายฎีกาต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผ่านทางพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และสำนักพระราชเลขานุการ โดยมีพลเรือโท พระจุมตามประทีป เป็นตัวแทนรับ และยื่นหนังสือเรียกร้องให้ทหารแสดงจุดยืนต่อพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน

ผู้บัญชาการกองทัพบก ในครั้งนี้มีการเปิดตัวกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นแกนนำในการชุมนุมครั้งต่อ ๆ ไป นอกจากนี้การชุมนุมครั้งนี้ยังเป็นครั้งแรกที่ใช้ชื่อว่า “การชุมนุมกู้ชาติ” การชุมนุมครั้งนี้มีผู้มาชุมนุมมากกว่าทุกครั้ง เนื่องจากความไม่พอใจในข่าวการขายหุ้นทั้งหมดในบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของครอบครัวนายกรัฐมนตรีกให้กับบริษัท เทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ (พีทีอี) จำกัด กองทุนเพื่อการลงทุนของรัฐบาลสิงคโปร์โดยไม่ต้องเสียภาษีโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย

การชุมนุมครั้งถัดมาจัดที่ลานพระบรมรูปทรงม้าเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ใช้ชื่อว่า “ปิดบัญชีทักษิณ” มีผู้ร่วมชุมนุมหลากหลายขึ้นเนื่องจากเปลี่ยนผู้นำการชุมนุม ในครั้งนี้รัฐบาลได้พยายามขัดขวางเนื่องจากมีความไม่เหมาะสมและไม่สมควรด้วยสถานที่นี้เป็นเขตพระราชฐาน กลุ่มพันธมิตรฯ จึงมีการนัดชุมนุมใหญ่ครั้งต่อไปที่สนามหลวงในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 โดยจะเป็นการชุมนุมยึดเชื้อ ไม่มีกำหนดจนกว่านายกรัฐมนตรีจะลาออกจากตำแหน่ง

การชุมนุมที่สนามหลวงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ครั้งนั้นได้รับการสนับสนุนจากพลตรี จำลอง ศรีเมืองว่าจะนำเครือข่ายกองทัพธรรมและสันติอโศกเข้าร่วมชุมนุม ทางกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจึงเชิญพลตรี จำลอง ศรีเมืองร่วมเป็นหนึ่งในแกนนำด้วยการประกาศตัวของพลตรี จำลอง ศรีเมืองเป็นสัญญาณว่าการชุมนุมนี้จะยืดเยื้อยาวนาน และสร้างความกังวลให้กับพันธมิตรจวโท ทักษิณ ชินวัตร จนต้องประกาศยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549

3.3 การเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549

จากกระแสต่อต้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวส่งผลให้พันธมิตรจวโท ทักษิณ ชินวัตร ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 โดยหวังว่าชัยชนะอย่างถล่มทลายในการเลือกตั้งครั้งนี้จะยุติเสียงวิพากษ์วิจารณ์ลงได้ ผลปรากฏว่า การเลือกตั้งในครั้งนั้นพรรคไทยรักไทยได้รับที่นั่งในรัฐสภาถึง 460 ที่นั่ง ด้วยคะแนนเสียงร้อยละ 56 ซึ่งพันธมิตรจวโท ทักษิณ ชินวัตรกล่าวอ้างว่าตนได้รับเสียงถึง 19 ล้านเสียง อย่างไรก็ตามผู้ลงสมัครพรรคไทยรักไทยใน 38 จังหวัดเลือกตั้งภาคใต้ ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปไตย กลับได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละ 20 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งชะลอผลของการเลือกตั้งและจัดการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2549 จำนวน 40 เขตเลือกตั้งใน 17 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี สมุทรสาคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ตรัง ปัตตานี พังงา สตูล นครศรีธรรมราช ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ยะลา นราธิวาส พัทลุง สงขลา และกระบี่

การเลือกตั้งในครั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 กรณีการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และขอให้เพิกถอนการเลือกตั้งเพื่อจะได้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดการพิจารณาวินิจฉัยในวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ผลการพิจารณากรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผลปรากฏว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เสียงข้างมาก จำนวน 8 ท่านวินิจฉัยว่า การดำเนินการของ กกต. ดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อยจำนวน 6 ท่านวินิจฉัยว่า การดำเนินการของ กกต. ดังกล่าวไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในส่วนของการพิจารณาเพิกถอนการเลือกตั้งและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 9 ท่านวินิจฉัยว่า ให้มีการเพิกถอนการเลือกตั้งและต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ ซึ่งกำหนดไว้ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2549

นอกจากนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญยังได้เรียกร้องให้สมาชิกของคณะกรรมการการเลือกตั้งลาออกจากตำแหน่ง และเมื่อสมาชิกดังกล่าวปฏิเสธ ศาลอาญาจึงได้สั่งจำคุกและปลดคณะกรรมการการเลือกตั้งออกจากตำแหน่ง

3.4 การรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549

การรัฐประหารเกิดขึ้นในคืนวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นำโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมี พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะ โดยทำการโค่นล้มรักษาการนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งนับเป็นการก่อรัฐประหารครั้งแรกในรอบ 15 ปี รัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 หลังจากที่มีการเลือกตั้งเดือนเมษายน พ.ศ. 2549 ถูกตัดสินให้เป็นโมฆะ ซึ่งการรัฐประหารในครั้งนี้นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ดำเนินมายาวนาน นับตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2548 คณะรัฐประหารได้ยกเลิกการเลือกตั้งในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 ยกเลิกรัฐธรรมนูญ สั่งยุบสภา สั่งห้ามการประท้วงและกิจกรรมทางการเมือง ยับยั้งและจำกัดสื่อ ประกาศใช้กฎอัยการศึก รวมถึงจับกุมสมาชิกคณะรัฐมนตรีหลายคน

พลเอก สนธิ บุญยรัตกลินได้แถลงเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงสาเหตุในการยึดอำนาจและให้คำมั่นว่าจะฟื้นฟูรัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยภายใน 1 ปี อย่างไรก็ตาม คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขประกาศว่า หลังจากการเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยแล้ว คณะปฏิรูปการปกครองจะเปลี่ยนไป

อยู่ในรูปแบบของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งยังไม่มีภารกิจไปยังบทบาทที่มีต่อการเมืองไทย ในอนาคต

ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว โดยมีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2550 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกใน 41 จังหวัด แต่ยังคงไว้ใน 35 จังหวัด ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

3.5 การเลือกตั้งทั่วไป เดือนธันวาคม พ.ศ. 2550

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย พ.ศ. 2550 เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และครั้งแรกภายหลังการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยกำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 480 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน

ผลการเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ปรากฏว่า พรรคพลังประชาชน ได้รับเลือกมากที่สุด คือ 233 ที่นั่ง ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ได้อันดับรองลงมา คือ 165 ที่นั่ง ส่งผลให้นายสมัคร สุนทรเวช ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยเริ่มวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2551 และจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดแรกเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นรัฐบาลตัวแทนของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ด้านฝ่ายพันธมิตรฯ เองก็เริ่มมองว่า รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช มีพฤติกรรมที่สื่อถึงความทุจริตหลายอย่าง เช่น การยกปราสาทเขาพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแต่เพียงฝ่ายเดียว และความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อนิรโทษกรรมให้แก่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

3.6 การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในระยะที่ 2

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้กลับมาชุมนุมอีกครั้ง นับตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา เพื่อร่วมกันขับไล่รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช โดยกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ทำการ “ดาวกระจาย” ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทวงถามการตรวจสอบทุจริตในรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งเร่งรัดคดีการทุจริตการเลือกตั้งของนายยงยุทธ

ดิยะไพรัช จนต่อมาในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2551 กลุ่มพันธมิตรฯ สามารถบุกเข้ายึดพื้นที่ทำเนียบรัฐบาลได้สำเร็จ ส่งผลให้แกนนำพันธมิตรฯ ทั้ง 9 คน ถูกแจ้งข้อหาในความผิดฐานกบฏ อย่างไรก็ตาม การชุมนุมยังคงดำเนินต่อไป และเกิดเหตุปะทะกันขึ้นระหว่างกลุ่มพันธมิตรฯ และกลุ่ม นปช. ที่ชุมนุมกันอยู่บริเวณท้องสนามหลวงส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 1 คน นายกรัฐมนตรี นายสมักร สุนทรเวช จึงได้ทำการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในวันเดียวกันนั้น

ต่อมาในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2551 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเอกฉันท์ วินิจฉัยให้นายสมักร สุนทรเวช พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในคดีจัดรายการชิมไปบ่นไป และรายการยกโขยง 6 โมงเช้า ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติต้องห้าม และต่อมาได้มีการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งผลปรากฏว่า นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรี และได้มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดแรกเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2551

ผลการลงมติเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีดังกล่าว ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ เกิดความไม่พอใจ และมาชุมนุมกันบริเวณหน้าอาคารรัฐสภาในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เพื่อกดดันมิให้คณะรัฐมนตรีเข้าแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในวันรุ่งขึ้นตำรวจจึงได้เข้าสลายการชุมนุมเพื่อเปิดทางเข้าออกอาคารทั้งก่อนและหลังการประชุม และจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีผู้เสียชีวิต 2 คน และได้รับบาดเจ็บมากกว่า 300 คน

ต่อมาในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนและต้นเดือนธันวาคม 2551 กลุ่มพันธมิตรฯ ได้บุกยึดท่าอากาศยานดอนเมืองและสุวรรณภูมิ ส่งผลให้มีผู้โดยสารตกค้างและสร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นของไทยเป็นอย่างมาก โดยการชุมนุมดังกล่าวดำเนินไปจนถึงวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ภายหลังพรรคพลังประชาชนถูกยุบและนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กลุ่มพันธมิตรฯ จึงได้ยุติการชุมนุม

3.7 การจัดตั้งรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

หลังจากที่ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งผลปรากฏว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้รับคะแนนเสียงมากกว่า พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก จึงทำให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 27 ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งส่งผลให้การเมืองเกิดการพลิกขั้ว โดยพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งจากเดิมเป็นฝ่ายค้านในรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายสมักร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ก็กลายมาเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลผสม ในขณะที่พรรคเพื่อไทยซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยนักการเมืองเดิมจากพรรคพลังประชาชนต้องกลายเป็นฝ่ายค้านแทน และต่อเรื่องดังกล่าวมีรายงานอย่างกว้างขวางว่า พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้ที่สนับสนุนหรือบีบบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังประชาชนย้ายมาอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์

3.8 การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในระยะที่ 1

การประชุมประท้วงของกลุ่ม นปช. เริ่มต้นขึ้นในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 โดยมีการจัดการชุมนุมครั้งใหญ่ที่มีผู้เข้าร่วมการชุมนุมกว่า 100,000 คน โดยนัดรวมตัวกันบริเวณทำเนียบรัฐบาลและรอยัลพลาซ่า ก่อนที่การชุมนุมดังกล่าวจะขยายตัวไปยังเมืองพัทยา จ.ชลบุรี ซึ่งเป็นสถานที่จัดการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 4 โดยกลุ่ม นปช. ได้ทำการบุกเข้าไปในสถานที่จัดการประชุมและทำลายทรัพย์สินต่าง ๆ ของทางโรงแรม จนทำให้การประชุมต้องถูกยกเลิกไป หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี จึงได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2552 แต่ก็ได้ประกาศยกเลิกไปภายในวันเดียวกันนั้น

ต่อมาในช่วงเทศกาลสงกรานต์ การประท้วงของกลุ่ม นปช. เริ่มลุกลามขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีเหตุปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมทั้งฝ่ายต่อต้าน ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล และประชาชนผู้อยู่อาศัยทั่วไป จนนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่โดยรอบ ต่อมาในวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2552 ได้มีการจับกุมแกนนำ นปช. ซึ่งบุกสถานที่ประชุมการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับที่กระทรวงมหาดไทยถูกปิดล้อมโดยกลุ่มผู้ชุมนุม และมีการทุบทำลายรถยนต์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและรัฐมนตรีบางคนระหว่างการเดินทางออกจากกระทรวงมหาดไทย หลังจากนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมยังได้เข้ากีดขวางบริเวณทำเนียบรัฐบาลและสถานที่ราชการสำคัญต่าง ๆ

ในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2552 ได้มีคำสั่งให้ทหารสลายการชุมนุมที่แยกดินแดง ใกล้กับอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งมีผู้ได้รับบาดเจ็บราว 70 คน ด้านกลุ่ม นปช. ได้มีการกล่าวอ้างว่ามีผู้เสียชีวิต 1 คน จากกระสุนปืนของทหาร แต่ฝ่ายกองทัพได้ออกมาปฏิเสธ และในวันเดียวกันยังได้มีการปิดสถานีดี สเตชั่น และวิทยุชุมชนจำนวนมาก เนื่องจากต้องสงสัยว่าให้การสนับสนุนกลุ่ม นปช. อย่างไรก็ตามเหตุปะทะกันยังคงมีขึ้นในหลายจุดของกรุงเทพมหานครและได้มีการออกหมายจับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รวมถึงแกนนำ นปช. อีก 13 คนด้วย

ในวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2552 แกนนำ นปช. หลายคนยอมมอบตัว การชุมนุมจึงสงบลง แม้ว่าผู้ชุมนุมบางส่วนจะยังคงชุมนุมกันต่อไป ส่วนการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินซึ่งเดิมมีผลจนถึงวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2552 นายกรัฐมนตรีจึงได้ประกาศยกเลิก สำหรับตัวเลขผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บระหว่างการชุมนุม รัฐบาลระบุว่า มีผู้ได้รับบาดเจ็บประมาณ 120 คน

3.9 การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในระยะที่ 2

การประชุมประท้วงของกลุ่ม นปช. ในระยะที่ 2 เริ่มขึ้นในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 โดยมีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องให้ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภา และจัดการเลือกตั้งใหม่ โดยทางกลุ่ม นปช. ได้ประกาศจะเริ่มการประชุมในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2553 ดังนั้นทางรัฐบาลจึงได้เพิ่มมาตรการรักษาความมั่นคงอย่างมาก รวมทั้งเข้มงวดกับการตรวจพิจารณาสื่อมวลชนและอินเทอร์เน็ต รวมถึงสั่งปิดสถานีโทรทัศน์ และสถานีวิทยุที่ดำเนินงานโดยกลุ่มผู้ชุมนุม อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวก็ไม่สามารถยับยั้งกลุ่มผู้ชุมนุมมิให้เดินทางเข้ามายังกรุงเทพมหานครได้

ผู้ชุมนุมยังคงเดินทางมาจากต่างจังหวัด ในขณะเดียวกันก็มีชาวกรุงเทพมหานครบางส่วนเข้าร่วมในการชุมนุมด้วยเช่นกัน โดยการชุมนุมในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2553 นั้น ถือเป็น การชุมนุมครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย โดยในช่วงแรกการชุมนุมเกิดขึ้นที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศบนถนนราชดำเนินและเป็นไปโดยสงบ กลุ่มผู้ชุมนุมใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การเดินขบวนรอบกรุงเทพมหานคร การรวบรวมเลือดไปเทที่หน้าประตูทำเนียบรัฐบาล หน้าทำการพรรค ประชาธิปัตย์ และหน้าบ้านพักนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เพื่อกดดันรัฐบาล จากนั้นได้จัดให้มีการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับผู้ชุมนุม 2 ครั้ง ออกอากาศทางโทรทัศน์ทุกช่อง โดยได้ข้อสรุปว่าจะมีการยุบสภา แต่ยังไม่สามารถสรุปวันเวลาที่แน่นอนได้ ทั้งนี้ ทั้งก่อนหน้าและระหว่างการชุมนุมได้เกิดเหตุการณ์ลอบยิงลูกระเบิดชนิดเอ็ม 79 เป็นจำนวนหลายสิบครั้ง

ความตึงเครียดของสถานการณ์ดังกล่าว เพิ่มมากขึ้นเมื่อเข้าสู่เดือนเมษายน พ.ศ. 2553 โดยกลุ่มผู้ชุมนุมเข้าปิดการค้าขายและการจราจรในพื้นที่ศูนย์กลางการค้าในกรุงเทพมหานครที่แยกราชประสงค์ รวมทั้งสร้างแนวป้องกันในบริเวณโดยรอบ จนเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2553 นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง และในวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 กำลังทหารได้เข้าสลายการชุมนุมที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 20 คน และบาดเจ็บมากกว่า 850 คน ต่อมาในวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2553 แกนนำประกาศรวมที่ชุมนุมไปยังแยกราชประสงค์เพียงแห่งเดียว และเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2553 ระหว่างที่ผู้ชุมนุมจากแยกราชประสงค์กำลังเดินทางไปให้กำลังใจกลุ่มผู้ชุมนุมที่ตลาดไท ย่านรังสิต ชานเมืองกรุงเทพมหานคร ได้ถูกเจ้าหน้าที่ทหารตั้งแนวขวางกั้นกลางถนนวิภาวดีรังสิต จนทำให้เกิดการปะทะกันขึ้น โดยมีทหารเสียชีวิต 1 คนในเหตุการณ์นี้ ต่อมาในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2553 กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งได้ขอเข้าตรวจสอบภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยอ้างว่าภายในโรงพยาบาลมีทหารแอบซ่อนอยู่

วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้เสนอแนวทางปรองดอง ซึ่งเสนอให้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ แต่ต่อมานายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้ยกเลิกข้อเสนอดังกล่าวไปเอง หลังจากที่แกนนำ นปช. ยื่นข้อเรียกร้องให้รองนายกรัฐมนตรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เข้ามอบตัวกับตำรวจ ต่อมาระหว่างวันที่ 14-18 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 รัฐบาลได้สั่งการให้กำลังทหารเข้าล้อมพื้นที่แยกราชประสงค์ด้วยกำลังรถหุ้มเกราะและพลซุ่มยิง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 41 คนและบาดเจ็บกว่า 250 คน ซึ่งฝ่ายรัฐบาลอ้างว่า พลเรือนถูกยิงโดยกลุ่มผู้ก่อการร้าย จนเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 กำลังทหารเข้ายึดพื้นที่เป็นครั้งสุดท้าย จนถึงแยกราชประสงค์ จนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเพิ่มขึ้นอีก แกนนำ นปช. จึงได้ประกาศยุติการชุมนุมและยอมมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้ผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งเกิดความไม่พอใจนำไปสู่การก่อจลาจลและวางเพลิงสถานที่หลายแห่งทั่วประเทศ โดยมี 39 แห่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อมาในช่วงค่ำของวันเดียวกัน รัฐบาลได้ประกาศห้ามออกจากเคหสถานในหลายจังหวัดทั่วประเทศ และคงประกาศดังกล่าวติดต่อกันอีก 7 วัน ก่อนที่จะประกาศยกเลิกและกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

4. วาทกรรมทางการเมืองไทยช่วง พ.ศ. 2548-2553

ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2548-2553 นั้นถือเป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่วาทกรรมทางการเมืองถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจทางการเมืองของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นวาทกรรม “ระบอบทักษิณ” ที่ถูกสร้างขึ้นในช่วง พ.ศ. 2548 เพื่อโจมตีการบริหารประเทศภายใต้การนำของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนและทุจริตคอร์รัปชันจนนำไปสู่การเกิดวิกฤตทางการเมืองขึ้น และทำให้ในเวลาต่อมาเกิดเป็นกระแสเรียกร้องให้ตุลาการออกมาแสดงบทบาทเป็นผู้แก้ไขวิกฤตที่เกิดขึ้น จนนำไปสู่การก่อเกิดของวาทกรรม “ตุลาการภิวัตน์” ขึ้นใน พ.ศ. 2549 ด้านการชุมนุมต่อต้านจากภาคประชาชนที่นำโดยกลุ่มคนเสื้อเหลืองหรือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก็มีการสร้างอำนาจและความชอบธรรมให้กับการกระทำของกลุ่มตนผ่านการใช้วาทกรรม “ชาตินิยม” ใน พ.ศ. 2550 และวาทกรรม “สันติวิธี” ใน พ.ศ. 2551 ด้านการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่ม นปช. ในฐานะคู่ตรงข้ามกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ก็เริ่มปรากฏบทบาทชัดเจนมากขึ้นในช่วง พ.ศ. 2552 โดยการต่อสู้ของกลุ่มดังกล่าวเป็นไปภายใต้วาทกรรม “ไพร่-อำมาตย์” และวาทกรรม “สงครามชนชั้น” ซึ่งความขัดแย้งในช่วงเวลาดังกล่าวดำเนินต่อมาตลอดช่วง พ.ศ. 2552 และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนนำไปสู่การก่อเหตุจลาจลในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์

เวชชาชีวะ ตัดสินใจสลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง ผ่านการใช้วาทกรรม “ผู้ก่อการร้าย” ซึ่งบางฝ่ายมองว่าเป็นวิธีการสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของรัฐบาลเอง

วาทกรรมในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ระบอบทักษิณ (พ.ศ. 2548)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549: 2-47) ได้อธิบายคำ “ระบอบทักษิณ” ไว้ว่าเริ่มถูกกล่าวถึงในกลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชน และกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยกับการบริหารประเทศของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย โดยเริ่มขึ้นตั้งแต่ประมาณช่วง พ.ศ. 2546 โดยจากการสำรวจพบว่า คำว่า “ระบอบทักษิณ” ถูกใช้ในวาระต่าง ๆ อาทิ

1) การจัดเวทีสาธารณะเรื่อง “2 ปี ระบอบทักษิณกับสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย” โดยคณะทำงานปกป้องนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

2) วารสารฟ้าเดียวกันได้เชิญนักวิชาการและนักพัฒนาองค์กรเอกชนประมาณ 30 คน เข้าร่วมระดมสมองในหัวข้อ “ระบอบทักษิณ ความเป็นมาและความเป็นไปในอนาคต” เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2547

3) นายธีรยุทธ บุญมี อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้วิเคราะห์สถานการณ์การเมืองของไทย ภายใต้หัวข้อ “4 ปี ระบอบทักษิณ ก้าวสู่การเมืองระบอบเผด็จการพรรคเดียวของไทยรักไทย มุ่งยึดสัมปทาน” ที่อาคาร 60 ปี ชั้น 3 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2547

หลังจากนั้นคำว่า “ระบอบทักษิณ” จึงมีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง โดยมีความหมายเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า เป็นระบอบการปกครองภายใต้รัฐบาลของพันธมิตรไทยทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารงานที่มีความเฉพาะเจาะจง แตกต่างจากการบริหารประเทศในสมัยรัฐบาลชุดที่ผ่าน ๆ มา

นอกจากนี้เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549: 2-47) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของระบอบทักษิณว่า เป็นระบอบการปกครองของทักษิณ โดยทักษิณและเพื่อทักษิณ โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ของทักษิณ

เป็นการปกครองที่ทักษิณเป็นเสมือนเจ้าของประเทศที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ โดยผู้นำของระบบนี้มีความคิดว่า อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทย

สิ้นสุดลงเมื่อเสร็จสิ้นการมอบอำนาจผ่านการเลือกตั้ง จึงมักอ้างเสียงส่วนใหญ่เสมอในการใช้อำนาจ โดยละเลยการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชนของประชาชนเจ้าของประเทศ

2) โดยทักษิณ

เป็นระบอบที่ขู่ผู้นำอย่างโดดเด่น การปกครองและการกำหนดวาระต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งไม่เพียงแต่ประชาชนเท่านั้นที่ไม่มีส่วนร่วมในการปกครอง แต่หน่วยงานทางความคิด ข้าราชการ นักวิชาการ และสื่อมวลชนก็ไม่มีส่วนร่วมด้วย โดยหากมีการเสนอความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับแนวคิดของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรแล้ว ไม่เพียงแต่ถูกปฏิเสธ แต่จะถูกตอกกลับด้วยคำพูดทำลายความน่าเชื่อถืออีกด้วย

3) เพื่อทักษิณ

เป็นระบอบที่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการปกครองมิได้เป็นไปเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความเจริญก้าวหน้ายั่งยืนของประเทศ แต่กลับเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง เครือญาติ และพวกพ้องเป็นสำคัญ ส่วนผลประโยชน์ที่ให้กับประชาชนนั้นเป็นเพียงเครื่องมือสร้างภาพลักษณ์ และมีลักษณะเหมือนกับการตัดสินใจบนประชาชน เพื่อรักษาผลประโยชน์และอำนาจของตัวเอง มีการยึดอำนาจสถาบันต่าง ๆ ในสังคม มีการแก้ไขกฎหมาย ออกนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ทางธุรกิจ มีการคอร์รัปชันเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้นจำนวนมาก โดยอ้างความถูกต้องตามกติกามากกว่าความถูกต้องชอบธรรม

จากลักษณะของระบอบทักษิณดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปความหมายของคำว่า “ระบอบทักษิณ” ได้ว่า คือระบอบการปกครองแบบเผด็จการ โดยกลุ่มทุนขนาดใหญ่เป็นผู้กุมอำนาจบริหารประเทศแบบบริษัท รวมศูนย์อำนาจไว้ที่นายกรัฐมนตรี อำนาจธิปไตยถูกยึดกุมรวมศูนย์เบ็ดเสร็จในทุก ๆ ด้าน โดยยึดโครงสร้างสถาบันทางอำนาจในสังคม ทำลายระบบตรวจสอบถ่วงดุล ทำลายคู่แข่งและฝ่ายต่อต้านด้วยวิธีต่าง ๆ สร้างความชอบธรรมให้ตัวเองด้วยเสียงส่วนใหญ่ที่ได้มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งถูกล่อลอบด้วยนโยบายประชานิยมที่ฉาบฉวย และใช้เครื่องมือทางอำนาจต่าง ๆ อาทิ เงิน กฎหมาย นโยบาย หรือเครือข่ายอิทธิพล เพื่อแสวงหาประโยชน์ สร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ตนและพวกพ้องในทุกวิถีทาง มิใช่เพื่อผลประโยชน์ของชาติหรือความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

คำว่า “ระบอบทักษิณ” ยังเป็นมากกว่า ตัวบุคคล หรือพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากระบอบนี้ได้จัดทำโครงสร้างใหม่ทุกอย่าง ทั้งในเรื่องวิธีคิด ค่านิยม วัฒนธรรมแบบทักษิณ การจัดการแบบทักษิณ ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และระบบการเมืองแบบทักษิณ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ประเทศอยู่ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ระบอบ

ทักษิณก็ได้หยั่งรากลึกและมั่นคงมากขึ้นในสังคมไทย ดังนั้น แม้ว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะพ้นจากการเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่ระบอบทักษิณที่ลงหลักปักฐานไว้ก็ยังคงอยู่สืบต่อไป

ด้านสาเหตุที่ทำให้ระบอบทักษิณสามารถหยั่งรากลึกในสังคมไทยได้เกิดมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน ได้แก่

1) การผูกขาดอำนาจทางการเมือง โดยการใช้จ่ายเงินและผลประโยชน์ดึงดูด นักการเมืองจากพรรคอื่นให้มาอยู่พรรคไทยรักไทย การผนวกพรรคและกลุ่มการเมืองให้มาอยู่ใต้ อาณัติของพรรคไทยรักไทยให้มากที่สุด และการสร้างอิทธิพลเหนือคนในพรรค

2) การผูกขาดอำนาจการบริหารประเทศ ด้วยวิธีการบริหารประเทศแบบซีอีโอ (Chief Executive Office) โดยจัดระบบสถาบันโครงสร้างอำนาจต่าง ๆ ให้เป็นแบบบริษัท มีการรวบ อำนาจไว้ที่คนกลุ่มเดียวในการตัดสินใจ ไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังใช้วิธีการให้พวก พ้องและบริวารของตนดำรงตำแหน่งสำคัญ

3) การตัดตอนอำนาจการตรวจสอบถ่วงดุล โดยใช้วิธีการแทรกแซงวุฒิสภา องค์กรอิสระ และสื่อมวลชน การทำลายความน่าเชื่อถือของกลุ่มปัญญาสาธารณะ และการไม่ให้ความสำคัญกับหน่วยงานทางความคิด เช่น สถาบันพัฒนา มหาวิทยาลัย หรือภาคราชการ เป็นต้น

ด้านค่านิยมที่ระบอบทักษิณได้สร้างไว้ให้กับสังคมของไทยมีอยู่ด้วยกันหลาย ประการ ได้แก่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2549: 2-47)

1) อุปถัมภ์นิยม

โดยรัฐบาลจะทำการอุปถัมภ์คนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย ด้วยนโยบายและ โครงการต่าง ๆ ที่ออกมาอย่างต่อเนื่อง โดยวางโครงสร้างการอุปถัมภ์อย่างทั่วถึง ในลักษณะ เชื่อมโยงโดยตรงระหว่างรัฐบาลกับคนกลุ่มต่าง ๆ ด้วยนโยบายโครงการประชานิยม และวิธีการ สร้างภาพลักษณ์ในฐานะ “ผู้อุปถัมภ์” ที่ประชาชนต้องพึ่งพา

2) จริยวิบัตินิยม

กล่าวคือ นโยบายของรัฐบาลมักเป็นการหยิบยื่นความช่วยเหลือจากรัฐอย่าง ง่าย ๆ ให้กับประชาชนในระดับรากหญ้า ด้วยแนวคิดลดย่างง่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาส อาทิ การพักชำระหนี้เกษตรกร การปรับโครงสร้างหนี้ กองทุนหมู่บ้านและธนาคารประชาชน เพื่อเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุน อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวอาจนำไปสู่การสร้างค่านิยมที่ เรียกว่า จริยวิบัตินิยม (Moral Hazard) นั่นคือ มีส่วนกระตุ้นให้คนขาดความรับผิดชอบและความ ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะกลุ่มที่ได้รับประโยชน์สามารถ เรียกเรื่องและต่อรองกับรัฐบาลได้ และรัฐบาลมักจะยอมโอนอ่อนผ่อนตามเพื่อรักษาสถานเสถียรภาพ การเมือง

3) หนี้นิยม

รัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลที่ส่งเสริมให้คนเป็นหนี้และก่อหนี้มากกว่ายุคใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ เพราะจะถูกกระตุ้นให้ใช้จ่ายเงิน ทั้งเพื่อการบริโภคและการลงทุน จนสร้างค่านิยมในการเป็นหนี้มากกว่าการอดออม ตัวอย่างนโยบายที่มีกระตุ้นให้เกิดการสร้างหนี้ อาทิ นโยบายกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารประชาชน การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา และโครงการประชานิยม เป็นต้น

4) อำนาจนิยม

การจัดการปัญหาของรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรในหลายเรื่องมีแนวโน้มส่งเสริมค่านิยม “อำนาจนิยม” เช่น การทำสงครามกับยาเสพติดหรือการแก้ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นการใช้ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิชนอย่างสูง

5) ชนานิยม

ชนานิยม หมายถึง คนในสังคมมีค่านิยมเห็นเงินเป็นใหญ่ ซึ่งรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรมีการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกว่า ความยากจนเป็นความทุกข์ การมีเงิน มีความร่ำรวยเป็นความสุข และทำให้เห็นว่าปัญหาทุกอย่างแก้ได้ด้วยเงิน เงินจึงเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการหลุดพ้นความยากจน และนำไปสู่การสร้างความมั่งคั่งร่ำรวย โดยสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชนานิยม เช่น การใช้เงินเพื่อแก้ปัญหา (นโยบายกองทุนหมู่บ้าน) และการใช้เงินในการสร้างอำนาจ

6) อบายมุขนิยม

นโยบายของรัฐบาลทักษิณมีส่วนส่งเสริมค่านิยมแบบอบายมุขนิยม เห็นได้จากนโยบายเรื่องหวยบนดิน ซึ่งได้รับการยอมรับให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย

7) ทักษิณนิยม

ทักษิณนิยม หมายถึง การที่คนในสังคม (บางกลุ่ม) เกิดความนิยมชมชอบในตัวผู้นำ ทักษิณ ชินวัตร ทั้งในสิ่งที่ผู้นำคิด พูด และกระทำ อันเกิดจากการสร้างภาพลักษณ์และการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เข้าถึงประชาชนบางกลุ่ม จนคนกลุ่มนี้ให้การยอมรับ ชื่นชม เชื่อมมั่น โดยไม่มีการตั้งคำถาม ให้การสนับสนุนทุกรูปแบบ แม้กระทั่งการเกลียดชังและการทำร้ายกลุ่มผู้ต่อต้านพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

อย่างไรก็ตามมีบุคคลบางกลุ่มมองว่า คำว่า “ระบอบทักษิณ” เป็นวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้น โดยกลุ่มขวาจัดที่นิยมสถาบันจารีตประเพณี ต่อต้านประชาธิปไตย ปฏิเสธทุนนิยม และโลกาภิวัตน์ โดยเป็นความจงใจนำระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนสถาบันทางการเมืองประชาธิปไตยทั้งหมดมาผูกติดกับบุคคล และสถาปนาคำว่า “ระบอบทักษิณ” ขึ้น เพื่อให้เป็นเป้าหมายตี บิดเบือน ใส่ร้าย โดยมีได้หวังทำลายเพียงตัวบุคคลเท่านั้น หากแต่มุ่งหวังจะทำการ โคนล้ม

ระบอบประชาธิปไตยและนิติรัฐธรรมนุญ โดยตรงของคำว่า “ระบอบทักษิณ” อยู่ที่ว่าอ้างว่า ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 ได้มีนักการเมืองขณะเลือกตั้งเข้ามาเกาะกุมระบบการเมือง แล้วใช้อำนาจทำลายประชาธิปไตย ละเมิดรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน แทรกแซงองค์กรอิสระ ทำให้กลไกตรวจสอบถ่วงดุลไม่ทำงาน รวมถึงการซื้อเสียงหลอกลวงประชาชน และนโยบายเศรษฐกิจแบบเบ็ดเสร็จที่กอบโกยผลประโยชน์เข้าสู่พวกตน ดังนั้นแม้จะยังมีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง แต่ทั้งหมดได้ถูกนักการเมืองครอบงำอย่างเบ็ดเสร็จ ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญได้ถูกทำลายลงแล้วโดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งระบอบการเมืองเช่นนี้เองที่เรียกว่า “ระบอบทักษิณ” หลังจากนั้นแนวคิดดังกล่าวได้แพร่กระจายไปยังรวดเร็วทั้งในหมู่นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชน ราชกรอวาสุ สมาชิกวุฒิสภาปีกขาจัด สื่อสารมวลชน และนักการเมืองพรรคฝ่ายค้าน โดยคำว่า “ระบอบทักษิณ” ถูกนำมาใช้เป็นคำคำทอเพื่อปลุกอารมณ์เกลียดชังในหมู่มวลชนจำนวนหนึ่งโดยชุกคำขวัญ “โค่นล้มระบอบทักษิณ” จนก่อเกิดเป็นการประท้วงขับไล่ สร้างความรุนแรงให้เป็นวิกฤตการเมือง และนำไปสู่การเกิดรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ในที่สุด

ดังนั้นในแง่มุมนี้จึงเป็นการมองว่า วาทกรรม “ระบอบทักษิณ” เป็นสร้างความถูกต้องชอบธรรมให้กับรัฐประหาร เพราะเมื่อระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ 2540 ได้ถูกละเมิดหรือทำลายไปก่อนแล้วโดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และเมื่อ “ระบอบทักษิณ” เป็นระบอบเผด็จการของนักการเมืองที่ทุจริตและขายชาติ การรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 จึงไม่ใช่การโค่นล้มระบอบประชาธิปไตยและนิติรัฐธรรมนุญ หากแต่เป็นการโค่นล้มระบอบทักษิณที่เป็นเผด็จการและทุจริตรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 จึงมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนรัฐประหารทั้งปวงในอดีต เพราะไม่ใช่การรัฐประหารที่เร็ว แต่เป็นการรัฐประหารที่จำเป็นและเลี่ยงไม่ได้ เพื่อโค่นล้มเผด็จการของนักการเมืองและเพื่อปฏิรูปการเมืองอันจะนำมาซึ่งการเมืองที่ขาวสะอาดบริสุทธิ์และปราศจากนักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชัน (พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ 2550)

4.2 ตุลาการภิวัตน์ (พ.ศ. 2549)

“ตุลาการภิวัตน์” (Judicial activism) เป็นคำที่ถูกสร้างขึ้นในช่วง พ.ศ. 2549 เพื่อใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่อำนาจตุลาการเข้ามาทำการตรวจสอบการออกกฎหมาย การใช้อำนาจของนักการเมืองและฝ่ายบริหาร รวมถึงการที่อำนาจฝ่ายตุลาการดำเนินการตรวจสอบถ่วงดุล 2 อำนาจใหญ่อันได้แก่ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตรวจสอบที่มีอยู่แล้วตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น การตีความกฎหมายโดยเน้นความเป็นธรรมที่แท้จริงมากกว่าตามที่กฎหมายบัญญัติ (วิกิพีเดีย 2552)

ในความเป็นจริงแล้ว “ตุลาการภิวัตน์” มิใช่สิ่งใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่เป็นสิ่งที่มีความนานแล้วในรูปของอำนาจตุลาการในการวินิจฉัยรัฐธรรมนูญ โดยเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาในการพิพากษาคดีพิพาทระหว่างมาร์เบอร์รี่และแมคคินสัน เมื่อมาร์เบอร์รี่อ้างบทบัญญัติตามส่วนที่ 13 แห่งพระราชบัญญัติตุลาการฟ้องร้องต่อศาลสูงสุดให้บังคับรัฐมนตรีแมคคินสันส่งหมายแต่งตั้งตนเป็นผู้พิพากษาท้องถิ่นออกไป แต่คณะศาลสูงสุดกลับวินิจฉัยว่า ส่วนที่ 13 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญและไม่มีผลบังคับใช้ ศาลสูงสุดจึงไม่มีอำนาจออกคำสั่งบังคับตามที่ร้องขอ คดีดังกล่าวได้กลายเป็นบรรทัดฐานที่กำหนดให้ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาสามารถใช้อำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญและตัดสินว่ากฎหมายใดที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งอำนาจดังกล่าวเรียกว่า Judicial review และศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาก็ได้ใช้อำนาจนี้มาจนถึงในปัจจุบัน ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยรัฐธรรมนูญได้แพร่ขยายไปสู่ประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ แต่อาจมีวิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น ฝรั่งเศสใช้ระบบคณะกรรมการร่วมนิติบัญญัติ-ตุลาการ เยอรมนี ออสเตรเลีย และอิตาลีมีการจัดตั้งเป็นศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง ส่วนญี่ปุ่น อินเดีย และปากีสถานให้ศาลสูงสุดเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าวตามอย่างสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ และสำหรับประเทศไทยนั้น อำนาจตุลาการในการวินิจฉัยรัฐธรรมนูญมิให้เห็นผ่านการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง (พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ 2549)

กระแส “ตุลาการภิวัตน์” ของไทยในยุคปัจจุบันที่มีการกล่าวถึงและเรียกร้องกันอย่างกว้างขวางนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบันที่กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลของระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถทำงานได้จนนำไปสู่การเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนและการคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการจัดการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 ซึ่งแม้ว่าการเลือกตั้งดังกล่าวจะถูกโจมตีต่อต้านจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แต่กระนั้นพลังการเมืองของภาคพลเมืองก็ยังไม่สามารถแก้ไขวิกฤตที่เกิดขึ้นได้ จนกระทั่งในวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระกระแสรับสั่งให้ฝ่ายตุลาการศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลฎีกา และคณะผู้พิพากษาประจำศาล สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้แก้ไขวิกฤตทางการเมืองที่เกิดขึ้น อันได้แก่ การเรียกร้องนายกรัฐมนตรีพระราชทาน และการเลือกตั้งที่ไม่เป็นประชาธิปไตยและอาจเป็นโมฆะ โดยพระกระแสรับสั่งมีเนื้อความดังนี้

“ผู้พิพากษาศาลฎีกาเป็นสำคัญที่จะบอกได้ ศาลอื่นๆ ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลอะไรไม่มีข้อที่จะอ้างได้มากกว่าศาลฎีกา เพราะว่าผู้พิพากษาศาลฎีกามีสิทธิที่จะพูด ที่จะตัดสิน...”

“ที่ได้ปฏิญาณนั้นมีความสำคัญมาก เพราะว่ากว้างขวาง หน้าที่ของผู้พิพากษา หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง มีหน้าที่ที่กว้างขวางมาก ซึ่งเกรงว่าท่านอาจจะนึกว่าหน้าที่ของผู้ที่เป็นศาลปกครองมีขอบข่ายที่ไม่กว้างขวาง ที่จริงกว้างขวางมาก”

(ธีรยุทธ บุญมี 2549)

จากพระกระแสรับสั่งดังกล่าวเป็นการสื่อให้เห็นถึงการมองอำนาจศาลอย่างกว้างขวาง โดยให้ศาลเข้ามาตรวจสอบการออกกฎหมาย การใช้อำนาจของนักการเมืองอย่างเข้มงวดจริงจังเพื่อที่จะแก้ไขวิกฤตทางการเมืองที่เกิดขึ้น และจากพระกระแสรับสั่งนี้เองส่งผลให้กระบวนการตุลาการภิวัตน์เริ่มเกิดขึ้น โดยมีลำดับเหตุการณ์ดังนี้

วันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2549 ศาลปกครองรับฟ้องคดีที่นายแพทย์ ประมวล วีรุตมเสน กับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรวม 10 คน ยื่นฟ้องคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กับพวกรวม 3 คน เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2549 ในความผิดเรื่องเป็นหน่วยงานทางปกครองกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กรณีจัดหาเลือกตั้งหันหน้าออก จึงขอให้มีคำพิพากษาเพิกถอน กฎ ระเบียบ คำสั่ง รวมทั้งการกระทำใด ๆ ซึ่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 104 พร้อมทั้งให้เพิกถอนการจัดการเลือกตั้ง

วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 เป็นโมฆะ

วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 ศาลอาญาพิพากษาจำคุก 3 กกต. คนละ 4 ปี ไม่รอลงอาญา และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง 5 ปี

วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ร่วมกันสรรหา กกต. 10 คน เพื่อให้วุฒิสภาคัดเลือกให้เหลือ 5 คนเพื่อทำหน้าที่ กกต. ชุดใหม่ ซึ่งเท่ากับว่าศาลฎีกาได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบอย่างเต็มที่กับการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นหลังจากนี้

เมื่อภารกิจในการแก้ปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่เป็นประชาธิปไตยและอาจเป็นโมฆะเสร็จสิ้นลง กระบวนการ “ตุลาการภิวัตน์” ที่ก่อตัวขึ้นก็ยิ่งรุกคืบทางการเมืองต่อไปอีก โดยภายหลังจากการรัฐประหารยึดอำนาจคืนในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 แล้ว คณะรัฐประหารได้ออกประกาศ คปค. ฉบับที่ 3 มีคำสั่งให้ศาลทั้งหลาย นอกจากศาลรัฐธรรมนูญคงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมาย และตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขต่อไป และพร้อมกันนั้นได้สั่งยกเลิกศาลรัฐธรรมนูญทันทีในคืนวันนั้น ต่อมาคณะรัฐประหารได้ออกประกาศ คปค. ฉบับที่ 27 ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2549 ให้ลงโทษย้อนหลังกรรมการบริหารพรรคได้ และในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 คณะรัฐประหารได้แต่งตั้ง พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรีให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

พร้อมกับการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ซึ่งในมาตรา 35 ได้แต่งตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (ตรธ.) ซึ่งมีประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน และมีผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือก 5 คน และตุลาการศาลปกครองสูงสุดเลือก 2 คน โดยมีอำนาจพิจารณาคดีเหมือนศาลรัฐธรรมนูญเดิม (เครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร 2550)

กระแสของตุลาการภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าว นำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองเป็นจำนวนมาก อาทิ คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยรักไทยและตัดสินเพิกถอนสิทธิทางการเมืองของกรรมการบริหารพรรค 5 ปี คดีสั่งยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิทางการเมืองของพรรคพลังประชาชน ชาติไทย และมหาชนไทย คดีที่ตัดสินให้นายสมัคร สุนทรเวช พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในกรณีรับจ้างเป็นพิธีกรให้แก่บริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด ในรายการชิมไปบ่นไปและยกขโมยหม้อแกว่ง คดีที่วินิจฉัยให้การแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นองค์กรเอกชนในสมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรเป็นโมฆะ การวินิจฉัยให้ความคุ้มครองเอสทีวีในการแพร่ภาพออกอากาศได้ตามสิทธิที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญ คดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตัดสินให้พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีความผิดฐานคอร์รัปชันและมีโทษจำคุก 2 ปี คดีลงโทษนักการเมืองที่ทุจริตการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก รวมถึงคดีอาชญากรรมร้ายแรงของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรด้วย (เขียน ชีระวิทย์ 2552)

จากกระแสตุลาการภิวัตน์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ บางฝ่ายมองว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่ดี และจะเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ 2 โดยการแก้ไขวิกฤตทางการเมืองของฝ่ายตุลาการนั้นมีผู้เสนอว่า ในขั้นแรกศาลจะต้องวินิจฉัยต้นตอหรือสาเหตุของปัญหาให้ได้เสียก่อน เช่น การที่กลไกตรวจสอบถ่วงดุลของระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถทำงานได้จนนำไปสู่การเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนและการทุจริตคอร์รัปชัน หลังจากนั้นจะต้องกำหนดภารกิจเพื่อเติมเต็มข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นซึ่งควรกินระยะเวลาในช่วงยาวนานช่วงหนึ่ง เพื่อให้เกิดกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุล และให้กระบวนการนี้ไม่ว่าจะเป็นของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) รวมทั้ง 3 ศาลเองดำเนินไปได้อย่างเคร่งครัดจริงจัง มิใช่แค่ภารกิจเฉพาะหน้าในระยะสั้นเท่านั้น (ธีรยุทธ บุญมี 2549)

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งบางฝ่ายกลับมองว่า ตุลาการภิวัตน์นั้นเป็นการดึงศาลเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เนื่องจากคำว่าตุลาการภิวัตน์ได้รับเสียงสะท้อนอย่างต่อเนื่อง มีผู้นำไปต่อเติมขยายความ มีการเรียกร้องให้องค์กรตุลาการลงมาเป็นผู้แก้ไขวิกฤตการเมืองในปัจจุบัน “อย่าง

เป็นฝ่ายรุก” โดยสิ่งที่ผู้นิยมตุลาการภิวัตน์ต้องการ คือ การสนับสนุนให้องค์กรตุลาการออกแถลงการณ์แสดงท่าทีทางการเมืองที่ไม่ใช่พรรคคิด หรือเรียกร้องให้องค์กรตุลาการเลิกข้างคู่ขัดแย้งทางการเมือง และ “ตั้งธง” ให้ตุลาการวินิจฉัยคดีการเมืองไปในทางที่พวกตนต้องการ ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่ใช่การใช้อำนาจตุลาการเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจบริหาร และอำนาจนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย แต่กลับเป็นการผลักดันให้องค์กรตุลาการเข้ามาพัวพันกับความขัดแย้งทางการเมืองและมุ่งให้องค์กรตุลาการเพื่อสนองเป้าหมายทางการเมืองของตน โดยไม่คำนึงถึงการทำลายหลักการแบ่งแยกอำนาจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและส่งผลกระทบต่อสถานะความน่าเชื่อถือขององค์กรตุลาการในระยะยาว ดังนั้นจึงเสนอว่า ตุลาการภิวัตน์ที่แท้จริงคือ บทบาทของตุลาการในการถ่วงดุลอำนาจบริหาร และอำนาจนิติบัญญัติ รวมถึงวินิจฉัยบทกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร โดยยึดบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเป็นสูงสุดเท่านั้น ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวเป็นของศาลรัฐธรรมนูญ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และเฉพาะที่เป็นคดีความเข้ามาสู่ศาลตามขั้นตอนวิธีพิจารณาความตามกฎหมายเท่านั้น การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจโดยฝ่ายตุลาการจึงไม่ใช่การกระทำตามอำเภอใจที่เอากฎหมายและองค์กรตุลาการไปรองรับเป้าประสงค์ทางการเมืองของฝ่ายใดดังเช่นที่เรียกร้องกันอยู่ในปัจจุบัน (พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ 2549)

4.3 ชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) (พ.ศ. 2550)

ชาตินิยม (Nationalism) คือ อุดมการณ์ทางการเมืองประเภทหนึ่ง ที่มีแนวคิดการถือมั่น พึงพอใจในอัตลักษณ์หรือตัวตนรวมหมู่ของตน (Collective identity) โดยจุดเริ่มต้นของแนวคิดชาตินิยมที่นักวิชาการได้ให้ความเห็นแตกต่างกันเป็น 2 แนวทาง กลุ่มแรกมองว่าแนวคิดชาตินิยมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนสมัยใหม่ โดยมีควบคู่กับมนุษยมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งกลับมองว่าแนวคิดชาตินิยมเป็นผลผลิตของกระบวนการสร้างรัฐ-ชาติในยุคสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม แนวคิดชาตินิยมได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการนำแนวคิดชาตินิยมมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองมักมีการดำเนินการในลักษณะของการสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นในชาติทั้งในยามปกติและยามวิกฤต การสร้างเอกลักษณ์ของชาติเพื่อป้องกันการคุกคามจากต่างชาติในด้านต่าง ๆ การควบคุมการขยายตัวของชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศ รวมถึงชาวต่างชาติที่หลบหนีเข้าเมืองด้วย หรือการสร้างกระแสปกป้องผลประโยชน์ของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ (ทอทหาร 2549)

สำหรับประเทศไทยเองก็มีการนำเอาแนวคิดชาตินิยมมาใช้เช่นกัน โดยเริ่มนำมาใช้ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวสยามกำลังเผชิญกับภัยคุกคามจาก

จักรวรรดินิยมตะวันตกในรูปของลัทธิการค้าอาณานิคม ส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครองให้เป็นแบบตะวันตกเพื่อให้สยามมีความทัดเทียมกับประเทศตะวันตก โดยแนวคิดชาตินิยมในสมัยนี้ยังมุ่งเน้นไปที่พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ราษฎร และแผ่นดิน ส่วนแนวคิดในเรื่องของความเป็นชาติยังไม่ปรากฏบทบาทชัดเจนนัก จนกระทั่งต่อมาเกิดกลุ่มปัญญาชน อาทิ เทียนวรรณ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่น่าแนวคิดเรื่องความเป็นชาติมาเชื่อมโยงกับแนวคิดกษัตริย์ ราษฎร และแผ่นดิน มีการปลูกฝังเรื่องแนวคิดของราษฎรว่าราษฎรเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองให้กับประเทศชาติ ทำให้กลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่เริ่มมองเห็นบทบาทของตนเองในฐานะส่วนหนึ่งของชาติ ที่สามารถมีส่วนกำหนดอนาคตของชาติได้

ต่อมา ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงขึ้นครองราชย์ ปัญหาภัยคุกคามจากภายนอกประเทศที่สืบเนื่องมาจากในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้พระองค์ทรงมีปณิธานในการที่จะสร้างประเทศให้เจริญทัดเทียมกับอารยประเทศเช่นกัน โดยนำเอาแนวคิดชาตินิยมมาใช้อย่างเด่นชัด เน้นถึงความรักชาติ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และการยึดมั่นในศาสนา โดยแนวคิดดังกล่าวถูกถ่ายทอดออกมาผ่านทางบทพระราชนิพนธ์ บทละคร วรรณกรรม และพระราชดำรัสต่าง ๆ เช่น ในพระราชนิพนธ์เรื่อง ปลูกใจเสือป่า มีความว่า “ถ้าชาติเสื่อมเสียยับเยินไปแล้ว เราทั้งหลายก็ต้องพากันยับเยินตามกันไปหมด” หรือจากคำนำในหนังสือเล่มเดียวกันที่ได้กล่าวถึงเนื้อหาของหนังสือว่า “พอให้เป็นเครื่องปลูกใจให้รู้สึกถึงหน้าที่ของตนอันเป็นคนไทยว่าควรจะรู้สึกอย่างไร ประพฤติอย่างไร จึงจะไม่นับว่าเสียชาติ” หรือจากพระราชนิพนธ์เรื่อง สยามมานูสติ ที่ทรงนิพนธ์ว่า “ใครรานใครรุกค้ำแดนไทย เรารบจนสุดใจ ขาดคิ่น เสียเลือดหลังไหล ขอมสละ สิ้นแล เสียชีพไปเสียสิ้น ชื่อก้องเกียรติงาม”

นอกจากพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ แล้ว พระองค์ยังทรงพยายามที่จะสร้างสัญลักษณ์และสถาบันเพื่อให้เป็นศูนย์รวมใจของประชาชนในชาติ เช่น ธงชาติ ที่ทรงโปรดเกล้าให้เปลี่ยนจาก “ธงช้าง” เป็น “ธงไตรรงค์” หรือการจัดตั้ง “กองเสือป่า” เพื่อปลูกฝังแนวคิดชาตินิยมให้กับประชาชน เป็นต้น (ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร 2553)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แนวคิดการสร้างชาติให้มีอารยะธรรมทัดเทียมกับชาติตะวันตกกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำประเทศจะต้องทำ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จึงได้ดำเนินนโยบายชาตินิยมผ่านการออกประกาศรัฏฐนิยม 12 ฉบับ ซึ่งหมายถึง ประเพณีนิยมที่คณะรัฐมนตรีได้ประกาศใช้ในรูปแบบประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีความมุ่งหมายจะให้ประชาชนปฏิบัติตามเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ โดยมีสาระสำคัญ เช่น เปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” กำหนดให้คนไทยต้องเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี การเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่มาเป็นวันที่ 1 มกราคม ตามหลักสากล การยกเลิก

บรรดาศักดิ์ การปรับปรุงอักษรไทยใหม่ การสนับสนุนอาชีพเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การสงวนอาชีพบางอย่างไว้เฉพาะคนไทย การสนับสนุนให้ใช้สินค้าไทย ผ่านคำขวัญ “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” การวางระเบียบการแต่งกายของชายและหญิง เช่น กำหนดให้ทุกคนต้องสวมหมวก โดยมีคำขวัญว่า “มาลานาไทยสู่มหาอำนาจ” เป็นต้น (ภักดิ์ กัลยาณมิตร 2553)

ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง โดยยังคงดำเนินนโยบายตามแนวทางชาตินิยม ที่เน้นในเรื่องความมั่นคงของชาติและการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยมีการปราบปรามผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงและกว้างขวาง มีการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์ในไทย ต่อต้านชาวจีนด้วยการสั่งปิดโรงเรียนจีนกว่า 300 แห่ง การสั่งปิดโรงพิมพ์และหนังสือพิมพ์จีน การห้ามส่งเงินออกนอกประเทศผ่านธนาคารจีน การกีดกันไม่ให้คนจีนเข้ามาในไทย การบังคับเรียนภาษาไทย รวมถึงการห้ามคนจีนซื้อที่ดินหรืออยู่อาศัยในเขตหวงห้าม เป็นต้น (ภักดิ์ กัลยาณมิตร 2553)

จากการใช้แนวคิดชาตินิยมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงด้านบวกของชาตินิยมในการเป็นเครื่องมือปกป้องประเทศให้รอดพ้นจากภัยคุกคามของต่างชาติ และเป็นเครื่องมือสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศ แต่ในอีกแง่หนึ่งชาตินิยมกลับเป็นเรื่องของความขัดแย้ง การต่อสู้ การนองเลือด และเป็นเครื่องมือกดขี่ของคนกลุ่มหนึ่งต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในแง่นี้จะมองว่า ชาตินิยมของไทยที่ถูกสร้างขึ้นในทุกยุคทุกสมัยเป็นเพียงแค่วาทกรรมทางการเมืองของชนชั้นผู้ปกครองเท่านั้น และถึงแม้ว่าคูวิเวตินแล้วชาตินิยมจะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับเป็นสิ่งที่ทำให้เสื่อมถอยลง เช่น ชาตินิยมในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่สร้างภาพให้ประชาชนเข้าใจว่าลัทธิล่าอาณานิคมเป็นสิ่งน่ากลัว การยอมเสียเปรียบต่างชาติในบางเรื่อง เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและคุ้มค่า แต่แท้จริงแล้วเป็นเพียงกลอุบายของชนชั้นนำในสยาม ที่สมัครใจในการทำสนธิสัญญาดังกล่าว เพราะแม้ว่าประเทศชาติจะเสียเปรียบ แต่กลุ่มของตนเองกลับได้รับประโยชน์จากการค้า ชาตินิยมจึงถูกมองเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้รักษาผลประโยชน์ของชนชั้นนำเท่านั้น หรือตัวอย่างชาตินิยมที่มุ่งเน้นความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็ถูกมองเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้ขัดขวางและควบคุมไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบอบประชาธิปไตย หรือชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจให้แก่ผู้นำเท่านั้น

เมื่อมาถึงในยุคปัจจุบัน แนวคิดเรื่องชาตินิยมยังคงถูกหยิบยกขึ้นมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มต่างๆ เหมือนเช่นในอดีต โดยวาทกรรมชาตินิยมในช่วงพ.ศ. 2550 ถูกสร้างขึ้นผ่านกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเริ่มขึ้นหลังจากที่ประเทศกัมพูชาได้เสนอต่อองค์การยูเนสโกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก

สมัยที่ 31 ณ เมืองโครสเชิร์ช นิวซีแลนด์ ให้ขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่เกิดเป็นประเด็นปัญหาขึ้น เมื่อปรากฏว่าแผนที่ที่กัมพูชาแนบท้ายว่าเป็นอาณาบริเวณของปราสาทเขาพระวิหารนั้นได้มีการขีดเส้นเขตแดนล้ำเข้ามาในบริเวณทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาท ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ทับซ้อน และได้ขีดเส้นเขตแดนประเทศล้ำเข้ามาในฝั่งของไทย

ต่อปัญหาดังกล่าว กระทรวงต่างประเทศจึงหารือกับทางกัมพูชา เพื่อให้ร่วมกับฝ่ายไทย จัดทะเบียนโบราณสถานอื่นในเขตไทยและปราสาทเขาพระวิหารของกัมพูชาาร่วมกันในทีเดียว เพื่อความสมบูรณ์ของบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร และให้กัมพูชาเปลี่ยนแผนที่ให้ไม่ล้ำเข้ามาในเขตไทยและพื้นที่ทับซ้อน และได้ขอให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 เลื่อนการพิจารณาขึ้นทะเบียนของกัมพูชาออกไป ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2551 สภากลาโหมของไทยมีมติประท้วงกัมพูชาในกรณีเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกแต่ล้ำพัง และกล่าวหาว่ากัมพูชาสร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเท็จ โดยฝ่ายกองทัพได้แสดงท่าทีวิตกว่าปัญหาดังกล่าวอาจเกิดความรุนแรงในบริเวณชายแดนได้

ในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของไทยในขณะนั้น ได้หารือร่วมกับนายสก อาน ที่เกาะกง ประเทศกัมพูชา โดยฝ่ายกัมพูชาตกลงที่จะเปลี่ยนแผนที่ที่แนบในเอกสารคำขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยจดทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเท่านั้น ซึ่งตัวปราสาทนี้ศาลโลกได้พิพากษาตั้งแต่ พ.ศ. 2505 แล้วว่าเป็นของกัมพูชา ทางกัมพูชาจึงได้ส่งแผนที่ที่ปรับแก้ไขใหม่มาให้ฝั่งไทย เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2551 และเมื่อกรมแผนที่ทหารได้ตรวจสอบว่าแผนที่ใหม่ที่ส่งมานั้นไม่มีการล้ำเข้ามาในเขตไทยแล้ว ทางสภาความมั่นคงแห่งชาติจึงได้พิจารณาเห็นชอบ และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว และต่อมาในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2551 นายนพดล ปัทมะ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศจึงได้ลงนามคำแถลงการณ์ร่วมกับฝ่ายกัมพูชาและยูเนสโก

ภายในวันเดียวกันนั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้เคลื่อนขบวนไปชุมนุมหน้ากระทรวงการต่างประเทศเพื่อขับไล่ นายนพดล ปัทมะ ให้ออกจากตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเพื่อยื่นหนังสือทวงถามกรณีข้อพิพาทเรื่องปราสาทเขาพระวิหาร เนื่องจากไม่มีการเปิดเผยแผนที่ให้ประชาชนได้รับรู้ ก่อนที่จะมีการตกลงร่วมกับประเทศกัมพูชา ต่อมาในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2551 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยยื่นคำร้องต่อศาลปกครองกลาง ให้กระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรียุติการดำเนินการตามมติ ครม. ที่รับรองการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาสนับสนุนให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกไปจนกว่าคดีจะเป็นที่สิ้นสุด เนื่องจากพบว่า แผนที่ร่างโดย

กัมพูชาล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยไม่น้อยกว่า 4.6 ตารางกิโลเมตร ตามแผนที่ฝ่ายไทยที่ยึดถือตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2505 หลังคำตัดสินของศาลโลก และทั้งนี้จะสละสิทธิในข้อสงวนที่ไทยจะทวงปราสาทเขาพระวิหารกลับคืนมาในอนาคต และการดำเนินการของผู้เกี่ยวข้องไม่ดำเนินตามขั้นตอนทางกฎหมาย ซึ่งต่อมาในวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้กระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรียุติการดำเนินการตามมติกรม. ที่รับรองการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาสนับสนุนให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกไปจนกว่าคดีจะเป็นที่สิ้นสุด หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น โดยมีคำพิพากษาหรือคำสั่งดังนี้

1) ให้เพิกถอนการกระทำของนายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่เสนอร่างคำแถลงการณ์ร่วมฯ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ

2) ให้เพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ที่มีมติเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมฯ โดยมอบหมายให้นายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมฯ

3) ให้เพิกถอนการลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมฯ ของนายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ที่ลงนามเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2551

4) มีคำสั่งให้นายพล ปัทมะ ยุติความผูกพันตามคำแถลงการณ์ร่วมฯ ต่อประเทศกัมพูชาและองค์การยูเนสโก

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ที่นครควิเบก ประเทศแคนาดา องค์การยูเนสโกได้ประกาศขึ้นทะเบียนตามคำขอของกัมพูชาให้ตัวปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก พร้อมกับสถานที่อื่นอีก 4 แห่ง (วิกิพีเดีย 2553)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การเปิดฉากโจมตีรัฐบาลนายสมักร สุนทรเวช ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยอ้างว่าการจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกนั้นเป็นการทำให้ไทยเสียดินแดนไปไม่น้อยกว่า 4.6 ตารางกิโลเมตร และอ้างว่าการกระทำดังกล่าวมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง และกระทำไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โดยในการชุมนุมต่อต้านประเด็นดังกล่าวนี้ มีหลายฝ่ายมองว่ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้พยายามนำแนวคิดเรื่องชาตินิยมมาปลุกกระดมประชาชนให้เกิดความโกรธแค้นรัฐบาล เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของฝ่ายตน ด้วยการสร้างวาทกรรมขึ้นมาจำนวนมาก อาทิ วาทกรรม “พระยาละแวก” วาทกรรม “ตะกวดลั่นสองแฉก” วาทกรรม “ว่าด้วยขอมไม่ใช่ขอม” วาทกรรม “ว่าด้วยแผนที่ของฝรั่งเศสฝ่ายเดียว” หรือวาทกรรม “ว่าด้วยทางขึ้นสันปันน้ำอยู่ทางด้านไทย” เพื่อทำให้ผู้ชุมนุมเกิดอคติอย่างรุนแรงต่อประเทศกัมพูชา และเชื่อว่า

ปราสาทเขาพระวิหารเป็นสิทธิครอบครองของไทย และเมื่อรัฐบาลกระทำเพื่อผลประโยชน์ของพวกพ้อง ขอมเข้ากับฝ่ายของศัตรู โดยยกปราสาทเขาพระวิหารให้แก่มุขาชวดทะเบียนเป็นมรดกโลก แต่ฝ่ายเดียว จึงสร้างความโกรธแค้นและกระแสต่อต้านรัฐบาลให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้ชุมนุมได้อย่างมหาศาล ประกอบกับในอดีตนั้นประเด็นเรื่องปราสาทเขาพระวิหารถือเป็นประวัติศาสตร์แผลเก่าระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชามาก่อน ในข้อพิพาทเรื่องสิทธิครอบครองตัวปราสาท จึงถือเป็นประเด็นที่ค่อนข้างเปราะบาง อีกทั้งประเด็นดังกล่าวยังคงเคยถูกนำมาใช้สร้างกระแสชาตินิยมเพื่อหวังผลทางการเมืองมาแล้วถึง 2 ครั้ง ทั้งในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มีการจัดขึ้นทะเบียนให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นโบราณสถานของไทย โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อพ.ศ. 2483 ว่าปราสาทเขาพระวิหารของไทยได้กินมาคราวปรับปรุงเส้นเขตแดนด้านอินโดจีนฝรั่งเศส และครั้งที่ 2 ในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ปลุกระดมให้ประชาชนรักษาเงินคนละ 1 บาท เพื่อต่อสู้ในคดีสิทธิครอบครองปราสาทเขาพระวิหาร ดังนั้นท้ายที่สุดแล้วแม้ว่าปราสาทเขาพระวิหารจะตกเป็นของประเทศกัมพูชาไป แต่วาทกรรมที่ว่าปราสาทเขาพระวิหารเป็นของคนไทยนั้นได้ถูกสร้างและผลิตซ้ำมามากกว่าครึ่งศตวรรษ เป็นระยะเวลายาวนาน 3-4 ชั่วอายุคน จึงฝังรากลึกลงในสังคมไทย เมื่อมาถึงในปัจจุบันกระแสชาตินิยมจึงถูกปลุกขึ้นอย่างง่ายดายอีกครั้ง เพียงเมื่อมีการหยิบยกประเด็นเรื่องปราสาทเขาพระวิหารขึ้นมาใช้ วาทกรรมดังกล่าวจึงได้กลายมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยใช้ในการต่อสู้กับรัฐบาล (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ 2551)

4.4 สันติวิธี (พ.ศ. 2551)

สันติวิธี หมายถึง การจัดการกับความขัดแย้งให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยแนวทางสันติวิธีที่มีการหยิบยกขึ้นมาใช้กันมากในช่วง พ.ศ. 2551 ได้แก่ การทำ “อารยะขัดขืน” (Civil disobedience) และการใช้หลัก “อหิงสา” ซึ่งทั้ง 2 คำนี้มักถูกพูดแบบเหมารวมว่าเป็นอย่างเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วทั้ง 2 คำมีความแตกต่างกันอยู่ค่อนข้างมาก โดยคำว่า “อารยะขัดขืน” ในทางการเมืองนั้น มีลักษณะเป็นการเลือกที่จะละเมิดกฎหมายบางประการอย่างจงใจ เช่น การปิดล้อมอย่างสันติ การบุกกรุกเข้าไปภายในอาคารสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งด้วยสันติ และถึงแม้จะถูกจับกุมหรือจู่โจมทำร้าย ก็จะไม่แสดงออกอย่างสงบและต่อต้านอย่างเสีย ๆ เท่านั้น (มติชน 2553)

สำหรับคำว่า “อหิงสา” ซึ่งเป็นวิธีการต่อสู้ทางการเมืองของมหาตมะ กานธีนั้นมีความลึกซึ้งและกว้างขวางมากกว่าคำว่า “อารยะขัดขืน” เพราะ “อหิงสา” เป็นหลักที่นำมาใช้ในการดำรงชีวิต โดยการต่อสู้ด้วยสันติวิธีแบบอหิงสาไม่เพียงแต่จะไม่รุนแรงและไม่ใช้อาวุธเท่านั้น แต่ความสันติ

นั้นยังต้องมาจากจิตใจ มาจากภายในตัวของผู้ปฏิบัติ ดังนั้นการต่อสู้ด้วยหลักอหิงสาจึงไม่เพียงดีงามด้วยวิธีการเท่านั้นหากแต่เป้าหมายก็ต้องดีงามด้วย

ตามแนวทางอหิงสาของคานธีนั้น ผู้ที่ร่วมต่อสู้ทางการเมืองจะต้องไม่แสดงความโกรธ ไม่ยึดถือฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรู ต้องอดทนอดกลั้นต่อความโกรธของฝ่ายตรงข้าม ต้องยอมรับการทำร้ายร่างกายจากฝ่ายตรงข้ามได้โดยไม่ตอบโต้ และต้องไม่ยอมแพ้ ไม่ยอมจำนนต่อความหวั่นกลัวต่อการได้รับโทษหรือคำสั่งอื่นใดอันเกิดมาจากความกราดเกรี้ยวขึ้น และหากผู้มีอำนาจต้องการจับกุม จะต้องยอมให้จับกุมโดยสมัครใจ หากมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินหรือข้าวของส่วนตัวใด ต้องยอมให้มีการยึด ปลดเปลื้องสิ่งของในครอบครองของตนด้วยความเต็มใจ และหากทรัพย์สินหรือสิ่งดังกล่าวนั้นเป็นของส่วนรวม หรือทรงคุณค่าในอันที่จะต้องคุ้มครอง ปกป้อง จะต้องคุ้มครองสิ่งนั้นแม้จะเสี่ยงต่อชีวิต และสุดท้ายคือห้ามดูถูก ห้ามหมิ่น คำทอ ต่อฝ่ายตรงข้าม หรือสัญลักษณ์อันเป็นที่เคารพของฝ่ายตรงข้าม และหากมีการดูหมิ่น เหยียดหยามหรือทำร้ายฝ่ายตรงข้ามเกิดขึ้น จะต้องปกป้องผู้ถูกทำร้ายนั้น แม้เสี่ยงต่อการเสียชีวิตของตนเองก็ตาม

การต่อสู้ในลักษณะดังกล่าวมิได้มีเป้าหมายเพื่อชัยชนะ หากแต่หลักอหิงสานั้นเชื่อในความเป็นมนุษย์อย่างยิ่ง การเคลื่อนไหวทั้งหมดคือการกระตุ้น ปลุกเร้าจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ ที่ไม่ว่าจะเลวร้ายหรือโง่งมขนาดไหนก็ยังคงมีความดี และสติจะอยู่ การปฏิบัติตนของผู้ยึดถือหลักอหิงสาคือการเคี้ยวกรำเพื่อแสดงสำนึกและความดีในตัวตนออกมาให้ประจักษ์ และใช้มันเป็นเครื่องมือในการปลุกเร้าสำนึกและความดีงามในตัวฝ่ายตรงข้ามให้ “ตื่นขึ้น” และแสดงออกมา ดังนั้น การต่อสู้ดังกล่าวจะถือว่าบรรลุเป้าหมายต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายที่ขัดแย้งกันนั้นสามารถบรรลุความตกลงที่เป็นความร่วมมือกันที่ “ถูกต้อง” จากสองฝ่ายเข้าด้วยกันได้ ไม่มีแพ้ ไม่มีชนะ มีเพียงความถูกต้องดีงามที่เห็นพ้องต้องกันเป็นขั้นปลายเท่านั้น (มดิชน 2553)

สำหรับการต่อสู้ทางการเมืองของไทยในช่วงที่ผ่านมานั้น หลักการเรื่องสันติวิธี เป็นสิ่งที่ถูกนำมาอ้างถึงอยู่ตลอดเวลา โดยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การชุมนุมประท้วงของทั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดง โดยทั้งสองกลุ่มต่างมีการกล่าวอ้างว่าการชุมนุมประท้วงของกลุ่มตนยึดหลักการสันติ-อหิงสา ปราศจากการใช้ความรุนแรงและอาวุธ และเป็นการชุมนุมโดยสงบตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการชุมนุมของทั้งสองกลุ่มแล้วจะพบว่า การชุมนุมประท้วงดังกล่าวมิได้เป็นไปตามหลักสันติวิธีแต่อย่างใด โดยในการชุมนุมของทั้งกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มคนเสื้อแดงมีลักษณะที่แสดงถึงความไม่สงบและสันติดังนี้

1) การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2551: 15)

- (1) การบุกยึดทำเนียบรัฐบาล
- (2) การเข้าปะทะกับกลุ่ม นปช. วันที่ 1 ต่อ วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2551 ส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิต 1 คน
- (3) การบุกเข้ายึดสถานีเอ็นบีที ในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2551
- (4) เหตุการณ์สลายการชุมนุมหน้ารัฐสภาในวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2551
- (5) การปิดสนามบินสุวรรณภูมิ
- (6) การปราศรัยบนเวทีที่แสดงการข่มขู่ คุกคาม ใส่ร้าย ป้ายสี ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นโดยใช้ถ้อยคำรุนแรงหยาบคาย

2) การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (โพสทูเดย์ 2553)

- (1) การบุกล้อมการประชุมอาเซียนซัมมิทที่พัทยา
- (2) การปิดล้อมอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการขนส่งมวลชนในกรุงเทพฯ

- (3) การเผาทำลายรถโดยสารประจำทางในกรุงเทพฯ กว่า 60 คัน
- (4) การนำรถแก๊สเข้ามาจอดบริเวณสามเหลี่ยมดินแดงเพื่อข่มขู่ประชาชนในย่านดังกล่าว
- (5) การตั้งขบวนสันติวิธีเพื่อตรวจค้นอาวุธของทหารและตำรวจ
- (6) การนำเลือดของผู้ชุมนุมไปเทราดบริเวณบ้านพักส่วนตัวและบริเวณอาคารสำนักงานเอกชน

- (7) การจัดขบวนรถมอเตอร์ไซด์ 2 หมื่นคัน รถกระบะและรถอื่น ๆ อีก 7,000 คัน วิ่งไปตามถนนเส้นหลักของกรุงเทพฯ ทั้งถนนเพชรบุรี ถนนลาดพร้าว ถนนรามคำแหง ถนนสีลม ถนนเยาวราช ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้การจราจรทั่วกรุงเทพฯ ติดขัด สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

- (8) การปราศรัยบนเวทีที่แสดงการข่มขู่ คุกคาม ใส่ร้าย ป้ายสี ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นโดยใช้ถ้อยคำรุนแรงหยาบคาย ตัวอย่างเช่น การประกาศว่าจะนำเลือดหัวของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีมาล้างเท้า หรือการประกาศไล่ล่านายกและเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มคนเสื้อแดง เป็นต้น

- (9) การยิงระเบิดเอ็ม 79 ในย่านถนนสีลม ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

(10) การอาศัยกองกำลังติดอาวุธ ยิงกระสุนและระเบิดเข้าใส่เจ้าหน้าที่ที่เข้าปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ตามกฎหมาย

(11) การเผาทำลายอาคาร ห้างสรรพสินค้า สถานประกอบการต่าง ๆ

จากเหตุการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า คำว่า “สันติวิธี” ของกลุ่มพันธมิตรฯ และกลุ่มคนเสื้อแดงเป็นเพียงวาทกรรมที่ทั้งสองกลุ่มสร้างขึ้นเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การชุมนุมประท้วงของกลุ่มตนเท่านั้น มิใช่การชุมนุมประท้วงด้วยสันติวิธีที่แท้จริงตามที่มีการกล่าวอ้างแต่อย่างใด

4.5 ไพร่-อำมาตย์ และสงครามชนชั้น (พ.ศ. 2552)

ในอดีตคำว่า “ไพร่” มีความหมายถึง คือ ราษฎรทั่วไปที่ไม่ได้เป็นเจ้านาย ขุนนาง และทาส โดยบุคคลกลุ่มนี้ถือเป็นชนชั้นผู้ถูกปกครองและเป็นกลุ่มที่มีมากที่สุดในสังคม ชายฉกรรจ์ทุกคนเมื่อมีอายุถึงกำหนดเริ่มตั้งแต่ 18 หรือ 20 ปี จะต้องไปขึ้นทะเบียนสังกัดมูลนาย มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมา ทั้งในภาวะที่สังคมสงบและมีสงคราม แต่การทำงานดังกล่าวจะไม่มีกรให้ค่าตอบแทนแต่อย่างใด โดยไพร่แบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่

ไพร่หลวง หมายถึง ไพร่ที่ขึ้นต่อพระมหากษัตริย์โดยตรง ถูกเกณฑ์แรงงานมาทำงานตามที่ราชการกำหนด ซึ่งพระมหากษัตริย์จะแบ่งให้ไปทำงานในกรมหรือกองต่าง ๆ เข้าเวรทำงานตามเวลาที่ถูกกำหนด คือ 6 เดือนต่อปี (เข้าเดือนออกเดือน)

ไพร่ส่วย หมายถึง ไพร่ที่ส่งเงินหรือสิ่งของมาแทนตัวของไพร่แทนการทำงานเพื่อชดเชย อาจเนื่องจากอยู่ไกลจากเมืองหลวง เข้ามารับราชการไม่สะดวก

ไพร่สม หมายถึง ไพร่ที่ขึ้นต่อขุนนางและข้าราชการต่าง ๆ เพื่อทำงานรับใช้โดยไพร่นี้จะตกเป็นของมูลนายนั้นจนกว่ามูลนายจะถึงแก่กรรม หลังจากนั้นไพร่สมจะถูกโอนมาเป็นไพร่หลวง แต่บุตรของมูลนายเดิมมีสิทธิยื่นคำร้องขอควบคุมไพร่สมนี้ต่อจากบิดาก็ได้

ด้านสิทธิทั่วไปของไพร่ ก็จะต้องอยู่ภายใต้สังกัดของมูลนายคนใดคนหนึ่งถึงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยไพร่ไม่สามารถย้ายสังกัดได้ เว้นแต่มูลนายของตนจะยินยอมที่ดินของไพร่สามารถสืบทอดไปยังรุ่นต่อไป แต่ถูกจำกัดสิทธิในการย้ายที่อยู่ และต้องขึ้นทะเบียนตามภูมิลำเนาของตน

ส่วนคำว่า “อำมาตย์” นั้นมีความหมายถึง กลุ่มข้าราชการ พลเรือน หรือกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับกษัตริย์ โดยอำมาตย์นั้นจัดเป็นชนชั้นปกครองประเภทขุนนาง ซึ่งในอดีตหมายถึง บุคคลที่รับราชการแผ่นดิน มีศักดินา ยศ ราชทินนาม และตำแหน่ง เป็นเครื่องชี้บอกถึงอำนาจและเกียรติยศ ขุนนางเปรียบเหมือนข้าราชการของแผ่นดิน แต่ข้าราชการแผ่นดินบางคนจะไม่ได้มีฐานะเป็นขุนนางก็ได้ เพราะการเป็นขุนนางต้องขึ้นอยู่กับศักดินาของตนด้วย โดยผู้ที่จะเป็นขุนนางได้

ต้องมีศักดินา 400 ไร่ขึ้นไป ยกเว้นมหาดเล็กซึ่งถือเป็นขุนนางอยู่แล้ว การลำดับยศของขุนนาง มีอยู่ด้วยกัน 7 ลำดับ ได้แก่ สมเด็จเจ้าพระยา เจ้าพระยา พระ หลวง ขุน หมื่น และพัน ด้านสิทธิตามกฎหมายของขุนนาง คือ ได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์แรงงานไปใช้ โดยการยกเว้นนี้ต่อเนื่องไปถึงบุตรของขุนนางด้วย แต่ถ้าผู้ใดเป็นข้าราชการมีศักดินาไม่ถึง 400 ไร่ก็จะได้รับเอกสารยกเว้นการเกณฑ์แรงงานเป็นรายบุคคล แต่เอกสารนี้มีได้คลุมไปถึงลูกของข้าราชการเหล่านั้น สำหรับผู้ที่มีศักดินา 400 ไร่ขึ้นไป จะได้รับสิทธิเข้าเฝ้าในการเสด็จออกขุนนาง และได้รับอนุญาตให้ผู้อื่นขึ้นศาลแทนตนได้

จากการแบ่งชนชั้นในลักษณะดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความไม่เท่าเทียมกันในด้านสิทธิและหน้าที่ของผู้คนในสังคม รวมถึงการกีดกันเชื้อชาติ เอารัดเอาเปรียบของชนชั้นผู้ปกครองที่มีต่อชนชั้นผู้ถูกปกครอง อย่างไรก็ตาม ด้วยความไม่ทันสมัยของระบบดังกล่าวที่ขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของประเทศทำให้ระบบมูลนายไพร่ถูกยกเลิกไปในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ไพร่ไม่ต้องสังกัดมูลนายไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงาน และไม่ต้องขึ้นกับผู้ใดอีกต่อไป ฉะนั้นไพร่จึงเปลี่ยนสถานะเป็นอิสระชนหรือประชาชนทั่วไปที่มีเสรีภาพในการทำมาหากิน ดังนั้นคำว่า “ไพร่” และ “อำมาตย์” จึงเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่แล้วในสังคมยุคปัจจุบัน และสำหรับคำว่า “สงครามชนชั้นนั้น” มีความหมายถึง การต่อสู้ระหว่างคนจนผู้เสียเปรียบ ถูกกีดกันเชื้อชาติ กับคนรวยผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่าและเป็นผู้ได้เปรียบในทุกด้าน (ผู้จัดการออนไลน์ 2553)

เมื่อมาถึงในปัจจุบันคำว่า “ไพร่-อำมาตย์” และ “สงครามชนชั้น” ได้ถูกนำกลับมาใช้อีกครั้งในการชุมนุมประท้วงของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดงเมื่อช่วง พ.ศ. 2552-2553 ในรูปของวาทกรรมทางการเมือง โดยมีการกล่าวอ้างว่า การต่อสู้ดังกล่าวเป็นการต่อสู้ในสงครามชนชั้นระหว่างไพร่กับอำมาตย์ โดยมีกลุ่มคนเสื้อแดงเป็นไพร่ ซึ่งหมายถึงคนส่วนใหญ่ที่มีฐานะยากจนและโดนกีดกันเชื้อชาติจากชนชั้นสูงมาโดยตลอด กับอำมาตย์ ซึ่งในช่วงแรกของการใช้วาทกรรมกลุ่มคนเสื้อแดงสื่อความหมายถึงประธานองคมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ด้วยเชื่อว่าเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหารใน พ.ศ. 2549 โดยมีการใช้คำพูดปลุกระดมมวลชนคนเสื้อแดงอยู่เสมอว่า “เรียกรื้อประชาธิปไตย-ล้มล้างอำมาตย์”

การนำวาทกรรมเรื่อง “ไพร่-อำมาตย์” และ “สงครามชนชั้น” มาใช้ในการต่อสู้ทางการเมืองนั้น เนื่องจากว่าวาทกรรมดังกล่าวค่อนข้างมีประสิทธิภาพในการปลุกระดม เพราะกลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและถูกจัดให้อยู่ในชนชั้นล่างมาโดยตลอด แม้ว่ากลุ่มดังกล่าวจะสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ แต่ในใจย่อมมีปมของความน้อยเนื้อต่ำใจในฐานะชนชั้นต่ำสุดทางสังคม ดังนั้นเมื่อมีการหยิบยกวาทกรรมเรื่องไพร่ขึ้นมาใช้ กลุ่มผู้ชุมนุมจึงมีความยินดีประกาศตนในฐานะของไพร่ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีตัวตนอยู่ในสังคมของ

พวกเขา และสามารถนำปมในใจมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดจุดร่วมของกลุ่มคนเสื้อแดงขึ้น และสามารถแพร่ขยายออกไปได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการสร้างศัตรูคู่ตรงข้ามด้วยคำว่าอำมาตย์ ซึ่งมีนัยยะของการกบฏชูศรีคแฝงอยู่ จึงยังเป็นเรื่องง่ายที่จะทำให้ผู้ชุมนุมมีความรู้สึกโกรธแค้น คับข้องใจ และพร้อมที่จะลุกขึ้นต่อสู้ (พินิจวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ สักคินา-ประชาธิปไตย ผลประโยชน์ของความขอย้อน 2553)

อย่างไรก็ตามมีหลายฝ่ายมองว่า การต่อสู้ของกลุ่มคนเสื้อแดงมิใช่การต่อสู้ในสงครามชนชั้นที่แท้จริง ทั้งหมดเป็นเพียงแค่การกล่าวอ้างที่ไม่มีหลักฐานรองรับ เนื่องจากไม่มีใครสามารถรู้ได้ว่าประชาชนที่ประกอบเป็นกลุ่มคนเสื้อแดงนั้นนับเป็นเก็เปอร์เซ็นต์ของชนชั้นรากหญ้า และมีสำนึกทางชนชั้น (Class consciousness) ของผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจริงหรือไม่ นอกจากนี้ ยังมีการตั้งข้อสงสัยอยู่หลายประการว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่มาเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มคนเสื้อแดงนั้นอาจมาด้วยเหตุผลอื่น ซึ่งแสดงว่าโดยรวมแล้วพวกเขาเหล่านั้นยังไม่สามารถก้าวพ้นไปจากจิตสำนึกอย่างไพร่ ที่ต้องการพึ่งพาอาศัย “เจ้านาย” และไม่ใช้ประชาชนที่ตื่นแล้วอย่างแท้จริง

ปัญหาของกลุ่มคนเสื้อแดงที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่กลุ่มคนเสื้อแดงยังมีความเคารพชื่นชมและเกี่ยวพันอย่างแน่นแฟ้นอยู่กับอดีตนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โดยในระหว่างการชุมนุมมักมีโทรศัพท์จากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรเข้ามา เพื่อโน้มน้าวชี้นำความคิดทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดงอยู่เสมอ นอกจากนี้แกนนำของกลุ่มคนเสื้อแดงรวมถึงนักการเมืองที่สนับสนุนกลุ่มคนเสื้อแดงเองก็มักมีการให้สัมภาษณ์และพูดถึง พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในลักษณะที่แสดงถึงการเป็นพวกเดียวกันอีกด้วย ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวทำให้เป็นการยากที่จะมองว่าการต่อสู้ของกลุ่มคนเสื้อแดงดำรงและเคลื่อนไปข้างหน้าโดยอาศัยอุดมการณ์ทางชนชั้นอย่างแท้จริง เพราะมีความขัดแย้งในตัวเองอยู่หลายประการ การต่อสู้ที่อ้างชนชั้นของกลุ่มคนเสื้อแดงจึงกลับกลายเป็นเหมือนเรื่องน่าเย้ยหยัน (Ironic) เมื่อกลุ่มคนเสื้อแดงโจมตีเหล่าอำมาตย์ (กลุ่มทุนศักดินาเก่า) แต่กลับให้การยอมรับในตัวขอพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (กลุ่มทุนชินวัตร) (ฟ้าใส เทียงธรรม 2553: 12)

นอกจากนั้นยังมีการตั้งข้อสังเกตว่า การสร้างวาทกรรมเรื่องไพร่-อำมาตย์ และสงครามชนชั้นนั้นอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติระบอบการปกครองมากกว่าการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยในระดับปฏิรูป เนื่องจากในระยะหลังของการชุมนุม นัยความหมายของคำว่า “อำมาตย์” ถูกขยายให้กว้างขึ้นไปจากเดิม โดยมีได้จำกัดอยู่ที่ประธานองคมนตรีเท่านั้น หากแต่มีการสร้างความหมายใหม่ขึ้นมาอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากคำปราศรัยของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผ่านทางวีดีโอลิงค์ ดังนี้

“...มุมมองของสื่อเหลืองหรืออำมาตย์นั้น มองว่าทุกประเทศมีเจ้าของ อำมาตย์มีสิทธิและมีอิทธิพลเหนือระบบ ตัวข้าคือกฎหมาย คนพิพากษาคือคนของข้า...”

“...และเรากำลังจะบอกอำมาตย์และสื่อเหลืองว่าพวกเราไม่เป็นอันตรายหรอก ถ้าเราวยท่านก็รวยได้เพราะเราตัดเทียมกันซะใหม่ครับ เราไม่ได้คิดเป็นศัตรูกับท่าน... เพราะฉะนั้นวันนี้ถ้าหันหน้าเข้าหากันแล้วบอกว่าเอาละต่อไปนี่ เราจะเป็นประชาธิปไตย แต่ว่าอำมาตย์ก็อยู่ส่วนอำมาตย์ เราไม่ได้ไปลบหลู่อะไรเลย แต่ขอให้เราได้มีโอกาสในชีวิตบ้างเถอะ นี่คือสิ่งที่เราต้องการใช้ใหม่ครับ เราไม่ต้องการล้มล้างท่าน...”

“...กราบเรียนอำมาตย์ด้วยความเคารพว่า หยุตรงสี่อำมหิตได้แล้ว มันชัดเจนระบบไม่เป็นระบบแล้ว ชัดเจนกฎหมายไม่เป็นกฎหมายแล้ว ชัดเจนเห็นว่าท่านไม่มีความเป็นธรรม ใคร ๆ ก็หวังพึ่งความเป็นธรรมของท่าน ไม่เหลืออยู่เลยหรือ เข้าใจว่าท่านถูกเพ็ดทูลว่าสื่อแดงอีกไม่นานก็ฟ้อ หมัดแรกพอไหว ไทยรักไทยคนก็ยั้งงอยู่ หมัดที่สองพอทำเนาพลังประชาชน หมัดที่สาม กำลังเงื้อแต่ไม่มีใครรับได้แล้ว.....”

(พรายพิลาศ 2553)

จากคำปราศรัยดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงนัยความหมายของคำว่า “อำมาตย์” ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคำว่า “อำมาตย์” ในความหมายใหม่นี้บ่งชี้ไปที่สถาบันเบื้องสูงของสังคม แต่เนื่องจากไม่สามารถใช้คำว่าไพร่ตีคู่กับคำว่าเจ้าได้โดยตรง จึงต้องมีการอำพรางไปใช้คำอื่น นั่นคือคำว่าอำมาตย์แทน ซึ่งคำดังกล่าวมิได้มีความหมายตามตัวอักษร หากแต่เป็นการเลือกใช้รูปคำหนึ่งเพื่อสื่อความหมายไปยังอีกรูปคำหนึ่งแทน (ผู้จัดการออนไลน์ 2553)

ดังนั้นวาทกรรมเรื่อง “ไพร่ - อำมาตย์” และ “สงครามชนชั้น” จึงเป็นเพียงวาทกรรมอำพรางที่ใช้ในการระดมพลังจากมวลชนคนสื่อแดงให้เข้าร่วมในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายอื่น ซึ่งอาจเป็นไปได้ในสองทิศทาง คือ เพื่อประโยชน์ของผู้บงการทั้งในแง่ของการเมืองและโคกทรัพย์ และเพื่อมุ่งทำลายบุคคล หรือกลุ่มสถาบันที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้บงการความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น (อภิชาติทองอยู่ 2553: 8)

4.6 แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย (พ.ศ. 2553)

แนวความคิดเรื่องการจัดทำแผนปรองดองและการปฏิรูปประเทศไทยนั้น เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการชุมนุมของกลุ่มคนสื่อแดงในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งในขณะนั้น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้มีการเสนอแนวทางเรื่องแผนปรองดองขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยหวังว่าจะเป็นทางออกให้สำหรับการชุมนุม โดยได้มีการเชิญชวนทุกฝ่ายให้เข้ามาร่วมในแผนงานครั้งนี้ และเมื่อมีการประกาศแผนดังกล่าวออกไปในเบื้องต้นปรากฏว่าได้รับ

การสนองตอบเป็นอย่างดีจากประชาชนทุกกลุ่มรวมไปถึงในส่วนองแกนนำผู้ชุมนุมเองที่ปรารถนาที่จะเข้าร่วมในกระบวนการปรองดองดังกล่าวด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้แผนดังกล่าวจะได้รับการตอบรับในเบื้องต้น แต่ก็ไม่สามารถนำไปสู่การยุติการชุมนุมเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในขณะนั้นได้ จนกระทั่งต่อมาเมื่อฝ่ายรัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อให้บ้านเมืองกลับเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว รัฐบาลก็ยังคงมีความตั้งใจอย่างเต็มที่ที่จะเดินหน้าตามเจตนารมณ์ของแผนดังกล่าวต่อไป โดยแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยของรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ ประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 5 ส่วนดังนี้

1) การร่วมใจพี่น้องประชาชนคนไทยเป็นหนึ่งเดียวในการที่จะปกป้องเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะต้องป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งการล่งละเมิดสถาบัน และการนำเรื่องของสถาบันเข้าไปข้องเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง

2) การแก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำ ความไม่เสมอภาคในสังคม ซึ่งเป็นความเดือดร้อนที่อยู่ในใจของประชาชนจำนวนมากและทำให้กลายเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาในการเคลื่อนไหวชุมนุม ไม่ว่าจะเป็นในทางการเมืองหรือเรื่องอื่นอยู่เกือบตลอดเวลา

3) ทำการปฏิรูปสื่อ และใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยต้องการที่จะเห็นกลไกที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนทั้งหมดสามารถที่จะมีบทบาทในการลดความขัดแย้งหรือไม่เป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งและความเกลียดชังเสียเอง และในการจัดการกับเรื่องดังกล่าวจะต้องพยายามหาแนวทางที่จะไม่ให้ขัดกับหลักสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ สู่อสังคม

4) การตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ เนื่องจาก ในเหตุการณ์การชุมนุมได้มีความสูญเสียเกิดขึ้น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องให้สังคมรับรู้ถึงเรื่องที่เกิดขึ้น และสามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทั้งหมดได้

5) ตั้งคณะกรรมการพิจารณาแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญ เฉพาะในส่วนองประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองซึ่งยังคงเป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งอยู่

การสร้างแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยของรัฐบาลนั้น มีวัตถุประสงค์อยู่ที่การลดความขัดแย้งและประสานรอยร้าวที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้มีความคิดเห็นแตกต่างกันในสังคม จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง โดยฝ่ายรัฐบาลพยายามเสนอว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยนั้นมาจากคนไทยด้วยกันเอง ดังหากต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คนไทยทุกคนจะต้องหันหน้าเข้า

หากันเพื่อร่วมมือกันเดินหน้าปฏิรูปประเทศไทยต่อไป โดยแนวคิดดังกล่าวถูกสะท้อนออกมาผ่าน คำแถลงการณ์ของนายกรัฐมนตรี ดังนี้

“วันนี้ประเทศไทยต้องเดินหน้า แต่ความโกรธ ความเคียดแค้นและความชิงชัง ไม่สามารถ สร้างอนาคตให้ประเทศไทยและลูกหลานไทยได้ ถึงเวลาแล้วที่เราจะปรองดองเพื่อปฏิรูป ประเทศไทย รวมใจเป็นหนึ่งเพื่อปกป้องสถาบันหลักของชาติ สร้างความเสมอภาค สื่อสารถึง กันอย่างสร้างสรรค์ ค้นหาและยอมรับความจริง โดยมีการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย มี ประสิทธิภาพและโปร่งใส ทั้งหมดนี้ รัฐบาลจะทำให้เกิดขึ้นฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่พี่น้อง ประชาชนทุกคน ทุกฝ่าย จะต้องช่วยกัน โดยผมจะจัดให้มีการรับฟังทุกเสียง ทุกความคิด ให้ เราก้าวข้ามวิกฤตเพื่อสร้างอนาคตใหม่ให้ประเทศไทย ถึงเวลาแล้วที่เราจะร่วมกันสร้างบ้าน ของเราด้วยกัน ผมจึงขอถือโอกาสนี้เชิญชวนคนไทยทุกคนร่วมกันเดินหน้าปฏิรูปประเทศ ไทย ด้วยความเชื่อมั่นในพี่น้องคนไทยทุกคน”

(ไทยทาวน์ ยูเอสเอนิวส์ 2553)

อย่างไรก็ตาม มีบางกลุ่มเห็นว่าการดำเนินแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย ของรัฐบาลเป็นเพียงแค่การซื้อเวลาและพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนเสื้อแดง และสมาชิกพรรคเพื่อไทย ที่เห็นว่ารัฐบาลไม่ได้มีความจริงใจที่จะขับเคลื่อนแผนปรองดองอย่างแท้จริง เนื่องจากยังมีการดำเนินการจัดการกับบุคคลที่เป็นตัวตรง ข้ามกับรัฐบาล เช่น การฟื้นคดีฆ่าตัดตอนเพื่อหวังเอาผิดกับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร การออก หมายจับคดีก่อการร้ายกับนักการเมืองฝ่ายค้าน กลุ่มผู้ชุมนุม และนักวิชาการที่คิดต่างกับรัฐบาล และการไล่ล่าแกนนำคนเสื้อแดง กลุ่มดังกล่าวจึงมองว่าแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยของ รัฐบาลเป็นการสร้างภาพและสร้างกระแสกลบเกลื่อนความรับผิดชอบทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ หลังเป็นผู้ออกคำสั่งให้มีการสลายการชุมนุมเมื่อวันที่ 10 เม.ย. และ 19 พ.ค.53 จนมีผู้เสียชีวิต 89 ราย บาดเจ็บเกือบสองพันราย และสูญหายอีก 41 ราย ซึ่งมีการกล่าวอ้างว่าเป็นความสูญเสียมากที่สุด ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย (ไทยอินไซด์เดอรั 2553)

นอกจากนั้น ยังมีกลุ่มอื่นๆ ที่ออกมาแสดงการคัดค้าน อาทิ กลุ่มพันธมิตร ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่แสดงความคิดเห็นว่าแผนระดับชาติดังกล่าวเป็นแค่การซื้อเวลาต่ออายุ ราชการของรัฐบาลเท่านั้น หรือกลุ่มเครือข่ายนักกิจกรรมทางสังคมเพื่อประชาธิปไตย (คกป.) ซึ่ง ประกอบด้วยนักกิจกรรมทางสังคมรุ่นใหม่และนิสิตนักศึกษาจาก สนนท. ที่มีการแสดงความคิดเห็น คัดค้านแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยของรัฐบาลผ่านคำแถลงการณ์ไว้ดังนี้

“1. เราเห็นว่า การปฏิรูปประเทศไทยในครั้งนี้เป็นเพียงการซื้อเวลาของรัฐบาล เพื่อจะไม่คืนอำนาจให้ประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง และเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลใช้เบี่ยงเบนประเด็นความสนใจของสังคมต่อข้อเรียกร้องที่ทำให้มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและรับผิดชอบในกรณีที่มีผู้เสียชีวิต ผู้สูญหายนับร้อยราย และผู้บาดเจ็บพิการนับพันรายจากการที่รัฐบาลสั่ง “ระงับพื้นที่” ในช่วงที่ผ่านมามาตลอดจนการใช้มาตรการที่รุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อไล่ล่าบุคคลขี้คนเสื้อแดงและการปฏิบัติการทางจิตวิทยาในระดับต่าง ๆ ของหน่วยงานด้านความมั่นคง ดังนั้นการเข้าร่วมกระบวนการปฏิรูปประเทศไทยเท่ากับเป็นการสนับสนุนให้รัฐบาลมีความชอบธรรมที่จะไม่แสดงความรับผิดชอบการใช้ความรุนแรงและใช้อำนาจรัฐอย่างไร้ความเป็นธรรม การกระทำดังกล่าวย่อมนับเป็นความอำมหิตแบบหนึ่ง

2. ขณะที่ประชาชนกำลังให้ความสนใจและตั้งคำถามถึงความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทย แต่ที่มาของคณะกรรมการทั้งสองชุดข้างต้นกลับสวนทางกับหลักการประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง ใช้วิธีการแต่งตั้งจากบนลงล่างมาโดยตลอด นับตั้งแต่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งประธานกรรมการฯ และประธานกรรมการฯ แต่งตั้งคณะกรรมการฯ นอกจากนี้การมีที่มาจากแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี ที่ได้ชื่อว่า “นายทศ ร้อยศพ” จากการปราบปรามชนฆ่าประชาชนที่ผ่านมา จึงทำให้คณะกรรมการทั้งสองชุดข้างต้นไร้เกียรติและศักดิ์ศรีอย่างที่สุด และท้ายที่สุดพวกเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสังคมไทยจะร่วมกันรับรู้และร่วมกันผลักดันเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ความถูกต้อง ความยุติธรรม และประชาธิปไตยที่แท้จริงเกิดขึ้นในสังคมไทยต่อไป”

นอกจากนั้น กลุ่ม คทป. ยังได้มีการทำกิจกรรมรณรงค์คัดค้านการเข้ามาทำหน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย ผ่านการแสดงละครโดยผู้รณรงค์ได้นำเอาเอาสี่แดงมาทาทัวและนอนอยู่หน้าประตูบ้านพิษณุโลกที่มีการจัดประชุมคณะกรรมการแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย เพื่อเป็นการเปรียบเทียบว่า คณะกรรมการทั้งสองชุดได้จัดตั้งขึ้นบนซากศพของประชาชนที่ถูกสังหารใน เดือนเมษายนถึงพฤษภาคมที่ผ่านมา นอกจากนี้ในการรณรงค์ยังได้มีการถือป้ายรณรงค์ที่มีเนื้อหาเช่น “เสียคนตายไม่ได้ปฏิรูป” “ไม่ขอปรองดองกับฆาตกร” “เขตอภัยทานงดปฏิรูปบนซากศพ” และ“คนตาย 90 คน พวกคุณไม่แคร์” เป็นต้น (นิวัตร พุทธปราสาท 2553)

5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอดีต

จากประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแต่ละครั้ง มักมีกลุ่มนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเข้ามามีบทบาทสำคัญในการแสดงพลังทางความคิดเพื่อชี้นำสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หนึ่งในนั้นคือนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ในอดีตมีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นอย่างมาก โดยนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นต้นมา นักศึกษาธรรมศาสตร์ก็เริ่มเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองและในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกับประชาชนและผู้รักประชาธิปไตยมาโดยตลอด โดยสามารถลำดับเหตุการณ์ ได้ ดังนี้

5.1.1 พ.ศ. 2491-2492

นักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองทำการคัดค้านข้อกำหนดของสำนักกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ที่ระบุว่าผู้จะประกอบวิชาชีพด้านกฎหมายหมายได้จะต้องเข้าเรียนที่สำนักกอบรมแห่งนี้และสอบเป็นเนติบัณฑิตไทยหรือ น.บ.ท. ก่อน ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อธรรมศาสตร์บัณฑิต จนในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2491 นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กว่า 50,000 คน ได้ชุมนุมเรียกร้องให้มีการยกเลิกกฎดังกล่าว โดยมีประท้วงไม่เข้าฟังคำบรรยาย รวมไปถึงการที่นักศึกษาคนหนึ่งกรีดเลือดท่ามกลางกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อเป็นการประท้วงมหาวิทยาลัย เนติบัณฑิตยสภา และรัฐบาล จนในที่สุดเมื่อทางมหาวิทยาลัยได้ออกมารับรองว่าจะแก้ไขปัญหามาด้วยการแยกการศึกษาในมหาวิทยาลัยออกเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ โดยให้แต่ละคณะมีปริญญาตามสาขาของตน ทางนักศึกษาจึงยอมสลายตัวไป (วิษณุ เครืองาม 2547: 97-99)

5.1.2 พ.ศ. 2493

นักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองทำการคัดค้านกฎ ก.พ. ฉบับที่ 110 ซึ่งระบุว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์สองมหาวิทยาลัยเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นคือ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จะได้รับการปฏิบัติจากกระทรวงมหาดไทยในการเข้ารับราชการไม่เท่าเทียมกัน โดยบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หากจะเข้ารับราชการกระทรวงมหาดไทยก็ให้บรรจุเป็นข้าราชการชั้นตรีได้ทันที และมีสิทธิได้เงินค่าวิชาเพิ่มอีก 30 บาท จากเดิม 90 บาท รวมเป็น 120 บาท ในขณะที่บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จะบรรจุได้เมื่อมีอัตราว่าง

และถึงแม้ตำแหน่งจะว่างก็จะได้รับบรรจุในตำแหน่งชั้นจัตวาไม่ใช่ชั้นตรี ต่อเมื่อทำงานครบ 1 ปี ถึงจะได้ปรับขึ้นเป็นชั้นตรี แต่ก็จะได้เงินเดือนเพียง 90 บาท เท่านั้น ไม่ใช่ 120 บาท เช่นเดียวกับที่นิติจุฬาลงกรณ์ได้รับ จากความไม่เท่าเทียมดังกล่าวทำให้นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองออกมาประท้วงและคัดค้านอย่างรุนแรง ซึ่งต่อมาได้รับเสียงเชียร์และกำลังใจจากนักศึกษาทั่วทั้งมหาวิทยาลัยและมีการระดมนักศึกษาจากทุกคณะมาช่วยกันเรียกร้องความเป็นธรรม รวมทั้งได้กำลังใจจากนิติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มาร่วมชุมนุมคัดค้านหน้ากระทรวงมหาดไทยด้วย จนในที่สุดกระทรวงมหาดไทยจึงยอมแก้ไขกฎ ก.พ. ฉบับที่ 110 ให้บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทั้งสองมีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกัน (วิญญู เครื่องงาม 2547: 100-101)

5.1.3 พ.ศ. 2494

นักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองร่วมชุมนุมคัดค้านเพื่อเรียกร้องเอามหาวิทยาลัยคืนจากกองทัพบก หลังเหตุการณ์ขบถแมนฮัตตัน โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่ทหารได้เข้าครอบครองพื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัย โดยอ้างว่า “ขอยืมใช้เป็นสถานที่ชั่วคราว และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย” จนทำให้นักศึกษาต้องไปอาศัยอาคารของเนติบัณฑิตยสภาและโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาเป็นสถานที่เรียนแทน เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้กับนักศึกษาและไปรวมตัวกันหน้าพระที่นั่งอนันตสมาคมซึ่งใช้เป็นที่ประชุมสภาในขณะนั้น เพื่อฟังการประชุมสภาซึ่งมีการตั้งกระทู้ถามถึงประเด็นดังกล่าว พร้อมกันนั้นได้เข้าพบกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เพื่อแจ้งถึงความประสงค์จะให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนต่อมาในวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 รถบัสที่บรรทุกนักศึกษากลับมาจากการทัศนศึกษาต่างจังหวัดในช่วงปิดภาคการศึกษากว่า 10 คัน ได้ขับตรงไปยังมหาวิทยาลัยเพื่อหวังจะยึดมหาวิทยาลัยคืน เนื่องจากได้ให้เวลารัฐบาลในการแก้ไขปัญหามานานพอสมควรแล้ว แต่ปรากฏว่ากองทหารที่ดูแลรักษาอยู่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยได้รับคำสั่งไม่ให้ขจัดขวาง นักศึกษาจึงเดินแถวลงจากรถบัส ร้องเพลงมอญดูดาวที่เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยเข้าสู่มหาวิทยาลัย ซึ่งในเวลาต่อมาจึงได้มีการกำหนดให้ทุกวันที่ 5 พฤศจิกายน เป็น “วันธรรมศาสตร์สามัคคี” หรือ “วันคืนสู่เหย้า” เพื่อเป็นการรำลึกถึงการเรียกร้องมหาวิทยาลัยคืนจากกองทัพบกได้สำเร็จ (วิญญู เครื่องงาม 2547: 113-115)

5.1.4 พ.ศ. 2495

นักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้ออกประกาศสนับสนุนขบวนการสันติภาพสากล ซึ่งเป็นขบวนการที่มุ่งสร้างสันติภาพด้วยการต่อต้านสงครามและการใช้อาวุธนิวเคลียร์ นอกจากนั้นยังได้จัดตั้ง “ขบวนการสันติภาพ” ขึ้น เพื่อร่วมกันรณรงค์ต่อต้านสงครามในยุคสงครามเย็น โดยคัดค้านการส่งทหารไทยไปรบในเกาหลี เพื่อต่อต้านการขยาย

อำนาจอิทธิพลของจักรวรรดินิยมอเมริกา อย่างไรก็ตาม ทางมหาวิทยาลัยกลับมีคำสั่งห้ามนักศึกษา มหาวิทยาลัยเคลื่อนไหวจัดกิจกรรมที่สวนทางกับนโยบายของรัฐบาล แต่ทางนักศึกษาไม่ฟังและยังคงทำการเคลื่อนไหวอยู่ จึงส่งผลให้มีการสั่งห้ามนักศึกษาจำนวน 9 คน ที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำ เข้าฟังคำบรรยายเป็นเวลา 1 ปี จนในที่สุดนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล (วิษณุ เครืองาม 2547: 113-115)

5.1.5 พ.ศ. 2495

ในระหว่างที่ขบวนการสันติภาพยังดำเนินการต่อสู้อยู่ ได้เกิดมีเหตุการณ์ “ขบถสันติภาพ” แทรกขึ้นมาในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 ภายหลังจากวันธรรมศาสตร์ สามัคคี เนื่องจากการจัดงานวันดังกล่าว นักศึกษาส่วนหนึ่งได้จัดกิจกรรมบันเทิงละครเรื่อง “ผิคนดิน” ซึ่งมีเนื้อหาล้อเลียนการเมือง ส่งผลให้นายมารุต บุญนาค ประธานนักศึกษา และ คณะกรรมการนักศึกษาอีกหลายคนถูกจับกุมในข้อหาขบถในราชอาณาจักร ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า “ขบถสันติภาพ” นักศึกษากลุ่มดังกล่าวถูกพิพากษาจำคุกคนละ 13 ปี 9 เดือน แต่หลังถูกจำคุกอยู่ ระยะเวลาหนึ่งก็ได้รับการนิรโทษกรรม เนื่องในโอกาสฉลอง 25 พุทธศตวรรษ (วิษณุ เครืองาม 2547: 115-116)

5.1.6 พ.ศ. 2500

ช่วงแห่งการเปลี่ยนผ่านอำนาจจากระบอบพิบูลสงคราม นำโดยเผด็จการทหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปสู่การเมืองในระบบพหุชนูปถัมภ์ของเผด็จการทหาร จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ภายใต้อำนาจของสหรัฐอเมริกา และการฟื้นฟูการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างเข้มแข็งของสถาบันประเพณี ที่เรียกว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยม นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เข้าร่วมกับประชาชน และนักศึกษาจากสถาบันอื่น ๆ ทำการคัดค้าน เปิดโปง และร่วมกันเดินขบวน ประท้วงการเลือกตั้งสกปรก จน “การเดินขบวน” ได้กลายเป็นประเพณีทางการเมือง และถือเป็นการสำแดงพลังขั้นสูงสุดของนิสิตนักศึกษาและประชาชนในขณะนั้น

5.1.7 พ.ศ. 2506-2513

ช่วงเวลาที่การเมืองไทยตกอยู่ในวังวนของอำนาจเผด็จการทหาร ถนนอม-ประภาส-ณรงค์ ในขณะที่เหตุการณ์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นยุคที่ถูกเรียกว่า “ยุคสายลม แสงแดด” กล่าวคือ นักศึกษาอยู่ในฐานะอภิสิทธิ์ชนมีความภาคภูมิใจในสถานภาพของตนและใช้ชีวิตอย่างสุขสำราญ นักศึกษาธรรมศาสตร์ในยุคนี้ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงความเปิ่นมาของ มหาวิทยาลัย และ ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ประกาศนการมหาวิทยาลัย เนื่องจากอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ลอบปลงพระชนม์ในกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 จึงต้องลี้ภัยไปอยู่ในต่างประเทศ ทั้งยังถูกกล่าวหาว่ามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อีกด้วย ในเวลานั้นนักศึกษาส่วน

ใหญ่จึงใช้เวลาไปกับการแข่งขันกีฬา การซ่อมพาเหรด การแบ่งสี แบ่งสถาบัน และจำกัดการจัดกิจกรรมอยู่เฉพาะในแวดวงกีฬาและบันเทิงภายในรั้วมหาวิทยาลัยเท่านั้น โดยไม่สนใจสังคมการเมืองและไม่ใส่ใจในทุกข์สุขของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาเมื่อนักศึกษาบางส่วนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองขึ้น จากกระแสต่อต้านสงครามเวียดนามที่สหรัฐอเมริกาใช้ไทยเป็นฐานทัพ ประกอบกับการเมืองที่เป็นเผด็จการในขณะนั้น ทำให้นักศึกษา ปัญญาชน เริ่มตั้งคำถามถึงสถานะของตนเอง ประชาคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เริ่มมีความตื่นตัวอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ มีการสร้างกลุ่ม ชมรม องค์กรนักศึกษา ฯลฯ ในขณะเดียวกันก็เริ่มมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในวงกว้าง ซึ่งก้าวข้ามรั้วมหาวิทยาลัยออกไปสู่สังคมภายนอก ทั้งในเขตเมืองและชนบท ซึ่งมีผลสะท้อนกลับคือ ทำให้นักศึกษากลายเป็นพลังและกลุ่มกดดันทางสังคมที่เข้มแข็ง โดยมีการเรียกช่วงเวลานี้ว่า “ยุคอันจึงมาหาความหมาย” จากอิทธิพลทางความคิดและบทกวีอมตะหลาย ๆ บท โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทกวีจากหนังสือเพลงเถื่อนแห่งสถาบันของวิทยากร เชียงกูล นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ ปี 3 ที่ทำให้นักศึกษาหลายคนได้รับแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตของตนจากบทหรือกรงที่ว่า “ฉันเขี้ยว ฉันเขลา ฉันทิ้ง...ฉันจึงมาหาความหมาย...ฉันหวังเก็บอะไรไปมากมาย...สุดท้ายให้กระดาษฉันแผ่นเดียว”

5.1.8 พ.ศ. 2514-2515

ถือว่าเป็นช่วงรอยต่อของการคิดไปสู่การเคลื่อนไหว โดยในขณะนั้นระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้คนจนและประเทศได้ นักศึกษาหลายสถาบันที่ก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยจึงเริ่มตั้งคำถามอย่างที่รุ่นพี่เคยตั้งคำถาม เช่น ถามว่า “เราคือใคร” “เราเกิดมาทำไม” ยิ่งไปกว่านั้น “เราต้องทำอะไรบ้าง” ประกอบกับความรู้ที่นักศึกษาได้นอกเหนือจากตำรา เช่น ความรู้จากการอ่าน จากหนังสือ จากวรรณกรรม จากห้องสมุด จากหนังสือทำมือ จากวารสารต่าง ๆ มีผลผลักดันให้นักศึกษาเข้าสู่การเคลื่อนไหวมากขึ้น เช่น หนังสือของสด กุระโรหิต ซึ่งเป็นผู้นำความคิดลัทธิสหกรณ์ในประเทศไทยคนสำคัญ หนังสือเรื่องขบวนการเสรีจีน ซึ่งเป็นเรื่องของนักศึกษาจีนต่อต้านญี่ปุ่นในสมัยสงคราม เรื่องระย้า เป็นกลุ่มคนจนลุกขึ้นมาต่อต้านคนรวย รวมไปถึงต่อต้านอำนาจรัฐ และข้าราชการคอร์รัปชัน นักคิดในกระแสเสรีนิยม สังคมนิยม และแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองรวมตัวกันผลิตหนังสือ วารสารที่ฉีกกรอบเดิมมากขึ้น เช่น สังคมศาสตร์ปริทัศน์ วารสารลอมฟาง วารสาร โขดส์ใหม่ ที่คัดค้านระบบอาวุโสในมหาวิทยาลัย คัดค้านการที่รุ่นพี่กดขี่เอารัดเอาเปรียบรุ่นน้อง ฯลฯ

ต่อมาเมื่อถึงยุคการเคลื่อนไหวประมาณ พ.ศ. 2515 เกิดการเดินขบวนต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น โดยมีนายธีรยุทธ บุญมี เป็นผู้นำแรงค์ให้คนทั้งประเทศใส่ผ้าดิบ เริ่มเกิด

ขบวนการชาตินิยมขึ้นมา ยิ่งไปกว่านั้นนิสิตนักศึกษายังเห็นว่า การรวมตัวกันทำอะไรให้กับสังคม นั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ สมาชิกสภาหน้าโคมที่เป็นนักศึกษานักกิจกรรมของธรรมศาสตร์ได้มีส่วนอย่างมากใน การคัดค้านการประกวดนางสาวไทย และคัดค้านการจัดงานฟุตบอลประเพณีที่ ฟุ้งเฟ้อ อย่างไรก็ตาม เมื่อนักศึกษาเริ่มเคลื่อนไหวและรวมตัว ก็เริ่มตกเป็นเป้าคุกคามเสรีภาพจาก ผู้บริหารประเทศทันที โดยสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนผ่านกรณีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีการส่ง ดร.ศักดิ์ ฝาสุกนิรันดร์ ไปเป็นอธิการบดีเพื่อทำการควบคุมนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งจากเหตุการณ์นี้ทำให้กลุ่มอิสระของนักศึกษาทั้งหลายเริ่มมองเห็นภัยของเผด็จการที่เข้ามา แทรกแซงกิจกรรมของนักศึกษาอย่างชัดเจนมากขึ้น มีการชุมนุมใหญ่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อทวงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คืนจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนมาถึงการเคลื่อนไหว คัดค้านประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 299 ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่นักศึกษา ต่อสู้กับอำนาจรัฐโดยตรง คือคัดค้านกฎหมายที่รัฐบาลเผด็จการประกาศใช้เพื่อปิดกั้นเสรีภาพของ สื่อมวลชน โดยรัฐสามารถตรวจข่าวได้ทุกข่าว ถ้าข่าวใดที่รัฐไม่เห็นด้วยก็จะตีพิมพ์ไม่ได้ กลุ่ม อิสระในธรรมศาสตร์ได้แก่ สภาหน้าโคม กลุ่มเศรษฐกรรม กลุ่มผู้หญิง ชมรมนิติศึกษา และสภา กาแฟ ทั้งหมดนี้มีการนัดหมายเดินขบวนกัน โดยเริ่มชุมนุมใหญ่จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้ว เดินเข้าไปที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อไปชวนเพื่อนนิสิตจุฬาฯ มาร่วมชุมนุมต่อต้าน หลายวัน ถัดมาก็มาชุมนุมกันที่หน้าศาลติดกับสนามหลวงจนข้ามคืน รัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจรจึงยอม ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติไปในที่สุด นับเป็นอีกครั้งที่นักศึกษาเริ่มเห็นพลังของตัวเอง และเป็น พลังที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องฟุ่มเฟือยในรั้วมหาวิทยาลัย แต่เป็นพลังที่เคลื่อนไหวเพื่อ ผลประโยชน์ของสังคม ร่วมกับประชาชน สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

5.1.9 พ.ศ. 2516

การก่อตัวของ 13 กบฏเรียกร้องเรียกร้องรัฐธรรมนูญในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 เพื่อประชาธิปไตยทางการเมือง โดยในยุคก่อนการเคลื่อนไหว 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีบทกวี เป็นจำนวนมากที่ทำให้คนหนุ่มสาวมีพลังในการที่จะคิดอะไรนอกเหนือไปจากกรอบที่เขาเคยคิด พลังของวรรณกรรมอยู่ที่วรรณทอง เช่น บทกวีของนเรศ นโรปกรณ์ หรือ มนูญ มโนรมย์ ที่ว่า

“เพียงหวังจะเฟื่องฟุ้งถาจึงมุ่งมาศึกษา
เพียงเพื่อปริญญาเอาตัวรอดเท่านั้นถา
แท้ควรสหายคิดและตั้งจิตมั่นยึดถือ
รับใช้ประชาคือปลายทางเราที่เล่าเรียน”

หรือบทกวีของทวีป วรรคโลก

“จงเป็นอาทิตย์เมื่ออุทัย เกรียงไกรในพลังสร้างสรรค์
เพื่อความดีงามร่วมกัน แห่งชั้นชาวชนคนงาน
เข้าร่วมร่วมพลังบังเกิด แจ่มเจิดพบใสไฟศาล
ชีพมิดชีดมาช้านาน หรือจะทานแสงทองส่องฟ้า”

และบทกวีของจิตร ภูมิศักดิ์ แปลจากกวีอาเมเนียน

“เพื่อลบรอยคราบน้ำตาประชาราษฎร์
สักพันชาติจักสู้ม้วยด้วยหฤหรรษ์
แม้ชีพใหม่มีเหมือนหวังอีกครั้งครัน
จักน้อมพลีชีพนั้นเพื่อมวลชน”

บทกวีเหล่านี้ได้เปิดโลกทัศน์ให้แก่นักศึกษา พลังแห่งตัวอักษรทำให้คนหนุ่มสาวที่เคยหมกมุ่นแต่เรื่องของตัวเองได้รับการปลดปล่อย เกิดการเคลื่อนไหวของนิสิต นักศึกษา ประชาชนเพื่อขับไล่เผด็จการในลักษณะของการปฏิวัติสังคมนิยม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบปิดสู่ระบบเปิด มีการปลดปล่อยพลังทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม จากอำมาตยาธิปไตยหรือระบบราชการทหารไปสู่การเมืองระบบเศรษฐกิจเสรีในเกือบทุกด้าน

5.1.10 พ.ศ. 2519

เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในระหว่างกลุ่มพลังก้าวหน้า ที่มุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างกับพลังอนุรักษ์นิยมทางการเมือง ซึ่งผลสุดท้ายลงเอยด้วยการก่ออาชญากรรมรัฐ ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เพียง 3 ปี ต่อมาจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนชุมนุมโดยสงบที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกันเรียกร้องให้ขับไล่อดีตนายกรัฐมนตรี ถนอม กิตติขจร ผู้หวนกลับเข้ามาในประเทศไทยออกไป จนเข้ามีค่วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 การสังหารหมู่จึงเริ่มต้นขึ้น จากกลางสนามฟุตบอลของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และลามไปจนทั่วบริเวณ ทั้งริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ท่าพระจันทร์ และบริเวณสนามหลวง ฝ่ายการเมืองอนุรักษ์นิยมสร้างสถานการณ์ก่อนหน้าการรัฐประหาร เพื่อสลายกลุ่มองค์กรพลังก้าวหน้าและพรรคการเมืองฝ่ายตรงกันข้าม ผลักดันให้นักศึกษากว่า 3,000 คน ต้องเดินทางสู่ป่าเขาเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

5.1.11 พ.ศ. 2535

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นักศึกษาธรรมศาสตร์ได้ร่วมกับนักศึกษาอีกหลายสถาบัน

และผู้รักความเป็นธรรม เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย คัดค้านเผด็จการ รสช. ที่มาจากการรัฐประหาร ยึดอำนาจ ธิกรัฐธรรมนูญ โดยใช้ธรรมศาสตร์เป็นสถานที่ประชุมตั้งแต่แรก เริ่มที่ลานโพธิ์ มีการอดอาหารประท้วง จัดการอภิปราย ชุมนุมหลากหลายรูปแบบ จนในที่สุดกำลังทหารตำรวจได้ใช้อาวุธสงครามเข้าสลายการชุมนุม การปราบปรามครั้งนี้ได้โหมกระแสการรวมตัวของผู้รักประชาธิปไตยให้ลุกลามออกไป จนกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ และหมดยุคของทหารการเมืองคืนสู่การเป็นทหารอาชีพในเวลาต่อมา (วิภา ความดี 2552)

5.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2548-2553

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2548- 2553 สามารถสรุปได้เป็น 6 กรณี ดังนี้

5.2.1 การตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติผู้ประสบภัยสึนามิ

เหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิที่เกิดขึ้นใน 6 จังหวัดภาคใต้ของไทย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เป็นเหตุการณ์ภัยพิบัติครั้งร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งของประเทศไทย ที่มีผู้บาดเจ็บ เสียชีวิต และสูญหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก และเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยดังกล่าว ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้ทำการจัดตั้ง “ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติผู้ประสบภัย” ขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่พัก อาหาร เสื้อผ้า การรักษาพยาบาล การติดต่อกับสถานทูต รวมถึงการให้ความช่วยเหลือในการเดินทางกลับประเทศของผู้ประสบภัย

ในการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวนอกจากจะเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้ว ยังถือเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำงานร่วมกันกับบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยนักศึกษาธรรมศาสตร์เหล่านี้จะมีส่วนช่วยทั้งการเป็นล่ามแปลภาษา เพื่อให้เกิดความสะดวกในการสื่อสารกับผู้ประสบภัยชาวต่างชาติ การเป็นอาสาสมัครในการรับบริจาคสิ่งของ คัดแยกสิ่งของ และจัดส่งสิ่งของเหล่านั้นไปยังผู้ประสบภัยทางภาคใต้ การทำหน้าที่ Call Center เพื่อให้บริการข้อมูลและประสานงานเรื่องต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น การติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ ให้กับผู้ประสบภัย การประสานงานกับโรงพยาบาล การประสานงานกับหน่วยงานช่วยเหลืออื่น การให้บริการหมายเลขโทรศัพท์ การให้คำแนะนำ ตลอดจนการให้บริการค้นหาผู้สูญหาย นอกจากนั้นแล้วยังมีนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครนอกสถานที่ โดยเข้าไปช่วยเหลืองานในหน่วยงานที่ขาดกำลังคน เช่น ที่กองบิน 601 ของกองทัพอากาศ และที่การทำอากาศยานดอนเมือง รวมถึงในเขตพื้นที่ประสบภัย ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แสดงความจำนงเข้าไปช่วยเหลืองานต่าง ๆ อาทิ การเก็บศพ และการถ่ายรูปศพ เป็นต้น

นอกจากการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในนามของ “ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติผู้ประสบภัย” แล้ว ทางคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในภาคใต้ ในนามของของคณะเองอย่างเป็นระบบด้วย ซึ่งทำให้นักศึกษาธรรมศาสตร์มีโอกาสนในการช่วยเหลือสังคมมากขึ้น โดยทางคณาจารย์และนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ได้เดินทางไปยังจังหวัดพังงาและปฏิบัติการกิจร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย อาทิ การสำรวจพื้นที่และปัญหาของผู้ประสบภัย เพื่อทำการส่งนักสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และนักศึกษาอาสาสมัครลงพื้นที่ให้การฟื้นฟูใน

ระยะต่อไป การให้คำปรึกษาและการบันทึกประวัติของผู้ประสบภัย การจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ลูกหลานของผู้ที่ประสบภัย การพูดคุยกับครอบครัวผู้ประสบภัยเพื่อประสานความต้องการให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ รวมถึงการประสานเรื่องการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่ได้รับ ความเสียหายจากเหตุการณ์ในครั้งนี้ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2548)

และจากการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวไปข้างต้นนั้น หากพิจารณาแล้วจะพบว่าในทุกกิจกรรมล้วนแล้วแต่มีนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการร่วมอยู่ด้วย จึงแสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีถึงความเอาใจใส่ รับผิดชอบ และดูแลช่วยเหลือสังคม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในฐานะประชาชนคนหนึ่งของประเทศ

5.2.2 การล่ำรายชื่อเพื่อดำเนินการถอดถอนนักการเมืองออกจากตำแหน่ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์ที่เด่นชัดอย่างหนึ่งในช่วงพ.ศ. 2548-2553 คือ การเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมลงชื่อเพื่อถอดถอนนักการเมืองที่มีความประพฤติมิชอบออกจากตำแหน่ง โดยการล่ำรายชื่อดังกล่าวเกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงต้นพ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นการเชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมกันลงชื่อเพื่อทำการถอดถอนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลในการดำเนินการครั้งนี้ว่า การบริหารงานของรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรนั้นเป็นการบริหารประเทศแบบบริษัท ที่มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่นายกรัฐมนตรี ทำลายระบบตรวจสอบถ่วงดุล และสร้างความชอบธรรมให้ตัวเองด้วยเสียงส่วนใหญ่ที่ได้มาจากการเลือกตั้งผ่านนโยบายประชานิยม นอกจากนี้ยังมีการใช้เครื่องมือทางอำนาจต่าง ๆ อาทิ เงิน กฎหมาย นโยบาย และเครือข่ายอิทธิพล เพื่อแสวงหาประโยชน์ สร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ตนเองและพวกพ้อง โดยมีได้มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติหรือความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้นทางองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือ อมธ. จึงได้ออกมาเรียกร้องให้ประชาชนเข้าร่วมลงชื่อให้ได้ครบ 50,000 รายชื่อ เพื่อขอใช้สิทธิถอดถอนนักการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (เอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์ 2549)

โดยการดำเนินการล่ารายชื่อถอดถอนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรในครั้งนี้ เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 โดยก่อนหน้าวันดังกล่าว นายอมร. พร้อมด้วยนักศึกษาอีกจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปยังรัฐสภาพร้อมแสดงตนต่อหน้าประธานวุฒิสภา และทำการยื่นคำร้องริเริ่มการถอดถอนนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง ซึ่งการดำเนินการในวันนั้น สามารถผ่านพ้นไปได้อย่างเรียบร้อย (เอเอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์ 2549) ส่วนในด้านวิธีการล่า รายชื่อนั้นได้มีการตั้งโต๊ะล่ารายชื่อในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ 2 จุด คือ บริเวณใต้ตึกคณะศิลปศาสตร์และบริเวณใต้ตึกอเนกประสงค์ โดยหลังจากเปิดให้มีการลงชื่อ มี ประชาชนและนักศึกษาทยอยมาร่วมลงชื่อกันเป็นจำนวนมาก (“อมร. เผยล่ารายชื่อถอดถอนนายกฯ 3 วัน มั่นใจยอดทะลุหนึ่งหมื่น” 2549) โดยในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 สองวันหลังการเปิด ให้ลงชื่อสามารถรวบรวมรายชื่อได้ถึง 7,045 รายชื่อ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 รวบรวมได้ 9,000 รายชื่อ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 รวบรวมได้ 18,000 รายชื่อ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ได้ 26,072 และในที่สุดสามารถรวบรวมรายชื่อได้ครบ 50,000 รายชื่อ ซึ่งในระหว่างการดำเนินการล่า รายชื่อดังกล่าวนั้น ทางนักศึกษาธรรมศาสตร์ได้มีการเปิดเวทีสาธารณะเพื่อเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดทำ “คู่มือเจ้าของประเทศ” และเข็ม กัด “นักศึกษารักประชาชน” แจกให้กับผู้ที่มาร่วมลงชื่อ ซึ่งทั้งหมดนี้เพื่อต้องการให้ความรู้และ กระตุ้นให้ประชาชนและนักศึกษาหันมาสนใจและออกมาร่วมแสดงพลังบริสุทธิ์กันมากขึ้น และ แม้ว่าสุดท้ายแล้วจะไม่ได้มีการยื่นถอดถอนนายกรัฐมนตรีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เนื่องจาก เกิดการยุบสภาขึ้นก่อน แต่การดำเนินการดังกล่าวก็สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษาธรรมศาสตร์ได้เป็นอย่างดี (เอเอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์ 2553)

ต่อมาในสมัยรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช กลุ่มนักศึกษาธรรมศาสตร์ได้ ออกมาเคลื่อนไหวเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมลงชื่อถอดถอนนักการเมืองอีกครั้ง โดยในครั้งนี้มี การเรียกร้องให้ถอดถอนนายสมัคร สุนทรเวช ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลว่า นายสมัคร สุนทรเวช ไม่มีความเหมาะสมในการบริหารราชการแผ่นดิน ขาดหลักธรรมาภิบาล ชอบ อ้างความชอบธรรมตามระบบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยไม่คำนึงถึงกระแสเรียกร้องใด ๆ อันส่งผลให้ความขัดแย้งทางสังคมที่มีอยู่ในขณะยิ่งบานปลายออกไปและไม่มีแนวโน้มที่จะ คลี่คลาย ทาง อมร. จึงเห็นควรให้มีการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ 2550 มาตรา 164 โดยเข้าชื่อจำนวน 20,000 รายชื่อ เพื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาให้มีมติถอดถอนนายสมัคร สุนทรเวชออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีตามมาตรา 270 (“อมร. ตั้งโต๊ะล่ารายชื่อถอดถอนสมัครออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี” 2551) โดยในการดำเนินการครั้งนี้ ได้มีการเปิดสถานที่รับลงชื่อไว้ตามจุดต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ อาทิ ลานโพ ท่าพระจันทร์ อาคารเรียนรวม สังคมศาสตร์ อาคารปิยชาติ ตึกกิจกรรม

นักศึกษา และโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ซึ่งในการเปิดให้ร่วมลงชื่อครั้งนี้พบว่า ทั้งประชาชนและนักศึกษาต่างให้ความสนใจและทยอยกันมาร่วมลงชื่อถอดถอนกันอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับครั้งลงชื่อถอดถอนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (เอเอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์ 2551)

5.2.3 การต่อต้านรัฐประหารและคัดค้านการใช้อำนาจนอกระบบ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เด่นชัดอย่างหนึ่งในช่วงระหว่างพ.ศ. 2548-2553 คือ การต่อต้านการทำรัฐประหาร และคัดค้านการใช้อำนาจนอกระบบของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านการต่อต้านการทำรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในนามของกลุ่มต่าง ๆ ส่วนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำลายระบบประชาธิปไตยและมีใช้ทางออกในการแก้ไขปัญหาของสังคม จึงได้รวมตัวกันแสดงพลังคัดค้านผ่านการออกแถลงการณ์ต่อต้านและการกระทำทางสัญลักษณ์ต่าง ๆ อาทิ

1) กลุ่มโคมแดง ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รวมตัวกันบริเวณลานโคมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำการคัดค้านรัฐประหารและเรียกร้องเสรีภาพของประชาชน โดยมีการอ่านแถลงการณ์เรื่อง “จัดขึ้นภาคปฏิบัติ คัดค้านรัฐประหาร” ซึ่งมีใจความว่า การทำรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 ที่ถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประชาชนชาวไทยนั้น ถือเป็น การปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง แม้ในการทำรัฐประหารครั้งนี้ จะได้รับการชื่นชมจากสาธารณชนและสื่อมวลชนที่แตกต่างให้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีความเลือก หรือเป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ แต่ทางกลุ่มเห็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการไม่เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย และขาดความเคารพต่อเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ทางกลุ่มจึงไม่ขอยอมรับบทบาททางการเมืองของทหารในการเข้ามาแทรกแซงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยข้ออ้างว่าต้องการเข้ามาคลี่คลายความขัดแย้งในสังคม นอกจากนั้นยังได้มีการจัดเสวนาทางวิชาการในหัวข้อเรื่อง “ทำไมต้องคัดค้านรัฐประหาร” เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า การรัฐประหารมิใช่ทางออกที่เหมาะสมในการจัดการกับระบอบทักษิณ เพราะการรัฐประหารมีต้นทุนและข้อจำกัดในตัวเอง อาทิ การห้ามชุมนุมและการแสดงออกทางการเมือง ทำให้สังคมขาดความเชื่อมั่นต่อการแสดงออกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระยะยาว รวมถึงการไม่สามารถแก้ไขปัญหาและป้องกันการกลับมาของระบอบทักษิณได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตือนสติและสะท้อนให้สังคมได้เห็นถึงข้อจำกัดดังกล่าว และตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญในการปกป้องสิทธิการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสันติ เพื่อให้เกิดช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะทางการเมืองแบบใดก็ตาม และเพื่อป้องกันไม่ให้

กระบวนการบริหารประเทศต้องตกอยู่ใต้อำนาจของคณะบุคคลเพียงไม่กี่คน (มติชนออนไลน์ 2549)

2) กลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจุดยืนต่อต้านการใช้อำนาจนอกระบบในทุกรูปแบบ ได้มีการรวมตัวกันที่บริเวณฐานอนุสาวรีย์ป๊วย อิงภากรณ์ หน้าอาคารเรียนรวมสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่ออ่านแถลงการณ์ประณามการใช้อำนาจนอกระบบของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่มีการแสดงออกอย่างเปิดเผยมาโดยตลอดถึงความต้องการเรียกร้องให้มีการรัฐประหาร นอกจากนั้นยังได้ทำการต่อต้านนายสุรพล นิติไกรพจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยกล่าวว่าในขณะที่บ้านเมืองตกอยู่ในความวุ่นวาย สิ่งที่ควรกระทำคือการปกป้องประชาธิปไตยตลอดจนอำนาจและสิทธิของประชาชนไว้ ไม่ให้มีการใช้อำนาจนอกระบบอื่นใดที่ไม่ได้มาจากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนในประเทศ แต่นายสุรพล นิติไกรพจน์กลับกระทำสิ่งที่เป็นการตรงข้ามโดยให้ท้ายและสนับสนุนการใช้อำนาจนอกระบบของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยด้วยการเรียกร้องนายกพระราชนาน (มาตรา 7) การให้การสนับสนุนทหารเมื่อครั้งรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 รวมถึงการพยายามใช้อำนาจนอกระบบโดยร่วมมือกับคณะทหารทำการกดดันและข่มขู่รัฐบาล ซึ่งทั้งหมดถือเป็นการอันไม่ชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย ทางกลุ่มจึงเห็นว่าการกระทำของนายสุรพล ถือเป็นอันตรายต่อระบอบประชาธิปไตยและขัดกับเจตนารมณ์ของทางมหาวิทยาลัย จึงได้กระทำการทางสัญลักษณ์ด้วยการเผาหุ่นจำลองของนายสุรพล นิติไกรพจน์เพื่อแสดงถึงการต่อต้านการสนับสนุนอำนาจนอกระบบดังกล่าวของนายสุรพล (ประชาไท 2551)

3) องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ออกแถลงการณ์ถึงจุดยืนขององค์การท่ามกลางวิกฤตทางการเมืองที่เกิดขึ้นว่า องค์การมีจุดยืนที่จะสนับสนุนสิทธิในการชุมนุมหรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีของทุกฝ่ายในสังคม โดยทุกคนจะต้องมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนได้โดยไม่ถูกคุกคามจากทั้งผู้ที่เห็นต่างกันและจากฝ่ายของรัฐบาลเอง นอกจากนั้นทางองค์การยังปรารถนาที่จะเห็นทุกฝ่ายเคารพในหลักการของประชาธิปไตย และขอแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าทางองค์การไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม และพร้อมจะออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านทันทีหากมีการรัฐประหารเกิดขึ้น (“แถลงการณ์เรื่องจุดยืนขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อวิกฤตทางการเมืองในปัจจุบัน” 2551)

จากการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่าง ๆ ของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการต่อต้านการใช้อำนาจนอกระบบ และความต้องการให้ใช้แนวทางตามระบอบประชาธิปไตยเท่านั้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังให้ประเทศไทยสามารถก้าวเดินไปสู่ประชาธิปไตยได้อย่างมั่นคงบนหนทางและวิธีการที่ถูกต้อง

5.2.4 การเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายเยาวชนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายเยาวชนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (Young People Alliance for Democracy : Young PAD) ซึ่งเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยนิสิตนักศึกษากว่า 80 สถาบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินการเคลื่อนไหวต่อสู้ชูนานไปกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในการต่อต้านพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และกดดันให้นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นลาออกจากตำแหน่ง รวมถึงให้ความรู้ และส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วย โดยกลุ่มดังกล่าวก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2551 จากการหารือกันของตัวแทนนิสิตนักศึกษากว่า 20 สถาบัน และจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อีก 5 สถาบัน หลังจากนั้น จึงได้มีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการ ณ เวทีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2551 (วิกิพีเดีย 2551)

ภายหลังการเปิดตัวของกลุ่มเครือข่ายเยาวชนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในนามของกลุ่มดังกล่าว ได้ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ

1) การขึ้นเวทีปราศรัยของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเชิญชวนให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คนอื่น ๆ ออกมาร่วมกันต่อสู้ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าจิตวิญญาณของธรรมศาสตร์ไม่เคยทอดทิ้งประชาชน พร้อมทั้งกล่าวโจมตีองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีการออกแถลงการณ์ก่อนหน้านี้ถึงการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับเจตนารมณ์ของนักศึกษาและมหาวิทยาลัยที่ควรยืนอยู่เคียงข้างประชาชนในยามที่เกิดวิกฤตบ้านเมืองขึ้น ให้สมกับคำขวัญที่ว่า “ฉันรักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน” (ผู้จัดการออนไลน์ 2551)

2) การออกแถลงการณ์ตอบโต้การใช้ความรุนแรงของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยมีเนื้อหาระบุว่า ความล้มเหลวในการบริหารประเทศ ภายใต้การนำของนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และพรรคร่วมรัฐบาล ส่งผลให้เกิดความวุ่นวายไปทั่วประเทศ ประกอบกับการสนับสนุนการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ทำให้รัฐบาลหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ อันจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่กลุ่มคนเสื้อแดงบุกเข้าทำร้ายกลุ่มพันธมิตรฯ โดยฝ่าแนวป้องกันของตำรวจเข้ามาได้อย่างง่ายดาย โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้ทำหน้าที่อย่างเต็มกำลังในการสกัดกั้นกลุ่มบุคคลดังกล่าว จนสุดท้ายส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มบุคคลทั้งสองฝ่าย กลุ่มนิสิต นักศึกษา เครือข่ายเยาวชนภูชาติจึงต้องการเรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการให้นายสมัคร สุนทรเวช ประกาศลาออก

จากตำแหน่งทางการเมืองทุกรูปแบบ และส่งมอบอำนาจทั้งหมดคืนสู่ประชาชนอย่างแท้จริง (คมชัด ลึก 2551)

3) การแสดงอารยะขัดขืนตอบโต้การใช้ความรุนแรงของรัฐบาลด้วยการหยุดเรียนทั่วประเทศเป็นเวลา 3 วัน

4) นอกกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการเคลื่อนไหวยังมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย ทั้งการจัดกิจกรรมดาวกระจายให้ความรู้ทางการเมืองแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต การเข้าเยี่ยมผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มคนเสื้อแดง รวมไปถึงการเปิดชุมชนออนไลน์ ไฮไฟว์ ของทางกลุ่ม เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอีกด้วย (ผู้จัดการออนไลน์ 2551)

5.2.5 การเรียกร้องให้สังคมยุติการใช้ความรุนแรง

สถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2548-2551 และต่อด้วยเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงใน พ.ศ. 2552-2553 ล้วนแต่เป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง สร้างความแตกแยก และความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้เกิดขึ้นในสังคมทั้งสิ้น อาทิ เหตุการณ์บุกยึดสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที เหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับกลุ่มคนเสื้อแดง เหตุการณ์สลายการชุมนุมหน้ารัฐสภาในวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เหตุการณ์บุกยึดโรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท พัทยา ซึ่งเป็นสถานที่จัดประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน เหตุการณ์ความรุนแรงในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 และพ.ศ. 2553 ตลอดจนการใช้ปฏิบัติการขอคืนพื้นที่ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต รวมถึงสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

ต่อเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ออกมาเรียกร้องให้มีการยุติการใช้ความรุนแรง และใช้แนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยในช่วงพ.ศ. 2551 การเรียกร้องของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในนามของกลุ่มต่าง ๆ จะมีประเด็นอยู่ที่การเรียกร้องให้กลุ่มพันธมิตรหยุดการกระทำที่ไม่ใช่แนวทางสันติวิธี และขอให้รัฐบาลใช้ความอดทนในการแก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น

1) องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) ร่วมกับกลุ่มประชาธิปไตยไม่ใช่แค่ก๊ก (กปก.) ได้ออกแถลงการณ์ประณามการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยให้เหตุผลว่ากลุ่มพันธมิตรฯ เป็นตัวการสำคัญของเหตุการณ์ความปั่นป่วนในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2551 นอกจากนั้นยังกระทำตนเป็นคณะก่อการเคลื่อนไหว ไม่เคารพระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ทั้งยังอุกอาจใช้ปฏิบัติการนอกกฎหมายมีลักษณะสุดเล็งต่อ

การเป็นกบฏทั้งต่อรัฐและระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนบรรดาแกนนำของกลุ่มพันธมิตรฯ ก็มีการปลุกระดมใช้ข้อมูลเท็จ ใช้การกล่าวหา ใช้วาจาหยาบคายจาบจ้วง และขู่ข่มขู่ให้มีการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามอยู่เสมอ ไม่ได้ใช้หลักการ “อารยะขัดขืน” และ “สันติวิธี” ตามที่กล่าวอ้างมาตลอดแต่อย่างใด ทางกลุ่ม อมช. และ กปท. จึงเรียกร้องให้กลุ่มพันธมิตรฯ ยุติการเคลื่อนไหวในลักษณะดังกล่าว ตลอดจนยุติการเรียกร้องรัฐประหารด้วย อีกทั้งยังแนะนำให้นิติชนนักศึกษาทั้งหลายใช้วิจารณญาณไตร่ตรองข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน และหลีกเลี่ยงการสนับสนุนการกระทำที่ล้ำเส้นการแสดงออกอย่างสงบและสันติ ตามวิถีทางประชาธิปไตย และขอให้ประชาชนช่วยประคับประคองสถานการณ์ ด้วยการใช้สติปัญญาและความอดทนอดกลั้นอย่างถึงที่สุดเพื่อมิให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเลวร้ายลงไปกว่าที่เป็นอยู่ (“ประชาธิปไตยไม่ใช่แค่ก๊าก-ฝ่ายการเมือง อมช. จากพันธมิตรฯ ทำลายประชาธิปไตยไม่ใช่อารยะขัดขืน” 2551)

2) กลุ่มการเมืองเสริมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กมธ.) ออกแถลงการณ์ถึงจุดยืนและข้อเรียกร้องของกลุ่มการเมืองเสริมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองในขณะนั้น 5 ประการ คือ (1) ทางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับการทำรัฐประหารไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น (2) ทางกลุ่มไม่ขอสนับสนุนแนวคิดการเมืองใหม่ของกลุ่มพันธมิตรฯ (3) ทางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจากฝ่ายใดก็ตาม (4) ทางกลุ่มขอเรียกร้องให้แกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ เข้ามอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อต่อสู้คดีตามวิธีการทางกระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจถอนกำลังออกจากพื้นที่ และ (5) ทางกลุ่มขอเรียกร้องให้คณะกรรมการการของรัฐสภา เปิดเวทีให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมเจรจาตกลงกันเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง (“แถลงการณ์ ฉบับที่ 1 ของกลุ่มการเมืองเสริมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” 2551)

3) กลุ่มเครือข่ายประชาธิปไตยเห็นต่างได้แต่อย่าใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นเครือข่ายของนักวิชาการ นักศึกษา และภาคประชาชน ออกมาเรียกร้องให้กลุ่มขัดแย้งในสังคมยุติการเผชิญหน้าอันจะนำไปสู่การใช้ความรุนแรง โดยกล่าวว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ดังนั้นประชาชนมีสิทธิที่จะเห็นต่างกันได้ แต่หากมีการเห็นต่างอันนำไปสู่ความขัดแย้งแบ่งข้างกันเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายประชาชนกับรัฐบาล หรือประชาชนกับประชาชนด้วยกัน ทุกฝ่ายจะต้องเคารพกติกาพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐบาลต้องไม่ใช้กำลังกับประชาชนในการแก้ไขปัญหา ฝ่ายประชาชนไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเห็นด้วยหรือเห็นต่างจากรัฐบาลจะต้องไม่ใช้ความรุนแรงเข้าหากัน และหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่ความรุนแรง ทั้งด้านการกระทำ และคำพูด นอกจากนั้นทางกลุ่มเครือข่ายประชาธิปไตยเห็นต่างได้แต่อย่าใช้ความรุนแรง ยังมีการเชิญชวนให้ประชาชนที่ไม่ต้องการเห็นความรุนแรงใช้สัญลักษณ์สีขาว เช่น การผูก

ริบิ้นสีขาวยที่ข้อมือ หน้ารถ หรือใส่เสื้อสีขาว ฯลฯ เพื่อสื่อให้เห็นถึงการเลือกสันติภาพและลดความรุนแรง เพราะสีขาวเป็นสีที่ไม่มีฝ่ายมีข้าง โดยทางกลุ่มเชื่อว่าหากคนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ตรงกลางออกมาแสดงพลังให้อยู่เหนือความขัดแย้งแล้ว ก็จะสามารรถแก้ไขปัญหาดังกล่าวและหลีกเลี่ยงการนองเลือดได้ (มติชนออนไลน์ 2551)

ต่อมาในพ.ศ. 2553 หลังเกิดเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 จนส่งผลให้มีผู้ชุมนุมเสียชีวิต 16 คน เจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต 5 คน และมีผู้บาดเจ็บมากถึง 858 คน นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในนามของกลุ่มต่าง ๆ จึงได้ออกมาเรียกร้องให้ยุติการใช้ความรุนแรงพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิ

1) องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) ได้ออกแถลงการณ์เพื่อเรียกร้องและเสนอแนะการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่า (1) ให้ทุกฝ่ายตั้งสติ ใช้เหตุผลในการหาทางออกของปัญหา โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และไม่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ (2) ให้ยุติการอ้างความผิดพลาดในอดีตของฝ่ายอื่นมาเป็นบรรทัดฐานในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การเคลื่อนไหวเรียกร้องทางการเมืองของฝ่ายตน และเรียกร้องให้รัฐบาลเร่งสร้างความยุติธรรม และรักษาบรรทัดฐานทางกฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างเคร่งครัด งดเว้นจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างเลือกปฏิบัติ (3) ทางกลุ่มไม่สนับสนุนการแก้ไขปัญหของชาติบ้านเมืองด้วยวิธีการนอกกรอบประชาธิปไตย (4) ให้ทุกฝ่ายในสังคมเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน (5) ให้สื่อมวลชนทุกแขนง รักษาไว้ซึ่งจรรยาบรรณของสื่อมวลชน และร่วมกันทำหน้าที่กระตุ้นจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นในสังคม และสุดท้ายคือเรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมกันหาทางออกด้วยวิธีการอันสร้างสรรค์ และลดการเผชิญหน้าลง

2) กลุ่มเครือข่ายประชาธิปไตยเห็นต่างได้แต่อย่าใช้ความรุนแรง ได้ออกมาเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหว่า “การสลายการชุมนุม” “การขอคืนพื้นที่” หรือการเรียกร้องให้รัฐบาลบังคับใช้กฎหมายกับกลุ่มคนเสื้อแดง มิใช่แนวทางในการแก้ไขปัญหา หากแต่เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลจึงต้องใช้สันติวิธีเท่านั้นในการแก้ไขปัญหา โดยรัฐจะต้องลดเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความรุนแรงลง เช่น ควรยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้นร้ายแรง และควบคุมการเคลื่อนไหวของแกนนำบางคนที่ใช้วิธีการเกินขอบเขตของสันติวิธี นอกจากนี้ ทุกฝ่ายและทุกพรรคการเมืองควรตระหนักว่า การเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือการเอาชนะใจประชาชนด้วยวิธีการทางประชาธิปไตย ไม่ใช่ด้วยการใช้กำลังหรือการบังคับให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และในขณะนี้ทางออกที่ดีที่สุดของประเทศไทยคือการถอยคนละก้าว และหันหน้ามาเจรจากัน (ศูนย์ข่าวสารนโยบายสาธารณะ 2553)

จากข้อเรียกร้องต่าง ๆ ในช่วงต้นเหล่านี้ ล้วนแสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการเป็นผู้เสนอแนะแนวทางแก้ไขวิกฤตให้กับบ้านเมือง และรักษาไว้ซึ่งสันติภาพของประเทศไทย

5.2.6 การคัดค้านการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

จากเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงในเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 ที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้รัฐบาลต้องตัดสินใจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้นเพื่อคลี่คลายปัญหา อย่างไรก็ตาม ในระหว่างดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลกลับถูกมองว่ามีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จนทำให้มีหลายฝ่ายออกมาต่อต้าน ซึ่งรวมไปถึงกลุ่มของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในนามของ “กลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ” ด้วย

กลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ เป็นการรวมตัวกันของนักศึกษา และศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีจุดยืนชัดเจนที่จะต่อต้านการใช้อำนาจนอกระบบในทุกรูปแบบ ได้ออกแถลงการณ์ประณามพฤติกรรมมุกคามเสรีภาพทางวิชาการของรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยมีเนื้อหาระบุว่า การตัดสินใจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ขึ้นมาแก้ไขสถานการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดงนั้น มิเพียงแต่จะไม่ทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น แต่ได้ปรากฏว่าตลอดระยะเวลาที่ ศอฉ. ปฏิบัติการอยู่ได้สร้างบรรทัดฐานทางการเมืองที่เลวร้าย มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปิดกั้นข้อมูลข่าวสาร ละเมิดกฎหมายรัฐธรรมนูญในหลายมาตรา และเอื้อให้รัฐบาลใช้อำนาจเผด็จการในทางมิชอบในการทำลายศัตรูทางการเมืองได้ในหลายทาง

แม้ปัจจุบันการชุมนุมจะคลี่คลายแล้ว แต่การใช้อำนาจในการกวาดล้างศัตรูทางการเมืองยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการเรียกบุคคล เช่น นักธุรกิจ นักศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยที่ถูกมองว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายรัฐบาลให้เข้ามารายงานตัว ซึ่งรวมไปถึงกรณีการควบคุมตัว รศ.ดร.สุชาติ ยิ้มประเสริฐ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปกักขังที่ค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดสระบุรีด้วย ทางกลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ จึงขอแสดงจุดยืนประณามรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในกรณีการกุมขัง รศ.ดร.สุชาติ ยิ้มประเสริฐ และเรียกร้องให้รัฐบาลปล่อยตัว รศ.ดร.สุชาติ เป็นอิสระในทันที เพราะรัฐบาลเองไม่มีความชอบธรรมในการจะกักขังตัว รศ.ดร.สุชาติ เนื่องจากไม่มีหลักฐานแน่ชัดที่เชื่อมโยงได้ว่า รศ.ดร.สุชาติ เกี่ยวข้องกับความไม่สงบที่เกิดขึ้น และแม้รัฐบาลจะอ้างความตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น แต่รัฐบาลกำลัง ละเมิด

มาตรา 50 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ระบุไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ” การจับกุมนักวิชาการที่มีจุดยืนตรงข้ามกับตนนั้น จึงเป็นการกระทำที่ไม่ต่างจากการเป็นเผด็จการแต่อย่างใด

นอกจากนี้ทาง กลุ่มยังมีจุดยืนที่อยากจะเห็นความสมานฉันท์เกิดขึ้นในชาติ แต่ทั้งนี้ความสมานฉันท์จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยกระบวนการที่เป็นธรรมตามระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น การใช้อำนาจทหารในการกดขี่ข่มเหง รังแกคนที่มีความเห็นที่แตกต่างกับตนนั้น ไม่อาจสร้างความสันติสุขให้กับประเทศได้ (บางกอกโพสต์ 2553)

และจากข้อเรียกร้องข้างต้น เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการคัดค้านการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

ชัยวัฒน์ รัฐขจร (2522) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครอง โดยพบว่าเพศชายมีความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

ปกรณณ์ คุณารักษ์ (2523) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจ เจตคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม พบว่า เพศชายเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง อีกทั้งปัจจัยที่เกี่ยวกับระดับภูมิหลังทางสังคมเศรษฐกิจของครอบครัวนิสิตไม่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจ เจตคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต

จิตกานต์ ธนาโอฬาร (2536) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย : ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารกับสื่อบุคคล มีผลต่อการพัฒนาเจตคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เปิดรับสื่อมวลชนเพื่อข่าวสารประเภทให้ความบันเทิง ส่วน

การเปิดรับข่าวสารการเมืองส่วนใหญ่ติดตามจากสื่อโทรทัศน์ในระดับค่อนข้างสูงและจากหนังสือพิมพ์ และวิทยุในระดับปานกลาง สื่อบุคคลที่มีการสื่อสารทางการเมืองด้วยมากที่สุดคือ กลุ่มเพื่อน รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัว โดยมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลทั้งสองกลุ่มเป็นครั้งคราว ส่วนครู อาจารย์ เป็นสื่อบุคคลที่มีการสื่อสารทางการเมืองด้วยในระดับค่อนข้างน้อยมาก

พรทิพย์ บุญนิพัทธ์ (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน

จิรชาติ นาคสวัสดิ์ (2540) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า รายได้ของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จิติ วิทยสรณะ (2540) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ เจตคติ และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษาเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกันตามลักษณะประชากรศาสตร์แต่ลักษณะทางประชากรเรื่องเพศที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่แตกต่างกัน

อุษา โหราเรือง (2540) ศึกษาวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่านักศึกษาเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคลและมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับค่อนข้างต่ำโดยระดับการเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น แตกต่างกันตามลักษณะประชากรศาสตร์ โดยที่ระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ศนิชา เหล่าชัย (2546) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักศึกษามีระดับการทำกิจกรรมและระดับความสนใจเกี่ยวกับการเมืองน้อย รายได้ของนักศึกษา และระดับพฤติกรรมเชิงบริโภคนิยมของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษา โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองของนักศึกษาในปัจจุบันยังอยู่ในระดับต่ำจึงมีผลให้บทบาททางการเมืองของนักศึกษามีน้อย จิตสำนึกที่ค่านิ่งถึงส่วนรวมถูกทำให้ลดลงไป ส่วนหนึ่งเพราะกระแสบริโภคนิยมที่สร้างทัศนคติ ค่านิยม ในเชิงบริโภคนิยมที่ไม่มีขอบเขตค่านิ่งถึงความพอใจส่วนบุคคลมากกว่าส่วนรวม

อาชวินท์ อนันตกุล (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่กระทำมากคือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมาคือ การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองและการบริหาร ส่วนการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์สนับสนุนและคัดค้านการกระทำของรัฐบาลอยู่ในระดับน้อยการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางอินเทอร์เน็ต ความคิดและพฤติกรรมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครที่อยู่ในระดับมาก

ทิวากรณ์ กองแก้ว (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทย พบว่าการเปิดรับข่าวสารการเมืองทำให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ทางการเมือง และมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พิสิทธิ์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามีระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเปิดรับข่าวสารการเมือง และมีความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับเห็นด้วยกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเมื่อจำแนกตามเพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษาและสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนพบว่าไม่แตกต่างกัน

3. การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนและความรู้ทางการเมืองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ร้อยละ 30.3

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2554) ได้ทำสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง สื่อกับการรายงานข่าวการเลือกตั้ง ระหว่างวันที่ 19 - 20 เมษายน พ.ศ. 2554 จากประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวน 1,209 หน่วยตัวอย่าง กระจายทุกภูมิภาค ทุกระดับการศึกษาและกลุ่มอาชีพ ผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้

1. การติดตามข่าวการเมืองเลือกตั้งจากสื่อของประชาชน พบว่า ประชาชนติดตามข่าวการเมืองเลือกตั้งจากสื่อ โทรทัศน์ มากเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 85.28

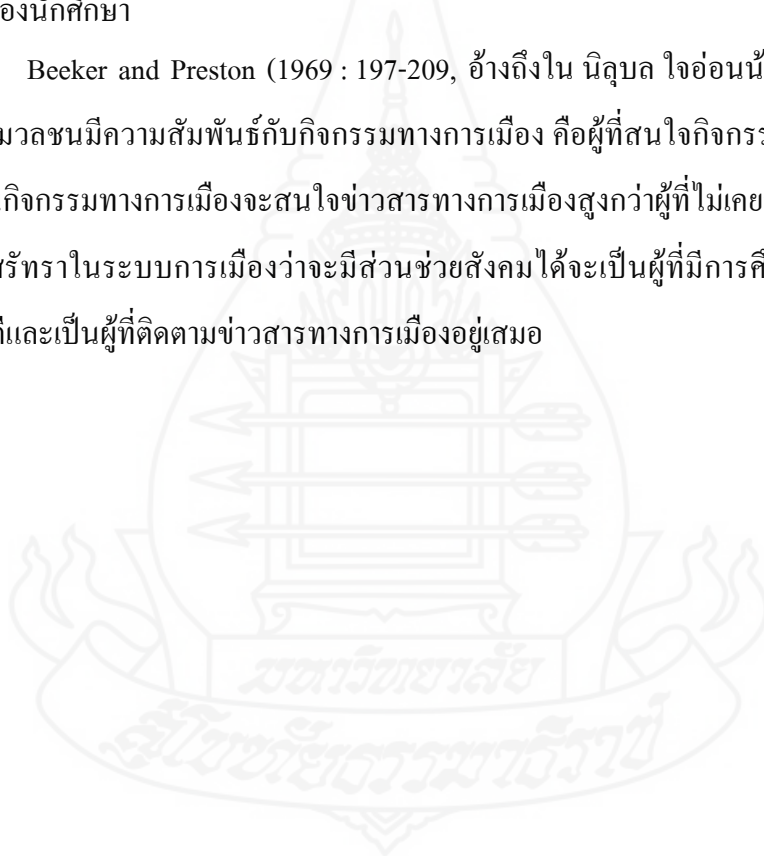
2. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความตรงไปตรงมา ไม่เอนเอียง ปราศจากอคติในการรายงานข่าวการเมืองเลือกตั้งของสื่อในภาพรวม โดยร้อยละ 48.22 เห็นว่าสื่อรายงานตรงไปตรงมาในระดับปานกลาง ในขณะที่ 1 ใน 3 หรือร้อยละ 31.51 เห็นว่ามีความตรงไปตรงมาน้อยถึงน้อยที่สุด

3. คะแนนความน่าเชื่อถือของสื่อในการรายงานข่าวการเมืองเลือกตั้งจากคะแนนเต็ม 10 เมื่อสอบถามถึงความน่าเชื่อถือของสื่อ พบว่า สอบผ่าน โดยประชาชนสื่อ โทรทัศน์และสื่อ หนังสือพิมพ์ได้คะแนนสูงสุด เท่ากับ 6.76 และ 6.06 ตามลำดับ

4. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสื่อว่ามีบทบาทสำคัญ หรือมีผลในการตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดถึง ร้อยละ 42.18

McNelly and Fonesca (1964, อ้างถึงใน ฐิติ วิทยสรณะ2540: 29) พบว่าการใช้สื่อที่เป็นสิ่งตีพิมพ์ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจข่าวสารทางการเมืองได้ดีกว่าการใช้วิทยุ และโทรทัศน์ที่ประชาชนถือว่าเป็นสื่อที่ใช้สำหรับให้ความบันเทิง ในการศึกษาครั้งนี้ McNelly and Fonesca ศึกษา กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยคอซตาริกัน พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีผลต่อการสนใจข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษา

Becker and Preston (1969 : 197-209, อ้างถึงใน นิลุบล ใจอ่อนน้อม 2543: 46) พบว่าการใช้สื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมือง คือผู้ที่สนใจกิจกรรมทางการเมืองหรือเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองจะสนใจข่าวสารทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วมและพบว่าผู้ที่มีความศรัทธาในระบบการเมืองว่าจะมีส่วนช่วยสังคมได้จะเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วงพ.ศ. 2548-2553 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2553 ทั้งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ศูนย์รังสิต และศูนย์ลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 25,621 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2553)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2553 ทั้งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ศูนย์รังสิต และศูนย์ลำปาง โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้
 N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้

ผู้วิจัยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 0.05 ดังนั้นเมื่อคำนวณจากจำนวนประชากร 25,621 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จึงมีค่าเท่ากับ

$$\begin{aligned} n &= \frac{25,621}{1 + 25,621(0.05)^2} \\ &= 400 \text{ คน} \end{aligned}$$

จากการคำนวณข้างต้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ 400 คน โดยในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้วิจัยเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 500 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและเกิดความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้น จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling) เนื่องจากกลุ่มประชากรที่จะทำการสุ่มได้ถูกจัดไว้เป็นระบบตามลำดับหมายเลขอยู่แล้ว คือ จากทะเบียนรายชื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2553 ทั้งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ศูนย์รังสิต และศูนย์ลำปาง โดยคำนวณหาช่วงการสุ่มได้ดังนี้

$$I = \frac{N}{n}$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} I &= \text{ช่วงของการสุ่ม} \\ N &= \text{จำนวนประชากรทั้งหมด} \\ n &= \text{ขนาดตัวอย่างที่ต้องการ} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} I &= \frac{25,621}{500} \\ &= 51.24 \end{aligned}$$

จากการคำนวณข้างต้น ช่วงของการสุ่มที่ได้ คือ 51 และใช้การสุ่มหาหมายเลขเริ่มต้น (Random start) โดยวิธีจับสลาก จากนั้นจึงเริ่มต้นสุ่มตัวอย่างจนครบตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้อาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลหรือข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ประกอบไปด้วย เพศ ชั้นปี สายวิชาที่ศึกษา รายได้ครอบครัว จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 9 ข้อ โดยแบ่งระดับการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย ดังนี้ เป็นประจำ บ่อยครั้ง เป็นครั้งคราว นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย ซึ่งจะมีค่าคะแนน 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	เป็นครั้งคราว
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ไม่เคย

ตอนที่ 3 ข้อมูลการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 9 ข้อ โดยแบ่งระดับการติดตามข่าวสารทางการเมือง ดังนี้ เป็นประจำ บ่อยครั้ง เป็นครั้งคราว นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย ซึ่งจะมีค่าคะแนน 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	เป็นครั้งคราว
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ไม่เคย

ตอนที่ 4 ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น

1) แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้ เป็นประจำ บ่อยครั้ง เป็นครั้งคราว นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย ซึ่งจะมีค่าคะแนน 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	บ่อยครั้ง
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	เป็นครั้งคราว
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ไม่เคย

2) แบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ เพื่อให้แสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้อาทกรรมทางการเมือง แบ่งออกเป็น

1) แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 26 ข้อ โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้อาทกรรมทางการเมือง ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งจะมีค่าคะแนน 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ในข้อที่เป็นคำถามทางบวก และมีค่าคะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ ในข้อที่เป็นคำถามทางลบ

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสำหรับคำถามทางบวก 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

และกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสำหรับคำถามทางลบ 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2) แบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ เพื่อให้แสดงความคิดเห็น

2.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 มีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย ชื่อ-นามสกุล และตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วงพ.ศ. 2553 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลบริบททางสังคมการเมือง และการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2548-2553 กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2553 และประเด็นบริบททางสังคมการเมืองและการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2548-2553 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 ในส่วนการมุ่งหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยจะทำการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวนทั้งสิ้น 500 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 485 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97 ของจำนวนที่ส่งออก

3.1.2 ในส่วนการวิเคราะห์พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 8 คน ได้แก่

- 1) นายชัยพงศ์ นิลสุวรรณ นายกองค้การนักศึกษา
- 2) นายรัชชชาติ วงศ์ธิชาติ อุปนายกองค้การนักศึกษา

- 3) นายสรวิศ วงศ์บุญสิน ฝ่ายการเมืองและการมีส่วนร่วม องค์การนักศึกษา
- 4) นายชวรินทร์ กนกวิจิตรศิลป์ ประธานสภานักศึกษา
- 5) นายชัชวิน คงเจริญ รองประธานสภานักศึกษา
- 6) นายธนกร วงษ์ปัญญา รองประธานสภานักศึกษา
- 7) นางสาววรัญญา จิงสงวนสิทธิ์ ประธานชุมนุมเชียร์
- 8) นางสาวรวีอร เหลียงกอบกิจ หัวหน้าผู้นำเชียร์ รุ่น 68

3.1.3 ในส่วนการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

3.2 ขั้นตอนและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 3.1 ขั้นตอนและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	ระยะเวลา
1. การเตรียมการ	มีนาคม-พฤษภาคม 2554
1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย	
1.2 รวบรวมข้อมูลและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1.3 กำหนดรูปแบบการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	
1.4 ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
2. การเก็บข้อมูล	มิถุนายน-กันยายน 2554
2.1 จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	
2.2 เลือกเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างให้ตรงกับที่กำหนดไว้	
2.3 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบ	
3. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล	ตุลาคม-ธันวาคม 2554
3.1 ประมวลผลข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้อง	
3.2 วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลการศึกษาวิจัย	
4. การเขียนรายงานและเผยแพร่ผลงาน	มกราคม-มีนาคม 2555
4.1 เขียนรายงาน	
4.2 จัดพิมพ์รายงาน	
4.3 นำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์	

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อมุ่งหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) ซึ่งใช้ค่าสถิติ ดังนี้

4.1.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามที่กำหนด

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการติดตามข่าวสารทางการเมือง ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามที่กำหนด

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามที่กำหนด

4.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และหากพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญจะใช้สถิติ LSD (Least Significant Difference) ในการทดสอบรายคู่ว่าคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน

4.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัยและปัจจัยการติดตามข่าวสารทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้สถิติไคสแควร์ (Chi Square)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามที่กำหนด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากคำสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยบริบททางสังคมการเมือง และการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2548-2553 ก็กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากคำสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้อาทกรรมทางการเมืองในช่วงพ.ศ. 2548-2553 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การติดตามข่าวสารทางการเมือง

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย และปัจจัยการติดตามข่าวสารทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเพื่อณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ตอนที่ 8 ผลการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการใช้อาทกรรมทางการเมือง

ตอนที่ 9 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากคำสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางสังคมการเมืองและการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2548-2553 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากคำสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 485 คน ได้ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ (485 คน)		
ชาย	210	43.30
หญิง	275	56.70
ชั้นปี (485 คน)		
ปีที่ 1	141	29.07
ปีที่ 2	108	22.27
ปีที่ 3	151	31.14
ปีที่ 4	75	15.46
ปีที่ 5-6	10	2.06
คณะ (485 คน)		
นิติศาสตร์	54	11.13
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	59	12.16
รัฐศาสตร์	32	6.60
เศรษฐศาสตร์	38	7.84
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์	62	12.78
ศิลปศาสตร์	66	13.61
ศิลปกรรมศาสตร์	18	3.71
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	13	2.68
วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	31	6.39
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	17	3.51
วิศวกรรมศาสตร์	23	4.74
แพทยศาสตร์	2	0.41
ทันตแพทยศาสตร์	5	1.03
สหเวชศาสตร์	6	1.24
พยาบาลศาสตร์	4	0.82
สถาปัตยกรรมศาสตร์และผังการเมือง	8	1.65
สาธารณสุขศาสตร์	6	1.24
วิทยาลัยสหวิทยาการ	29	5.98
วิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์ มนมยงค์	2	0.41
สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิริธร	10	2.06

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ (485 คน)		
ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน	79	16.29
15,001-30,000 บาทต่อเดือน	85	17.53
30,001-45,000 บาทต่อเดือน	94	19.38
45,001-60,000 บาทต่อเดือน	64	13.20
60,001-75,000 บาทต่อเดือน	54	11.13
75,001-100,000 บาทต่อเดือน	33	6.80
มากกว่า 100,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป	76	15.67

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาหญิง จำนวน 275 คนหรือร้อยละ 56.70 เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 210 คนหรือร้อยละ 43.30 โดยเป็นนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 จำนวน 141 คนหรือร้อยละ 29.07 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 108 คนหรือร้อยละ 22.27 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 151 คนหรือร้อยละ 31.14 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 75 คนหรือร้อยละ 15.46 และชั้นปีที่ 5-6 จำนวน 10 คนหรือร้อยละ 2.06 เป็นนักศึกษาในคณะต่าง ๆ ทางสายสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 แห่ง ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ วิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์ มนมยงค์ และสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิริธร ด้านรายได้ นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 19.38 ครอบครัวยังมีรายได้เดือนละ 30,001-45,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 17.53 ครอบครัวยังมีรายได้เดือนละ 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 16.29 ครอบครัวยังมีรายได้เดือนละต่ำกว่า 15,000 บาท และมีอยู่ร้อยละ 15.67 ครอบครัวยังมีรายได้เดือนละมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ส่วนครอบครัวยังมีรายได้เดือนละ 45,001-60,000 บาท มีอยู่ร้อยละ 13.20 ครอบครัวยังมีรายได้เดือนละ 60,001-75,000 บาท มีอยู่ร้อยละ 11.13 และครอบครัวยังมีรายได้เดือนละ 75,001-100,000 บาท มีอยู่ร้อยละ 6.80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ตามข้อมูลในแสดงดังตารางที่ 4.2-4.3

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

การเข้าร่วมกิจกรรม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	ไม่เคย	รวม
	เป็นประจำ (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง (ร้อยละ)	เป็นครั้งคราว (ร้อยละ)	นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ)	เข้าร่วม (ร้อยละ)	
1. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น	46 (9.48)	148 (30.52)	202 (41.65)	66 (13.61)	23 (4.74)	485 (100.00)
2. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น	79 (16.32)	163 (33.68)	163 (33.68)	60 (12.40)	19 (3.93)	484 (100.00)
3. การเข้าร่วมกิจกรรมรับเพื่อนใหม่	133 (27.54)	132 (27.33)	112 (23.19)	60 (12.42)	46 (9.52)	483 (100.00)
4. การเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาพัฒนาต่างๆ	29 (6.07)	93 (19.46)	130 (27.20)	83 (17.36)	143 (29.92)	478 (100.00)
5. การเข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์	157 (32.57)	99 (20.54)	103 (21.37)	56 (11.62)	67 (13.90)	482 (100.00)
6. การเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในชุมนุมและชมรมต่างๆ	54 (11.18)	98 (20.29)	131 (27.12)	81 (16.77)	119 (24.64)	483 (100.00)
7. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย	115 (23.91)	109 (22.66)	124 (25.78)	89 (18.50)	44 (9.15)	481 (100.00)
8. การเคยลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการนักศึกษา	24 (4.95)	38 (7.84)	57 (11.75)	65 (13.40)	301 (62.06)	485 (100.00)
9. การนั่งเฉยหรือไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัย/คณะจัดขึ้น	19 (3.93)	56 (11.57)	139 (28.72)	136 (28.10)	134 (27.69)	484 (100.00)

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นเป็นครั้งคราวร้อยละ 41.65 รองลงมาเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง ร้อยละ 30.52 และเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 13.61

2) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางคณะจัดขึ้นเป็น ครั้งคราวและเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 33.68 รองลงมาเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำ ร้อยละ 16.32

3) การเข้าร่วมกิจกรรมรับเพื่อนใหม่

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 483 คน ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมรับเพื่อนใหม่เป็นประจำ ร้อยละ 27.54 รองลงมาเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง ร้อยละ 27.33 และเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว ร้อยละ 23.19

4) การเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาพัฒนาต่าง ๆ

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 478 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาพัฒนาต่างๆ ร้อยละ 29.92 รองลงมาเข้าร่วมโครงการเป็นครั้งคราว ร้อยละ 27.20 และเข้าร่วมโครงการบ่อยครั้ง ร้อยละ 19.46

5) การเข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 482 คน ส่วนใหญ่เข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์เป็นประจำ ร้อยละ 32.57 รองลงมาเข้าร่วมงานเป็นครั้งคราว ร้อยละ 21.37 และเข้าร่วมงานบ่อยครั้ง ร้อยละ 20.54

6) การเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในชุมนุมและชมรมต่างๆ

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 483 คน ส่วนใหญ่เข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในชุมนุมและชมรมต่าง ๆ เป็นครั้งคราว ร้อยละ 27.12 รองลงมาไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 24.64 และเข้าร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 20.29

7) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 481 คน ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย เป็นครั้งคราว ร้อยละ 25.78 รองลงมาเคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นประจำ ร้อยละ 23.91 และเคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งบ่อยครั้ง ร้อยละ 22.66

8) การเคยลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการนักศึกษา

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการนักศึกษา ร้อยละ 62.06 รองลงมาเคยลงรับสมัครเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 13.40 และเคยลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นครั้งคราว ร้อยละ 11.75

9) การนิ่งเฉยหรือไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยหรือคณะเป็นผู้จัดขึ้น

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.72 นิ่งเฉยหรือไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยหรือคณะเป็นผู้จัดขึ้นเป็นครั้งคราว รองลงมา ร้อยละ 28.10 นิ่งเฉยหรือไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง และร้อยละ 27.69 ที่นิ่งเฉยหรือไม่สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเลย

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัยของกลุ่มตัวอย่าง

การเข้าร่วมกิจกรรม	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น	485	3.26	0.971	เป็นครั้งคราว
2. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น	484	3.46	1.030	บ่อยครั้ง
3. การเข้าร่วมกิจกรรมรับเพื่อนใหม่	483	3.51	1.274	บ่อยครั้ง
4. การเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาพัฒนาต่าง ๆ	478	2.54	1.266	นาน ๆ ครั้ง
5. การเข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬาฯ-ธรรมศาสตร์	482	3.46	1.404	บ่อยครั้ง
6. การเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในชุมนุมและชมรมต่าง ๆ	483	2.77	1.324	เป็นครั้งคราว
7. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย	481	3.34	1.274	เป็นครั้งคราว
8. การเคยลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการนักศึกษา	485	1.80	1.209	ไม่เคยเลย
9. การนิ่งเฉยหรือไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยหรือคณะเป็นผู้จัดขึ้น	484	2.36	1.120	นาน ๆ ครั้ง
การเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัยโดยรวม	468	2.94	0.672	เป็นครั้งคราว

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การเข้าร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมแล้ว มีการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว ($\bar{X} = 2.94$)

กิจกรรมที่มีการเข้าร่วมบ่อยครั้ง ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมรับเพื่อนใหม่ ($\bar{X} = 3.51$) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.46$) และการเข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.46$)

ส่วนกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.34$) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.26$) การเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในชมรมและชมรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.77$)

สำหรับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ การเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาพัฒนาต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.54$) การไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยหรือคณะเป็นผู้จัดขึ้น ($\bar{X} = 2.36$) และพบว่ากิจกรรมที่นักศึกษาไม่เคยร่วมกิจกรรมเลย ได้แก่ การลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการนักศึกษา ($\bar{X} = 1.80$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การติดตามข่าวสารทางการเมือง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการติดตามข่าวสารทางการเมือง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.4-4.5

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนนักศึกษาที่ติดตามข่าวสารทางการเมือง

การติดตามข่าวสารทางการเมือง	เข้าร่วมเป็นประจำ (ร้อยละ)	เข้าร่วมบ่อยครั้ง (ร้อยละ)	เข้าร่วมเป็นครั้งคราว (ร้อยละ)	เข้าร่วมนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ)	ไม่เคยเข้าร่วม (ร้อยละ)	รวม
	1. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อพิมพ์	112 (23.09)	135 (27.84)	158 (32.58)	65 (13.40)	
2. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุ	68 (14.02)	82 (16.91)	160 (32.99)	125 (25.77)	50 (10.31)	485 (100.00)
3. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์	155 (32.02)	143 (29.55)	130 (26.86)	44 (9.09)	12 (2.48)	484 (100.00)
4. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ต	116 (23.97)	127 (26.24)	158 (32.64)	62 (12.81)	21 (4.34)	484 (100.00)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การติดตามข่าวสารทางการเมือง	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	ไม่เคย	รวม
	เป็นประจำ (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง (ร้อยละ)	เป็น ครั้งคราว (ร้อยละ)	นานๆ ครั้ง (ร้อยละ)	เข้าร่วม (ร้อยละ)	
5. การติดตามการหาเสียงของ นักการเมือง	16 (3.30)	60 (12.37)	156 (32.16)	165 (34.02)	88 (18.14)	485 (100.00)
6. การติดตามการประชุมสภา	10 (2.07)	54 (11.18)	138 (28.57)	174 (36.02)	107 (22.15)	483 (100.00)
7. การติดตามความเคลื่อนไหวของ การประชุมประท้วง	34 (7.02)	109 (22.52)	193 (39.88)	84 (17.36)	64 (13.22)	484 (100.00)
8. การติดตามการทำงานของรัฐบาล อย่างต่อเนื่อง	18 (3.72)	84 (17.36)	187 (38.64)	126 (26.03)	69 (14.26)	484 (100.00)
9. การนั่งเฉยหรือไม่สนใจการ ติดตามข่าวสารทางการเมือง	26 (5.36)	53 (10.93)	154 (31.75)	129 (26.60)	123 (25.36)	485 (100.00)

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1) การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อพิมพ์

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อพิมพ์เป็นครั้งคราว ร้อยละ 32.58 รองลงมาติดตามข่าวสารจากสื่อพิมพ์บ่อยครั้ง ร้อยละ 27.84 และติดตามข่าวสารเป็นประจำ ร้อยละ 23.09

2) การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุ

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุเป็นครั้งคราว ร้อยละ 32.99 รองลงมาติดตามข่าวสารจากวิทยุนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 25.77 และติดตามข่าวสารบ่อยครั้ง ร้อยละ 16.91

3) การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์เป็นประจำ ร้อยละ 32.02 รองลงมาติดตามข่าวสารจากโทรทัศน์บ่อยครั้ง ร้อยละ 29.55 และติดตามข่าวสารเป็นครั้งคราว ร้อยละ 26.86

4) การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ต

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ตเป็นครั้งคราว ร้อยละ 32.64 รองลงมาติดตามข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตบ่อยครั้ง ร้อยละ 26.24 และติดตามข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ ร้อยละ 23.97

5) การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองนานๆ ครั้ง ร้อยละ 34.02 รองลงมาติดตามการหาเสียงของนักการเมืองเป็นครั้งคราว ร้อยละ 32.16 และไม่เคยติดตามการหาเสียงของนักการเมือง ร้อยละ 18.14

6) การติดตามการประชุมสภา

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 483 คน ส่วนใหญ่ติดตามการประชุมสภานาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 36.02 รองลงมาติดตามการประชุมสภาเป็นครั้งคราว ร้อยละ 28.57 และไม่เคยติดตามการประชุมสภา ร้อยละ 22.15

7) การติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุมประท้วง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุมประท้วงเป็นครั้งคราว ร้อยละ 39.88 รองลงมาติดตามความเคลื่อนไหวบ่อยครั้ง ร้อยละ 22.52 และติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุมประท้วงนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 17.36

8) การติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่องเป็นครั้งคราว ร้อยละ 38.64 รองลงมาติดตามการทำงานของรัฐบาลนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 26.03 และติดตามการทำงานของรัฐบาลบ่อยครั้ง ร้อยละ 17.36

9) การนั่งเฉยหรือไม่สนใจการติดตามข่าวสารทางการเมือง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 31.75 นั่งเฉยหรือไม่สนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นครั้งคราว รองลงมา ร้อยละ 26.60 นั่งเฉยหรือไม่สนใจการติดตามข่าวนาน ๆ ครั้ง และร้อยละ 25.36 นั่งเฉยหรือไม่สนใจการติดตามข่าวสารทางการเมืองเลย

ตารางที่ 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์การติดตามข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

การติดตามข่าวสารทางการเมือง	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อพิมพ์	485	3.54	1.080	บ่อยครั้ง
2. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุ	485	2.99	1.184	เป็นครั้งคราว
3. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์	484	3.80	1.066	บ่อยครั้ง
4. การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ต	483	3.53	1.117	บ่อยครั้ง
5. การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง	485	2.49	1.030	นาน ๆ ครั้ง
6. การติดตามการประชุมสภา	483	2.35	1.010	นาน ๆ ครั้ง
7. การติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุมประท้วง	484	2.93	1.098	เป็นครั้งคราว
8. การติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง	484	2.70	1.033	เป็นครั้งคราว
9. การนั่งเฉยไม่สนใจการติดตามข่าวสารทางการเมือง	485	2.44	1.139	นาน ๆ ครั้ง
การติดตามข่าวสารทางการเมืองโดยรวม	478	2.98	0.681	เป็นครั้งคราว

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การติดตามข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมแล้ว มีการติดตามข่าวสารเป็นครั้งคราว ($\bar{X} = 2.98$)

ข่าวสารทางการเมืองที่มีการติดตามบ่อยครั้ง ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์ ($\bar{X} = 3.80$) การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อพิมพ์ ($\bar{X} = 3.54$) และการติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.53$)

ส่วนการติดตามข่าวสารทางการเมืองที่มีการติดตามเป็นครั้งคราว ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุ ($\bar{X} = 2.99$) การติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุมประท้วง ($\bar{X} = 2.93$) การติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.70$)

สำหรับการติดตามข่าวสารทางการเมืองที่มีการติดตามนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง ($\bar{X} = 2.49$) การนั่งเฉยไม่สนใจการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 2.44$) และการติดตามการประชุมสภา ($\bar{X} = 2.35$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมทางการเมือง ดังข้อมูลในตารางที่ 4.6-4.7

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนนักศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เข้าร่วม เป็นประจำ (ร้อยละ)	เข้าร่วม บ่อยครั้ง (ร้อยละ)	เข้าร่วม เป็น ครั้งคราว (ร้อยละ)	เข้าร่วม นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ)	ไม่เคย เข้าร่วม (ร้อยละ)	รวม
1. การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง ของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง	20 (4.12)	43 (8.87)	113 (23.30)	117 (24.12)	192 (39.59)	485 (100.00)
2. การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง หรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับ การเมืองตามสถานที่ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น	22 (4.55)	49 (10.12)	96 (19.83)	132 (27.27)	185 (38.22)	484 (100.00)
3. การร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือ สมาชิกในครอบครัวในเรื่องปัญหา บ้านเมือง	54 (11.13)	119 (24.54)	174 (35.88)	104 (21.44)	34 (7.01)	485 (100.00)
4. การเคยเขียนบทความ จดหมาย แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหา บ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง	8 (1.65)	35 (7.22)	119 (24.54)	106 (21.86)	217 (44.74)	485 (100.00)
5. การเคยโพสต์ข้อความทาง อินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นใน เรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมือง การปกครอง	23 (4.74)	60 (12.37)	135 (27.84)	109 (22.47)	158 (32.58)	485 (100.00)
6. การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลัง คัดค้านหรือสนับสนุนประเด็น ปัญหาทางสังคม	17 (3.51)	38 (7.84)	100 (20.62)	106 (21.86)	224 (46.19)	485 (100.00)
7. การเคยร่วมเดินขบวนประท้วง เจ้าหน้าที่ของรัฐ	13 (2.69)	31 (6.40)	62 (12.81)	69 (14.26)	309 (63.84)	484 (100.00)
8. การเคยเข้าร่วมการคัดค้าน กฎหมายที่ไม่ยุติธรรม	11 (2.29)	37 (7.69)	69 (14.35)	61 (12.68)	303 (62.99)	481 (100.00)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เข้าร่วม เป็นประจำ (ร้อยละ)	เข้าร่วม บ่อยครั้ง (ร้อยละ)	เข้าร่วม เป็น ครั้งคราว (ร้อยละ)	เข้าร่วม นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ)	ไม่เคย เข้าร่วม (ร้อยละ)	รวม
9. การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้า รัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง/ก้อความ รุนแรงรูปแบบต่าง ๆ	10 (2.07)	37 (7.68)	77 (15.98)	72 (14.94)	286 (59.34)	482 (100.00)
10. การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง บ่อยครั้ง	142 (29.34)	93 (19.21)	115 (23.76)	53 (10.95)	81 (16.74)	484 (100.00)
11. การเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ ผู้อื่นไปใช้สิทธิ	82 (16.94)	102 (21.07)	121 (25.00)	94 (19.42)	85 (17.56)	484 (100.00)
12. การเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้น ขอหาเสียง	8 (1.66)	23 (4.77)	73 (15.15)	59 (12.24)	319 (66.18)	482 (100.00)
13. การเคยบริจาคเงินเพื่อ สนับสนุนพรรคการเมือง	3 (0.62)	22 (4.55)	57 (11.78)	53 (10.95)	349 (72.11)	484 (100.00)
14. การเคยทำงานให้กับพรรค การเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัคร รับเลือกตั้ง	3 (0.62)	26 (5.37)	69 (14.26)	44 (9.09)	342 (70.66)	484 (100.00)
15. การวางแผนในอนาคตจะสมัคร เป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรค การเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง	10 (2.06)	26 (5.36)	71 (14.64)	56 (11.55)	322 (66.39)	485 (100.00)
16. การประดับเครื่องหมายที่มี สัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่ม การเมืองที่ชื่นชอบ	7 (1.440)	25 (5.15)	71 (14.64)	54 (11.13)	328 (67.63)	485 (100.00)
17. การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐเพื่อให้เกิดปัญหาของตนเอง	11 (2.27)	29 (5.98)	74 (15.26)	66 (13.61)	305 (62.89)	485 (100.00)
18. การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐเพื่อให้เกิดปัญหาของชุมชนหรือ สังคม	8 (1.65)	23 (4.74)	72 (14.85)	78 (16.08)	304 (62.68)	485 (100.00)
19. การเคยร่วมทำงานเพื่อสังคม กับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่	21 (4.33)	69 (14.23)	165 (34.02)	127 (26.19)	103 (21.24)	485 (100.00)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	ไม่เคย	รวม
	เป็นประจำ (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง (ร้อยละ)	เป็น ครั้งคราว (ร้อยละ)	นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ)	เข้าร่วม (ร้อยละ)	
20. การนั่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้/ ไม่แสดงความสนับสนุนหรือ ต่อต้านใดๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับ การเมืองการปกครอง/เมื่อเกิด เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น	22 (4.54)	41 (8.45)	159 (32.78)	129 (26.60)	134 (27.63)	485 (100.00)

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง ร้อยละ 39.59 รองลงมาเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 24.12 และเข้าร่วมฟังการปราศรัยเป็นครั้งคราว ร้อยละ 23.30

2) การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่างๆ ที่จัดขึ้น ร้อยละ 38.22 รองลงมาเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 27.27 และเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเป็นครั้งคราว ร้อยละ 19.83

3) การร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมือง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมืองเป็นครั้งคราว ร้อยละ 35.88 รองลงมาร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมืองบ่อยครั้ง ร้อยละ 24.54 และร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมืองนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 21.44

4) การเคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมือง หรือการเมืองการปกครอง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง ร้อยละ 44.74 รองลงมาเคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครองเป็นครั้งคราว ร้อยละ 24.54 และเคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครองนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 21.86

5) การเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมือง หรือการเมืองการปกครอง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง ร้อยละ 32.58 รองลงมาเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครองเป็นครั้งคราว ร้อยละ 27.84 และเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ตแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครองนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 22.47

6) การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม ร้อยละ 46.19 รองลงมาเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคมนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 21.86 และเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นครั้งคราว ร้อยละ 20.62

7) การเคยร่วมเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 63.84 รองลงมาเคยเข้าร่วมเดินขบวนประท้วงนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 14.26 และเคยเข้าร่วมเดินขบวนประท้วงเป็นครั้งคราว ร้อยละ 12.81

8) การเคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 481 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม ร้อยละ 62.99 รองลงมาเคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมเป็นครั้งคราว ร้อยละ 14.35 และเคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 12.68

9) การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 482 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ร้อยละ 59.34 รองลงมา เคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเป็นครั้งคราว ร้อยละ 15.98 และเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 14.94

10) การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งบ่อยครั้ง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งบ่อยครั้งเป็นประจำ ร้อยละ 29.34 รองลงมาไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นครั้งคราว ร้อยละ 23.76 และไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งบ่อยครั้ง ร้อยละ 19.21

11) การเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่เคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเป็นครั้งคราว ร้อยละ 25.00 รองลงมาเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิบ่อยครั้ง ร้อยละ 21.07 และเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธินาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 19.42

12) การเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้นชอบหาเสียง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 482 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้นชอบหาเสียง ร้อยละ 66.18 รองลงมาเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้นชอบหาเสียงเป็นครั้งคราว ร้อยละ 15.15 และเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้นชอบหาเสียงนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 12.24

13) การเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง ร้อยละ 72.11 รองลงมาเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองเป็นครั้งคราว ร้อยละ 11.78 และเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 10.95

14) การเคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 484 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ร้อยละ 70.66 รองลงมาเคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งคราว ร้อยละ 14.26 และเคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 9.09

15) การวางแผนในอนาคต จะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ร้อยละ 66.39 รองลงมาเคยวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเป็นครั้งคราว ร้อยละ 14.64 และเคยวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 11.55

16) การประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ชื่นชอบ

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ชื่นชอบ ร้อยละ 67.63 รองลงมาเคยประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ชื่นชอบเป็นครั้งคราว ร้อยละ 14.64 และเคยประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ชื่นชอบนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 11.13

17) การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ร้อยละ 62.89 รองลงมาเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง เป็นครั้งคราว ร้อยละ 15.26 และเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 13.61

18) การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสังคม

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสังคม ร้อยละ 62.68 รองลงมาเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสังคมนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 16.08 และเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสังคมเป็นครั้งคราว ร้อยละ 14.85

19) การเคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่เคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นครั้งคราว ร้อยละ 34.02 รองลงมาเคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 26.19 และไม่เคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่ ร้อยละ 21.24

20) การนิ่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้น
ในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 485 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 32.78 นิ่งเฉย
หรือไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง
การปกครองหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น ปานกลาง รองลงมาร้อยละ 27.63 นิ่งเฉย
หรือไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้น และร้อยละ 26.60 นิ่ง
เฉยหรือไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้น น้อย

ตารางที่ 4.7 แสดงผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมือง หรือพรรคการเมือง	484	2.14	1.158	น้อย
2. การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนา วิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น	484	2.15	1.172	น้อย
3. การร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว ในเรื่องของปัญหาบ้านเมือง	485	3.11	1.084	ปานกลาง
4. การเคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดง ความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมือง การปกครอง	485	1.99	1.064	น้อย
5. การ เคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดง ความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมือง การปกครอง	485	2.34	1.188	น้อย
6. การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือ สนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม	485	2.01	1.140	น้อย
7. การเคยร่วมเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ	484	1.70	1.084	น้อยมาก
8. การเคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม	481	1.74	1.104	น้อยมาก
9. การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่ง ที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความ รุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ	482	1.78	1.096	น้อยมาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
10. การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมาก	484	3.33	1.427	ปานกลาง
11. การเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ	484	3.00	1.337	ปานกลาง
12. การเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้นชอบหาเสียง	482	1.63	1.011	น้อยมาก
13. การเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง	484	1.51	.913	น้อยมาก
14. การเคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	484	1.56	.964	น้อยมาก
15. การวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง	485	1.65	1.045	น้อยมาก
16. การประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ขึ้นชอบ	485	1.62	1.007	น้อยมาก
17. การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง	485	1.71	1.069	น้อยมาก
18. การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสังคม	485	1.67	1.002	น้อยมาก
19. การเคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่	485	2.54	1.104	น้อย
20. การนั่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น	485	2.36	1.107	น้อย
การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวม	466	2.07	0.713	น้อย

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมน้อย ($\bar{X} = 2.07$)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ได้แก่ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.33$) การร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.11$) และการเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ ($\bar{X} = 3.00$)

ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อย ได้แก่ การเคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่ ($\bar{X} = 2.54$) การนั่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น ($\bar{X} = 2.36$) การเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ตแสดงความคิดเห็นเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง ($\bar{X} = 2.34$) การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ($\bar{X} = 2.15$) การร่วมฟังการปราศรัยเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง ($\bar{X} = 2.14$) การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม ($\bar{X} = 2.01$) การเคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง ($\bar{X} = 1.99$)

ส่วนกิจกรรมที่ไม่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย ได้แก่ การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.78$) การเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ($\bar{X} = 1.70$) การเคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม ($\bar{X} = 1.74$) การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้แก้ปัญหของตนเอง ($\bar{X} = 1.71$) การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้แก้ปัญหของชุมชนหรือสังคม ($\bar{X} = 1.67$) การวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ($\bar{X} = 1.65$) การเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้นชอบหาเสียง ($\bar{X} = 1.63$) การประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ขึ้นชอบ ($\bar{X} = 1.62$) การเคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 1.56$) การเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X} = 1.51$)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกับความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังนี้

5.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักศึกษาชายและหญิง

นักศึกษาชายและหญิงแสดงความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักศึกษาชายและหญิง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	นักศึกษาชาย			นักศึกษาหญิง			ค่า t	ระดับ นัยสำคัญ (p-value)
	N	$\bar{X}$	S.D	N	$\bar{X}$	S.D		
1. การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง ของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง	210	2.30	1.181	275	2.02	1.125	2.629*	0.009
2. การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง หรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับ การเมืองตามสถานที่ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น	210	2.34	1.205	274	2.01	1.127	3.088*	0.002
3. การร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือ สมาชิกในครอบครัวในเรื่องของ ปัญหาบ้านเมือง	210	3.12	1.095	275	3.11	1.077	0.185	0.854
4. การเคยเขียนบทความ จดหมาย แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหา บ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง	210	2.17	1.139	275	1.86	0.984	3.194*	0.001
5. การเคยโพสต์ข้อความทาง อินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นใน เรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมือง การปกครอง	210	2.52	1.242	275	2.21	1.129	2.885*	0.004
6. การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลัง คัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็น ปัญหาทางสังคม	210	2.15	1.215	275	1.90	1.069	2.359*	0.019
7. การเคยร่วมเดินขบวนประท้วง เจ้าหน้าที่ของรัฐ	209	1.87	1.189	275	1.57	0.980	2.913*	0.004
8. การเคยเข้าร่วมการคัดค้าน กฎหมายที่ไม่ยุติธรรม	207	1.84	1.202	274	1.66	1.020	1.769	0.078
9. การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้า รัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความรุนแรง ในรูปแบบต่าง ๆ	208	1.91	1.168	274	1.68	1.030	2.262*	0.024
10. การไปใช้สิทธิ์การเลือกตั้งบ่อยครั้ง	210	3.35	1.394	274	3.32	1.455	0.238	0.812
11. การเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ ผู้อื่นไปใช้สิทธิ์	209	3.00	1.357	275	3.01	1.325	-0.128	0.898

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	นักศึกษาชาย			นักศึกษาหญิง			ค่า t	ระดับ นัยสำคัญ (p-value)
	N	$\bar{X}$	S.D	N	$\bar{X}$	S.D		
12. การเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้น ขอหาเสียง	208	1.72	1.064	274	1.57	0.967	1.544	0.123
13. การเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุน พรรคการเมือง	209	1.62	1.008	275	1.42	0.826	2.280*	0.023
14. การเคยทำงานให้กับพรรค การเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัคร รับเลือกตั้ง	209	1.66	1.030	275	1.49	0.906	1.927	0.055
15. การวางแผนในอนาคตจะสมัคร เป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ใดพรรคการเมืองหนึ่ง	210	1.87	1.185	275	1.48	0.889	3.965*	0.000
16. การประดับเครื่องหมายที่มี สัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่ม การเมืองที่ขึ้นขอ	210	1.74	1.073	275	1.52	0.945	2.296*	0.022
17. การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง	210	1.84	1.149	275	1.61	0.995	2.333*	0.020
18. การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือ สังคม	210	1.75	1.033	275	1.60	0.974	1.663	0.097
19. การเคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับ บุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่	210	2.64	1.103	275	2.47	1.101	1.757	0.080
20. การนั่งเฉยไม่สนใจไม่รับรู้ หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือ ต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับ การเมืองการปกครองหรือเมื่อเกิด เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น	210	2.48	1.063	275	2.27	1.133	2.084*	0.038
การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวม	198	2.18	0.761	268	1.99	0.665	2.795*	0.005

*p<0.05

จากตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง พบว่า นักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองเฉลี่ยโดยรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อยมากถึงปานกลาง และสำหรับนักศึกษาหญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองเฉลี่ยโดยรวมแล้วอยู่ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อยมากถึงปานกลาง

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง ด้วย t-test พบว่า นักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมมากกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละประเด็นแล้วพบว่า

นักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกับนักศึกษาหญิงในเรื่องต่อไปนี้

1) การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีการร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาชาย ($\bar{X} = 2.30$) เข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองมากกว่านักศึกษาหญิง ($\bar{X} = 2.02$)

2) การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่างๆ ที่จัดขึ้น พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่างๆ ที่จัดขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาชาย ($\bar{X} = 2.34$) เข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่างๆ ที่จัดขึ้น มากกว่านักศึกษาหญิง ($\bar{X} = 2.01$)

3) การเคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงเคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาชาย ($\bar{X} = 2.17$) เคยเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครองมากกว่านักศึกษาหญิง ($\bar{X} = 1.86$)

4) การเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาชาย ($\bar{X} = 2.52$) เคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง มากกว่านักศึกษาหญิง ($\bar{X} = 2.21$)

นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาชาย ($\bar{X}= 1.84$) เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้แก้ปัญหาของตนเองมากกว่านักศึกษาหญิง ($\bar{X}= 1.61$)

12) การนิ่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงนิ่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาชาย ($\bar{X}= 2.48$) นิ่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้น มากกว่านักศึกษาหญิง ($\bar{X}= 2.27$)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า นักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาหญิงในเรื่อง การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการ การเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมือง การโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม การเคยร่วมเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง การวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง การประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ชื่นชอบ การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้แก้ปัญหาของตนเองและการนิ่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

5.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

นักศึกษาแต่ละชั้นปี แสดงความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นต่างๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.9-4.10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

แหล่งความแปรปรวน	องศาความเป็นอิสระ (df)	ผลรวมกำลังสอง (SS)	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (MS)	ค่า F	ระดับนัยสำคัญ (p-value)
ระหว่างกลุ่ม	10.494	4	2.623	5.344*	0.000
ภายในกลุ่ม	226.322	461	0.491		
รวม	236.816	465			

*p<0.05

จากตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักศึกษาแต่ละชั้นปี พบว่า ชั้นปีที่แตกต่างกันนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละชั้นปี แสดงข้อมูลดังตารางที่ 12

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ความแตกต่างระหว่างชั้นปี				
			ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5-6
ปีที่ 1	138	1.91	-	-	-	-	-
				0.382*	-0.092	0.273*	-0.357
ปีที่ 2	102	2.29		-	0.289*	0.108	0.025
ปีที่ 3	146	2.01			-	-0.181	-0.265
ปีที่ 4	70	2.19				-	-0.083
ปีที่ 5-6	10	2.27					-

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.10 พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5-6 ชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างชั้นปี พบว่า นักศึกษาในชั้นปีที่ 1 มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วย

5.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละคณะในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

นักศึกษาแต่ละคณะ แสดงความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.11-4.12 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละคณะ

แหล่งความแปรปรวน	องศาความเป็นอิสระ (df)	ผลรวมกำลังสอง (SS)	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (MS)	ค่า F	ระดับนัยสำคัญ (p-value)
ระหว่างกลุ่ม	41.153	19	2.166	4.937*	0.000
ภายในกลุ่ม	195.663	446	0.439		
รวม	236.816	465			

*p<0.05

จากตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักศึกษาแต่ละชั้นคณะพบว่า คณะที่ต่างกันนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละคณะ แสดงข้อมูลดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละคณะ

คณะ	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ความแตกต่างระหว่างคณะ																			
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.นิติศาสตร์	49	2.33	-	0.213	0.119	0.384*	0.167	0.236	-0.537*	0.415	0.694*	0.612*	0.620*	0.403	0.658*	0.844*	0.815*	0.921*	0.586*	-0.192	0.153	0.493*
2.พาณิชยศาสตร์ฯ	58	2.11		-	-0.093	0.171	-0.046	0.023	-0.750*	0.202	0.481*	0.399*	0.408*	0.190	0.445	0.631*	0.602	0.708*	0.373	-0.405*	-0.060	0.280
3.รัฐศาสตร์	31	2.21			-	0.265	0.047	0.117	-0.657*	0.296	0.575*	0.492*	0.501*	0.283	0.538	0.725*	0.696*	0.802*	0.466	-0.312	0.033	0.373
4.เศรษฐศาสตร์	37	1.94				-	-0.218	-0.148	-0.921*	0.031	0.310	0.228	0.236	0.018	0.273	0.460	0.431	0.537*	0.202	-0.576*	-0.232	0.108
5.สังคมสงเคราะห์ฯ	60	2.16					-	0.069	-0.704*	0.248	0.528*	0.445*	0.454*	0.236	0.491	0.678*	0.648	0.755*	0.419	-0.359*	-0.014	0.326
6.ศิลปศาสตร์	64	2.09						-	-0.773*	0.179	0.458*	0.376*	0.384*	0.166	0.421	0.608*	0.579	0.685*	0.350	-0.428*	-0.084	0.256
7.ศิลปกรรมศาสตร์	17	2.86							-	0.952*	1.231*	1.149*	1.158*	0.940	1.195*	1.381*	1.352*	1.458*	1.123*	0.345	0.690	1.030*
8.สังคมวิทยา	12	1.91								-	0.279	0.197	0.205	-0.013	0.243	0.429	0.400	0.506	0.171	-0.607*	-0.263	0.078
9.วารสารศาสตร์	30	1.63									-	-0.082	-0.074	-0.292	-0.037	0.150	0.121	0.227	-0.108	-0.886*	-0.542	-0.202
10.วิทยาศาสตร์ฯ	16	1.72										-	0.008	-0.209	0.046	0.232	0.203	0.309	-0.026	-0.804*	-0.459	-0.119
11.วิศวกรรมศาสตร์	21	1.71											-	-0.218	0.037	0.224	0.195	0.301	-0.035	-0.813*	-0.468	-0.128
12.แพทยศาสตร์	2	1.93												-	0.255	0.442	0.413	0.519	0.183	-0.595	-0.250	0.090
13.ทันตแพทยศาสตร์	5	1.67													-	0.187	0.158	0.264	-0.072	-0.850*	-0.505	-0.165
14.สหเวชศาสตร์	6	1.48														-	-0.029	0.077	-0.258	-1.036*	-0.692	-0.352
15.พยาบาลศาสตร์	4	1.51															-	0.106	-0.229	-1.007*	-0.663	-0.323
16.สถาปัตยกรรมฯ	8	1.41																-	-0.335	-1.113*	-0.769	-0.429

จากจากตารางที่ 4.12 พบว่านักศึกษาในคณะต่าง ๆ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดถึงน้อยที่สุดเรียง ตามอันดับดังนี้

อันดับที่ 1	คณะศิลปกรรมศาสตร์
อันดับที่ 2	วิทยาลัยสหวิทยาการ
อันดับที่ 3	คณะนิติศาสตร์
อันดับที่ 4	คณะรัฐศาสตร์
อันดับที่ 5	วิทยาลัยนานาชาติปริดี พนมยงค์
อันดับที่ 6	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
อันดับที่ 7	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
อันดับที่ 8	คณะศิลปศาสตร์
อันดับที่ 9	คณะเศรษฐศาสตร์
อันดับที่ 10	คณะแพทยศาสตร์
อันดับที่ 11	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อันดับที่ 12	สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร
อันดับที่ 13	คณะสาธารณสุขศาสตร์
อันดับที่ 14	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
อันดับที่ 15	คณะวิศวกรรมศาสตร์
อันดับที่ 16	คณะทันตแพทยศาสตร์
อันดับที่ 17	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
อันดับที่ 18	คณะพยาบาลศาสตร์
อันดับที่ 19	คณะสหเวชศาสตร์
อันดับที่ 20	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

เมื่อทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระหว่างคณะต่าง ๆ ได้ข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1) นักศึกษาในคณะนิติศาสตร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาในคณะศิลปศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาคณะนิติศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8) นักศึกษาในคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9) นักศึกษาในคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10) นักศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11) นักศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

12) นักศึกษาในคณะแพทยศาสตร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างจากคณะอื่น ๆ

13) นักศึกษาในคณะทันตแพทยศาสตร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

14) นักศึกษาในคณะสหเวชศาสตร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

15) นักศึกษาในคณะพยาบาลศาสตร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

16) นักศึกษาในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

17) นักศึกษาในคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

18) นักศึกษาในวิทยาลัยสหวิทยาการ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

19) นักศึกษาในวิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์ มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างจากคณะอื่น ๆ

5.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่มีรายได้ครอบครัวต่างกัน

นักศึกษาที่มีรายได้ครอบครัวต่างกัน แสดงความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.13 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาที่มีรายได้ครอบครัวต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	องศาความเป็นอิสระ (df)	ผลรวมกำลังสอง (SS)	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (MS)	ค่า F	ระดับนัยสำคัญ (p-value)
ระหว่างกลุ่ม	2.615	6	0.436	0.854	0.529
ภายในกลุ่ม	234.201	459	0.510		
รวม	236.816	465			

*p<0.05

จากตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักศึกษาที่มีรายได้ครอบครัวต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน นักศึกษาจะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยและการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักศึกษาชายและหญิง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย			รวม	Chi-square	ระดับนัยสำคัญ (p-value)
	น้อย	ปานกลาง	มาก			
น้อย	84 (50.30%)	44 (30.99%)	35 (23.97%)	163 (35.82%)	37.482*	0.000
ปานกลาง	55 (32.93%)	43 (30.28%)	46 (31.51%)	144 (31.65%)		
มาก	28 (16.77%)	55 (38.73%)	65 (44.52%)	148 (32.53%)		
รวม	167 (100.00%)	142 (100.00%)	146 (100.00%)	455 (100.00%)		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักศึกษาที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองมากและนักศึกษาที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน้อยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยแตกต่างกันก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้วย

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ระดับ การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ระดับการติดตามข่าวสาร			รวม	Chi- square	ระดับ นัยสำคัญ (p- value)
	น้อย	ปานกลาง	มาก			
น้อย	81 (51.92%)	64 (38.79%)	22 (15.28%)	167 (35.91%)	64.410*	0.000
ปานกลาง	51 (32.69%)	53 (32.12%)	44 (30.56%)	148 (31.83%)		
มาก	24 (15.39%)	48 (29.09%)	78 (54.17%)	150 (32.26%)		
รวม	156 (100.00%)	165 (100.00%)	144 (100.00%)	465 (100.00%)		

*p<0.05

จากตารางที่ 4.15 พบว่านักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารมากส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ส่วนนักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารน้อย ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า การติดตามข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้วย

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

7.1 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 485 คน มีนักศึกษาจำนวน 286 คน ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ได้ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรปลูกจิตสำนึกและคุณธรรมเรื่องการเมือง ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การปลูกฝังจิตสำนึกให้นักศึกษาตระหนักถึงเรื่องการเมือง - การสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษารู้จักรับผิดชอบต่อสังคม เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาของสังคมด้วย 	10	3.49
2. ควรให้การศึกษารองรับการเมืองในระดับมหาวิทยาลัย ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดหลักสูตรทางการศึกษาให้เกี่ยวข้องกับเมืองอย่างน้อย 1 หลักสูตรทั่วประเทศ - สถาบันการศึกษามีการกำหนดนโยบายทางการเมืองที่ชัดเจน - การรณรงค์ให้มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเรียนการสอนหรือผ่านบทเรียนอย่างต่อเนื่อง - กระตุ้นให้นักศึกษาสนใจรับฟังข่าวสารการเมือง - มีการปฏิรูประบบการศึกษาเปลี่ยนค่านิยมเดิม ๆ แต่ไม่ทำลายวัฒนธรรมไทย - ให้นักศึกษาเกิดความสนใจการเลือกตั้งมากขึ้น - ยกเลิกกฎระเบียบที่รบกวนสิทธิเสรีภาพของนักศึกษา - สนับสนุนให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองร่วมกับสถาบันการศึกษา - ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นได้แบบเสรี ไม่กีดกัน - ให้อาจารย์สั่งงานให้นักศึกษาเขียนความคิดเห็นทางการเมือง 	22	7.69

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
3. รัฐบาลควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีส่วนร่วม ได้แก่	39	13.64
<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมให้นักศึกษาเข้าร่วมกับมหาวิทยาลัย - ควรให้นักศึกษาเรียนรู้ นโยบายและระบบการทำงานในปัจจุบัน โดยแสดงความคิดเห็นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ - รัฐบาลควรเข้ามารณรงค์หรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น - รัฐบาลควรจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่นักศึกษาและควรมีการอภิปรายข้อความจริง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ - มีการตั้งสถานักศึกษาแห่งประเทศไทย - จัดตั้งกลุ่มทางการเมืองที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วม - มีการพบปะกับนักศึกษา - มีการจัดการประชุมร่วมกับทางคณะเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง - ให้มีแนวทางร่วมกันคือเปิดเวทีสาธารณะ การสัมมนาเดือนละครั้งในมหาวิทยาลัย - ส่งเสริมให้ใช้สิทธิการเลือกตั้งในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น - การจัดค่ายชุมชนประชาธิปไตย - เปิดการโต้วาทีในหัวข้อทางการเมือง - จัดตั้งองค์กรอิสระที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มนักศึกษาทั่วประเทศ 		
4. รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกการมีส่วนร่วม ได้แก่	82	28.67
<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงพลังหรือแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ - เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเดิม - เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นมีส่วนช่วยในการร่างรัฐธรรมนูญ - เปิดโอกาสให้มีเวทีในการให้นักศึกษามาร่วมแสดงความคิดเห็น โดยจะต้องเป็นเวทีที่เปิดกว้างไม่มีอำนาจใด ๆ เกี่ยวข้อง - เปิดโอกาสให้เข้าร่วมประชุมออกความเห็นเกี่ยวกับการเมือง - เปิดโอกาสให้มีสถานักศึกษาสามารถมีบทบาททางการเมืองได้ 		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าไปมีบทบาทหน้าที่ทางการเมือง - เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ มากขึ้น - ให้กลุ่มนักศึกษามีสิทธิมีเสียงในสภา - สร้างสถานที่ที่นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นได้ เช่น เว็บบอร์ด - ควรรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาและพยายามไม่ให้เกิดความรุนแรงเกิดขึ้น - รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษา - จัดอภิปรายหัวข้อทางการเมืองมากขึ้น - จัดอภิปรายหาเสียงในสถานศึกษาโดยให้รัฐบาลลงพื้นที่ในสถานศึกษาด้วย - รัฐบาลควรรับฟังการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษา - รัฐบาลควรเห็นความสำคัญของการแสดงออกทางความคิดของกลุ่มนักศึกษาไม่ใช่เพียงแต่มีการรณรงค์เท่านั้น 		
5. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ได้แก่	12	4.20
<ul style="list-style-type: none"> - ให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ทั่วถึงและให้มหาวิทยาลัยเป็นสื่อกลาง - รัฐบาลควรมีโครงการที่ไม่ซับซ้อนมากนัก เพื่อให้กลุ่มนักศึกษามีบทบาทได้บ้าง และควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มนักศึกษา - ใช้การประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีบทบาททางการเมืองของนักศึกษา - ประชาสัมพันธ์นักศึกษาให้ออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง 		
6. รัฐบาลควรเข้าถึงนักศึกษาและผลักดันนักศึกษาให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ได้แก่	38	13.29
<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลควรตั้งหน่วยงานวิชาการเพื่อให้มีการถามตอบและมีส่วนร่วมทางการเมือง - รัฐบาลควรทำหน้าที่ของรัฐบาลให้ดีเพื่อให้ให้นักศึกษามองเห็นความตั้งใจของทางรัฐบาล 		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลควรแนะนำเรื่องดี ๆ ของทางการเมืองและปฏิบัติงานหน้าที่ เพื่อให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาสนใจ - รัฐบาลควรเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงความปรองดองกันให้นักศึกษาเห็นเป็นตัวอย่างที่ดี - รัฐบาลควรมีความสนใจนักศึกษามากกว่านี้ - รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษา - รัฐบาลควรสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเปิดเวทีหรือมีที่ยืนให้นักศึกษาไม่ควรสร้างภาพและปิดกั้นความคิดนักศึกษา - รัฐบาลควรให้คำแนะนำทางการเมืองกับนักศึกษา - ให้รัฐบาลสะท้อนผลลัพธ์ของการมีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในด้านลบและด้านบวกออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม - ควรออกกฎหมายที่เป็นระเบียบแบบแผนเพื่อมีการปลูกฝังทางการเมือง 		
7. ควรจัดงบประมาณสำหรับการรณรงค์ให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่	8	2.80
<ul style="list-style-type: none"> - ให้ทุนสนับสนุน - สนับสนุนงบประมาณให้นักศึกษา 		
8. ควรรณรงค์การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อ ได้แก่	24	8.39
<ul style="list-style-type: none"> - รณรงค์เชิญชวนหาเสียง จัดป้าย โฆษณาออกทีวี - เชิญชวนออกสื่อ - ออกสื่อต่าง ๆ เช่น ทีวีมหาวิทยาลัย - พัฒนานักศึกษาสามารถเข้าถึงสื่อเว็บไซต์ - เชิญชวนผ่านอินเทอร์เน็ต - ควรมีการรณรงค์ติดต่อสื่อสารทางการเมืองในมหาวิทยาลัยนักศึกษาจะรู้ถึงข่าวสาร - รัฐบาลควรเน้นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นได้อย่างทั่วถึง คืออินเทอร์เน็ต พร้อมนโยบายและคำแนะนำต่าง ๆ ให้ละเอียด - รณรงค์ผ่านสื่อออกมาแบบง่าย ๆ เช่น การ์ตูน สปอร์ตโฆษณา - จัดรายการโทรทัศน์ที่มีแผนการตลาดที่ดีเพื่อเข้าสู่กระแสของนิสิตนักศึกษาได้โดยง่าย 		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
9. ควรให้ความรู้ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่	12	4.20
<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองเพราะรู้สิทธิแต่ส่วนใหญ่ไม่ทำหน้าที่ของตนเอง - ให้ความรู้ความสำคัญของระบบการเมืองที่ถูกต้อง - ให้ความรู้และชี้ให้เห็นความสำคัญของบทบาทของนักศึกษาต่อการเมือง โดยการจัดโครงการหรือเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าไปมีบทบาท - สร้างแรงบันดาลใจและให้ความรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับเพศ วัย - ให้ความเข้าใจกับนักศึกษา - ตั้งคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน ให้ความรู้ปลูกฝังเพื่อนนักศึกษา ให้มีความสนใจการเมืองมากขึ้น 		
10. รัฐบาลควรดำเนินการด้วยความโปร่งใส เพื่อเป็นแนวทางให้ นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่	20	6.99
<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลควรใช้หลักความโปร่งใสเป็นธรรมตรวจสอบได้ในการบริหารประเทศ - ให้นักศึกษาได้รับรู้การทำงานของรัฐบาลสามารถตรวจสอบได้ - ให้นักศึกษารับรู้กลไกเพื่อตรวจสอบรัฐบาล - รัฐบาลควรก้าวข้ามผลประโยชน์ นักศึกษาก็มีส่วนร่วมได้แล้ว - รัฐบาลควรปรับการกระทำของตนเองก่อนเพื่อให้ประชาชนศรัทธาและอยากมีส่วนร่วม - รัฐบาลควรเข้มแข็งรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาทุกกลุ่มและดำเนินการสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ - ให้นักศึกษาได้รับรู้การทำงานของรัฐบาลอย่างเปิดเผย 		
11. นักศึกษาเห็นว่ารัฐบาล ไม่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อธรรมาภิบาลให้กลุ่มนิสิต นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะเป็นเรื่องความสนใจของนักศึกษาเอง ความสนใจขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละคน	19	6.64
รวม	286	100.00

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลควรดำเนินการโดยควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกการมีส่วนร่วม ร้อยละ 28.67 รองลงมารัฐบาลควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีส่วนร่วมร้อยละ 13.64 รัฐบาลควรเข้าถึงนักศึกษาและผลักดันนักศึกษาให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นร้อยละ 13.29 ควรรณรงค์การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อ ร้อยละ 8.39 ควรให้การศึกษาในเรื่องทางการเมืองในระดับมหาวิทยาลัย ร้อยละ 7.69 รัฐบาลควรดำเนินการด้วยความโปร่งใสเพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมร้อยละ 6.99 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและควรให้ความรู้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่า ๆ กัน ร้อยละ 4.20 ควรปลูกจิตสำนึกและคุณธรรมเรื่องการเมือง ร้อยละ 3.49 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่เห็นว่ารัฐบาลไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ มีอยู่ร้อยละ 6.64

7.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของมหาวิทยาลัยเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 485 คน มีนักศึกษาจำนวน 260 คน ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของมหาวิทยาลัยเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการดำเนินการของมหาวิทยาลัยเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและให้ความสนใจเรื่องการเมือง ได้แก่	92	35.38
- มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้สนใจมีส่วนร่วมกับการเมืองมากขึ้น		
- มีการจัดตั้งสมาชิกกลุ่มที่ชอบเรื่องการเมือง		
- จัดเสวนา สัมมนา และเปิดช่องทางให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้องและเสรี		
- ตั้งชมรมร่วมกันแก้ปัญหาตามอนาคตการเมืองไทย		
- เปิดเวทีสาธารณะรับฟังความเห็นให้เท่าเทียมทุกคณะ		

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
<ul style="list-style-type: none"> - จัดการสัมมนาหรืออภิปรายให้ข้อมูลแก่นักศึกษา - มีการจัดการเลือกตั้งในมหาวิทยาลัยมากขึ้น - ควรมีกิจกรรมที่สามารถทำให้นักศึกษาตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของการเมืองให้มากกว่านี้ - จัดกลุ่มกิจกรรมการเมืองให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภาพ - จัดกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - จัดกิจกรรมการเมืองให้นักศึกษาสัมมนาร่วมกับนักวิชาการ - จัดกิจกรรมในมหาวิทยาลัยสร้างความเป็นกลางทางการเมือง - เปิดพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็น มีพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็นภายในมหาวิทยาลัย - ให้นักศึกษาเข้าไปสภาเพื่อออกความคิดเห็น - ส่งเสริมให้นักศึกษาใช้สิทธิของตัวเองในการเลือกตั้ง 		
<p>2. มหาวิทยาลัยควรให้ความรู้เรื่องการเมืองเพื่อก่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้นักศึกษาเข้าไปสภาเพื่อออกความคิดเห็น - มหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกลุ่มต่างๆรวมทั้งกลุ่มอิสระและนักศึกษาจะได้เข้ามามีส่วนร่วม - การที่มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นแนวทางที่ดีให้กับนักศึกษาแต่ก็ต้องแสดงความเป็นกลางเป้าหมายเพื่อความสามัคคี - ควรกำหนดให้นักศึกษาทุกคนเรียนวิชา TU120 เพื่อที่จะได้รู้จักคิดและทำเพื่อคนอื่นในสังคมกับสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษารู้จักรับผิดชอบ - ให้มหาวิทยาลัยบอกถึงข้อดีและข้อเสียของการไม่เข้าร่วมเพื่อชักจูงใจให้นักศึกษาสนใจ - ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทางที่ถูก - จัดการเรียนการสอนวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการเมืองและให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่แท้จริง - การปลูกฝังจิตสำนึกถึงความเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งมาพร้อมกับระบอบประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง - ควรจัดแผนการสอนเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น 	103	39.62

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
<ul style="list-style-type: none"> - จัดวิชาบังคับเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น - ต้องทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องมีส่วนร่วม - ทางมหาวิทยาลัยควรให้ความรู้ทางการเมืองให้กับนิสิตนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาปลูกฝังความรู้ทางการเมืองมากขึ้น - นำเสนอข่าวสารเรื่องการเมืองในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น - ปลูกฝังจิตสำนึกและกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจการเมืองโดยจัดสัมมนาและบังคับนักศึกษาเข้าร่วมตั้งแต่ปีหนึ่ง - มหาวิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอนที่เป็นกลางมีวิชารัฐศาสตร์ นิติศาสตร์เป็นวิชาทั่วไปของมหาวิทยาลัย - มหาวิทยาลัยควรประสานความร่วมมือกับรัฐบาลเพื่อให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม - ณรงค์และส่งเสริมการทำกิจกรรมทางการเมืองให้มากขึ้น - ณรงค์ให้เห็นความสำคัญบทบาทของตนเองให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการเมืองการปกครองและสิทธิหน้าที่ของประชาชนในทางการเมือง - สร้างบรรยากาศทางการเมืองในมหาวิทยาลัยมากขึ้น - สร้างสภาพแวดล้อมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย 		
<p>3. มหาวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์หรือแนะนำข่าวสารให้นักศึกษาได้รับทราบได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระตุ้นสร้างบรรยากาศการเมืองทำแผ่นป้ายหรือสื่อหน้าเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย - เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงแก่นักศึกษา และผลดีผลเสียที่เกิดขึ้น - สนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการเมือง - ณรงค์ให้ออกมาเลือกตั้งจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆที่เกี่ยวกับการเมือง - ควรมีการใช้สื่อทางด้านป้าย โฆษณาประชาสัมพันธ์ - จัดบอร์ดหรือโปสเตอร์ออกมาเนื้อหากล่าวถึงข้อดีข้อเสียของการมีหรือไม่มีส่วนร่วมและผลกระทบต่าง ๆ ที่ออกมา 	40	15.39

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ความคิดเห็นของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
<ul style="list-style-type: none"> - ถ่ายทอดการประชุมสภา กระจายเสียงเรื่องข่าวสารการเมืองในส่วนต่างๆของมหาวิทยาลัย - เปิดเว็บไซต์หรือกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษากลับแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมไม่ปิดกั้นนักศึกษา - สนับสนุนให้ความรู้/การรับรู้ข้อมูลจากสื่อและกระตุ้นความมีส่วนร่วมกับนักศึกษา - ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทางการเมืองผ่านการสื่อสารของมหาวิทยาลัยที่วิวิธูเว็บไซต์โดยข้อมูลควรเป็นกลางมากที่สุด 		
4. มหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณเพื่อให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมและแสดงออกมากขึ้น	5	1.92
5. นักศึกษาเห็นว่ากรมมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิส่วนบุคคล ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิส่วนบุคคลและจิตสำนึกของแต่ละคน - แล้วแต่รสนิยมของใครจะขึ้นชอบการเมือง - ไม่ควรบังคับให้เสรีภาพของแต่ละคน 	20	7.69
รวม	260	100.00

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรดำเนินการโดยให้ความรู้เรื่องการเมืองเพื่อก่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย ร้อยละ 39.62 รองลงมาควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและให้ความสนใจเรื่องการเมืองร้อยละ 35.38 มหาวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์หรือแนะนำข่าวสารให้นักศึกษาได้รับทราบ ร้อยละ 15.39 และมหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณเพื่อให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมและแสดงออกมากขึ้น ร้อยละ 1.92 ส่วนนักศึกษาเห็นว่ากรมมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิส่วนบุคคลมีอยู่ร้อยละ 7.69

ตอนที่ 8 ผลการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง ดังนี้

8.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณ

นักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณ สามารถสรุปข้อมูลได้ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณ	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. ระบอบทักษิณเป็นระบอบที่อ้างเสียงส่วนใหญ่ในการใช้อำนาจ ละเลยการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน และทำเพื่อประโยชน์ของผู้นำ เครือญาติ และพวกพ้องเป็นสำคัญ	485	3.55	1.177	เห็นด้วย
2. การโค่นล้มระบอบทักษิณเป็นสิ่งถูกต้องและไม่ถือว่าเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย	485	3.35	1.214	ไม่แน่ใจ
3. การอ้างการโค่นล้มระบอบทักษิณเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ทำการรัฐประหาร	485	2.78	2.237	ไม่แน่ใจ
4. ระบอบทักษิณถูกใช้เป็นวาทกรรมในการโจมตีใส่ร้าย พ.ต.ท. ทักษิณ ด้วยข้อมูลเท็จต่าง ๆ เพื่อเป้าหมายทางการเมือง	485	2.99	1.241	ไม่แน่ใจ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณ โดยรวม	485	3.17	0.728	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 4.18 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่าไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณโดยรวม ($\bar{X}$ = 3.17) โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า ระบอบทักษิณเป็นระบอบที่อ้างเสียงส่วนใหญ่ในการใช้อำนาจ ละเลยการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน และทำเพื่อประโยชน์ของผู้นำ เครือญาติ และพวกพ้องเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 3.55)

กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า การโค่นล้มระบอบทักษิณเป็นสิ่งถูกต้องและไม่ถือเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}= 3.35$) กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า ระบอบทักษิณถูกใช้เป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวงในการโจมตี ไล่ร้าย พ.ต.ท. ทักษิณ ด้วยข้อมูลเท็จต่าง ๆ เพื่อเป้าหมายทางการเมือง ($\bar{X}= 2.99$) และกลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า การอ้างการโค่นล้มระบอบทักษิณเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ทำการรัฐประหาร ($\bar{X}= 2.78$)

8.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์

นักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์ สามารถสรุปข้อมูลได้ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์ของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. ควรให้ตุลาการเข้ามาตรวจสอบการออกกฎหมาย การใช้อำนาจของนักการเมืองและฝ่ายบริหาร นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตรวจสอบที่มีอยู่	485	3.52	1.124	เห็นด้วย
2. การที่ตุลาการเข้ามาตัดสินคดีทางการเมือง เช่น การตัดสินยุบพรรค เป็นแนวทางแก้ไขวิกฤตทาง การเมืองได้	485	3.34	1.079	ไม่แน่ใจ
3. อำนาจตุลาการควรตัดสินโดยยึดบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญเป็นสูงสุดเท่านั้น และเฉพาะที่เป็นคดี ความเข้ามาสู่ศาลตามขั้นตอนเท่านั้น	485	2.44	1.050	ไม่เห็นด้วย
4. การสนับสนุนให้ตุลาการเข้ามาตัดสินคดีทาง การเมืองถือเป็นการดึงศาลเข้ามายุ่งเกี่ยวกับ การเมือง และทำลายหลักการแบ่งแยกอำนาจตาม รัฐธรรมนูญ	485	2.79	1.114	ไม่แน่ใจ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์โดยรวม	485	3.02	0.439	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 4.19 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์โดยรวม ($\bar{X}= 3.02$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า ควรให้ตุลาการเข้ามาตรวจสอบการออกกฎหมาย การใช้ อำนาจของนักการเมืองและฝ่ายบริหาร นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตรวจสอบที่มีอยู่แล้ว ($\bar{X}=3.52$)

กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า การที่ตุลาการเข้ามาตัดสินคดีทางการเมือง เช่น การตัดสิน ยุบพรรค เป็นแนวทางแก้ไขวิกฤตทางการเมืองได้ ($\bar{X}=3.34$) และกลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่าการสนับสนุน ให้ตุลาการเข้ามาตัดสินคดีทางการเมืองถือเป็นการดึงศาลเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง และทำลาย หลักการแบ่งแยกอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ($\bar{X}=2.79$)

กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่า อำนาจตุลาการควรตัดสิน โดยยึดบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญเป็นสูงสุดเท่านั้น และเฉพาะที่เป็นคดีความเข้ามาสู่ศาลตามขั้นตอนเท่านั้น ($\bar{X}=2.44$)

8.3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร)

นักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) ได้ข้อมูลดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) ของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร)	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. ปราสาทเขาพระวิหารเป็นสมบัติของประเทศไทย	485	3.47	1.195	เห็นด้วย
2. กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกเป็นการทำให้ประเทศไทยเสียดินแดน	485	3.38	1.192	ไม่แน่ใจ
3. พ.ต.ท. ทักษิณ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก	484	2.78	1.168	ไม่แน่ใจ
4. การทวงคืนปราสาทเขาพระวิหารเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย	484	3.38	1.283	ไม่แน่ใจ
5. กรณีปราสาทเขาพระวิหารเป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ปลุกกระดมประชาชนให้เกิดความโกรธแค้นรัฐบาล เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของคนบางกลุ่ม	485	2.39	1.178	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยมโดยรวม	483	3.08	0.536	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่า ไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) ($\bar{X}=3.08$) รายละเอียดมีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า ปราสาทเขาพระวิหารเป็นสมบัติของประเทศไทย ($\bar{X}=3.47$)

กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกเป็นการทำให้ประเทศไทยเสียดินแดน ($\bar{X}=3.38$) กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า การทวงคืนปราสาทเขาพระวิหารเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ($\bar{X}=3.38$) และกลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า พ.ต.ท. ทักษิณเป็นผู้อยู่เบื้องหลังกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก ($\bar{X}=2.78$)

กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่า กรณีปราสาทเขาพระวิหารเป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ปลุกกระดมประชาชนให้เกิดความโกรธแค้นรัฐบาล เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของคนบางกลุ่ม ($\bar{X}=2.39$)

8.4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี

นักศึกษาลูกศิษย์ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี ได้ข้อมูลดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธีของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. การชุมนุมประท้วงโดยสันติวิธีเป็นสิทธิที่สามารถทำได้ มีความถูกต้อง และชอบธรรม	485	3.88	1.077	เห็นด้วย
2. สันติวิธี เป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขวิกฤตการเมืองที่เกิดขึ้นได้	485	3.67	1.058	เห็นด้วย
3. สันติวิธี คือ การจัดการกับความขัดแย้งให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด และเป็นการทำให้บรรลุดีความสงบสุขร่วมกัน	485	3.77	1.061	เห็นด้วย
4. การชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธี และไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้	485	3.64	1.108	เห็นด้วย

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
5. การชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อแดงไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธี และไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้	485	3.77	1.155	เห็นด้วย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธีโดยรวม	485	3.75	0.859	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.21 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่าเป็นด้วยเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี ($\bar{X}$ = 3.75) รายละเอียดมีดังนี้ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมสันติวิธี ได้แก่ การชุมนุมประท้วงโดยสันติวิธีเป็นสิทธิที่สามารถทำได้ มีความถูกต้องและชอบธรรม ($\bar{X}$ = 3.88) สันติวิธี คือ การจัดการกับความขัดแย้งให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด และเป็นการทำให้บรรลุข้อตกลงร่วมกัน ($\bar{X}$ = 3.77) การชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อแดงไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธีและไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้ ($\bar{X}$ = 3.77) สันติวิธี เป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขวิกฤตการเมืองที่เกิดขึ้นได้ ($\bar{X}$ = 3.67) และการชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธี และไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้ ($\bar{X}$ = 3.64)

นอกจากนี้ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 485 คน ได้ให้ความคิดเห็นสนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอ ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอ

การสนับสนุนวาทกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”		
สนับสนุน	329	67.84
ไม่สนับสนุน	139	28.66
ไม่ออกความคิดเห็น	17	3.51
รวม	485	100.00

จากตารางที่ 4.22 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นการสนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ดังนี้

นักศึกษาจำนวน 329 คนหรือร้อยละ 67.84 ให้การสนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอและนักศึกษาจำนวน 139 คนหรือร้อยละ 28.66 ที่ไม่สนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอ ส่วนนักศึกษาที่ไม่ออกความคิดเห็นในเรื่องนี้มีอยู่จำนวน 17 คนหรือร้อยละ 3.51

จากความคิดเห็นข้างต้น นักศึกษาที่ให้การสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ได้ให้เหตุผลไว้สรุปได้ดังนี้

จากการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 485 คน มีนักศึกษาจำนวน 198 คน ที่ได้ให้เหตุผลในการสนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ได้ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 เหตุผลของนักศึกษาที่สนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”

เหตุผลของนักศึกษาที่สนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
1. สันติวิธีช่วยลดความรุนแรง ได้แก่	71	35.86
- การเจรจาและสร้างความเข้าใจต่อทุกฝ่ายให้ดำเนินบทบาทของตนเองอย่างถูกต้อง		
- การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดการใช้ความรุนแรงมีแต่เสียหาย		
- การตัดสินใจด้วยความเป็นกลางจะได้รับความยุติธรรมมากที่สุด โดยการตัดสินใจนั้น ๆ ตั้งอยู่ในพื้นฐานของความดีเป็นหลัก		
- เป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการยุติปัญหาความขัดแย้ง		
- สังคมที่มีความเที่ยงธรรมเป็นกลางจะเป็นสังคมที่ทุกคนยอมรับ		
- สันติวิธีคือคนฉลาดใช้ คนโง่เท่านั้นที่ใช้กำลังตัดสิน		
- สันติวิธีดีที่สุดไม่แบ่งพรรคพวก		

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

เหตุผลของนักศึกษาที่สนับสนุนวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
<ul style="list-style-type: none"> - สันติวิธีที่แท้จริงไม่ทำให้ใครเดือดร้อนแก้ไขปัญหาได้ - สันติวิธีเป็นแนวทางที่วินวินหลีกเลี่ยงการขัดแย้งการสูญเสียลด ความรุนแรง - สันติวิธีเป็นแนวทางที่สนับสนุนมนุษยธรรมมากที่สุด 		
<p>2. การชุมนุมด้วยสันติวิธีคือเป็นทางออกที่ดีที่สุด ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเจรจาและสร้างความเข้าใจต่อทุกฝ่ายให้ดำเนินบทบาทของตนเองอย่าง ถูกต้อง - การชุมนุมทำได้ถ้าสงบและไม่เดือดร้อนผู้อื่น - ควรนำเสนอวิธี"สันติวิธี"เมื่อมีการต่อสู้ เพื่อให้เกิดการเสียหายน้อยที่สุด - ดำเนินแนวทางสันติวิธีโดยแท้จริงย่อมสำเร็จ - ประเทศปกครองระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิทำอะไรก็ได้แต่ต้อง ไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อนแต่ถ้าเกิดปัญหา ก็ควรใช้สันติวิธี - เป็นวาทกรรมที่ไม่ได้กล่าวเกินจริงและดี - ไม่มีใครถูกเสมอและผิดเสมอควรร่วมมือเอาข้อดีของแต่ละฝ่ายมาพัฒนา ปรับใช้กับสังคมเพื่อความสงบสุขของประเทศชาติ - เรื่องสันติวิธีเป็นเรื่องที่นำมาสู่ความปรองดองทางการเมือง 	52	26.26
<p>3. ต้องการเห็นบ้านเมืองสงบสุข ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนควรใช้สิทธิที่ไม่เกินขอบเขตของตัวเอง - เป็นการทำให้บ้านเมืองสงบสุขทุกคนในประเทศจะได้รับความเป็นธรรม ทางการเมืองประเทศจะพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว - เป็นหนทางที่ดีที่สุดในการอยู่ร่วมกันในสังคม - เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ความสงบสุขความเหลื่อมล้ำก็จะลดลง - อยากให้ทุกฝ่ายเดินสายกลางไม่ทำอะไรที่สุดโต่งเกินไป และเน้น ผลประโยชน์ของประเทศมาก่อน - อยากให้พูดคุยกันมากกว่ามาชุมนุมหรือใช้ความรุนแรงอย่าเอาแต่ ผลประโยชน์ส่วนตัวโดยขาดศีลธรรมหรือความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ด้วยกัน - ต้องการให้มีการเลิกชุมนุมของสีต่าง ๆ บ้านเมืองจะได้สงบและไม่วุ่นวาย อย่างที่เป็นอย่าง 	37	18.69

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

เหตุผลของนักศึกษาที่สนับสนุนวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
4. อยากให้มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ประนีประนอมต่อกัน ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาจากนักศึกษา - แก้ปัญหาได้ถูกวิธีใช้วิธีประณีประนอม - ต้องการให้เกิดความสมานฉันท์ - ต้องการให้ทุกคนรักกันเข้าใจสามัคคีกันมากขึ้น - ทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนอยู่ในทุกเรื่อง - ทุกคนจะได้มีส่วนร่วม - จะเป็นประโยชน์และช่วยกันทางทางออกให้ชุมชนได้ - เป็นการปลูกฝังการไม่ใช้ความรุนแรง - จะทำให้คนไทยเข้าใจระบบประชาธิปไตยและสามัคคีกันมากขึ้น - ให้นักศึกษาได้เข้าใจว่าหลักของการใช้ความรุนแรงไม่สามารถแก้ไข ปัญหาได้ - ให้มีความรู้ทางการเมือง 	23	11.62
5. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยแนวหน้าที่ประชาชนให้ความ เชื่อมั่น โดยเฉพาะเรื่องการเมือง ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - เป็นการกระตุ่นของมหาวิทยาลัย - ถ้าทำได้จริงคงช่วยเหลือสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ - จะมีผลกับค่านิยมทางการเมืองมาก - เป็นการใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง - มหาวิทยาลัยไม่ใช่เครื่องหมายทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง - นักศึกษาจะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 	15	7.57
รวม	198	100.00

จากตารางที่ 4.23 นักศึกษาจำนวน 198 คน ให้เหตุผลในการสนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” พบว่า ร้อยละ 35.86 สนับสนุน เพราะสันติวิธีช่วยลดความรุนแรง รองลงมาร้อยละ 26.26 สนับสนุน เพราะการชุมนุมด้วยสันติวิธีคือเป็นทางออกที่ดีที่สุด ร้อยละ 18.69 สนับสนุน เพราะต้องการเห็นบ้านเมืองสงบสุข ร้อยละ 11.62 สนับสนุน เพราะอยากให้มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ประนีประนอมต่อกัน และร้อยละ 7.57 สนับสนุน เพราะ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยแนวหน้าที่ประชาชนให้ความเชื่อมั่น โดยเฉพาะเรื่อง การเมือง

ส่วนเหตุผลที่ไม่สนับสนุนเกี่ยวกับวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” นั้น นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 46 คน ได้ให้เหตุผลไว้สรุปได้ ดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 เหตุผลของนักศึกษาที่ไม่สนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”

เหตุผลของนักศึกษาที่ไม่สนับสนุนวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
1. การแก้ไขด้วยสันติวิธี ประองคอง สมานฉันท์ไม่สัมฤทธิ์ผล ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - สันติวิธีไม่อาจใช้ได้กับทุกสถานการณ์ - สันติวิธีสำหรับประเทศไทยใช้ไม่ได้ - บุคลากรและนักศึกษาคควรมีความปรองคองกันมากกว่านี้ - สันติวิธี ความหมายกว้างไปจับต้องไม่ได้ - วาทกรรมสันติวิธีที่มหาวิทยาลัยนำเสนอไม่ได้เสนออย่างแพร่หลาย ทำให้คนมากมายไม่รู้จกสิ่งเหล่านี้ 	14	30.43
2. การชุมนุมก่อความวุ่นวาย <ul style="list-style-type: none"> - การชุมนุมก่อความวุ่นวายเพราะผลประโยชน์ - ไม่ว่าจะวิธีใดก็ก่อความวุ่นวายทั้งนั้นบ้านเมืองยังไม่สงบ - ไม่ว่าจะประท้วงแบบไหนก็มีผลประโยชน์ตามมาทั้งนั้น - ควรหันหน้าร่วมมือพัฒนาประเทศมากกว่าการแบ่งผลประโยชน์ - ไม่ต้องการให้มีการชุมนุม - ไม่อยากให้นักศึกษาเข้าร่วม 	12	26.09
3. ยังไม่เห็นความเป็นกลางในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ <ul style="list-style-type: none"> - คนที่วางตัวเป็นกลางทางการเมืองมีน้อย - บุคคลที่นำเสนอประเด็นขาดความเป็นกลาง - ยังไม่เห็นถึงความเป็นกลางที่มี - เรื่องความเป็นกลางเชื่อว่าเป็นไปไม่ได้ - ยังมีการแบ่งพรรคพวกแต่ละคณะในมธ. - ปัจจุบันในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังไม่มีความเป็นประชาธิปไตยเท่าที่ควร 	10	21.74

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

เหตุผลของนักศึกษาที่ไม่สนับสนุนวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
4. ไม่มั่นใจว่าจะแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่	10	21.74
- ไม่คิดว่าทำได้จริง		
- ไม่มั่นใจว่าจะแก้ปัญหาได้จริง ควรอธิบายแนวทางให้ชัดเจน		
- ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ดี		
- ไม่ใช่ทางออกที่ดี		
รวม	46	100.00

จากตารางที่ 4.24 นักศึกษาจำนวน 46 คน ให้เหตุผลไม่สนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” พบว่า ร้อยละ 30.43 ไม่สนับสนุนเพราะเห็นว่าการแก้ไขด้วยสันติวิธี ประองคอง สมานฉันท์ไม่สัมฤทธิ์ผล รองลงมาร้อยละ 26.09 ไม่สนับสนุนเพราะการชุมนุมก่อความวุ่นวาย ร้อยละ 21.74 ไม่สนับสนุนเพราะยังไม่เห็นความเป็นกลางในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และไม่มั่นใจว่าจะแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ มีจำนวนเท่ากัน

ตารางที่ 4.25 การแสดงออกต่อวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ของกลุ่มตัวอย่าง

การแสดงออกต่อวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
1. การแสดงออกผ่านการสนทนากับกลุ่มเพื่อน ได้แก่	30	17.65
- มีการคุยกันในกลุ่มเท่านั้นไม่ได้แสดงออกอย่างเปิดเผย		
- สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนรอบข้าง		
- พุดคุยกับเพื่อนเมื่อมีเหตุการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้น		
- พุดคุยกับเพื่อนๆเมื่อมีเวลาว่าง		
2. การแสดงออกผ่านงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ได้แก่	28	16.47
- พาเหรดล้อการเมืองสะท้อนสังคมส่วนรวม		
- งานประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์เป็นการแสดงถึงความสามัคคี		
- รู้แพ้รู้ชนะรู้ภัยในฟุตบอลประเพณี		
- เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาตระหนักถึงปัญหาการเมืองมากขึ้น		

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

การแสดงผลออกต่อวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
3. การเขียนข้อความผ่านเฟซบุ๊ก / บล็อก / ทวิตเตอร์ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ได้แสดงวาทกรรมผ่านเฟซบุ๊ก - โพสต์ลงเฟซบุ๊ก เข้าร่วมกลุ่มในมหาวิทยาลัย - แสดงบทความที่ไม่เป็นธรรมผ่านเฟซบุ๊ก - เขียนความเห็นลงในบล็อก - มีการแลกเปลี่ยนความเห็นในทวิตเตอร์ 	18	10.59
4. การแสดงผลออกผ่านการสัมมนา ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การเข้าร่วมสัมมนา-เสวนาการเมือง - ช่วยให้เรามองโลกในหลายแง่มุมมากขึ้น - เป็นรูปแบบที่นักศึกษาเข้าถึงได้ง่ายไม่ซับซ้อนรุนแรงกลมกลืนกับสถานการณ์สามารถซึมซับได้รวดเร็ว - สร้างสรรช่วยให้สังคมเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองมากขึ้น 	15	8.82
5. การแสดงความคิดเห็นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - แสดงออกต่อวาทกรรมทางเครือข่ายออนไลน์ (Social Network) - ประณามการกระทำอันป่าเถื่อนไร้ซึ่งสันติผ่านทางเครือข่ายออนไลน์ (Social Network) - เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต - ร่วมแสดงความคิดเห็นตามเว็บไซต์ต่าง ๆ 	14	8.24
6. การแสดงผลออกผ่านทางบทความ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - เขียนบทความทางวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองและการพัฒนา - ได้เขียนเป็นรายงานสนับสนุนการไม่ใช้ความรุนแรงและต่อต้านการกระทำอันไม่เป็นประชาธิปไตย - แสดงผ่านบทความทางวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษาและเขียนไว้ในวิชาเรียนในคณะ - แสดงข้อความอย่างสันติ 	6	3.53
7. การแสดงผลออกผ่านละคร <ul style="list-style-type: none"> - ละครล้อการเมือง - แสดงजूล้อการเมืองธรรมศาสตร์ - แสดงผ่านละครเวทีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 	6	3.53

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

การแสดงออกต่อวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง”	จำนวน	ร้อยละ
8. การแสดงออกผ่านทางกลอน เพลง ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - แต่งกลอน - ผ่านบทเพลงที่สื่อออกมาถึงสันติวิธี - แต่งบทร้อยกรอง - แต่งเพลง 	5	2.94
9. การแสดงออกผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ป้ายประชาสัมพันธ์ - สื่อป้ายโฆษณา 	4	2.35
10. ไม่แสดงออก <ul style="list-style-type: none"> - การเมืองเป็นเรื่องน่าเบื่อ - ไม่เคยทำเพราะเบื่อการเมือง - การแสดงออกต่อวาทกรรมใด ๆ ไม่ได้ช่วยให้เกิดการพัฒนามากขึ้นหากยังมีการบริหารและพัฒนาในรูปแบบเดิม ๆ - ไม่จำเป็นต้องแสดงออกเพราะถือเป็นการเลือกฝ้ายอย่างชัดเจน - ไม่เข้าร่วม เพื่อไม่เป็นเครื่องมือ 	44	25.88

จากตารางที่ 4.25 นักศึกษาจำนวน 170 คน ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแสดงออกทางวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 17.65 แสดงออกผ่านการสนทนากับกลุ่มเพื่อน รองลงมา ร้อยละ 16.47 แสดงออกผ่านงานฟุตบอล ประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ร้อยละ 10.59 แสดงออกโดยการเขียนข้อความผ่านเฟซบุ๊ก บล็อก และ ทวิตเตอร์ ร้อยละ 8.82 แสดงออกผ่านการสัมภาษณ์ ร้อยละ 8.24 แสดงความคิดเห็นผ่านระบบ อินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ ร้อยละ 3.53 แสดงออกผ่านทางบทความและแสดงออกผ่านละคร ร้อยละ 2.94 แสดงออกผ่านทางกลอน เพลง ร้อยละ 2.35 แสดงออกผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ ส่วนที่ไม่แสดงออกมีอยู่ ร้อยละ 25.88

8.5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น

นักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น ได้
ข้อมูลดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ และสงครามชนชั้นของ
กลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม ไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. สังคมไทยเป็นสังคมชนชั้นแบบ “ไพร่-อำมาตย์”	481	3.31	1.232	ไม่แน่ใจ
2. กลุ่มคนเสื้อแดงเป็นผู้ต่อต้านการแบ่งชนชั้นและก้าว พ้นไปจาก จิตสำนึกอย่างไพร่ ที่ต้องการพึ่งพาอาศัย “เจ้านาย”	485	3.21	1.188	ไม่แน่ใจ
3. วาทกรรมเรื่อง “ไพร่-อำมาตย์” และ “สงครามชนชั้น” เป็นเพียงเครื่องมือของคนบางกลุ่มในการปลุกระดม มวลชน	485	2.41	1.202	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ฯ โดยรวม	481	2.98	0.703	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 4.26 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่
เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ความคิดเห็นที่ “ไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น
($\bar{X}=2.98$) รายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง “ไม่แน่ใจว่า สังคมไทยเป็นสังคมชนชั้นแบบ “ไพร่-อำมาตย์” ($\bar{X}=3.31$) และ “ไม่แน่ใจว่า กลุ่มคนเสื้อแดงเป็นผู้ต่อต้านการแบ่งชนชั้นและก้าวพ้นไปจากจิตสำนึกอย่าง
ไพร่ที่ต้องการพึ่งพาอาศัย “เจ้านาย” ($\bar{X}=3.21$)

กลุ่มตัวอย่าง “ไม่เห็นด้วยว่า วาทกรรมเรื่อง “ไพร่-อำมาตย์” และ “สงครามชนชั้น”
เป็นเพียงเครื่องมือของคนบางกลุ่มในการปลุกระดมมวลชน ($\bar{X}=2.41$)

8.6 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย

นักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย
ได้ข้อมูลดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย
ของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็น หลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม	484	3.75	1.058	เห็นด้วย
2. แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยจะสามารถลด ความขัดแย้งในสังคมและช่วยฟื้นฟูประเทศไทยให้ก้าวหน้า ได้	485	3.48	1.063	เห็นด้วย
3. การดำเนินแผนปรองดองและปฏิรูปการเมือง เป็น การซื้อเวลาและพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับ รัฐบาล	485	2.53	.986	ไม่เห็นด้วย
4. แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยเป็นเครื่องมือ สร้างภาพและสร้างกระแสกลบเกลื่อนความรับผิดชอบ ทางการเมืองของรัฐบาลหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม	484	2.67	2.122	ไม่แน่ใจ
5. รัฐบาลสามารถบรรลุเป้าหมายในการดำเนินตามแผน ปรองดองหลังการสลายการชุมนุมเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553	484	3.02	1.105	ไม่แน่ใจ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองฯ โดยรวม	482	3.09	0.594	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 4.27 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่
เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่า ไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศ
ไทย ($\bar{X}= 3.09$) รายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นหลัง
เหตุการณ์สลายการชุมนุม ($\bar{X}= 3.75$) และแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยจะสามารถลดความ
ขัดแย้งในสังคมและช่วยฟื้นฟูประเทศไทยให้ก้าวหน้าได้ ($\bar{X}= 3.48$)

กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า รัฐบาลสามารถบรรลุเป้าหมายในการดำเนินตามแผน
 ประรองคองภายหลังการสลายการชุมนุมเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 ($\bar{X}$ = 3.02) และไม่แน่ใจว่าแผน
 ประรองคองและปฏิรูปประเทศไทยเป็นเครื่องมือสร้างภาพและสร้างกระแสกลบเกลื่อนความ
 รับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาลหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม ($\bar{X}$ = 2.67)

กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยว่า การดำเนินแผนประรองคองและปฏิรูปการเมืองเป็นการ
 ซื้อเวลาและพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาล ($\bar{X}$ = 2.53)

8.7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง

จากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับวาทกรรม
 ระบอบทักษิณ วาทกรรมตุลาการภิวัตน์ วาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) วาทกรรม
 สันติวิธีหรือความเป็นกลางทางการเมือง วาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น และวาทกรรม
 แผนประรองคองและปฏิรูปประเทศไทย สามารถสรุปผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาท
 กรรมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อมูลดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองของ
 นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรม ทางการเมือง	N	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. วาทกรรมระบอบทักษิณ	485	3.17	0.728	ปานกลาง
2. วาทกรรมตุลาการภิวัตน์	485	3.02	0.439	ปานกลาง
3. วาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร)	483	3.08	0.536	ปานกลาง
4. วาทกรรมสันติวิธีหรือความเป็นกลางทางการเมือง	485	3.75	0.849	มาก
5. วาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น	481	2.98	0.703	ปานกลาง
6. วาทกรรมแผนประรองคองและปฏิรูปประเทศไทย	482	3.09	0.594	ปานกลาง
ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรม ทางการเมืองโดยรวม	476	3.20	0.295	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.28 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่
 เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองโดยรวมในระดับปาน
 กลาง ($\bar{X}$ = 3.20) โดยมีส่วนร่วมผ่านวาทกรรมทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

นักศึกษาจะมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านวาทกรรมสันติวิธีหรือความเป็นกลางทางการเมืองในระดับมาก ($\bar{X}= 3.75$) รองลงมาในระดับปานกลาง ได้แก่ วาทกรรมระบอบทักษิณ ($\bar{X}= 3.17$) วาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย ($\bar{X}= 3.09$) วาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) ($\bar{X}= 3.08$) วาทกรรมตุลาการภิวัตน์ ($\bar{X}= 3.02$) และวาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น ($\bar{X}= 2.98$) ตามลำดับ

ตอนที่ 9 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วงพ.ศ. 2548-2553 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปและวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

9.1 ภาพรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 7 ใน 8 คน เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วง พ.ศ. 2553 มีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมน้อยหรือไม่ค่อยให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก เช่น

นายชัยพงษ์ นิลสุวรรณ นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 นายกองัดการนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า “ในยุคปัจจุบัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ลดลงเป็นอย่างมาก บุคคลภายนอกมักมีมโนภาพเกี่ยวกับนักศึกษาธรรมศาสตร์ว่า เป็นผู้ต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป แนวความคิดและทัศนคติทางการเมืองของผู้คนก็มีหลากหลายและแตกต่างกันมากขึ้น...”

นายรัชชาติ วงศ์ธิดา นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 อุปนายก องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า “...กลุ่ม TCDC มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงจุดยืนในการคัดค้านอำนาจนอกระบบและรัฐประหาร และจัดงานเสวนาทางวิชาการในมหาวิทยาลัยอยู่เนือง ๆ แต่กลับได้รับความสนใจจากนักศึกษาธรรมศาสตร์ค่อนข้างน้อย โดยสังเกตเห็นว่ามักมีนักศึกษาที่สนใจฟังไม่ถึง 50% ของจำนวนคนทั้งห้อง...”

นายธนกร วงษ์ปัญญา นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 รองประธานสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า “ภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2553 นั้น อารมณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มข้นแบบเมื่อสิบปีก่อนค่อนข้างหายไปเยอะมาก ปัจจุบันนักศึกษาธรรมศาสตร์ไม่ค่อยสนใจการเมืองเท่าที่ควร”

นอกจากนี้จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ข้างต้นที่มีความคิดเห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยนั้น พบว่ามีกลุ่มตัวอย่าง 1 คนที่อธิบายเพิ่มเติมจากคนอื่นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 นั้นจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากเฉพาะการเมืองในระดับเบื้องต้นเท่านั้น หากเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงลึก พบว่านักศึกษามีส่วนร่วมน้อยและจำกัดเฉพาะกลุ่มนักกิจกรรมเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของนายสรวิศ วงศ์บุญสิน นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ฝ่ายการเมืองและการมีส่วนร่วม องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ว่า “การมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสถานศึกษา ถือว่ามีมาก แต่หากเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงลึก เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย การเป็นผู้จัดกิจกรรมทางการเมือง หรือการเข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย จะมีจำกัดลงมาเฉพาะในวงของนักกิจกรรมเท่านั้น ซึ่งน่าจะราว ๆ 1 ใน 10 ของประชากรนักศึกษา”

ลักษณะโดยรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 6 ใน 8 คนให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันสรุปได้ว่า นักศึกษามีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างหลากหลายตามอุดมการณ์ของแต่ละคน และมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ดังนั้นลักษณะการรวมกลุ่มทางการเมืองจึงค่อนข้างเป็นการรวมกลุ่มภายใต้อุดมการณ์เดียวกันอย่างกระจัดกระจายและหลากหลาย โดยไม่ได้รวมกันเป็นกลุ่มก้อนใหญ่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เหมือนในอดีต

โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นายรัชชาติ วงศ์ธิชาติ ได้อธิบายภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพ.ศ. 2553 ว่าแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่มีปฏิบัติการทางการเมือง (Political Action) ชัดเจนและเป็นที่รู้จักในระดับมวลชน แต่ยังวางท่าทีไม่ประกาศตัวชัดเจนว่าอยู่ฝ่ายมวลชนสีใด แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่ามีแนวคิดไปในทางมวลชนคนเสื้อแดง เช่น กลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ (TCAD) ซึ่งภายหลังแยกตัวเป็นกลุ่มธรรมศาสตร์เสรีเพื่อประชาธิปไตย (LLTD) (2) กลุ่มที่ประกาศตัวฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน แต่ไม่ได้เป็นที่รู้จักมากนักและไม่ได้มีปฏิบัติการทางการเมืองที่ชัดเจน เช่น กลุ่มเสื้อแดงในแดนโดม (Red@Dome) กลุ่มอนุรักษ์นิยมธรรมศาสตร์ กลุ่มชมรมคนรักเจ้า เป็นต้น (3) กลุ่มที่มีการตื่นตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป วางท่าที เน้นเฉพาะการถกเถียงภายใน และเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในมหาวิทยาลัย เช่น กลุ่มสะพานสูง และสภากาแฟ โดยกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถสร้าง

มวลชนและแนวร่วมได้พอสมควร และอาจกล่าวได้ว่าในช่วงพ.ศ. 2553 กลุ่มสภากาแฟ กลุ่ม TCAD และกลุ่ม Red@Dome มีสมาชิกร่วมกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำด้วย

นอกจากความหลากหลายในแง่ของความคิดและกลุ่มนักศึกษาที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว กลุ่มตัวอย่าง 1 คน คือ นายชัชวรินทร์ คงเจริญ นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 รองประธานสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เห็นว่ายังมีความหลากหลายในแง่ของวิธีการและช่องทางใหม่ ๆ ให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น โดยเฉพาะในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) โดยกล่าวไว้ว่า “โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2553 มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ในแง่ของวิธีการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่า มีช่องทางใหม่ ๆ ให้นักศึกษามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นอย่างสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ตลอดจนเว็บไซต์สาธารณะต่าง ๆ ที่มีการเปิดประเด็นทางการเมือง โดยจะพบว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์จำนวนมากเข้าไปแสดงความคิดเห็น หรือแม้กระทั่งเป็นแกนนำในการตั้งคำถามต่อสังคมทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ด้านองค์กรนักศึกษาเองก็มีการจัดตั้งสังคมออนไลน์ด้วยเช่นกัน เช่น เฟซบุ๊กของทางสภานักศึกษา และเฟซบุ๊กของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง”

สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะดังกล่าว เป็นนักศึกษาเพียงบางส่วนเท่านั้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คนเห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ช่วง พ.ศ. 2553 นั้น ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการเรียนเท่านั้น หรือมีส่วนร่วมเฉพาะกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ดังส่วนหนึ่งของบทสัมภาษณ์นายธนกร วงษ์ปัญญา นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 รองประธานสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ว่า “โดยกลุ่มนักศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองจะมองกลุ่มนักศึกษาที่ไม่สนใจการเมืองว่าเป็นพวก “กินบุญเก่า” ซึ่งหมายถึง การหลงตัวเอง ชื่นชมในความเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นแกนนำทางการเมือง แต่ตนเองกลับไม่ได้รู้สึกตื่นตัวทางการเมือง ค่านิยมในปัจจุบันทำให้นักศึกษาธรรมศาสตร์มุ่งเน้นผลสำเร็จด้านการศึกษา จนละเลยความรู้สึกรับผิดชอบทางการเมืองและสังคม” ซึ่งสอดคล้องกับนางสาวรวีอร เหลียงกอบกิจ นักศึกษาคณะสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา ชั้นปีที่ 4 หัวหน้าผู้นำเชียร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งกล่าวไว้ว่า “อย่างไรก็ตาม กลับมีนักศึกษาแค่เพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจน นักศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องการเรียนและกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเมือง ทำให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองลดน้อยลง”

9.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วง พ.ศ. 2553

9.2.1 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 คน ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัยได้ดังนี้

- 1) การเข้าร่วมงานเสวนาทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักกิจกรรมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงเคยมีบทบาททั้งการเป็นผู้จัดงานและผู้เข้าร่วมงาน
- 2) การออกแถลงการณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือความจำนงของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อเหตุการณ์ทางการเมือง
- 3) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย เช่น การเลือกตั้งอธิการบดี การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารองค์การนักศึกษา หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง และส่วนน้อยมีส่วนร่วมโดยการลงสมัครรับเลือกตั้ง
- 4) การเข้าร่วมทำงานในองค์กรนักศึกษา เพื่อทดลองทำงานการเมืองในระดับมหาวิทยาลัยและเพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
- 5) การรวมกลุ่มทางการเมืองของนักศึกษาที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน เช่น กลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ กลุ่มอนุรักษ์นิยมนิยมธรรมศาสตร์ กลุ่มสภากาแฟ กลุ่มสะพานสูง ฯลฯ
- 6) การจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งพบได้น้อยมากและจำกัดอยู่เฉพาะในคณะที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น คณะรัฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ ฯลฯ

9.2.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 คน ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัยได้ดังนี้

- 1) การติดตามข่าวสารและเหตุการณ์ทางการเมืองผ่านทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต
- 2) การเข้าร่วมงานเสวนาทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัย โดยพบว่านักศึกษาในคณะที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง เช่น คณะรัฐศาสตร์ จะมีความสนใจเข้าร่วมงานเสวนาทางการเมืองมาก ในขณะที่นักศึกษาในคณะอื่นทั่วไป จะไม่ค่อยมีความสนใจเข้าร่วมงานเสวนาทางการเมือง

3) การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง โดยพบทั้งนักศึกษาที่เข้าร่วมกับกลุ่มทางการเมืองของภาคประชาชน เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เป็นต้น และนักศึกษาที่เข้าร่วมกับกลุ่มทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เช่น กลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ กลุ่มอนุรักษ์นิคมธรรมศาสตร์ กลุ่มสภากาแฟ กลุ่มสะพานสูง โดยกลุ่มทางการเมืองของนักศึกษาจะพยายามแสดงออกและดำเนินการทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัยด้วย เช่น การออกแถลงการณ์ การเดินขบวน การยื่นหนังสือต่อรัฐบาล และกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ

4) การเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนการเมือง เช่น อาสาสมัครศูนย์รับเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมายจากความรุนแรงทางการเมือง ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2553

5) การแสดงออกทางการเมืองโดยการวางตัวเป็นกลาง และสนับสนุนสันติวิธีอย่างเปิดเผย

9.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการใช้วาทกรรมทางการเมืองต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่ง จำนวน 5 ใน 8 คนกล่าวว่า นักศึกษามีการใช้วาทกรรมวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ รองลงมา จำนวน 3 ใน 8 คนกล่าวถึง วาทกรรมสันติวิธี ส่วนวาทกรรมอื่น ๆ ที่พบว่านักศึกษาใช้เพื่อแสดงออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ วาทกรรมระบอบทักษิณ วาทกรรมตุลาการภิวัตน์ วาทกรรมล้มเจ้า วาทกรรมชาตินิยม วาทกรรมสองมาตรฐาน วาทกรรมอำนาจนอกระบบ วาทกรรมสลัม วาทกรรมเป็นกลาง และวาทกรรมที่เกี่ยวกับการแบ่งขั้ว เช่น เลื้อยเหลือง เลื้อยแดง เลื้อยหลากสี เป็นต้น

นอกจากนี้พบว่า วาทกรรมเหล่านี้ถูกถ่ายทอดผ่านทางสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการใช้วาทกรรมทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งในรูปแบบของบทกลอน บทความ คำคม วิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว ภาพตัดต่อ การ์ตูนล้อการเมือง และการโพสต์ข้อความ ข่าวสาร เหตุการณ์ทางการเมือง แสดงความคิดเห็นหรือถกเถียงโต้แย้ง ทั้งบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) และเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าเป็นเพราะอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เปิดกว้าง เข้าถึงง่าย และมีความเป็นอิสระในการแสดงออกด้านการเมือง นอกจากนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังมีการใช้วาทกรรมทางการเมืองผ่านขบวนล้อการเมืองและการแปรอักษรในงานฟุตบอลประเพณี จุฬา-ธรรมศาสตร์ และวีวล้อการเมือง ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่น่าเสนอ

ภาพลักษณ์ความเป็นมหาวิทยาลัยที่มีส่วนร่วมทางการเมืองออกสู่สายตาประชาชน สำหรับช่องทางอื่น ๆ ที่นักศึกษาใช้ถ่ายทอดวาทกรรมทางการเมือง ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ภายในมหาวิทยาลัย แดงการณของนักศึกษา ป้ายไวเนล ป้ายผ้าเขียนสี กิจกรรมทางการเมือง และการนำวาทกรรมมาตั้งเป็นชื่อของกลุ่มทางการเมืองของนักศึกษา เช่น กลุ่มประชาคมธรรมศาสตร์คัดค้านอำนาจนอกระบบ (TCAD) เป็นต้น

9.4 ปัญหาหรืออุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 และแนวทางแก้ไข

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 8 คนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่าง 3 ใน 8 คนมองว่าปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ ตัวนักศึกษาเองที่มีความสนใจเรื่องอื่น เช่น การเรียน วัฒนธรรม และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นหลัก ทำให้ไม่สนใจเรื่องการเมืองเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรครองลงมาจกความคิดเห็นของนักศึกษา 2 ใน 8 คน คือ การแสดงออกทางการเมืองด้วยความรุนแรงและไม่สร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่น ๆ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ตัวนักศึกษาเองที่นิ่งเฉยและไม่สนใจการเมือง เนื่องจากการอิทธิพลของบริบททางสังคมและเศรษฐกิจที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ยึดติดกับวัฒนธรรมหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง และมุ่งมั่นกับผลการศึกษาเพื่อหน้าที่การงานในอนาคตมากกว่าที่จะสนใจเรื่องการเมือง สำหรับแนวทางแก้ไข กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่กล่าวถึงปัญหานี้เห็นว่า แม้ว่าทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรือองค์กรนักศึกษาจะพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่แล้ว แต่เรื่องจิตสำนึกทางการเมืองของนักศึกษาแต่ละคนนั้นเป็นเรื่องที่ยากที่จะเปลี่ยนแปลงและไม่สามารถบังคับให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมได้

2) การแสดงออกทางการเมืองด้วยความรุนแรงและไม่สร้างสรรค์ นักศึกษาบางกลุ่มมีการแสดงออกทางการเมืองผ่านแสดงความคิดเห็น การโต้เถียง การวิพากษ์วิจารณ์ โดยขาดเหตุผล บางครั้งมีการใช้ถ้อยคำหรือวาทกรรมทางการเมืองที่รุนแรง ให้ความหมิ่นประมาทผู้อื่นหรือกลุ่มทางการเมืองที่มีอุดมการณ์ตรงข้ามกับตน ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่สร้างสรรค์อันจะนำไปสู่ความแตกแยกมากกว่าจะเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม สำหรับแนวทางแก้ไข กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ควรเพิ่มงบประมาณและสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางการเมืองขององค์กรนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่าง

สร้างสรรค์ ซึ่งน่าจะช่วยลดทอนปัญหาการการแสดงออกทางการเมืองด้วยความรุนแรงและไม่สร้างสรรค์ลงได้

3) สืบเนื่องจากความสนใจเรื่องการเมืองที่ค่อนข้างน้อย ทำให้การแสดงออกหรือการรวมกลุ่มทางการเมืองของนักศึกษาไม่มีความเป็นปึกแผ่นและขาดพลังในการต่อรองหรือเรียกร้องใด ๆ และมีซึ่งนักศึกษา 2 ใน 8 คนที่ให้ความเห็นว่า การแยกนักศึกษายู่ 2 แห่ง คือ ทำพระจันทร์และศูนย์รังสิต ส่งผลให้การรวมตัวไม่มีความชัดเจน หากรวมตัวได้ก็จะเป็นกลุ่มน้อยที่ไม่เหนียวแน่นเหมือนก่อน สำหรับแนวทางแก้ไข กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ควรรวบรวมกลุ่มนักศึกษาที่มีแนวคิดเดียวกัน หรือกลุ่มที่มี “จิตวิญญาณธรรมศาสตร์” ให้ตื่นตัวอีกครั้งเพื่อเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

4) นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายการเมืองในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพปัญหาและเหตุการณ์ที่ยังเกิดขึ้นซ้ำไปซ้ำมาและยังหาข้อยุติไม่ได้ หรือการเรียกร้องเรื่องใดเรื่องหนึ่งของนักศึกษาที่ไม่เคยได้รับการตอบสนอง สำหรับแนวทางแก้ไขกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวถึงปัญหานี้ไม่ได้ให้แนวทางแก้ไขไว้

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่าง 1 ราย กลับเห็นว่าไม่มีอะไรเป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ส่งเสริมเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างที่ดีที่สุดแล้ว

9.5 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1) มหาวิทยาลัยควรให้การสนับสนุนงบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

2) มหาวิทยาลัยควรพัฒนาการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

3) การจัดตั้งชมรมทางการเมือง เพื่อเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษา และรวบรวม ดีแฟ่ข่าวสารทางการเมือง และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โชนล้อการเมือง ละครล้อการเมือง โดยอาจจัดตั้งชมรมล้อการเมืองแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4) มหาวิทยาลัยควรช่วยเป็นสื่อกลางในการประสานงานกับองค์กรภายนอก เพื่อการเผยแพร่กิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้มีบทบาทระดับชาติ

5) มหาวิทยาลัยควรทำหน้าที่ผลักดันและสนับสนุนให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งชี้แจงให้นักศึกษาเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6) มหาวิทยาลัยควรกระตุ้นให้นักศึกษากล้าคิดกล้าแสดงออกทางการเมือง

- 7) มหาวิทยาลัยควรให้ความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองแก่นักศึกษาที่ถูกต้องมากขึ้น
 8) มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งทีมที่ปรึกษาทางวิชาการและกฎหมายเพื่อคอยให้คำปรึกษา และแนะนำการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสม

ตอนที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางสังคมการเมืองและการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2548-2553 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากคำสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน สามารถสรุปและวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางสังคมการเมืองและการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2548-2553 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ดังนี้

10.1 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกคือ บริบททางสังคมการเมือง และการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นดังนี้

ปัจจัยดึงดูดที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 7 ใน 8 คน คือ ความน่าสนใจของกิจกรรมทางการเมือง และความเข้มข้นรุนแรงของสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้น ๆ

ปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 พบว่ามี 2 ปัจจัยสำคัญ ปัจจัยแรกคือ ความรู้สึกที่ว่าสถานการณ์และปัญหาทางการเมืองนั้น ๆ มีผลกระทบโดยตรงต่อตนเองและสังคมรอบข้าง รวมไปถึงความรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมในสังคมจึงต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขและปกป้องผลประโยชน์ของตนและส่วนรวม ปัจจัยต่อมาคือ การนำเสนอข่าวของสื่อและช่องทางที่หลากหลายมากขึ้นของสื่อทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และ

เปิดกว้างต่อการแสดงออกทางการเมือง โดยเฉพาะจากสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งในสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) และเว็บไซต์ต่างๆ ที่สามารถส่งต่อข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและเป็นตัวเร่งให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างคำกล่าวที่ได้จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

นายรัชชชาติ วงศ์ธัชชาติ กล่าวว่า “สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดให้นักศึกษาธรรมศาสตร์ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองคือความเข้มข้นรุนแรงของสถานการณ์ทางการเมือง ส่วนปัจจัยผลักดันมีอยู่หลายประการ อาทิ การรับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วฉับไวและทันเหตุการณ์มากขึ้นผ่านทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค การได้รับความรู้ทางการเมืองจากการเข้าร่วมงานเสวนาวิชาการต่างๆ ความเสื่อมของสถาบันหลัก และการกระทำสองมาตรฐานของชนชั้นนำไทย สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาธรรมศาสตร์รู้สึกถึงความไม่ยุติธรรมและเกิดความตื่นตัวทางการเมือง อันนำไปสู่ความคิดที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงสังคม”

นายชญพงศ์ นิลสุวรรณ กล่าวว่า “สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดให้นักศึกษาธรรมศาสตร์ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความน่าสนใจของเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้นๆ และ ความน่าสนใจของกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มการเมืองเหล่านั้นจัดขึ้น ส่วนสิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดันคือ การที่นักศึกษาเห็นว่าเหตุการณ์ทางการเมืองที่เป็นไปนั้น มีผลกระทบโดยตรงต่อเขา ทำให้เขาอยากจะทำอะไรเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเปลี่ยนแปลง แก้ไขสิ่งเหล่านั้น”

10.2 ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 กับในอดีต

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 นั้นลดลงไปจากในอดีตเป็นอย่างมาก โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าเป็นเพราะบริบททางสังคมการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป จากในอดีต ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของความแตกต่างได้ดังนี้

1) ลักษณะของการรวมกลุ่มทางการเมือง จากเดิมในอดีตนั้นนักศึกษาและประชาชนจะรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกันออกมาเรียกร้องต่อต้านอำนาจการปกครอง โดยในอดีตนักศึกษาจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองมากกว่าในปัจจุบัน และกลุ่มทางการเมืองในอดีตจะมีความเป็นปึกแผ่น มีอุดมการณ์ชัดเจน และเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ทำให้มีพลังในการเรียกร้องต่อทางการเมืองได้อย่างมีเอกภาพ ส่วนลักษณะของการรวมกลุ่มทางการเมืองของนักศึกษาในช่วงพ.ศ. 2553 พบว่า ด้วยบริบททางสังคมการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป นักศึกษาและประชาชนมีอุดมการณ์ และความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างหลากหลาย เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นกลุ่มทางการเมืองแยกย่อยหลายกลุ่ม รวมทั้งนักศึกษาให้ความสนใจกับเหตุการณ์ทางการเมืองลดลง กลุ่มพลังทาง

การเมืองเปลี่ยนจากนักศึกษาเป็นการเมืองภาคประชาชนแทน โดยในปัจจุบันประชาชนทั่วไปจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองมากกว่า

2) พลังและเอกภาพของขบวนการนักศึกษา ในอดีตช่วงพ.ศ. 2516-1519 เป็นช่วงที่พลังทางการเมืองของนักศึกษาอยู่ในจุดสูงสุด โดยขบวนการศึกษามีเอกภาพและมีจุดยืนเด่นชัดในการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ภายหลังการปราบปรามเมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา ภาครัฐบาลได้พยายามลดบทบาทของนักศึกษาลง อาทิ การทำให้กลัวโดยรัฐ การควบคุมสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ในด้านของรัฐบาลเท่านั้น ฯลฯ จากนั้นพลังของนักศึกษาจึงลดลงเรื่อย ๆ ประกอบกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป นักศึกษามุ่งประเด็นความสนใจไปที่เรื่องการศึกษาและการทำงานในอนาคตเป็นสำคัญ นักศึกษาส่วนใหญ่จึงไม่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นในอดีต

3) ช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยบริบทด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและการดำเนินชีวิตของคนในช่วงพ.ศ. 2553 เปลี่ยนแปลงและก้าวล้ำไปจากอดีตมาก สื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะเว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลักของนักศึกษา ดังนั้นภาพของการแสดงออกหรือกิจกรรมทางการเมืองจึงเปลี่ยนรูปแบบไปจากในอดีต เช่น จากเดิมที่ต้องออกมาจับกลุ่มชุมนุมเพื่อรับทราบข่าวสารข้อเท็จจริง ปัจจุบันก็สามารถติดตามข่าวสารและค้นหาข้อเท็จจริงได้จากอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องออกไปรวมกลุ่มกัน หรือจากเดิมที่ต้องแสดงความคิดเห็นผ่านการประชุม เสวนา หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ปัจจุบันก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้ในเว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ และสามารถส่งต่อข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลายมากกว่าเดิม

10.3 แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอนาคต

กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่ง จำนวน 4 ใน 8 คน เห็นว่า แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอนาคตน่าจะเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่สอดคล้องกันว่า ในอนาคตนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยภายนอกด้านช่องทางการสื่อสาร โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตทั้งในสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) และเว็บไซต์ต่างๆ ทำให้นักศึกษาสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่าย ทั้งการร่วมแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มคนที่มีแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน และการร่วมผลักดันประเด็นปัญหาให้เป็นรับรู้ของสังคม สำหรับปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมืองที่มีประเด็นปัญหา ความขัดแย้ง และการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร พ.ศ. 2549 ทำให้นักศึกษามีการตื่นตัวทางการเมืองมาก

ขึ้นด้วย และปัจจัยภายใน ได้แก่ การที่มหาวิทยาลัย องค์กรนักศึกษา และกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้การสนับสนุนและจัดกิจกรรมทางการเมืองในเชิงสร้างสรรค์และน่าสนใจมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

นายธนกร วงษ์ปัญญา ให้ความเห็นว่า “แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์ในอนาคตนั้นน่าจะมีมากขึ้น เพราะจากการสังเกตพบว่า การเมืองได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตของนักศึกษาและเข้ามามีบทบาทในมหาวิทยาลัยมากขึ้น ทั้งในแง่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงออกที่รวดเร็วฉบับไว้ในโลกออนไลน์”

นายรัชชชาติ วงศ์ธิชาติ กล่าวว่า “แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์ในอนาคตน่าจะมากขึ้น โดยหลังการรัฐประหารในปี 2549 นักศึกษามีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด...ประกอบกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะโซเชียลเน็ตเวิร์ก ทำให้นักศึกษามีช่องทางเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และเป็นตัวช่วยสำคัญในการผลักดันประเด็นปัญหาและนำเสนอออกสู่สังคม อีกทั้งยังเป็นจุดรวมตัวขั้นต้นของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ อีกด้วย”

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง จำนวน 4 ใน 8 คน กลับเห็นตรงข้ามว่า แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอนาคตน่าจะลดลง โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่สอดคล้องกันว่า ในอนาคตนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะมีส่วนร่วมทางการเมืองลดน้อยลง เนื่องจาก 2 ปัจจัย ได้แก่ ความเบื่อหน่ายและสิ้นหวังจากสถานการณ์และปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น โดยมองว่ามีสาเหตุจากความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ของนักการเมือง จนส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงเป็นระยะและเป็นไปอย่างไม่สร้างสรรค์ รวมทั้งมองว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของนักศึกษาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ และไม่ว่าใครเข้ามาบริหารประเทศก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ปัจจัยที่ 2 คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ไม่ได้รวมตัวเป็นกลุ่มเดียวกันและไม่เป็นรูปธรรมที่เด่นชัดเหมือนในอดีต เนื่องจากนักศึกษามีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างหลากหลาย ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองที่แยกย่อยหลายกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

นายธัญพงศ์ นิลสุวรรณ กล่าวว่า “หากแวดวงการเมืองยังเต็มไปด้วยความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ของนักการเมืองกับกลุ่มต่าง ๆ อยู่ จนทำให้เกิดเป็นปัญหาบ้านเมืองที่ไม่สิ้นสุด การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์ก็จะลดน้อยลงเรื่อย ๆ เพราะนักศึกษาคิดว่าการออกมาเรียกร้องนั้น ไม่ได้เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด”

นางสาวรวีอร เหลียงกอบกิจ เชื่อว่า “แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์ในอนาคตจะลดน้อยลงกว่าเดิม เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เบื่อหน่ายกับการเมือง และเห็นว่าใครเข้ามาบริหารประเทศก็คงไม่แตกต่างกัน”

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วงพ.ศ. 2548-2553 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 1.1.2 เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553
- 1.1.3 เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 485 คน จากนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2553 ทั้งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ศูนย์รังสิต และศูนย์ลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 25,621 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 8 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi Square) โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และการวิเคราะห์ข้อมูลจาก

การสัมภาษณ์ด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลการวิจัยจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม

1.3 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1.3.1 การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1) ปัจจัยส่วนบุคคล

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 485 คน โดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 56.70 เป็นนักศึกษาหญิง และส่วนใหญ่หรือร้อยละ 31.14 เป็นนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 และเป็นนักศึกษาในคณะศิลปศาสตร์มากที่สุด ร้อยละ 13.61 จากคณะต่าง ๆ จำนวน 20 คณะ ในด้านรายได้ของครอบครัว ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 19.38 มีรายได้เดือนละ 30,001-45,000 บาท

2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัยการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมแล้วมีการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว ($\bar{X} = 2.94$) โดยกิจกรรมที่มีการเข้าร่วมบ่อยครั้ง ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมรับเพื่อนใหม่ ($\bar{X} = 3.51$) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.46$) และการเข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.46$) กิจกรรมที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.34$) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.26$) การเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในชุมนุมและชมรมต่างๆ ($\bar{X} = 2.77$) กิจกรรมที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ การเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาพัฒนาต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.54$) การไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยหรือคณะเป็นผู้จัดขึ้น ($\bar{X} = 2.36$) และพบว่ากิจกรรมที่นักศึกษาไม่เคยร่วมกิจกรรมเลย ได้แก่ การลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการนักศึกษา ($\bar{X} = 1.80$)

3) การติดตามข่าวสารทางการเมือง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมแล้วมีการติดตามข่าวสารเป็นครั้งคราว ($\bar{X} = 2.98$) โดยประเด็นการติดตามข่าวสารทางการเมืองที่มีการติดตามบ่อยครั้ง ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์ ($\bar{X} = 3.80$) การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อพิมพ์ ($\bar{X} = 3.54$) และการติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนการติดตามข่าวสารทางการเมืองที่มีการติดตามเป็นครั้งคราว ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุ ($\bar{X} = 2.99$) การติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุมประท้วง ($\bar{X} = 2.93$) การติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.70$) สำหรับการติดตามข่าวสารทางการเมืองที่มีการ

ติดตามนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง ($\bar{X}= 2.49$) การนั่งเฉยไม่สนใจการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}= 2.44$) และการติดตามการประชุมสภา ($\bar{X}= 2.35$)

4) การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมน้อย ($\bar{X}= 2.07$) โดยประเด็นที่นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ได้แก่ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ($\bar{X}= 3.33$) การร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมือง ($\bar{X}= 3.11$) และการเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ ($\bar{X}= 3.00$)

ประเด็นที่นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อย ได้แก่ การเคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่ ($\bar{X}= 2.54$) การนั่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้ หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น ($\bar{X}= 2.36$) การเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ตแสดงความคิดเห็นเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง ($\bar{X}= 2.34$) การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น ($\bar{X}= 2.15$) การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง ($\bar{X}= 2.14$) การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม ($\bar{X}= 2.01$) การเคยเขียนบทความ เขียนจดหมาย แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง ($\bar{X}= 1.99$)

ประเด็นที่นักศึกษาไม่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย ได้แก่ การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ($\bar{X}= 1.78$) การเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ($\bar{X}= 1.70$) การเคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม ($\bar{X}= 1.74$) การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้เกิดปัญหาของตนเอง ($\bar{X}= 1.71$) การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้เกิดปัญหาของชุมชนหรือสังคม ($\bar{X}= 1.67$) การวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ($\bar{X}= 1.65$) การเคยช่วยนักการเมืองที่ขึ้นขอหาเสียง ($\bar{X}= 1.63$) การประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ขึ้นขอ ($\bar{X}= 1.62$) การเคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X}= 1.56$) และการเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง ($\bar{X}= 1.51$)

นอกจากนี้ นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการดำเนินการของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ดังนี้

(1) ความคิดเห็นต่อการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อรณรงค์ให้กลุ่มนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 28.67 เห็นว่า รัฐบาลควร

ดำเนินการโดยควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ รัฐบาลควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีส่วนร่วม (ร้อยละ 13.64) รัฐบาลควรเข้าถึง นักศึกษาและผลักดันนักศึกษาให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น (ร้อยละ 13.29) รัฐบาลควรรณรงค์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อ (ร้อยละ 8.39) รัฐบาลควรให้การศึกษาในเรื่องทางการเมืองใน ระดับมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 7.69) รัฐบาลควรดำเนินการด้วยความโปร่งใสเพื่อเป็นแนวทางให้ นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม (ร้อยละ 6.99) รัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และรัฐบาลควรให้ความรู้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 4.20) และ รัฐบาลควรปลูกจิตสำนึกและคุณธรรมเรื่องการเมือง (ร้อยละ 3.49) ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่เห็นว่า รัฐบาลไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ มีอยู่ร้อยละ 6.64

(2) ความคิดเห็นต่อการดำเนินการของมหาวิทยาลัยเพื่อรณรงค์ให้กลุ่ม นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 39.62 เห็นว่า มหาวิทยาลัย ควรดำเนินการโดยให้ความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อก่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย รองลงมามหาวิทยาลัยควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และให้ความสนใจเรื่องการเมือง (ร้อยละ 35.38) มหาวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์หรือแนะนำ ข่าวสารให้นักศึกษาได้รับทราบ (ร้อยละ 15.39) และมหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณเพื่อให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมและแสดงออกมากขึ้น (ร้อยละ 1.92) ส่วนนักศึกษาที่เห็นว่าการมีส่วนร่วม ทางการเมืองเป็นสิทธิส่วนบุคคลมีอยู่ร้อยละ 7.69

1.3.2 การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อ วาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมี ส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.20$) และ นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็น กลางทางการเมือง” ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.75$) โดยมีรายละเอียดในวาทกรรมต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณ

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมระบอบทักษิณโดยรวม ($\bar{X}= 3.17$) แต่เห็นด้วยว่า ระบอบทักษิณเป็นระบอบที่อ้างเสียงส่วนใหญ่ในการใช้อำนาจ ละเลยการเคารพสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน และทำเพื่อประโยชน์ของผู้นำ เจริญญาติ และพวกพ้องเป็นสำคัญ ($\bar{X}= 3.55$)

2) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ความสำคัญเห็นว่าไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมตุลาการภิวัตน์โดยรวม ($\bar{X}$ = 3.02) แต่เห็นด้วยว่า ควรให้ตุลาการเข้ามาตรวจสอบการออกกฎหมาย การใช้อำนาจของนักการเมืองและฝ่ายบริหาร นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตรวจสอบที่มีอยู่แล้ว ($\bar{X}$ = 3.52)

3) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร)

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ความสำคัญเห็นว่าไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) โดยรวม ($\bar{X}$ = 3.08) แต่เห็นด้วยว่าปราสาทเขาพระวิหารเป็นสมบัติของประเทศไทย ($\bar{X}$ = 3.47)

4) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ความสำคัญเห็นว่าเห็นด้วยทุกประเด็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี ($\bar{X}$ = 3.75)

นอกจากนี้จากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนวาทกรรม เรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอ พบว่า นักศึกษาจำนวน 329 คนหรือร้อยละ 67.84 ให้การสนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอ ขณะที่นักศึกษาจำนวน 139 คนหรือร้อยละ 28.66 ไม่สนับสนุนวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอ โดยมีนักศึกษาที่ไม่ออกความคิดเห็นในเรื่องนี้อยู่จำนวน 17 คนหรือร้อยละ 3.51

ส่วนการแสดงออกทางวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” นักศึกษาส่วนใหญ่หรือร้อยละ 17.65 แสดงออกผ่านการสนทนากับกลุ่มเพื่อน รองลงมาร้อยละ 16.47 แสดงออกผ่านงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ร้อยละ 10.59 แสดงออกโดยการเขียนข้อความผ่านเฟซบุ๊ก บล็อก และทวิตเตอร์ ร้อยละ 8.82 แสดงออกผ่านการสัมมนา ร้อยละ 8.24 แสดงความคิดเห็นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ ร้อยละ 3.53 แสดงออกผ่านทางบทความและแสดงออกผ่านละคร ร้อยละ 2.94 แสดงออกผ่านทางกลอน เพลง และร้อยละ 2.35 แสดงออกผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ ส่วนนักศึกษาที่ไม่แสดงออกมีอยู่ร้อยละ 25.88

5) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ความสำคัญเห็นว่าไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น โดยรวม ($\bar{X}$ = 2.98)

แต่ไม่เห็นด้วยว่าวาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้นเป็นเพียงเครื่องมือของคนบางกลุ่มในการปลุกระดมมวลชน ($\bar{X}=2.41$)

6) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจเกี่ยวกับวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย ($\bar{X}=3.09$) แต่เห็นด้วยว่าแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นหลังเหตุการณ์สลาย การชุมนุม ($\bar{X}=3.75$) และแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยจะสามารถลดความขัดแย้งในสังคมและช่วยฟื้นฟูประเทศให้ก้าวหน้าได้ ($\bar{X}=3.48$) และไม่เห็นด้วยว่าการดำเนินแผนปรองดองและปฏิรูปการเมืองเป็นการซื้อเวลาและพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาล ($\bar{X}=2.53$)

1.3.3 การวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ข้อค้นพบจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

(1) ปัจจัยเรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่านักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างจากนักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาหญิงในเรื่อง การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการ การเขียนบทความ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมือง การโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต การเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้าน หรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม การเคยร่วมเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง การวางแผนในอนาคตจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง การประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ชื่นชอบ การเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองและการนิ่งเฉย ไม่สนใจ ไม่รับรู้ หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

(2) ปัจจัยเรื่องชั้นปีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่านักศึกษาที่อยู่ชั้นปีที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5-6 ชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ

(3) ปัจจัยเรื่องคณะที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่านักศึกษาในคณะต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักศึกษาในคณะศิลปกรรมศาสตร์มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยาลัยสหวิทยาการ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และวิทยาลัยนานาชาติปริดี พนมยงค์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะศิลปศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง ตามลำดับ

(4) ปัจจัยเรื่องรายได้ครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่านักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

(5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้วย นั่นคือนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมากส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ส่วนนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน้อยจะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยเช่นกัน

(6) การติดตามข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันก็มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้วย นั่นคือนักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมากส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ส่วนนักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองน้อยจะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยเช่นกัน

2. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรวมแล้วมีการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว โดยกิจกรรมที่มีการเข้าร่วมบ่อยครั้ง ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมรับเพื่อนใหม่ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น และการเข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพราะนักศึกษาเห็นความสำคัญของการเป็นสถาบันการศึกษา เห็นความสำคัญของการชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยที่สั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน ทำให้นักศึกษามีจิตสำนึกที่จะสานต่อเจตนารมณ์ในการร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมรับเพื่อนใหม่ งานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ตลอดจนกิจกรรมที่แต่ละคณะจัดขึ้น อาจถือได้ว่าเป็นประเพณีในรั้วมหาวิทยาลัยที่จัดขึ้นหรือเป็นสิ่งที่นิยมถือประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็นแบบแผนขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณีสืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น และเกิดขึ้นมาพร้อมกับการเกิดลักษณะรุ่นพี่รุ่นน้องของนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

ในขณะที่เดียวกันพบว่ากิจกรรมที่นักศึกษาไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลย ได้แก่ การลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการนักศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสถาบันการศึกษารูปแบบหนึ่ง นักศึกษาไม่เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

2.1.2 การติดตามข่าวสารทางการเมือง

จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมแล้วนักศึกษามีการติดตามข่าวสารเป็นครั้งคราว โดยมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองบ่อยครั้งจากโทรทัศน์ สื่อพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ด้วยเหตุผลที่ว่า สื่อต่าง ๆ เหล่านี้สามารถติดตามข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็วเห็นภาพเข้าใจเหตุการณ์ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน “นิค้ำโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ที่ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “สื่อกับการรายงานข่าวการเลือกตั้ง” ระหว่างวันที่ 19 - 20 เมษายน พ.ศ. 2554 จากประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวน 1,209 หน่วยตัวอย่าง กระจายทุกภูมิภาค ทุกระดับการศึกษาและกลุ่มอาชีพ ได้สรุปผลว่า ประชาชนติดตามข่าวการเมืองเลือกตั้งจากสื่อ โทรทัศน์ มากเป็นอันดับหนึ่ง

ร้อยละ 85.28 รองลงมาเป็นหนังสือพิมพ์ร้อยละ 6.12 และสื่อออนไลน์ ร้อยละ 3.56 ตามลำดับ เช่นกัน จึงสรุปได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่นักศึกษาสามารถติดตามข่าวสารทางการเมืองได้มากที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่าในยุคโลกาภิวัตน์ที่ต้องแข่งขันกันด้วยความรวดเร็ว รูปแบบการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองและคุณภาพของเนื้อหาในข่าวสาร จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ชมติดตามหรือไม่ ดังนั้นในปัจจุบันการนำเสนอข่าวสารที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ มีมุมมองหลากหลายมุ่งให้ความรู้ทางการเมืองแก่ผู้รับข่าวสารได้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทมากที่สุด ผู้รับชมสามารถเห็นเหตุการณ์และรับฟังข่าวคราวได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิวากรณ์ กองแก้ว (2551) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องข่าวการเมืองทางโทรทัศน์มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยพบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองทำให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย

2.1.3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วง พ.ศ. 2553 มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำนั้น ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมแล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ โดยนักศึกษาจะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษายังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาทางการเมือง

ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นักศึกษามีกิจกรรมที่เข้าร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เนื่องจากการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นสิทธิของพลเมืองคนไทยทุกคนที่ควรจะต้องปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติแล้วจะเสียสิทธิการเมืองพื้นฐานบางประการ จึงทำให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้มากที่สุด ทำแล้วไม่เกิดผลเสียเกิดขึ้นกับตนเอง และยังเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Verba และ Nie (1972) ที่เห็นว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นเรื่องกิจกรรมของพลเมืองเฉพาะบุคคล และเป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา โหราเรือง (2540) ที่พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมระดับประเทศค่อนข้างต่ำ ยกเว้นการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีส่วนร่วมสูง ซึ่งนักศึกษาอาจมีข้อจำกัดในเรื่องโอกาสและความยากง่ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การช่วยนักการเมืองที่ขึ้นชื้อหาเสียง การบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง การทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

อีกกิจกรรมหนึ่งที่นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมือง การพูดคุยหรือสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกันภายในครอบครัวถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบปกติ (Conventional) ตามแนวคิดการจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Almond และ Powell (อ้างถึงใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2526: 59) แต่มีลักษณะปกปิด แต่ถ้าหากมีการสนทนาเรื่องการเมืองผ่านทางโทรทัศน์หรือสื่ออื่นจะถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามปกติโดยมีลักษณะเปิดเผย ดังนั้นในการสนทนาพูดคุยกันในเรื่องการเมือง สมาชิกในครอบครัวควรมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าที่ถูกต้องของระบอบประชาธิปไตย กระบวนการเสริมสร้างให้เยาวชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ได้ผลจะต้องเริ่มต้นจากครอบครัวเป็นสำคัญ

ทั้งนี้หากพิจารณาตามการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Campbell และ Miller (อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2539: 28-29) ถือได้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 นี้ มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับกลางเป็นส่วนใหญ่ คือ การร่วมลงคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และเป็นส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง คือ การร่วมลงคะแนนเสียงและมีส่วนร่วมอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาตามการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Roth and Wilson (อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล 2545: 15-17) พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 นี้ มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำหรือกลุ่มผู้ดู ซึ่งได้แก่ การให้ความสนใจต่อข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การถกเถียงปัญหาทางการเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การพยายามชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับจุดยืนทางการเมืองของตน การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ และการร่วมชุมนุมทางการเมือง โดยไม่พบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับกลางหรือระดับผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการของชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง การช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม ได้แก่ การเป็นผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ การมีตำแหน่งและทำงานเต็มเวลาให้แก่พรรคการเมือง การได้รับเสนอชื่อให้เข้าแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมืองและการได้รับตำแหน่งทางการเมือง

2.2 การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ได้ข้อค้นพบดังนี้

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองโดยรวมในระดับปานกลาง นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองมากโดยผ่านวาทกรรมสันติวิธี

จากสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มองวาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ว่าเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจของกลุ่มการเมืองและให้การสนับสนุนแนวคิดสันติวิธี โดยผลการวิจัยพบว่า มีนักศึกษาร้อยละ 67.84 ที่ให้การสนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” และเห็นวาทกรรมดังกล่าวเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจของกลุ่มการเมือง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้

ทั้งนี้สรุปได้ว่า วาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2553 ได้แก่ วาทกรรมระบอบทักษิณ วาทกรรมตุลาการภิวัตน์ วาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) วาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้น และวาทกรรมแผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย ยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับเป็นค่านิยมหรือความเชื่อของนักศึกษาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมทั้งพบการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองโดยรวมในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นวาทกรรมดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นวาทกรรมหลักทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามที่ วีรพงษ์ วรรณิตร (2552) ได้กล่าวไว้ว่า วาทกรรมที่ก็จะกลายเป็นวาทกรรมหลัก (Dominant discourse) ขึ้นมาในสังคมใด ๆ วาทกรรมนั้นต้องเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมแต่ละยุคสมัยหรือช่วงเวลา โดยการยอมรับเป็นค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ สิ่งที่เป็นแบบแผนในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ในสังคม และความพยายามของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่นำเสนอวาทกรรม “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” เพื่อให้กลายเป็นวาทกรรมหลักของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสังคมในวงกว้าง เพื่อต่อสู้และกันไม่ให้วาทกรรมอื่น ๆ ที่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย เช่น วาทกรรมระบอบทักษิณ วาทกรรมตุลาการภิวัตน์ วาทกรรมชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร) วาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้นนั้นเป็นที่ยอมรับในสังคมได้ พบว่านักศึกษาจะเห็นด้วยทุกประเด็นและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากโดยผ่านวาทกรรมสันติวิธี

นักศึกษาการแสดงออกทางวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” โดยผ่านทางการสนทนากับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตกานต์ ธนาโอพาร (2536) ที่พบว่า สื่อบุคคลที่นิสิตนักศึกษามีการสื่อสารทางการเมืองด้วยมากที่สุดคือกลุ่มเพื่อน รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัว

นอกจากนี้ยังพบว่าโดยรวมนักศึกษาไม่แน่ใจในวาทกรรมต่าง ๆ แต่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) เห็นด้วยว่า ระบอบทักษิณเป็นระบอบที่อ้างเสียงส่วนใหญ่ในการใช้อำนาจละเลยการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน และทำเพื่อประโยชน์ของผู้นำ เจริญญาติ และพวกพ้องเป็นสำคัญ

2) เห็นด้วยว่า ควรให้ตุลาการเข้ามาตรวจสอบการออกกฎหมาย การใช้อำนาจของนักการเมืองและฝ่ายบริหาร นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตรวจสอบที่มีอยู่แล้ว

3) เห็นด้วยว่า ปราสาทเขาพระวิหารเป็นสมบัติของประเทศไทย

4) เห็นด้วยทุกประเด็นเกี่ยวกับวาทกรรมสันติวิธี ได้แก่ การชุมนุมประท้วงโดยสันติวิธีเป็นสิทธิที่สามารถทำได้ มีความถูกต้อง และชอบธรรม สันติวิธีเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขวิกฤตการณ์เมืองที่เกิดขึ้นได้ สันติวิธีคือการจัดการกับความขัดแย้งให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุดและเป็นการทำให้บรรลู่ข้อตกลงร่วมกัน การชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธีและไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้ และการชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อแดงไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธีและไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้

5) ไม่เห็นด้วยว่า วาทกรรมไพร่-อำมาตย์และสงครามชนชั้นเป็นเพียงเครื่องมือของคนบางกลุ่มในการปลุกระดมมวลชน

6) เห็นด้วยว่า แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม แต่ไม่เห็นด้วยว่า การดำเนินแผนปรองดองและปฏิรูปการเมืองเป็นการซื้อเวลาและพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาล

2.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ข้อค้นพบดังนี้

จากสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 คือ ปัจจัยอัน ได้แก่ เพศ ชั้นปี สายวิชาที่ศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย และการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยผลการวิจัยพบว่า เพศ ชั้นปี สายวิชาที่ศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย และการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3 ที่ตั้งไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างจากนักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาหญิง เช่น การร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองหรือสัมมนาวิชาการ ฯลฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจากโครงสร้างทางสังคมของไทยผู้ชายจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจ และการออกไปทำงานหรือทำกิจกรรมนอกบ้าน และโดยธรรมชาติของผู้ชายมีลักษณะที่แข็งแรงมีความคิดเป็นผู้นำจึงมีความสนใจด้านการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับที่ กัญญา

ภัก ตรีสินชัย (2547: 22-24) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า โดยทั่วไปชายจะมีจิตใจเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าหญิง เนื่องจาก อิทธิพลจากกระบวนการอบรมหล่อหลอมทางสังคม (Socialization) ซึ่งส่งเสริมให้ชายเป็นผู้นำครอบครัวและสังคม ในขณะที่หญิงเป็นผู้ตาม รวมถึงในงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า เพศชายมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เช่น Agger (1964), Almond (1963), Berelson (1954) (อ้างถึงใน วรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 24-38) และงานวิจัยของไทยคือ ชัยวัฒน์ รัฐขจร (2522) พบว่า เพศชายมีความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เช่นเดียวกับงานวิจัยของปรกรณ์ कुमारักษ์ (2523) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องความเข้าใจ เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม พบว่าเพศชายเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

2.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องชั้นปีกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นักศึกษาระดับชั้นปีที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5-6 ชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ และพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลามาก นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ยังศึกษาอยู่และเริ่มคุ้นเคยกับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยทำให้จัดสรรเวลาได้มากกว่านักศึกษาในชั้นปีอื่น ๆ จึงใช้เวลาในการทำกิจกรรมทางการเมืองได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟิลิธีร์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551) ที่พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษาจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องสายวิชาที่ศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นักศึกษาในสายวิชาหรือคณะที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟิลิธีร์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551) ที่พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเมื่อจำแนกตามสถาบันการศึกษาจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าคณะที่มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และวิทยาลัยนานาชาติปริดี พนมยงค์ โดยจะเห็นว่าคณะศิลปกรรมศาสตร์มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งที่มีได้เป็นการเรียนการสอนทางการเมืองโดยตรง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้นอยู่กับความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน

ในขณะที่นักศึกษาที่ศึกษาในคณะรัฐศาสตร์มีส่วนร่วมทางการเมืองมากเป็นอันดับที่ 4 ทั้งที่นักศึกษากลุ่มนี้เป็นผู้ที่ได้รับการเรียนการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าคณะอื่น

2.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องรายได้ของครอบครัวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า นักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟิลิธีร์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551) ที่พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนพบว่าไม่แตกต่างกัน

2.3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยแตกต่างกันก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้วย นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมากส่วนใหญ่มักมีส่วนร่วมทางการเมืองมากเช่นกัน แสดงว่านักศึกษาให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสนใจ ขณะที่นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน้อยส่วนใหญ่มักมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยเช่นกัน เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยการทุ่มเทเวลา ความเสียสละส่วนตน ซึ่งนักศึกษาในกลุ่มนี้ยังไม่มีความพร้อมในส่วนนี้ รวมถึงขาดการส่งเสริมสนับสนุนในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Verba และ Nie (1972, อ้างถึงในวรทัศน์ วานิชอังกูร 2534: 24-38) ที่ได้ศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกองค์กรหรือกลุ่มจะเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ที่เป็นสมาชิกองค์กรหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรหรือชุมชน เช่นเดียวกับนักศึกษาที่มีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมนุม ชมรม หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

2.3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การติดตามข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันด้วย นักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารมากส่วนใหญ่มักมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ส่วนนักศึกษาที่มีการติดตามข่าวสารน้อยจะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยเช่นกัน การได้รับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม ซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ข่าวหรือเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมือง การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการเมือง ฯลฯ จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางใดทางหนึ่งได้ง่าย เช่น การแสดงความคิดเห็นสนทนาแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้ สอดคล้องกับที่ กัญญาภัค ตระสินชัย (2547: 22-24) ได้

กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองมาก มีความเข้าใจทางด้านการเมืองมาก ย่อมจะมีส่วนร่วมร่วมทางการเมืองมากด้วย โดยความรู้ทางการเมืองเกิดจากการติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ และงานวิจัยของพิสิทธิศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนและความรู้ทางการเมืองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ร้อยละ 30.3 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

กล่าวโดยสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2553 มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ

2. นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มองว่าทฤษฎีทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ว่าเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจของกลุ่มการเมืองและให้การสนับสนุนแนวคิดสันติวิธี

3. ปัจจัยอันได้แก่ เพศ ชั้นปี สาขาวิชาที่ศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมหาวิทยาลัย และการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรกระตุ้นส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาได้มีโอกาสในการรับรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง โดยมหาวิทยาลัยควรมี การสร้างบรรยากาศที่เอื้อกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา เช่น จัดเวทีเพื่อให้นักศึกษา ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนรู้และซึมซับถึงความสำคัญของพลังนักศึกษาที่มีต่อระบบการเมือง โดยเริ่ม จากในระดับคณะก่อน และค่อย ๆ พัฒนาต่อไปจนถึงการมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย

3.1.2 นักศึกษาควรได้รับความรู้ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการพัฒนา และส่งเสริมการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในการเสริมสร้างประชาธิปไตย เพื่อให้นักศึกษาเกิด ความสนใจ เห็นความ สำคัญและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.1.3 คณะและมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การออกค่ายพัฒนาชนบท การออกค่ายให้ความรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกับสังคม เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการเห็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมมาก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป

3.1.4 รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกการมีส่วนร่วม รวมทั้งจัดกิจกรรมและเข้าถึงนักศึกษาและผลักดันนักศึกษาให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

3.1.5 มหาวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์หรือแนะนำข่าวสารให้นักศึกษาได้รับทราบผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม เพื่อให้นักศึกษาสามารถติดตามข่าวสารทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

3.1.6 ครอบครัวยุคใหม่เป็นหน่วยเล็กที่สุดทางสังคม ที่จะสามารถถ่ายทอดและปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ความคิดทางการเมืองให้กับสมาชิกในครอบครัว ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและไม่ปิดกั้นการแสดงออกของสมาชิกในระบบประชาธิปไตย

3.1.7 นักศึกษาควรที่จะนำความรู้ที่ได้ศึกษาจากสถาบันการศึกษา นำมาปรับประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ทางการเมืองได้ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่เรียนรู้ แสดงออกมา โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาเป็นผู้ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป ตลอดจนไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา สร้างความสันติสุขให้กับบ้านเมือง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในขอบข่ายที่กว้างขึ้น เช่น ศึกษากลุ่มนิสิตนักศึกษาทั่วประเทศ หรือศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อการตัดสินใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา เช่น การสื่อสารทางการเมือง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

3.2.3 ควรทำการศึกษาหาสาเหตุที่ส่งผลให้นักศึกษาแต่ละคณะหรือแต่ละสถาบัน มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน

3.2.4 ควรทำการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาผ่านวาทกรรมทางการเมือง

3.2.5 ควรทำการศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบการติดตามข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษา พ่อค้า ประชาชน ฯลฯ

3.2.6 ควรมีการศึกษากระบวนการทำงานขององค์กรที่ทำงานด้านการเมือง เพื่อศึกษาว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร การสื่อสารภายในและภายนอกองค์กรเป็นอย่างไร ตลอดจนการเคลื่อนไหวทางการเมือง

3.2.7 ควรมีการศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ (2551, 28 ตุลาคม) “สันติวิธีของพันธมิตรฯ กับ 3 คำถามที่นักสันติวิธีต้องตอบ”
กรุงเทพธุรกิจ หน้า 15
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549) *ค่านระบอบทักษิณ* กรุงเทพมหานคร ชัคเชสมีเดียการพิมพ์
- กัญญาภัค ตรีสินชัย (2547) “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่ม
 บุคคลรักเพศเดียวกัน” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมือง
 การปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เจียน ชีระวิทย์ (2552) “ตุลาการภิวัตน์ในวิกฤตการเมืองไทย” คืบค้นวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก
http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=874
- คมชัดลึก (2551) “เครือข่ายเยาวชนกู้ชาติเรียกร้องสมัครลาออก” คืบค้นวันที่ 29 มีนาคม 2554
 จาก http://news.sanook.com/politic/politic_302195.php
- เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร (2550) “บทวิพากษ์ 1 ปีรัฐประหาร (ตอน 1) : ตุลาการภิวัตน์
 กับทางเดินไปสู่ความเสื่อม” คืบค้นวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://prachatai.com/journal/2007/09/14229>
- จันทนา สุทธิจารี (2544) “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน อมร รักษาศักดิ์ *การเมืองการปกครอง
 ไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ วิ.เจ.พรินต์ติ้ง
- จารุวรรณ แก้วมโน (2551) “วาทกรรม ‘ชาวบ้าน’ กับการจำกัดตนเองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชา
 การปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จิรัชชาติ นาคสวัสดิ์ (2540) “การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชัยวัฒน์ รัฐขจร (2522) “ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน :
 ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2551) “ปราสาทเขาพระวิหาร กรณีศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองกับลัทธิ
 ชาตินิยม” คืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2554 จาก www.charnvitkasetisiri.com

- จิตกานต์ ธนาโอฬาร (2536) “การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัย : ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จิตติ วิทยสรณะ (2540) “การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ที่สนใจและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ถวิลวดี บุรีกุล (2545) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: กรณีการเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภา พ.ศ. 2543” ค้นคืนวันที่ 15 มีนาคม 2554 จาก http://www.kpi.ac.th/kpith/index.php?option=com_content&task=view&id=150&Itemid=93
- “แถลงการณ์ ฉบับที่ 1 ของกลุ่มการเมืองเสริมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” (2551) ค้นคืนวันที่ 29 มีนาคม 2554 จาก <http://www.oknation.net/blog/siri20golf/2008/08/30/entry-1>
- “แถลงการณ์เรื่อง จุดยืนขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อวิกฤตทางการเมืองในปัจจุบัน” (2551) ค้นคืนวันที่ 29 มีนาคม 2554 จาก <http://www.thaingo.org/cgi-bin/content/content3/show.pl?1113>
- ทอทหาร (2549) “ชาตินิยมแนวคิดที่รื้อการปิดฝุ่น” ค้นคืนวันที่ 24 เมษายน 2554 จาก http://www.tortaharn.net/contents/index.php?option=com_content&task=view&id=98&Itemid=75
- ทิวากรณ์ กองแก้ว (2551) “ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ไทยทาวน์ ยูเอสเอ็นิวส์ (2553) “ร่วมเดินหน้าปฏิรูปประเทศไทย รัฐบาลต้องแสดงความจริงใจ” ค้นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://www.thaitownusa.com/New-1006000124-1.aspx>
- ไทยอินไซด์เดอร์ (2553) “พท. ค้านแผนปรองดอง ทำบชชกศพ-มัดมือชก จัดการเลือกตั้ง 14 พ.ย. ตู้อัดคิด-สมบัติออก” ค้นคืนวันที่ 24 เมษายน 2554 จาก <http://thaiinsider.info/2009news/the-news/politics/7557--14>
- ธีรยุทธ บุญมี (2549, 1 มิถุนายน) “สุ ตลาการภักดี แก้ววิกฤต-ปฏิรูปการเมือง” *มติชนรายวัน* หน้า 2
- นิลุบล ใจอ่อนนุ่ม (2543) “การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา การประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- นิวัตร พุทธปราสาท (2553) “บุกบ้านพิษณุโลก ลั่นค้อนปฏิรูปบนซากศพ” คั่นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://thaiaudio.wordpress.com>
- บางกอกโพสต์ (2553) “นักศึกษาออกโรงค้านอำนาจนอกระบบ” คั่นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://www.bangkok-today.com/node/5424>
- ปกรณ์ คุณารักษ์ (2523) “ความเข้าใจ ทศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประชาไท (2551) “น.ศ. เผาหุ่นอธิการบดี ม. ธรรมศาสตร์ ประกาศต้านอำนาจนอกระบบ” คั่นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก http://thaienews.blogspot.com/2008/12/blogpost_9211.html
- “ประชาธิปไตยไม่ใช่แค่ก๊ากฝ่ายการเมือง อมธ. จวกพันธมิตรฯ ทำลายประชาธิปไตยไม่ใช่อารยขัดจีน” คั่นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://webboard.crsc.kmitl.ac.th/simple/index.php?t40378.html>
- ประสิทธิ์ พรหมพิสุทธิ์ (2513) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบสุขาภิบาล : ศึกษาจากกรณีสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526) *การปกครองท้องถิ่นไทย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้จัดการออนไลน์ (2553) “ถอดรหัส ไพร่-อำมาตย์ ต้องคมนตรี-ล้มเจ้า” คั่นคืนวันที่ 20 เมษายน 2554 จาก <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=953000040227>
- _____ (2551 ก) “นศ. ธรรมศาสตร์ ถึกหน้า อมธ. ประกาศยื่นข้างพันธมิตร” คั่นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9510000104018>
- _____ (2551 ข) “พันธมิตรเตี้ยๆ เปิดตัว Young P.A.D. นัดชุมนุมใหญ่ 6 ก.ย.” คั่นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://prachatai.com/journal/2008/09/18005>
- พรทิพย์ บุญนิพัทธ์ (2539) “พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมกรไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พรายพิลาศ (2553) “เหลื่อม-เล่ห์วาทกรรม” ค้นคืนวันที่ 15 มีนาคม 2554 จาก <http://www.udon108.com/board/index.php?topic=7956.0;wap2>
- พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ (2549) “วิพากษ์ ตุลาการภิวัตน์” ค้นคืนวันที่ 24 เมษายน 2554 จาก <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2006q3/2006august03p03.htm>
- _____ (2550) “ความชั่วร้ายของวาทกรรมระบอบทักษิณ” ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2554 จาก <http://prachatai.com/journal/2007/02/11453>
- “พินิจวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ คักคินา-ประชาธิปไตย ผลประโยชน์ของความขอกย้อน” (2553) ค้นคืนวันที่ 24 เมษายน 2554 จาก <http://vaaaan.exteen.com/20100409/entry>
- พิสิทธิ์ศักดิ์ ห้วยหงษ์ทอง (2551) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในจังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- โพสทูเดย์ (2553) “คนเสื้อแดงสันติวิธีจริงหรือ?” ค้นคืนวันที่ 24 เมษายน 2554 จาก <http://www.posttoday.com>
- ฟ้าใส เทียงธรรม (2553, 6 เมษายน) “เสื้อแดงกับวาทกรรมแบบฝ่ายซ้าย : ประชาชนตื่นแล้วจริงหรือ” *ไทยโพสต์* หน้า 12
- ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร (2553 ก) “ลัทธิชาตินิยมในอาณาจักรสยาม 2” ค้นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://www.oknation.net/blog/pisak/2009/03/21/entry-1>
- _____ (2553 ข) “ลัทธิชาตินิยมในอาณาจักรสยาม 3” ค้นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://www.oknation.net/blog/pisak/2009/03/21/entry-1>
- _____ (2553 ค) “ลัทธิชาตินิยมในอาณาจักรสยาม 4” ค้นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://www.oknation.net/blog/pisak/2009/03/21/entry-1>
- มติชน (2553) “2 วิธี สันติวิธี อารยะจัดจีน-สัตยาเคราะห์” *มติชนสุดสัปดาห์* 30, 1545 (26 มีนาคม) : 102
- มติชนออนไลน์ (2549) “ใจ-อมธ.-โคมแดง ชุมนุมค้านการรัฐประหารไม่หวั่นโดนหิ้ว” ค้นคืนวันที่ 16 มีนาคม 2554 จาก http://www.parliament.go.th/news/news_detail.php?prid=30986
- _____ (2551) “รณรงค์ใช้สีขาวไม่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง” ค้นคืนวันที่ 29 มีนาคม 2554 จาก <http://news.hunsa.com/detail.php?id=9721>

- มนตรี ฐิโรโฆไท (2551) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516” เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 12 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า
- มลินี สมภพเจริญ (2547) “อินเทอร์เน็ตและสื่อมวลชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาคุฎิบัณฑิต สาขาสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548) “สรุปการดำเนินงานของศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้ประสบภัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2547 จนถึงวันที่ 3 มกราคม 2548” ค้นคืนวันที่ 30 เมษายน 2554 จาก <http://www.tu.ac.th/news/2005/01/10.htm>
- _____. (2552) รายงานประจำปี 2552 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- _____. (2553) รายงานประจำปี 2553 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรทัศน์ วานิชอังกูร (2534) “การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิม : ศึกษา เฉพาะกรณี 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิกิพีเดีย (2551) “เครือข่ายเยาวชนกัฎิชาติ” ค้นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://th.wikipedia.org>
- _____. (2552) “ตุลาการภิวัตน์” ค้นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://th.wikipedia.org>
- _____. (2553) “ความขัดแย้งไทย-กัมพูชา” ค้นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://th.wikipedia.org>
- _____. (2553) “ประวัติการเมืองไทย” ค้นคืนวันที่ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://th.wikipedia.org>
- วิภา ความฉิ (2552) “10 ธันวาคม วันธรรมศาสตร์ รักชาติไทย: หวนอดีตสู่การเรียนรู้จิตวิญญาณ ธรรมศาสตร์ จากสวนประวัติศาสตร์ธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย” ค้นคืนวันที่ 16 มีนาคม 2554 จาก <http://www.ryt9.com/s/prg/757681>
- วิษณุ เครืองาม (2547) *ธรรมศาสตร์ประกาศนาม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน
- วีรพงษ์ วรฉัตร (2552) “แนวคิดเรื่องวาทกรรม” ค้นคืนวันที่ 16 มีนาคม 2554 จาก <http://worrawat.exteen.com/20071107/discourse-and-thai-politics>
- ศนิชา เหล่าชัย (2546) “บทบาททางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ศูนย์ข่าวสารนโยบายสาธารณะ (2553) “องค์การนักศึกษา-กลุ่มนักวิชาการ มธ. แฉผลการดำเนินงานด้านความรุนแรงที่ทำให้เกิดความสูญเสีย” คืบค้นวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://thaireform.in.th/news-political/991-2010-04-12-11-03-05.html>
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2554) “สื่อกับการรายงานข่าวการเลือกตั้ง” คืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2554 จาก <http://nidapoll.nida.ac.th/main/index.php/th/poll-new/nidapoll-2554/145-poll-16-2554>
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2539, 10 มกราคม) “ลำดับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง” *มติชนรายวัน* หน้า 28-29
- อภิชาติ ทองอยู่ (2553, 3 เมษายน) “สงครามชนชั้น : วาทกรรมอำพรางประชาธิปไตย” *ไทยโพสต์* หน้า 8
- “อมธ. ตั้งโต๊ะล่ารายชื่อถอดถอนสมัคร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี” (2551) คืบค้นวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://news.mcot.net/politic/inside.php?value=bmlkPTUzNzIzJm50eXBIPXRleHQ=>
- “อมธ. เผยล่ารายชื่อถอดถอนนายกฯ 3 วัน มั่นใจยอดทะลุหมื่น” (2549) คืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2554 จาก <http://www.adslthailand.com/forum/viewtopic.php?f=24&t=34697>
- อาชวินท์ อนันต์กุล (2548) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อุษา โหระเรื่อง (2540) “การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เอเอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์ (2549 ก) “นศ.-ประชาชน ร่วมลงชื่อไล่ทักษิณที่ มธ.” คืบค้นวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9490000018654>
- _____ (2549 ข) “อมธ. ย้ำเปิดลงชื่อถอดถอนทักษิณ แสวงพลังบริสุทธิ์” คืบค้นวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://www.zuzaa.com/news/data/8/0112.html>
- _____ (2551) “นศ. ธรรมศาสตร์ ตั้งโต๊ะศูนย์รังสิต ล่ารายชื่อ ถอดถอนหมัก” คืบค้นวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก http://www.parliament.go.th/news/news_detail.php?prid=158781

- _____ . (2553) “อมธ. ชี้ล่ำรายชื่อถอดถอนแม้วชบเซา สุกร์นี้เปิดเวทีสาธารณะกระตุ้นยอด”
ค้นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2554 จาก <http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9490000021535>
- Barber, B. R. (2003). *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age*. Los Angeles: University of California Press.
- Parry, G. and Moyser, G. (1994). “More Participation, More Democracy?” in Beetham, D., ed. *Defining and Measuring Democracy*. p.4. London: SAGE Publication.
- Verba, Sydney and Nie, Norman H. (1972). *Participation in America: Political democracy and social equality*. New York: Harper and Row.
- Weiner, Myron. (1971). *Political Participation : Crisis of the political process in Crisis on Sequences in Political Development*. Princeton: Princeton University Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

**เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง
ในช่วงพ.ศ. 2548-2553**

คำชี้แจงแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2553 ศึกษาผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วงปี 2548-2553 ของนักศึกษา ปริญญาโท รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ข้อมูลที่ให้ในแบบสอบถามทุกฉบับนี้ จะไม่นำเสนอหรือเปิดเผยเป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอข้อมูลในภาพรวม ดังนั้นจึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ท่าน
3. แบบสอบถามฉบับนี้มีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ตอน ขอความกรุณาตอบให้ครบทุกส่วน

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

มนตรี ฐิโรฒโท

นักศึกษา ปริญญาโท รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการ

มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาจากรรมทางการเมืองในช่วงพ.ศ. 2548-2553

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงในข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

ตอนที่ 1
ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

 หญิง ชาย

2. ชั้นปี

 ปี 1 ปี 2 ปี 3 ปี 4 ปี 5 ปี 6

3. สาขาวิชาที่ศึกษา

 คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังการเมือง คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ วิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์ พนมยงค์ สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร

4. รายได้ครอบครัว

 ต่ำกว่า 15,000 บาท / เดือน 15,001-30,000 บาท / เดือน 30,001-45,000 บาท / เดือน 45,001-60,000 บาท / เดือน 60,001-75,000 บาท / เดือน 75,001-100,000 บาท / เดือน 100,001 บาทขึ้นไป / เดือน

ตอนที่ 2

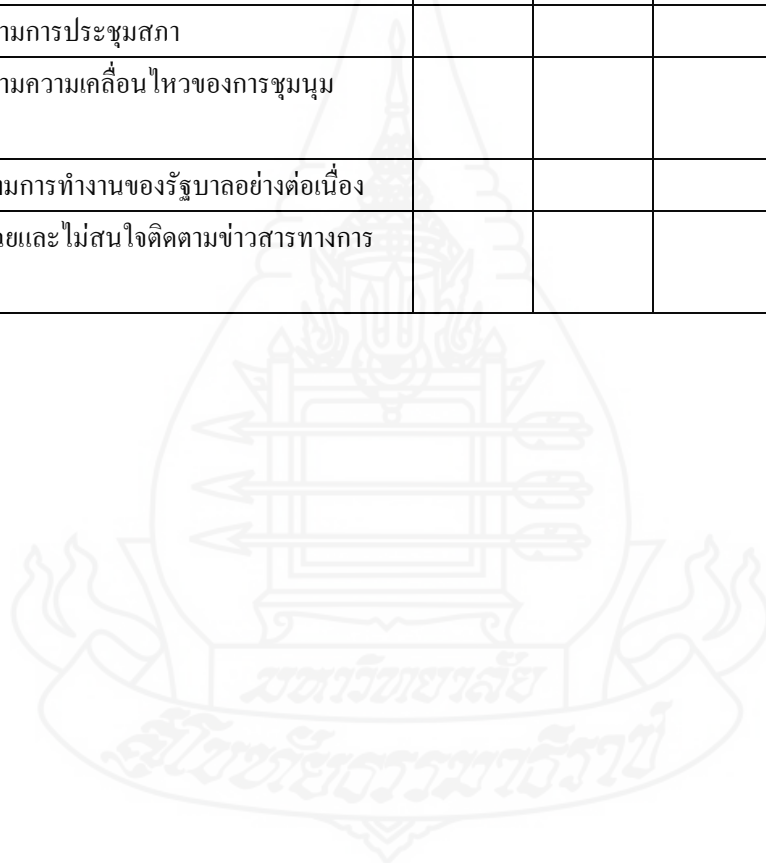
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย

การเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัย	เข้าร่วม เป็นประจำ	เข้าร่วม บ่อยครั้ง	เข้าร่วม เป็นครั้ง คราว	เข้าร่วม นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เข้าร่วม
1. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัด ขึ้น					
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางคณะของท่าน เป็นผู้จัดขึ้น					
3. ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมรับเพื่อนใหม่					
4. ท่านเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาพัฒนาต่างๆ					
5. ท่านเข้าร่วมงานฟุตบอลประเพณีจุฬา- ธรรมศาสตร์					
6. ท่านเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในชุมนุมและชมรม ต่างๆ					
7. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย					
8. ท่านเคยลงรับสมัครเลือกตั้งคณะกรรมการ นักศึกษา					
9. ท่านนั่งเฉยและไม่สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ ทางมหาวิทยาลัยหรือคณะเป็นผู้จัดขึ้น					

ตอนที่ 3

ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

การติดตามข่าวสารทางการเมือง	ติดตามเป็นประจำ	ติดตามบ่อยครั้ง	ติดตามเป็นครั้งคราว	ติดตามนานๆครั้ง	ไม่เคยติดตาม
1. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อสิ่งพิมพ์					
2. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุ					
3. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์					
4. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ต					
5. ท่านติดตามการหาเสียงของนักการเมือง					
6. ท่านติดตามการประชุมสภา					
7. ท่านติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุมประท้วง					
8. ท่านติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง					
9. ท่านนิ่งเฉยและไม่สนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง					

ตอนที่ 4

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เข้าร่วมเป็นประจำ	เข้าร่วมบ่อยครั้ง	เข้าร่วมเป็นครั้งคราว	เข้าร่วมนานๆครั้ง	ไม่เคยเข้าร่วม
1. ท่านร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง					
2. ท่านเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง หรือสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการเมืองตามสถานที่ต่างๆที่จัดขึ้น					
3. ท่านร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของปัญหาบ้านเมือง					
4. ท่านเคยเขียนบทความ เขียนจดหมาย แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง					
5. ท่านเคยโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ต แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหาบ้านเมืองหรือการเมืองการปกครอง					
6. ท่านเคยเข้าร่วมกลุ่มแสดงพลังคัดค้านหรือสนับสนุนต่อประเด็นปัญหาทางสังคม					
7. ท่านเคยร่วมเดินขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ					
8. ท่านเคยเข้าร่วมการคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม					
9. ท่านเคยต่อต้านอย่างแข็งกร้าวถ้ารัฐกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ					
10. ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งบ่อยครั้ง					
11. ท่านเคยชักชวนหรือรณรงค์ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ					
12. ท่านเคยช่วยนักการเมืองที่ท่านชื่นชอบหาเสียง					
13. ท่านเคยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง					
14. ท่านเคยทำงานให้กับพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
15. ในอนาคตท่านวางแผนจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง					
16. ท่านเคยประดับเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์พรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ท่านชื่นชอบ					

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เข้าร่วมเป็นประจำ	เข้าร่วมบ่อยครั้ง	เข้าร่วมเป็นครั้งคราว	เข้าร่วมนานๆครั้ง	ไม่เคยเข้าร่วม
17. ท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้แก้ไขปัญหของตัวท่าน					
18. ท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้แก้ไขปัญหของชุมชนหรือสังคม					
19. ท่านเคยร่วมทำงานเพื่อสังคมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่					
20. ท่านนิ่งเฉยไม่สนใจ ไม่รับรู้ หรือไม่แสดงความสนับสนุนหรือต่อต้านใดๆ ทั้งสิ้นในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น					

21. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรดำเนินการเช่นไรเพื่อณรงค์ให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

22. ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยควรดำเนินการเช่นไรเพื่อณรงค์ให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง

1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรมทางการเมือง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม ระบอบทักษิณ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1. ระบอบทักษิณเป็นระบอบที่อ้างเสียงส่วนใหญ่ในการใช้อำนาจ ละเลยการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน และทำเพื่อประโยชน์ของผู้นำ เครือญาติ และพวกพ้องเป็นสำคัญ					
2. การโค่นล้มระบอบทักษิณ เป็นสิ่งถูกต้องและไม่ถือเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย					
3. การอ้างการโค่นล้มระบอบทักษิณ เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ทำการรัฐประหาร					
4. ระบอบทักษิณ ถูกใช้เป็นวาทกรรม ในการโจมตีใส่ร้าย พ.ต.ท. ทักษิณ ด้วยข้อมูลเท็จต่างๆ เพื่อเป้าหมายทางการเมือง					

*** “ระบอบทักษิณ” เป็นวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นในช่วงปี 2548 เพื่อโจมตีการบริหารประเทศภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนและทุจริตคอร์รัปชัน จนนำไปสู่การเกิดวิกฤตทางการเมืองขึ้น โดยคำว่า “ระบอบทักษิณ” ที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ หมายถึง ระบอบการปกครองโดยกลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่กุมอำนาจ บริหารประเทศแบบบริษัท มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่นายกรัฐมนตรี สร้างความชอบธรรมให้ตัวเองด้วยเสียงส่วนใหญ่ที่ได้มาจากการเลือกตั้งผ่านนโยบายประชานิยมและใช้เครื่องมือทางอำนาจต่างๆ อาทิ เงิน กฎหมาย นโยบาย เครือข่ายอิทธิพล เพื่อแสวงหาประโยชน์ สร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ตนและพวกพ้องในทุกวิถีทาง มิใช่เพื่อผลประโยชน์ของชาติหรือความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม ตุลาการภิวัตน์	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1. ควรให้ตุลาการเข้ามาตรวจสอบการออกกฎหมาย การใช้อำนาจของนักการเมืองและฝ่ายบริหาร นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตรวจสอบที่มีอยู่แล้ว					
2. การที่ตุลาการเข้ามาตัดสินคดีทางการเมือง เช่น การตัดสินยุบพรรค เป็นแนวทางแก้ไขวิกฤตทาง การเมืองได้					
3. อำนาจตุลาการควรตัดสินโดยยึดบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญเป็นสูงสุดเท่านั้น และเฉพาะที่เป็นคดี ความเข้ามาสู่ศาลตามขั้นตอนเท่านั้น					
4. การสนับสนุนให้ตุลาการเข้ามาตัดสินคดีทาง การเมืองถือเป็นการดึงศาลเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง และทำลายหลักการแบ่งแยกอำนาจตามรัฐธรรมนูญ					

*** “ตุลาการภิวัตน์” เป็นวาทกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2549 โดยภายหลังจากที่เกิดวิกฤตทางการเมืองขึ้น
ในสมัยรัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จึงเกิดมีกระแสเรียกร้องให้ฝ่ายตุลาการออกมาแสดงบทบาทเป็นผู้
แก้ไขวิกฤตที่เกิดขึ้น โดย “ตุลาการภิวัตน์” หมายถึง ปราบปรามการใช้อำนาจตุลาการเข้ามาทำการตรวจสอบการออก
กฎหมาย การใช้อำนาจของนักการเมืองและฝ่ายบริหาร รวมถึงการที่อำนาจฝ่ายตุลาการดำเนินการตรวจสอบ
ถ่วงดุลสองอำนาจใหญ่อันได้แก่ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ นอกเหนือไปจากการใช้อำนาจตรวจสอบที่มีอยู่
แล้วตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น การตีความกฎหมายโดยเน้นความเป็นธรรมที่แท้จริงมากกว่าตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม ชาตินิยม (กรณีปราสาทเขาพระวิหาร)	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1. ปราสาทเขาพระวิหารเป็นสมบัติของประเทศไทย					
2. กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกเป็นการทำให้ประเทศไทยเสียดินแดน					
3. พ.ต.ท. ทักษิณ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก					
4. การทวงคืนปราสาทเขาพระวิหารเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย					
5. กรณีปราสาทเขาพระวิหารเป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ปลุกกระดมประชาชนให้เกิดความโกรธแค้นรัฐบาล เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของคนบางกลุ่ม					

*** วาทกรรมเรื่องชาตินิยมในช่วงปี 2550 ถูกสร้างขึ้นผ่านกรณีประเทศกัมพูชาได้เสนอต่อองค์การยูเนสโกให้ขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่เกิดเป็นประเด็นปัญหาขึ้นเมื่อปรากฏว่าแผนที่ที่กัมพูชานำมาอ้างว่าเป็นอาณาบริเวณของปราสาทเขาพระวิหารนั้น ได้มีการขีดเส้นเขตแดนล้ำเข้ามาในฝั่งของไทย จึงทำให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยออกมาโจมตีการทำงานของรัฐบาลและเรียกร้องให้มีการทวงคืนดินแดนและปราสาทเขาพระวิหารจากประเทศกัมพูชา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม สันติวิธี	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1. การชุมนุมประท้วงโดยสันติวิธีเป็นสิทธิที่สามารถทำได้ มีความถูกต้อง และชอบธรรม					
2. สันติวิธี เป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขวิกฤตการเมืองที่เกิดขึ้นได้					
3. สันติวิธี คือ การจัดการกับความขัดแย้งให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด และเป็นการทำให้บรรลุนิติข้อตกลงร่วมกัน					
4. การชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธี และไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้					
5. การชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อแดงไม่ใช่การชุมนุมโดยสันติวิธี และไม่สามารถนำไปสู่ทางออกที่ดีสำหรับทุกฝ่ายได้					

*** “สันติวิธี” เป็นวาทกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2551 โดยถูกใช้เป็นแนวทางในการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อต่อต้านอำนาจของระบอบทักษิณ โดยคำว่า “สันติวิธี” หมายถึง การจัดการกับความขัดแย้งให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด กล่าวคือ ไม่มุ่งทำลายชีวิต หรือทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ แต่มุ่งที่การเปลี่ยนแปลง การปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมของกลุ่ม และหากมีการเผชิญหน้ากัน จะต้องเป็นไปโดยเห็นคุณค่าร่วมกันที่มีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ สันติวิธี ยังหมายรวมถึง การขจัดเงื่อนไขแห่งความรุนแรง และสร้างเงื่อนไขแห่งสันติวิธีด้วย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม ไพร่-อำมาตย์ และสงครามชนชั้น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1. สังคมไทยเป็นสังคมชนชั้นแบบ “ไพร่-อำมาตย์”					
2. กลุ่มคนเสื้อแดงเป็นผู้ต่อต้านการแบ่งชนชั้นและ ก้าวพ้นไปจาก จิตสำนึกอย่างไร้ที่ที่ต้องการพึ่งพา อาศัย "เจ้านาย"					
3. วาทกรรมเรื่อง “ไพร่-อำมาตย์” และ “สงครามชน ชั้น” เป็นเพียงเครื่องมือของคนบางกลุ่มในการปลุก ระดมมวลชน					

*** “ไพร่-อำมาตย์ และสงครามชนชั้น” เป็นวาทกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2552 โดยถูกใช้เป็นประเด็นในการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่งมีการกล่าวอ้างว่า การต่อสู้ดังกล่าวเป็นการต่อสู้ในสงครามชนชั้นระหว่างไพร่กับอำมาตย์ โดยมีกลุ่มคนเสื้อแดงเป็นไพร่ ซึ่งหมายถึงคนส่วนใหญ่ที่มีฐานะยากจนและโดนกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นสูงมาโดยตลอดกับกลุ่มอำมาตย์ซึ่งเป็นกลุ่มที่คนเสื้อแดงเชื่อว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการทำรัฐประหาร 19 กันยายน 2549

“ไพร่” หมายถึง ประชาชนทั่วไป ที่ต้องสังกัดมูลนายและถูกเกณฑ์แรงงานไปใช้ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองให้กับมูลนาย

“อำมาตย์” หมายถึง กลุ่มข้าราชการ พลเรือน กลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับกษัตริย์

“สงครามชนชั้น” หมายถึง การต่อสู้ระหว่างคนจนผู้เสียเปรียบ ถูกกดขี่ขูดรีด กับคนรวยผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่าและเป็นผู้ได้เปรียบในทุกด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวาทกรรม แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1. แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยเป็นสิ่งที่ จำเป็นหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม					
2. แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยจะสามารถ ลดความขัดแย้งในสังคมและช่วยฟื้นฟูประเทศไทยให้ ก้าวหน้าได้					
3. การดำเนินแผนปรองดองและปฏิรูปการเมืองเป็น การซื้อเวลาและพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับ รัฐบาล					
4. แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทยเป็น เครื่องมือสร้างภาพและสร้างกระแสกลบ เกลื่อนความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาลหลัง เหตุการณ์สลายการชุมนุม					
5. รัฐบาลสามารถบรรลุเป้าหมายในการดำเนินตาม แผนปรองดองภายหลังการสลายการชุมนุมเดือน พฤษภาคม 2553					

*** “แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย” เป็นแผนที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2553 เพื่อแก้ไขปัญหาภายหลังการสลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงเมื่อเดือนเมษายน 2553 โดย “แผนปรองดองและปฏิรูปประเทศไทย” หมายถึง แผนยุติความขัดแย้งและฟื้นฟูประเทศไทยภายหลังการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง โดยประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การเปิดทุนสถาบันหลักของชาติ การแก้ปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การปฏิรูปสื่อ การตรวจสอบค้นหาความจริงในเหตุการณ์การชุมนุม และการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญ

2. ท่านสนับสนุนวาทกรรมเรื่อง “สันติวิธี” หรือ “ความเป็นกลางทางการเมือง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พยายามนำเสนอหรือไม่

สนับสนุน

ไม่สนับสนุน

เพราะเหตุใด

.....
 .....

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัย

เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วงพ.ศ. 2548-2553

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-นามสกุล

.....

2. คณะ / ชั้นปี

.....

3. ตำแหน่ง / หน่วยงาน

.....

ตอนที่ 2

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2553

1. โดยภาพรวมแล้ว ท่านเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตัวท่านและของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คนอื่น ๆ เป็นอย่างไร

2.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย

.....

.....

.....

2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัย

.....

.....

.....

2.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่น ๆ

.....

.....

.....

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (เช่น วาทกรรมสันติวิธี วาทกรรมชาตินิยม วาทกรรมไพร่อำมาตย์ ฯลฯ) ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นอย่างไร และวาทกรรมดังกล่าวถูกถ่ายทอดออกมาโดยวิธีใด (เช่น บทกลอน บทเพลง บทความทางวิชาการ แอลงการณื สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ละครการเมือง ป้ายโฆษณา งานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

4. ปัญหาหรืออุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในช่วงเวลาดังกล่าวคืออะไร และเกิดจากสาเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3

**บริบททางสังคมการเมือง และการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมือง
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2548-2553**

กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2553

1. ท่านคิดว่าปัจจัยภายนอกใดบ้าง (เช่น บริบททางสังคมการเมือง และการปรับเปลี่ยนหรือเคลื่อนตัวของแนวคิดทางการเมือง) ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านและของนักศึกษาธรรมศาสตร์คนอื่นๆ

1.1 ปัจจัยดึงดูด

.....

.....

.....

1.2 ปัจจัยผลักดัน

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาธรรมศาสตร์ในช่วงพ.ศ. 2553 มีความแตกต่างจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีตหรือไม่ อย่างไร และอะไรคือจุดต่างที่สำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสองช่วงเวลาดังกล่าวนั้น

.....

.....

.....

.....
.....

3. ท่านคิดว่า แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระรรมศาสตร์ในอนาคตจะเป็นอย่างไร (มากขึ้น น้อยลง หรือเหมือนเดิม เพราะอะไร)

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณ ในความร่วมมือ

ภาคผนวก ค

ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2477 โดยมีชื่อเมื่อเริ่มก่อตั้งว่า “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” (มธก.) มหาวิทยาลัยนี้ถือกำเนิดมาจากความคิดริเริ่มของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น โดยเล็งเห็นว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาขณะนั้นมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในพ.ศ. 2475 ประเทศชาติมีความจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความรู้ทางกฎหมาย การปกครอง และสังคม มารับใช้ประเทศชาติโดยด่วน จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2476 เพื่อเปิดสอนในวิชาแขนงดังกล่าว เมื่อพระราชบัญญัติผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ได้มีพิธีเปิดมหาวิทยาลัยขึ้น เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2477 โดยผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นผู้กระทำพิธีเปิด และศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ประศาสน์การคนแรกของมหาวิทยาลัย (และเป็นผู้ประศาสน์การคนเดียว เพราะต่อมาได้เปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นอธิการบดี)

ปรัชญาของการตั้งมหาวิทยาลัย ปรากฏตามสุนทรพจน์ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รายงานต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีดังนี้ “...มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำบำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาส ที่เขาควรมีควรได้ตามหลักเสรีภาพของการศึกษา...”

ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองจึงเป็นตลาดวิชา และเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย โดยให้สิทธิแก่ผู้ที่เคยศึกษาในโรงเรียนกฎหมาย ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษา และเปิดกว้างให้ถึงผู้ที่เป็นข้าราชการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนตำบล ครู ทนายความ เข้าเรียนได้ด้วย ปรากฏว่าในปีแรกมีผู้สมัครเข้าศึกษาถึง 7,094 คน

วิชาที่เปิดสอนมี 2 แขนงคือ หลักสูตรธรรมศาสตรบัณฑิต ซึ่งสอนวิชากฎหมายเป็นหลัก แต่ได้สอนวิชารัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูตด้วย เมื่อจบปริญญาตรีธรรมศาสตรบัณฑิตก็อาจศึกษาต่อปริญญาโท แยกเป็นแขนงนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูตต่อไป วิชาอีกแขนงหนึ่งคือ วิชาการบัญชี โดยมีหลักสูตร 3 ปี สำหรับประกาศนียบัตรทางการบัญชี (เทียบเท่าปริญญาตรี) และ 5 ปี สำหรับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชี (เทียบเท่าปริญญาโท)

จากวิสัยทัศน์ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ทำให้ผู้ไม่มีโอกาสได้ศึกษาถึงชั้นมหาวิทยาลัยได้จบปริญญาและประกาศ นียบัตรไปรับใช้ประเทศชาติในทางการเมือง กระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ วงการธุรกิจ และอาชีพอิสระเป็นอันมาก

สำหรับที่ตั้งมหาวิทยาลัย ครั้งแรกใช้ตึกโรงเรียนกฎหมายเดิมที่เชิงสะพานผ่านฟ้าภิภพลีลา ต่อมาเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2478 มหาวิทยาลัยขอซื้อที่ดินบริเวณท่าพระจันทร์ ซึ่งเดิมเป็นที่ของทหาร และปรับปรุงอาคารเดิมพร้อมทั้งสร้างตึกโดม (อันหมายถึงปัญญาและความเยียบแหลม) เงินที่ซื้อที่ดินรวมทั้งการก่อสร้างได้มาจากเงินที่มหาวิทยาลัยเก็บจากค่าสมัครและค่าเล่าเรียน (คนละ 20 บาท ต่อปี) นอกจากนี้ในเวลาต่อมามหาวิทยาลัยยังได้ตั้งธนาคารเอเชียขึ้น เพื่อเป็นสถานที่สำหรับนักศึกษาวิชาการบัญชีใช้เป็นที่พักงานด้วย

พ.ศ. 2481 มหาวิทยาลัยตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญามีหลักสูตร 2 ปี เพื่อรับผู้ประสงค์จะเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองโดยตรง โรงเรียนเตรียมปริญญามีหลักสูตรการสอนหนักไปทางด้านภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และวิชาด้านสังคม เช่น ปรัชญา วิชาเทคโนโลยี ดนตรี พิมพ์ดีด และตัวเลข เป็นต้น โรงเรียนเตรียมปริญญามีทั้งหมดรวม 8 รุ่น จนถึงพ.ศ. 2490 จึงถูกยกเลิกไป

เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศด้วยเหตุผลทางการเมืองและการปกครองของคณะรัฐประหาร ทำให้มหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบและถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ ต้องลี้ภัยการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ ชื่อมหาวิทยาลัยถูกตัดคำว่า “การเมือง” ออกเปลี่ยนเป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ตำแหน่งผู้ประศาสน์การถูกยกเลิกเปลี่ยนเป็นอธิการบดี หลักสูตรการศึกษาระบบบัณฑิตถูกเปลี่ยนแปลงเป็นนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ความเป็นตลาดวิชาหมดไป ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2495

พ.ศ. 2518 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อธิการบดี ท่านเห็นว่าควรที่จะขยายการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ในชั้นปริญญาตรีเพิ่มขึ้น เพราะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคม เช่นเดียวกับหลักสูตรทางสังคมศาสตร์ที่มีอยู่เดิม พื้นที่ธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ ไม่เพียงพอต่อการขยายตัวทางวิชาการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยจึงเจรจาขอใช้ที่ดินนิคมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เนื้อที่ประมาณ 2,400 ไร่ ที่รังสิต เพื่อสนองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัย ต่อมาที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2526 มีมติให้ขยายการศึกษาไปรังสิต พร้อมจัดทำหลักสูตรคณะวิทยาศาสตร์ ในพ.ศ. 2527 มหาวิทยาลัยเริ่มก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ 5 หลัง คือ อาคารเรียนรวม อาคารวิจัย สนามกีฬาในร่ม และหอพักนักศึกษา และกำหนดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะต้อง

เรียนวิชาพื้นฐานรวมกันเป็นเวลา 1 ปี ที่ศูนย์รังสิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นต้นมา และในปีการศึกษา 2545 ได้เริ่มให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 ของทุกคณะไปศึกษาที่ศูนย์รังสิต ในปีการศึกษา 2549 จึงได้กำหนดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคณะและทุกชั้นปีไปศึกษาที่ศูนย์รังสิตจนกว่าจะจบการศึกษา

พ.ศ. 2538 ได้ขยายการเรียนการสอนไปที่ศูนย์พญา เพื่อเป็นศูนย์การศึกษาและบริการทางวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่นแก่ประชาชนทั่วไป โดยมีการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ และหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต และกำลังจะเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครองสำหรับผู้บริหาร

ในพ.ศ. 2539 ได้ขยายการเรียนการสอนไปที่ศูนย์ลำปาง เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาออกไปให้กว้างขวางทั่วถึงยิ่งขึ้น โดยมีการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี จำนวน 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต หลักสูตรสังคมศาสตรบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต โดยยังคงมุ่งมั่นที่จะรักษาไว้ซึ่งปณิธานและปรัชญาแต่ดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยที่มุ่งสร้างบัณฑิตที่ไม่เห็นแก่ตัว มีจริยธรรม รักษาความถูกต้อง และรับใช้สังคม (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552: 13-14)

2. ข้อมูลพื้นฐานสำคัญของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.1 โครงสร้างองค์กรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีหน่วยงานที่เป็นส่วนราชการ หน่วยงานภายในที่จัดตั้งโดยสภามหาวิทยาลัย และหน่วยงานอื่น ๆ จำนวน 55 หน่วยงาน สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 22-31) ดังนี้

2.1.1 จำแนกตามประเภทหน่วยงาน ประกอบด้วย

1) หน่วยงานที่เป็นส่วนราชการ จำนวน 32 หน่วยงาน และ 1 โครงการ ดังนี้

(1) หน่วยงานระดับคณะหรือเทียบเท่า 14 หน่วยงาน เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน และการผลิตบัณฑิต การวิจัย บริหารวิชาการแก่สังคม และการส่งเสริมศิลปศาสตร์และวัฒนธรรม ปัจจุบันมีคณะและหน่วยงานเทียบเท่า ดังนี้ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์

(2) หน่วยงานระดับสำนักงาน/สถาบันหรือเทียบเท่า จำนวน 10 หน่วยงาน เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการเรียนการสอนและการวิจัยของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถให้บริการทางวิชาการแก่สังคมตามอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีสำนักและสถาบัน ดังนี้ สำนักหอสมุด สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร สำนักทะเบียนและประมวลผล สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม สถาบันไทยคดีศึกษา สถาบันทรัพยากรมนุษย์ สถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา สถาบันภาษา และโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

(3) หน่วยงานระดับกองหรือเทียบเท่า จำนวน 8 หน่วยงาน เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานในทุกด้านของมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีกองและหน่วยงานเทียบเท่า ดังนี้ กองกลาง กองการเจ้าหน้าที่ กองกิจการนักศึกษา กองคลัง กองบริการ การศึกษา กองแผนงาน กองงานศูนย์รังสิต และสำนักงานตรวจสอบภายใน

(4) หน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้จัดตั้งและให้ดำเนินการในลักษณะโครงการ จำนวน 1 หน่วยงาน ได้แก่ โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา เป็นหน่วยงานทางวิชาการทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร วิจัย ศูนย์ข้อมูล และบริการวิชาการแก่สังคม ทางด้านสตรีศึกษา ทั้งยังให้ความสำคัญเป็นพิเศษในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองและแรงงานสตรี

2) หน่วยงานที่จัดตั้งโดยสภามหาวิทยาลัย จำนวน 22 หน่วยงาน ดังนี้

(1) หน่วยงานระดับคณะหรือเทียบเท่า 7 หน่วยงาน ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร วิทยาลัยนวัตกรรมการผลิตสถาบันศึกษาศาสตร์และการผังเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ คณะสาธารณสุข และวิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์

(2) หน่วยงานระดับสำนักงาน/สถาบัน 1 หน่วยงาน ได้แก่ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(3) หน่วยงานระดับสำนักงานหรือเทียบเท่า 5 หน่วยงาน เป็นหน่วยงานใหม่ในสังกัดสำนักงานอธิการบดีที่เกิดจากการที่มหาวิทยาลัยปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสำนักงานอธิการบดีใหม่ ได้แก่ สำนักงานวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานอาคารและสถานที่ ศูนย์รังสิต สำนักงานนิติการ สำนักงานประสานศูนย์การศึกษาภูมิภาค และสำนักงานบริหารการวิจัย

(4) หน่วยงานอื่น 9 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักงานจัดการ

ทรัพย์สิน สำนักงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ สถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประเทศไทย ศูนย์อินเดียศึกษา ศูนย์บริการการกีฬา และศูนย์ศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.1.2 จำแนกตามหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงาน ประกอบด้วย

1) หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน จำนวน 23 หน่วยงาน ดังนี้

(1) หน่วยงานระดับคณะ 17 หน่วยงาน ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์

(2) หน่วยงานระดับวิทยาลัย 3 หน่วยงาน ได้แก่ วิทยาลัยนวัตกรรมการวิทยาลัยสหวิทยาการ และวิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์นวมยงค์

(3) หน่วยงานระดับสถาบัน 2 หน่วยงาน ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร และสถาบันภาษา

(4) หน่วยงานระดับสำนักงาน 1 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักบัณฑิตอาสา

2) หน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จำนวน 32 หน่วยงาน ดังนี้

(1) หน่วยงานระดับสำนักงานหรือเทียบเท่า 4 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักหอสมุด สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม สำนักทะเบียนและประมวลผล และโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

(2) หน่วยงานระดับสถาบัน 6 หน่วยงาน ได้แก่ สถาบันไทยคดีศึกษา สถาบันประมวลผลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา สถาบันทรัพยากรมนุษย์ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประเทศไทย

(3) หน่วยงานระดับกองและสำนักงานที่สังกัดสำนักงานอธิการบดี 13 หน่วยงาน ได้แก่ กองกลาง กองการเจ้าหน้าที่ กองกิจการนักศึกษา กองคลัง กองบริการการศึกษา กองแผนงาน กองงานศูนย์รังสิต สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานอาคารสถานที่ ศูนย์รังสิต สำนักงานนิติการ สำนักงานประสานศูนย์การศึกษาภูมิภาค และสำนักงานบริหารการวิจัย

(4) หน่วยงานอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย 9 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ สำนักงานจัดการทรัพย์สิน สำนักงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา ศูนย์อินเดียศึกษา ศูนย์บริการการกีฬา และศูนย์ศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.2 ข้อมูลนักศึกษา

ในปีการศึกษา 2553 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีนักศึกษาทั้งหมด ทุกระดับ การศึกษา จำนวน 33,485 คน ซึ่งสามารถจำแนกตามประเภทต่าง ๆ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 22-31) ดังนี้

2.1.1 จำแนกตามเพศ (33,485 คน)

- เพศชาย	12,827 คน	ร้อยละ 38.3
- เพศหญิง	20,658 คน	ร้อยละ 61.3

2.1.2 จำแนกตามระดับการศึกษา (33,485 คน)

- ปริญญาตรี	25,621 คน	ร้อยละ 76.5
- ประกาศนียบัตรบัณฑิต	249 คน	ร้อยละ 0.7
- ปริญญาตรีควบโท	804 คน	ร้อยละ 2.4
- ปริญญาโท	6,478 คน	ร้อยละ 19.4
- ปริญญาโทควบเอก	10 คน	ร้อยละ –
- ปริญญาเอก	372 คน	ร้อยละ 1.0

2.1.3 จำแนกตามหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน (33,485 คน)

- หลักสูตรภาษาไทย	28,260 คน	ร้อยละ 84.4
- หลักสูตรภาษาอังกฤษ	5,225 คน	ร้อยละ 15.6

2.1.4 จำแนกตามประเภทโครงการ (33,485 คน)

- โครงการปกติ	19,780 คน	ร้อยละ 59.1
- โครงการพิเศษ	13,705 คน	ร้อยละ 40.9

2.1.5 จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา (33,485 คน)

- กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	21,638 คน	ร้อยละ 64.6
- กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	9,035 คน	ร้อยละ 27.0
- กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ	2,813 คน	ร้อยละ 8.4

2.1.6 จำนวนตามสถานที่จัดการเรียนการสอน (33,485คน)

- ท่าพระจันทร์	9,056 คน	ร้อยละ 27.0
- ศูนย์รังสิต	23,369 คน	ร้อยละ 69.8
- ศูนย์ลำปาง	996 คน	ร้อยละ 3.0
- ศูนย์พัทยา	64 คน	ร้อยละ 0.2

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายมนตรี ฐิโร โฆไท
วัน เดือน ปีเกิด	6 พฤศจิกายน 2506
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2528 ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2531 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2539 ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2543 วารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายศิษย์เก่าสัมพันธ์

